

ΟΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΟΡΘΟΔΟΣΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΟΡΘΗΣ»

ΟΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ 140 ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2026

ΑΡΙΘΜΟΣ 140 ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2026

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ

«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΩ ἉΓΙΩ ὉΡΩΣ»

ISSN 1011 – 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

* * *

Διεύθυνση:

Τ.Κ. 25524 – 1310 Λευκωσία

* * *

www.orthodoximartyria.com

* * *

Οἱ συνεργάτες ἔχουν τὴν εὐθύνη τῶν ἀποψεῶν τους.

* * *

Ἐτήσια συνδρομὴ Κύπρου: 7 εὐρώ.

Τιμὴ τεύχους: 3 εὐρώ.

Ἐτήσια συνδρομὴ Ἑλλάδας: 10 εὐρώ.

Ἐτήσια συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ: 10 εὐρώ.

Ὁ τραπεζικὸς λογαριασμὸς τοῦ Περιδικοῦ εἶναι:

Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους»,

017305016152, κώδικας πράξης 4222.

Δικαιούχος: PAN. SYL. ORT. PARA. «ΦΙΛΟΙ ΑΥΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ»

IBAN NO: CY37 0020 0173 0000 0005 0161 5200

SWIFT: BCYPCY2N

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

Α΄ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

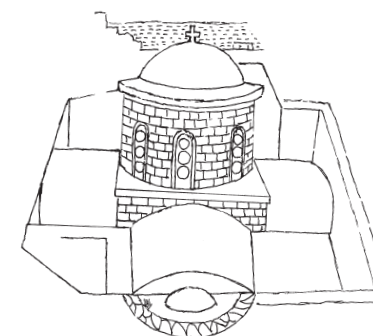
1. Ἀποχαιρετισμὸς καὶ ἀπολογισμὸς	1
2. Ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινόν», Ἡ δύναμη τῆς ταπεινοφροσύνης	5
3. Λάμπρου Λ. Σκόντζου, Ὁ Ἅγιος ἱερομάρτυς Ἰσίδωρος ὁ Ἑσθονός	8
4. Ἐλένη Μαχάνκοβα, μὴ σύγχρονη νεομάρτυς ἀπὸ τὸ Μπαρναούλ τῆς Σιβηρίας	11
5. Ἀθανάσιου Παπαγεωργίου, Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων στὴν κατεχόμενη Ἀμμόκωστο	13

Β΄ ΠΕΡΙ ΑΜΑΡΤΙΑΣ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

6. Συμεὼν Πηγαδουλιώτη, Προλογικὸ σημεῖωμα τελευταίου τεύχους	16
7. Φώτιου Σκοινᾶ, Τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα	19
8. Δημήτριου Π. Ρίζου, Ἡ ἁμαρτία κατὰ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη	23
9. Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη, Ἀμαρτία, θεῖα ἐνανθρώπιση καὶ σταύρωση	26
10. Χριστάκη Εὐσταθίου, Ἡ ἁμαρτία κατὰ τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια	30
11. Ἀρχιμανδρίτη Ἰωὴλ Νικολάου, Ἡ ἁμαρτία κατὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο	34

(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στί 2η σελίδα τοῦ ὀπισθοφύλλου)

12. Ἡ ἁμαρτία κατὰ τὸ Μέγα Βασίλειο	38
13. Χριστόδουλου Βασιλειάδη, Ἡ ἔννοια τῆς ἁμαρτίας κατὰ τὴν Κλίμακα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου	48
14. Βασίλειου Χαραλάμπους, Ἡ ἁμαρτία κατὰ τὸν Ἅγιο Ἰσαάκ τὸ Σύρο	51
15. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Ἡ ἁμαρτία κατὰ τὸν Ἅγιο Νεόφυτο τὸν Ἑγκλειστο	54
16. Πρωτοπρεσβύτερου Σπυρίδωνος Παπαδόπουλου, Τὸ φοβερό κακὸ τῆς ἁμαρτίας γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξη	57
17. Πρωτοπρεσβύτερου Γεωργίου Βασ. Σκοινᾶ, Σαρκικὲς ἁμαρτίες κατὰ τὴ Γραφή καὶ τὴ Παράδοση	61
18. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Ἀμαρτία, μὴ ὀρθόδοξη θεώρηση	66
19. Δημήτριου Χ. Καππαῆ, Περὶ τῆς οὐσίας τῆς ἁμαρτίας	71
20. Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι, Ἡ ἁμαρτία, ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ διάβολος	74
21. Ἐλευθέριου Οἰκονομάκου, Ἀμαρτία, παράβαση ἢ ἀποτυχία;	80
22. Ἰωάννη Κορναράκη, Μία ἀκούσια ἁμαρτία πόσο «ἀκούσια» εἶναι;	84
23. Ἡ «ἄσπιλη σύλληψη» καὶ ἡ μετὰ τὴν τῆς Θεοτόκου	87
24. Κωνσταντίνου Κυριακίδη, Ἡ ἁμαρτία, «λόγῳ, ἔργῳ ἢ διανοίᾳ»	90
25. Παναγιώτη Τοκκαρή, Τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα	94
26. Περὶ ἁμαρτίας καὶ ἀντιμετώπισεώς της	97
27. Τί εἶναι ἡ βλασφημία κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος;	99
28. Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαὴλ Εὐθυμίου, Ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ θεραπεία της	101
29. Χαραλάμπη Μ. Μπούσια, Τὸ ἰδιόμελο τῆς μετανοίας	106
30. Βιβλιοπαρουσιάσεις – Βιβλία πού λάβαμε	109

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Ἡ Παναγία Θεοτόκος ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τῆς Παλουριώτισσας, Λευκωσία. Ἔργο τοῦ 14ου αἰῶνος.

Φωτογραφία ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Συμεὼν τοῦ Θεοδόχου, κατεχόμενη Ἀμμόκωστος. Κτίσμα τοῦ 13ου αἰῶνος.

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

άρις στίς ἄοκνες προσπάθειες καί τήν ἐθελοντική ἐργασία ἑκατοντάδων μελῶν καί συνδρομητῶν τοῦ Συλλόγου καί προπαντός τῶν ἐκλεκτῶν συνεργατῶν μας, μπορέσαμε νά κρατήσουμε τό παρόν περιοδικό γιά 45 καί πλέον χρόνια κυκλοφορώντας, σύν Θεῷ, 140 τεύχη. Φέτος, μέ ἀπόφαση τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συλλόγου τερματίζεται ἡ κυκλοφορία τῆς «Ὁρθόδοξης Μαρτυρίας». Τό περιοδικό αὐτό δηλ. τό τεῦχος 140 εἶναι τό τελευταῖο.

Ἦταν Μάρτης τοῦ 1981 ὅταν μιά ὁμάδα ἀνθρώπων πού πονοῦσαν τήν πίστη τῶν πατέρων τους πῆραν τήν πρωτοβουλία νά κάνουν κάτι πού φιλοδοξοῦσε ν' ἀποτελέσει ἕνα μικρό κεράκι στή σκοτοδίνη πού ἐπικρατοῦσε στή Νῆσο ἐφτά χρόνια μετά τήν τουρκική κατοχή τοῦ βόρειου τμήματός της. Ἡ ἐκκοσμίκευση, ἡ προσφυγιά, ἡ βιοπάλη καί ἡ εἰσβολή ποικίλων αἵρετικῶν ὁμάδων ἔκανε τό λαό μας νά ἀσφυκτιᾷ πνευματικά. Στίς 22 τοῦ μηνός στήν αἴθουσα τῆς ἐνορίας Ἁγ. Δημητρίου Ἀκροπόλεως στή Λευκωσία ἱδρύθηκε ἐπίσημα ὁ Σύλλογος. Ἐπιλέγηκε ἡ ὄνομασία «Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους» διότι στόν ἀγιασμένο αὐτό χώρο βιώνεται ἀκόμη καί στίς μέρες μας ὁ χριστοκεντρικός τρόπος ζωῆς. Αὐτό σ' ἕνα κόσμο πού παραπαίει ἀνάμεσα στήν ἐκκοσμίκευση, τήν ἀθεΐα καί τόν παγανισμό.

Στό ἐκφραστικό ὄργανο τοῦ Συλλόγου δόθηκε τό ὄνομα «Ὁρθόδοξη Μαρτυρία». Αὐτό κυκλοφορεῖ ἀπό τότε ἀνελλιπῶς, σύν Θεῷ, μέχρι σήμερα. Ἀπό τό 1981 ἄχρι τοῦ νῦν εἶδαν τό φῶς τῆς δημοσιότητας 140 τεύχη. Στήν πορεία ὁ Σύλλογος, πού ξεκίνησε χωρίς τυμπανοκρουσίες, ἀγκαλιάστηκε ἀπό χιλιάδες ἀνθρώπους μέ ἀποτέλεσμα, ἐνῶ ὑπολόγιζαν οἱ ἱδρυτές του ὅτι μέ διακόσια περίπου μέλη θά μπορούσε νά ἐπιβιώσει οἰκονομικά, οἱ συνδρομητές τοῦ Περιοδικοῦ ἔφθασαν κατά τό 1987 γύρω στίς πέντε χιλιάδες.

Ἀπό τήν ἄλλη ὁ Σύλλογος προσκάλεσε κατά καιρούς γνωστούς ὀρθόδοξους θεολόγους ὅπως οἱ ἐλληνομαθεῖς Σέρβοι ἐπίσκοποι Ἀθανάσιος Ζαχουμίου καί Ἐρζεγοβίνης (Γιέβτιτς), Ἀμφιλόχιος Μαυροβουνίου (Ράντοβιτς) καί Εἰρηναῖος Μπάτσкас (Μπούλοβιτς), οἱ Ἀγιορεῖτες μοναχοί π. Θεόκλητος Διονυσιάτης καί π. Μωυσῆς Ἀγιορείτης, ὁ ἱερομόναχος π. Ἀθανάσιος Σιμωνοπετρίτης, οἱ Ἀγιορεῖτες ἡγούμενοι π. Γεώργιος Γρηγοριάτης, π. Αἰμιλιανός Σιμωνοπετρίτης καί π. Βασίλειος Ἰβηρίτης, ὁ μητροπολίτης Νικοπόλεως Μελέτιος, ὁ πανεπιστημιακός

καθηγητής π. Γεώργιος Μεταλληνός, ὁ π. Ζαχαρίας (Ζάχαρος) ἀπὸ τῆ Μονῆ Τιμίου Προδρόμου Ἑσσεξ Ἀγγλίας, ὁ π. Συμεὼν Κραγιόπουλος ἀπὸ τῆ Θεσσαλονίκης κ.ἄ. Οἱ ἀνωτέρω ἔκαναν ὁμιλίες σέ πόλεις καὶ χωρία τῆς Νήσου ἐνισχύοντας τὴν πίστη τῶν χριστιανῶν πού ἔσπευδαν νά ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα τους λόγον σωτηρίας.

Ἐνας ἄλλος τομέας στὸν ὁποῖο ὁ Σύλλογος διαδραμάτισε κομβικὸ ρόλο ἦταν οἱ προσκυνηματικές ἐκδρομές στοῦ Ἁγίου Ὅρους. Ὁ λαὸς τῆς Κύπρου στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ '80 ἐλάχιστα γνώριζε γιὰ τὸ Ἀγιώνυμο Ὅρος τοῦ Ἀθῶνος. Μὲ τίς ἐκδρομές αὐτές, ἀλλὰ καὶ μέ τὴν παρουσία στοῦ Νησί Ἀγιορειτῶν πατέρων, τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κόσμου ὄχι ἀπλῶς αὐξήθηκε, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ σέ κοσμικοὺς κύκλους παρατηρήθηκε ἕνα ἀδιάπτωτο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ γνωριμία μέ τὸν ἁγιασμένο αὐτὸ κῶρο. Τότε ἔγινε γνωστός καὶ ὁ μέγας Γέροντας Ἅγιος Παΐσιος, πού ἀνάπαυσε χιλιάδες πονεμένους ἀνθρώπους. Ἐνα πλῆθος ἀνθρώπων πού δέν εἶχαν ποτέ γνωρίσει τὴν ἐξομολόγηση συνδέθηκαν μ' αὐτὸ τὸ φιλόπλοιο μυστήριό ἐκεῖ καὶ μέσω αὐτοῦ ἔγιναν συνειδητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Στὴ συνέχεια πολλοὶ ἄνθρωποι ἔμαθαν νά ἐπισκέπτονται μόνοι τους τὸ Ἅγιον Ὅρος. Ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ ἐπαγγελματίες τοῦ θρησκευτικοῦ τουρισμοῦ γιὰ τοὺς δικούς τους λόγους, συνέβαλαν στὴν συνεχῆ ροή προσκυνητῶν πρὸς τὸν Ἀθῶνα πού συνεχίζεται μέχρι τίς μέρες μας.

Ἀναφορικά μέ τὸ θέμα τῶν ἐκδρομῶν ὁ Σύλλογος ἀποφάσισε νά διοργανῶναι ἐκδρομές καὶ σέ προσκυνήματα στὸν ἐλλαδικὸ κῶρο. Δέν περιοριστήκαμε στὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ θελήσαμε νά γνωρίσει ὁ λαὸς μας κι ἄλλες Ὁρθόδοξες χώρες. Ἔτσι μέ ἀφετηρία τὸ 1987 ἐπισκεφθήκαμε τὴ Ρωσσία καὶ τὴν Οὐκρανία (τότε Σοβιετικὴ Ἑνωση) καὶ γευτήκαμε ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ τί ἐζησαν οἱ ἐκεῖ Χριστιανοὶ τὰ χρόνια τῆς σοβιετικῆς καταπίεσης. Στὴ Ρουμανία ἐπισκεφθήκαμε τὰ ὀνομαστά τῆς μοναστήρια, ὅπου πήραμε στά 1991 τὴν εὐλογία τοῦ Ἀγίου Κλεόπα τῆς Συχαστρίας. Παράλληλα διοργανώσαμε προσκυνηματικές ἐκδρομές καὶ στὴν Πολωνία, τὴ Σλοβακία, τὴν Οὐγγαρία καθὼς καὶ τὴ Βουλγαρία καὶ τὴ Τσεχία, ὅπως καὶ τὴ Φινλανδία. Στὸ πρόγραμμά μας ἦταν καὶ ἡ γνωριμία μέ χώρες ὅπου ἀνθῆσε στὸ παρελθόν ἡ Ὁρθόδοξη καὶ ἀναπτύχθηκε ὁ μοναχισμός. Στὰ πλαίσια αὐτὰ ἐπισκεφθήκαμε τὴν Αἴγυπτο, τὴν Ἰταλία, τὴ Γαλλία, ἀλλὰ καὶ τὴ Συρία, τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ τὴν Ἰορδανία, ὅπως καὶ τὴν Ἀγγλία καὶ τὴ μακρινὴ Ἰρλανδία, πού ἦταν Ὁρθόδοξη χώρα μέ ἀκμάζοντα μοναχισμό μέχρι τὸ 1167 πού ὑποτάχθηκε βίαια στὸν Παπισμό. Τὸ 2003 ἐπισκεφθήκαμε τὴν ὀρθόδοξη ἱεραποστολή τῆς Κένυας. Στὰ 2005 μπορέσαμε κι ἐπισκεφθήκαμε τὴν Κωνσταντινούπολη. Μᾶς συνόδευσε μάλιστα ὁ Μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Γεώργιος, πού ἦταν τότε ἐπίσκοπος Ἀρσινόης. Τὸ 2013 τέλος ἐπισκεφθήκαμε τὴ Σερβία.

Δέν παραλείψαμε ἐκ παραλλήλου νά ἐπιδιώκουμε ὅλ' αὐτά τὰ χρόνια καί τή γνωριμία μέ ἐκκλησίες καί μοναστήρια τοῦ τόπου μας. Ἡ Κύπρος δέν ὀνομάστηκε τυχαῖα ἁγία Νῆσος. Πλῆθος Ἁγίων ἐζησαν ἐδῶ διά μέσου τῶν αἰώνων καί ἐκκλησίες, μοναστήρια καί ἀσκηταριά εἶναι τὰ ἴχνη πού ἄφησαν πίσω τους, πολλά ἀπό τὰ ὁποῖα ὑφίστανται ἄχρι τοῦ νῦν, γιά νά μᾶς θυμίζουν τούς ἀγῶνες τους, ἀλλά καί τό δικό μας χρέος. Φυσικά, ὡς γνωστόν, πλεῖστα ὅσα σεβάσματα τοῦ λαοῦ μας βρίσκονται στίς κατεχόμενες ἀπό τούς Τούρκους περιοχές τῆς Νήσου βουβά, ἐρειπωμένα, λεηλατημένα, μεταξύ αὐτῶν καί ὁ τάφος καί ἡ Μονή τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα. Ἀναφέρουμε μερικά προσκυνήματα τὰ ὁποῖα ἐπισκεφθήκαμε. Στήν ἐπαρχία Λευκωσίας ἐπισκεφθήκαμε τή Μονή Κύκκου κι ἐκκλησίες τῶν χωριῶν Πεδουλά, Μουτουλά καί Καλοπαναγιώτη. Τή Μονή Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀχεράς, τήν ἐκκλησία Ἁγίων Ἡλιοφώτων, τή Μονή Ἁγίου Νικολάου Ὁρούντας, τήν ἐκκλησία Σταυροῦ Ἁγιασμάτων (Πλατανιστάσα), τήν ἐκκλησία τῆς Παναγίας τοῦ Ἀρακα, τήν ἐκκλησία Ἁγίου Νικολάου τῆς Στέγης καί Παναγίας Θεοτόκου Κακοπετριάς, τίς ἐκκλησίες τῆς Γαλάτας καί τήν ἐκκλησία τῶν Ἀγίων Ἰλαρίωνος καί Βαρνάβα τῆς Περιστερώνας. Στήν ἐπαρχία Λεμεσοῦ ἐπισκεφθήκαμε μεταξύ ἄλλων τή Μονή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Ἀνώγυρας, τήν ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Μαύρας (Κοιλάνι), τίς ἐκκλησίες τῆς Βάσας Κοιλανίου, ὅπως καί τίς ἐκκλησίες τοῦ Πελενιρίου, τοῦ Ἀγροῦ καί τῆς Κυπερούνας. Παρόμοιες ἐπισκέψεις πραγματοποιήσαμε καί σέ πλεῖστες ὅσες ἐκκλησίες καί μοναστήρια πού βρίσκονται στίς ἐπαρχίες Λάρνακος καί Πάφου, ὅπως καί στήν ἐλεύθερη περιοχή τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου.

Βασικός στόχος τοῦ Συλλόγου μας, ὅπως ἀναγράφεται καί στό Καταστατικό μας, ἦταν καί ἡ βαθύτερη γνωριμία, ἀλλά καί ἡ ἀπόδοση τιμῆς στούς «ἐν Κύπρῳ ἁγίους, ἀποστόλους καί μάρτυρας καί σύν ἱεράρχαις ὁσίους». Σύν τοῖς ἄλλοις σέ συνεννόηση μέ διάφορες ἐνορίες παγκυπρίως γινόταν ἀγρυπνία κατά τήν ἐορτήν *Πάντων τῶν ἐν τῇ Κύπρῳ διαλαμπάντων Ἁγίων* (Α΄ Κυριακή τοῦ Ὀκτωβρίου) ἀλλά καί κατά τίς ἐορτές μεμονωμένων Ἀγίων. Κατά τή δεκαετία τοῦ '80 κυκλοφορήσαμε καί ἐγχρωμο χάρτη τῆς Κύπρου στόν ὁποῖο τοποθετήθηκαν οἱ τοπικοί Ἅγιοι κάθε περιοχῆς ὑπό τόν τίτλο «Κύπρος ἡ Ἁγία Νῆσος». Ἐπιδιώξαμε ἐκ παραλλήλου τή δημοσίευση στό Περιοδικό ἄρθρων ἀναφερομένων σέ Κυπρίους Ἁγίους γνωστούς, ἀλλά καί ἄγνωστους, ὅπως λ.χ. οἱ Ἅγιοι Γρηγόριος, Δομέτιος, Διογένης καί Θεότεκνος (4 Ὀκτωβρίου) πού μαρτύρησαν στά χρόνια τῶν ἀραβικῶν ἐπιδρομῶν (τεῦχος 34 σελ. 45). Τό ἐξώφυλλο τοῦ Περιοδικοῦ ἐκόσμησαν παλαιές ἀλλά καί νεότερες, φορητές εἰκόνες, τοιχογραφίες καί ψηφιδωτά ἀπό ἐκκλησίες τῆς Κύπρου, ἐνῶ τό ὀπισθόφυλλο φιλοξένησε φωτογραφίες ἐκκλησιῶν τῆς Νήσου ἀπό τίς κατεχόμενες, ἀλλά καί τίς ἐλεύθερες περιοχές.

“Ολ’ αὐτά τὰ στοιχεῖα πού παρατέθηκαν, δέν ἔχουν σκοπό τήν ἀπολογία γιά τό τί κάναμε τά χρόνια αὐτά, διότι τόν ἀπολογισμό θά τόν κάνει ὁ Κύριος τοῦ θερισμοῦ. Ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας προσπαθήσαμε στό μέτρο τῶν δυνατοτήτων μας, παρά τά πολλά καί ποικίλα ἐμπόδια πού συναντήσαμε, νά μεταφέρουμε στό σύγχρονο ἄνθρωπο τή δυνατότητα νά διακρίνει ἀνάμεσα στό γνήσιο χριστιανικό μήνυμα, τό ὀρθόδοξο καί τό μή ὀρθόδοξο σέ μιά ἐποχή συγχύσεως, ἀβεβαιότητας καί ἀπελπισίας. Κλείνουμε μέ τά λόγια τοῦ Ἁγίου Ἰουστίνου τοῦ Τσέλιε: «Ὁ Χριστός εἶναι ἡ γλυκεῖα παρηγοριά μας στόν πικρό αὐτό κόσμο πού περνᾷ καί ἡ αἰώνια χαρά μας στόν ἀπέραντο κόσμο πού ἔρχεται». Τόν Χριστό ὅμως τόν συναντᾶμε στήν Ἐκκλησία.

Ἐν κατακλείδι ὀφείλουμε θερμές εὐχαριστίες σέ ὅσους βοήθησαν παντοιοτρόπως, ἀφιλοκερδῶς καί ἐν πολλοῖς ἀφανῶς καί ἐν τῷ κρυπτῷ, σέ ὅλες τίς δραστηριότητες τοῦ Συλλόγου μας. «Κύριος ὁ Θεός μνησθεῖν» τοῦ κόπου» τους καί εὐχόμαστε νά ἀναπαύσει «ἐν ταῖς αὐλαῖς του» τίς ψυχές ὅσων ἐξ αὐτῶν ἐκοιμήθηκαν. Ἐπίσης εὐχαριστοῦμε πάλιν καί πολλάκις ὅσους μᾶς ἐμπιστεύθηκαν καί πλούτισαν πνευματικά τό Περιοδικό μέ ἀξιόλογα καί βαθυστόχαστα θεολογικά, κοινωνικά, ἱστορικά καί λοιπά κείμενα.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ἀπό τόν «Εὐεργετινόν»

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

άποιος από τούς Πατέρες διηγήθηκε, ὅτι ζοῦσε στά κελιά κάποιος φιλόπονος γέροντας, ὁ ὁποῖος φοροῦσε ψάθινο ἔνδυμα. Αὐτός λοιπόν ὁ γέροντας κάποτε ἐπισκέφθηκε τόν Ἀββᾶ Ἀμμωνᾶ. Βλέποντάς τον ὁ Ἀββᾶς νά φορεῖ τό ψάθινο ἔνδυμα, εἶπε:

— Αὐτό δέν σέ ὠφελεῖ σέ τίποτε.

Τότε ἐκεῖνος ρώτησε τό Γέροντα:

— Πάτερ, μέ ἐνοχλοῦν τρεῖς λογισμοί: συγκεκριμένα, νά περιπλανώ-
μαι στίς ἐρήμους ἢ νά φύγω σέ ξένο τόπο, ὅπου κανεῖς δέν μέ γνωρί-
ζει ἢ νά ἐγκλείσω τόν ἑαυτό μου σέ κελί, ὅπου θά τρώγω μέρα παρά
μέρα καί νά μήν συναντήσω ποτέ κανένα. Ποιό, λοιπόν, ἀπό αὐτά νά
προτιμήσω;

Τότε ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς ἀπάντησε:

— Κανένα ἀπό τά τρία δέν σέ συμφέρει νά πράξεις, ἀλλά προτιμότε-
ρο ἂν θέλεις νά μέ ἀκούσεις, κάθισε στό κελί σου καί τρῶγε λίγο κάθε
μέρα, καί νά ἔχεις στήν καρδιά σου τά λόγια τοῦ Τελώνη καί μέ αὐτόν
τόν τρόπο θά μπορέσεις νά σωθεῖς.

2) Κάποιος ἀδελφός πῆγε στό ὄρος τῆς Φέρμης πρὸς τόν Μεγάλο
γέροντα καί τοῦ λέει:

— Ἀββᾶ τί νά κάνω, διότι χάνεται ἡ ψυχή μου;

Τοῦ λέει τότε ὁ Γέροντας:

— Γιατί παιδί μου;

Τότε ὁ ἀδελφός ἀποκρίθηκε:

— Ὅταν βρισκόμουν στόν κόσμο νήστευα καί ἀγρυπνοῦσα πολύ, μέ
φυσικότητα καί εὐχαρίστηση καί ὑπῆρχε σέ μένα πολλή κατάνυξη καί
θέρμη. Τώρα ὅμως δέν βλέπω καθόλου κανένα ἀγαθό στόν ἑαυτό μου.

Λέγει τότε σέ αὐτόν ὁ Γέροντας:

— Πίστεψέ με, παιδί μου, ὅτι ὅσα ἔκανες ὅταν βρισκόσουν στόν
κόσμο, τά ἔκανες παρακινούμενος καί προθυμοποιούμενος ἀπό τήν κε-
νοδοξία καί τόν ἔπαινο τῶν ἀνθρώπων καί δέν ἦταν δεκτά ἐνώπιον τοῦ

Θεοῦ. Καί γιά αὐτόν τόν λόγο δέν σέ πολεμοῦσε καθόλου ὁ σατανᾶς· διότι δέν τόν ἔνοιαζε νά κόψει τήν προθυμία σου, ἐπειδή ἀπό αὐτό δέν εἶχες καμίαν ὠφέλεια. Τώρα ὅμως πού σέ βλέπει ὅτι στρατεύτηκες μέ τό μέρος τοῦ Χριστοῦ καί ἐναντιώθηκες σέ αὐτόν, ὀπλίστηκε λοιπόν καί αὐτός ἐναντίον σου. Παρά ταῦτα ὅμως, τώρα ἀρέσει στό Θεό ὁ ἕνας ψαλμός πού λέγεις μέ κατάνυξη, περισσότερο ἀπό τούς χίλιους πού ἔλεγες ὅταν ἦσουν στόν κόσμο καί ἀποδέχεται ὁ Θεός τήν μικρή νηστεία πού κάνεις τώρα, περισσότερο ἀπό τίς ἑβδομάδες πού νήστευες στόν κόσμο.

Λέγει σέ αὐτόν ὁ ἀδελφός:

— Τώρα δέν νηστεύω σχεδόν καθόλου, ἀλλά ὅλα τά ἀγαθά πού εἶχα στόν κόσμο ἔφυγαν ἀπό ἐμένα.

Ἐποκρίθηκε τότε ὁ Γέροντας:

— Ἀδελφέ, σοῦ ἀρκεῖ αὐτό πού ἔχεις. Κάνε μόνο ὑπομονή καί εἶσαι καλός.

Ἀφοῦ ὅμως ὁ ἀδελφός ἐπέμενε καί ἔλεγε «Ἀββᾶ, χάνεται ὅμως ἡ ψυχή μου», ὁ Γέροντας τοῦ ἀπαντᾷ:

— Πίστεψε ἀδελφέ, δέν ἤθελα νά σοῦ πῶ γιά νά μήν βλαφτεῖ ὁ λογισμός σου. Ἐπειδή ὅμως σέ βλέπω ὅτι ἦρθες σέ ραθυμία ἀπό τό σατανᾶ, σοῦ λέγω ὅτι αὐτό πού νομίζεις, πῶς ὅταν βρισκόσουν στόν κόσμο ἔκανες ἀγαθά ἔργα καί πολιτευόσουν σωστά, εἶναι ὑπερηφάνεια. Διότι ἔτσι σκεπτόμενος καί ὁ Φαρισαῖος, ἔχασε ὅλα τά ἀγαθά πού εἶχε πράξει. Τώρα δέ πάλι, ἀδελφέ, τό νά νομίζεις ὅτι δέν κάνεις κανένα ἀγαθό, σοῦ ἀρκεῖ γιά τή σωτηρία, διότι εἶναι ταπείνωση. Καί μέ αὐτόν τόν τρόπο δικαιώθηκε ὁ Τελώνης, ὁ ὁποῖος δέν ἔκανε κανένα ἀγαθό. Διότι στό Θεό ἀρέσει περισσότερο ὁ ἁμαρτωλός καί ἀμελής ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔχει συντριμμένη καρδιά καί ταπείνωση, παρά αὐτός πού κάνει πολλά ἀγαθά καί νομίζει ὅτι κάνει ἐξ ὁλοκλήρου κάτι ἀγαθό.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ὠφελήθηκε πάρα πολύ ὁ ἀδελφός, ἔβαλε μετάνοια στό Γέροντα, λέγοντας:

— Ἀββᾶ, σήμερα ἐξαιτίας σου σώθηκε ἡ ψυχή μου.

3) Ἐλεγε ὁ Ἀββᾶς Ἐπιφάνιος ὅτι ἡ Χαναναία φωνάζει καί ἀκούγεται· ἡ αἰμορροοῦσα σιωπᾷ καί ἐπαινεῖται· ὁ Τελώνης δέν ἀνοίγει τό στόμα του καί εἰσακούεται· ὁ δέ Φαρισαῖος κραυγάζει καί κατακρίνεται.

4) Ρωτήθηκε ὁ Ἀββᾶς Λογγίνος· ποιά ἀρετή εἶναι μεγαλύτερη ἀπό ὅλες τίς ἄλλες; Καί ἀπάντησε:

— Νομίζω ὅτι, ὅπως ἀκριβῶς καί ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπό ὅλα τά πάθη, ὥστε μπόρεσε ἀκόμα νά ρίξει κάποιους καί ἀπό τούς οὐρανούς, ἔτσι καί ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπό ὅλες τίς

ἀρετές. Διότι ἔχει τή δύναμιν νά σηκώσει τόν ἄνθρωπο ἀκόμα καί ἀπό τά βάθη τῆς ἀβύσσου, ἔστω καί ἂν εἶναι ἁμαρτωλός ὅπως ἓνας δαίμονας. Γι' αὐτό καί ὁ Κύριος, πάνω ἀπό ὅλους, μακαρίζει τούς πτωχοὺς τῷ πνεύματι.

5) Εἶπε ὁ Ἀββᾶς Σαρματίας: «Προτιμῶ τόν ἄνθρωπο πού ἔχει ἁμαρτήσῃ, ἀλλά ὅμως ἀναγνώρισε ὅτι ἁμάρτησε καί μετανοεῖ, περισσότερο ἀπό αὐτόν πού δέν ἔχει ἁμαρτήσῃ καί νομίζει ὅτι εἶναι ἀγαθός καί δίκαιος».

6) Ζοῦσε κάποτε σέ κάποια πόλη κάποιος Ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος κατόπιν ἐνεργείας τοῦ σατανᾶ, ἔπese σέ πορνεία. Ἀργότερα, ὅταν ἔγινε σύναξη στήν ἐκκλησία καί χωρίς νά γνωρίζει ὁποιοσδήποτε γιά τήν ἁμαρτία του, ἀπό μόνος του ὁμολόγησε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, λέγοντας: «ἐγώ ἔπesa σέ πορνεία» καί ἀπόθεσε τό ὠμοφόριό του πάνω στό θυσιαστήριο, λέγοντας «δέν μπορῶ πλέον νά εἶμαι Ἐπίσκοπος». Τότε φώναξε ὁλος ὁ λαός μέ θρήνους, λέγοντας: «ἡ ἁμαρτία αὐτή νά εἶναι πάνω μας, μόνο μείνε στήν ἐπισκοπή». Αὐτός τότε εἶπε: «ἂν θέλετε νά μείνω στήν ἐπισκοπή, νά κάνετε ὅ,τι σᾶς πῶ». Καί ἀφοῦ διέταξε νά κλείσουν τίς πόρτες τῆς ἐκκλησίας, ἔπese μέ τό πρόσωπο σέ μιά πλαϊνή πόρτα καί εἶπε: «δέν θά ἔχει τόπο μαζί μέ τόν Θεό, ὁποῖος ἐξερχόμενος ἀπό τήν Ἐκκλησία δέν μέ πατήσῃ». Καί ἔπραξαν σύμφωνα μέ τό λόγο του καί πατώντας τον ἔβγαιναν ἔξω. Καί ἀφοῦ βγήκε καί ὁ τελευταῖος, ἀκούστηκε φωνή ἀπό τόν οὐρανό, πού ἔλεγε: «ἐξαιτίας τῆς πολλῆς του ταπεινώσεως, τοῦ συγχώρεσα τήν ἁμαρτία».

7) Εἶπε κάποιος γέροντας: «θέλω ἥττα συνοδευόμενη μέ ταπεινοφροσύνη, παρά νίκη μέ ὑπερηφάνεια».

8) Εἶπε κάποιος γέροντας ὅτι ἡ ταπείνωση καί χωρίς πολύ κόπο, ἔσωσε πολλούς. Καί αὐτό τό ἐπιβεβαιώνει ὁ Τελώνης καί ὁ ἄσωτος υἱός, σώθηκαν λέγοντας μόνο λίγα λόγια.

9) Εἶπε κάποιος γέροντας ὅτι οἱ Πατέρες με τήν αὐστηρότητα εἰσῆλθαν στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἐμεῖς δέ, ἂν μπορέσουμε μέ τήν ἀγαθοσύνη, ἄς εἰσέλθουμε διά τῆς ταπεινοφροσύνης.

10) Εἶπε ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας: «πάνω ἀπό ὅλα χρειάζομαστε τήν ταπεινοφροσύνη. Ὅς εἴμαστε, λοιπόν, πάντοτε ἔτοιμοι γιά ὁποιοδήποτε λόγο πού λέγουμε ἢ ἀκοῦμε ἢ γιά ὁποιοδήποτε ἔργο πράττουμε, νά λέμε «συγχώρησον». Διότι μέ τήν ταπεινοφροσύνη καταστρέφονται ὅλα τά ἔργα τοῦ διαβόλου».

Ἀπόδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ

Θεολόγος

Λάμπρου Κ. Σκόντζου

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΣ ΙΣΙΔΩΡΟΣ Ο ΕΣΘΟΝΟΣ

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι θεμελιωμένη ἐπάνω στήν ὁμολογία τῶν Ἀγίων τῆς καί ποτισμένη μέ τό αἷμα τῶν ἑκατομμυρίων μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι δέν υπέκυψαν στίς ἀντίθεες δυνάμεις τοῦ κόσμου, ἀλλά προσέφεραν τή ζωή τους γιά τή σώζουσα ἀλήθεια τῆς Ὁρθοδόξου Πίστews.

Ἀνάμεσα σέ αὐτούς συγκαταλέγονται καί μάρτυρες πού δέν θανατώθηκαν ἀπό εἰδωλολάτρες, ἀλλά ἀπό χέρια αἰρετικῶν, οἱ ὁποῖοι ἔφεραν τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

Σέ αὐτή τή χορεία ἀνήκει καί ὁ Ἅγιος Ἱερομάρτυς Ἰσίδωρος ὁ Ἐσθονός μέ τούς ἑβδομήντα δύο συναθλήσαντες μάρτυρες, θύματα τῆς φονικῆς μανίας τῶν Παπικῶν Οὐνιτῶν.

Ὁ Ἅγιος Ἰσίδωρος ἔζησε τόν 15ο αἰῶνα καί καταγόταν ἀπό τήν Ἐσθονία. Ἦταν εὐλαβής Ὁρθόδοξος πρεσβύτερος τῆς ἐνορίας Γιούργεφ τῆς Λιβονίας (σήμερα σημερινή περιοχὴ Λετονίας – Ἐσθονίας) καί βαθύτατα προσηλωμένος στή μόνη σώζουσα Ὁρθόδοξη Πίστη.

Ἡ διακονία του, ὅμως, συνέπεσε μέ ἰδιαίτερα χαλεπούς καιρούς, ὅταν οἱ Παπικοὶ Οὐνίτες ἐξαπέλυαν σκληροὺς διωγμούς ἐναντίον τῶν Ὁρθοδόξων, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνταν νά ὑποταχθοῦν στὸν Παπισμό. Πέρα ἀπὸ τὴ βία, τὰ βασανιστήρια καί τίς θανατώσεις, ὁ Παπισμός χρησιμοποίησε καί τὴ δολιότητα τῆς λεγόμενης Οὐνίας, ἡ ὁποία θεσμοθετήθηκε μέ τὴ «Σύνοδο» τοῦ Λατερανοῦ (1215) καί τὴ Βούλα τοῦ «Πάπα» Ἰννοκεντίου Δ' (1195-1254).

Ἀδυνατώντας νά ὑποτάξει εὐθέως τὴν Ὁρθόδοξή Ἀνατολή, ἐπινόησε τὴν παραπλάνηση: Παπικοὶ «κληρικοὶ» ἐνδύονταν τὸ ὀρθόδοξο σχῆμα, ἀνήγειραν ναοὺς βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, τελοῦσαν ἀκολουθίες μέ ὀρθόδοξο τυπικό, διατηρώντας ὅμως ἀκέραιες τίς παπικὲς κακοδοξίες.

Στόχος ἦταν ὁ προσηλυτισμός τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι δυσκολεύονταν νά διακρίνουν τὴν αἵρεση πίσω ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ ὀρθόδοξο περίβλημα.

Ἡ Οὐνία, ἄλλωστε, θεωρήθηκε ἀπὸ τοὺς Παπικούς – ἰδίως μετὰ τὴν ψευδοσύνοδο Φεράρας – Φλωρεντίας (1438-1439) – ὡς ὁ προσφορότερος τρόπος «ἐνώσεως» τῆς Ὁρθοδοξίας μέ τὸν Παπισμό. Ἰδιαίτερα ἐντονὴ ὑπῆρξε ἡ δράση τῶν Οὐνιτῶν στήν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη.

Οἱ ἐκεῖ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, ἀπομακρυσμένες ἀπό τὰ μεγάλα κέντρα τῆς Ὁρθοδοξίας καί ὑπό τήν πίεση Παπικῶν ἡγεμόνων, δέχονταν ἀφορήτους ἐξαναγκασμούς γιά νά ὑποταχθοῦν στήν παπική ἐξουσία.

Στή Λιβονία δροῦσε τό διαβόητο παπικό τάγμα τῶν «Ἀδελφῶν τοῦ Ξίφους», τό ὁποῖο ἰδρύθηκε τό 1200μ.Χ. ἀπό τόν παπικό «ἐπίσκοπο» Ἀμπρεχτ Α΄, ἰδρυτὴ τῆς Ρίγας, ἕναν ἀνελέητο καί ἀπάνθρωπο Γερμανό σταυροφόρο τυχοδιώκτη. Ἐπρόκειτο γιά ἀδίστακτο σταυροφορικό σῶμα, τό ὁποῖο, μέ τήν εὐλογία τοῦ «Πάπα» Ἰννοκεντίου Γ΄ (1198–1216) τό 1204, ἀποτελέσσε ὄργανο γερμανικῆς ἀποικιοκρατίας καί βίαιης ἐπιβολῆς τῆς παπικῆς πίστεως στή Βαλτική.

Τό τάγμα αὐτό, ἀποτελούμενο ἀπό «ἱερεῖς» πολεμιστές, διέπραξε φρικτά ἐγκλήματα στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, παραχαράσσοντας πλήρως τό εὐαγγελικό μήνυμα τῆς θυσιαστικῆς ἀγάπης καί ἀθέτηση τῆς προτροπῆς τοῦ Κυρίου: «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν» (Μάρκ. ν΄ 34).

Ἀφοῦ ἐξόντωσαν μέ σφαγές τούς τελευταίους εἰδωλολάτρες τῆς περριοχῆς, (Λιβονίους, Λατγαλίους, Σελονίους, κλπ), στράφηκαν κατόπιν ἐναντίον τῶν Ὁρθοδόξων, τούς ὁποίους χαρακτήριζαν «αἰρετικούς» καί «σχισματικούς».

Μέ ὁμότητες καί τρομοκρατία ἐπιδίωκαν νά τούς ἐξαναγκάσουν νά ἀλλαξοπιστήσουν, νά ἀσπασθοῦν τόν Παπισμό, χρησιμοποιώντας ὡς μέσο «Ἱεραποστολῆς» τό ξίφος. Τά γεγονότα αὐτά ἐκτυλίχθηκαν σέ ἐποχή κατὰ τήν ὁποία οἱ Ὁρθόδοξοι εἶχαν ἤδη ἀποκηρύξει τή «σύννοδο» Φεράρας – Φλωρεντίας (1438–1439), γεγονός πού προκάλεσε τήν ὀργή τῶν Παπικῶν.

Μπροστά στή δεινή αὐτή κατάσταση, ὁ μέγας Πρίγκιπας τῆς Μόσχας Ἰβάν Γ΄ (1462–1505), ἐπιχείρησε νά συνάψει συνθήκη εἰρηνικῆς συνύπαρξης μέ τούς Τεύτονες Ἱππότες τῆς Λιβονίας, οἱ ὁποῖοι ἡγοῦνταν τοῦ «Τάγματος τῶν Ἀδελφῶν τοῦ Ξίφους». Ἡ συνθήκη ὅμως παραβιάστηκε, καί οἱ διωγμοί συνεχίστηκαν μέ ἀμείωτη ἀγριότητα. Στήν Ἑσθονία σχεδόν ὁλόκληρος ὁ πληθυσμός ἐξαναγκάστηκε νά ὑποταχθεῖ στόν Παπισμό.

Μόνον μία μικρή Ὁρθόδοξη κοινότητα στήν πόλη Γιούργεφ, ἀποτελούμενη ἀπό ἑβδομήντα δύο πιστούς μέ ἐπικεφαλῆς τόν πρεσβύτερο Ἰσίδωρο, παρέμενε ἀκλόνητη στήν πίστη τῆς.

Ὁ Ἅγιος ἐνίσχυε πνευματικά τό ποίμνιό του καί τούς προέτρεπε νά μή λυγίσουν, ἀκόμη καί μπροστά στό ἐνδεχόμενο τοῦ μαρτυρίου. Ἡ στάση αὐτή ἐξόργισε τούς διώκτες, οἱ ὁποῖοι συνέλαβαν τόν Ἅγιο, τόν φυλάκισαν καί τόν καταδίκασαν, μέ τήν παρουσία τοῦ παπικοῦ «ἐπισκόπου» Ἀνδρέα. Παρά ταῦτα τοῦ δόθηκε προσωρινή ἐλευθερία μέ σκοπό

νά μεταστραφεί, αλλά εκείνος, αντί νά υποχωρήσει, ενίσχυσε ακόμη περισσότερο τούς πιστούς. Ἀποφάσισαν λοιπόν νά ἀπαλλαγούν ἀπό αὐτόν καί τούς ἀνυπόταχτους ἐνορίτες του κατά τήν ἐορτή τῶν Θεοφανίων τοῦ ἔτους 1472. Κατά τήν μεγάλη δεσποτική ἐορτή ὁ Ἅγιος τέλεσε τή Θεία Λειτουργία καί κοινώνησε τούς ἐνορίτες του, προαισθανόμενος τό ἐπικείμενο τέλος. Μετά τή Λειτουργία μετέβησαν στόν ποταμό Ὁμόβζχα (σημερινό Ἑμαζόγκι) γιά τόν Ἀγιασμό τῶν Ὑδάτων. Τή στιγμή πού ὁ Τίμιος Σταυρός καταδυόταν στά παγωμένα νερά, οἱ «Ἀδελφοί του Ξίφους» ὄρμησαν, συνέλαβαν τόν Ἱερομάρτυρα καί τούς πιστούς, τούς κακοποίησαν ἀνελέητα καί τούς ὁδήγησαν στή φυλακή.

Ἐπί δύο ἡμέρες ὑπέστησαν φρικτά βασανιστήρια. Παρά ταῦτα, μέ τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, παρέμειναν ἀμετακίνητοι στήν Ὁρθόδοξη Πίστη, ὑμνώντας καί δοξολογώντας τόν Θεό. Τότε οἱ διώκτες ἀποφάσισαν νά τούς θανατώσουν μέ τόν πλέον ἀπάνθρωπο τρόπο: τούς ἐπνιξαν ἕναν πρὸς ἕναν στόν παγωμένο ποταμό, στό ἴδιο ἄνοιγμα τοῦ πάγου ὅπου εἶχε ἁγιαστεῖ τό ὕδωρ!

Ἦταν 8 Ἰανουαρίου 1472. Τήν ἄνοιξη τοῦ ἰδίου ἔτους, ὅταν ἔλιωσαν οἱ πάγοι, βρέθηκαν τά τίμια λείψανα καί τῶν ἐβδομήντα τριῶν Μαρτύρων ἄφθορα καί εὐωδιάζοντα, μέ τόν Ἅγιο Ἰσίδωρο ἐνδεδυμένο ἀκόμη τά ἄθικτα ἄμφιά του.

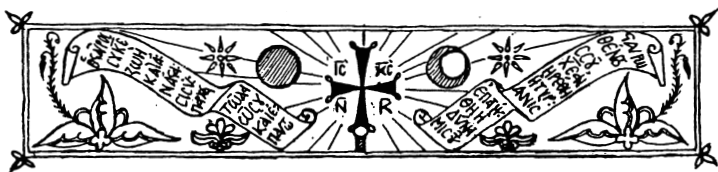
Οἱ πιστοί τά ἐνταφίασαν εὐλαβῶς κοντά στόν ναό τοῦ Ἁγίου Νικολάου καί ἄρχισαν ἀμέσως νά τούς τιμοῦν ὡς Ἁγίους.

Ἡ ἐπίσημη ἁγιοκατάταξή τους πραγματοποιήθηκε τό 1891 καί ἡ μνήμη τους ὁρίστηκε νά ἐορτάζεται στίς 8 Ἰανουαρίου, κατά τήν ἡμέρα τοῦ μαρτυρίου τους. Πρὸς τιμή τους ἀνεγέρθηκε ναός στήν Ἁγία Πετρούπολη, θεμελιωμένος ἀπό τόν Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κροστάνδης καί ἐγκαινιασμένος τό 1903.

Ἡ τιμή πρὸς τούς Ἁγίους αὐτούς δέν ἀποσκοπεῖ στήν ἀναμόχλευση παθῶν, ἀλλά στήν ἀνάδειξη τῆς ἀληθείας, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι Μία, Ἁγία καί αὐτή εἶναι ἡ Ὁρθόδοξη, διότι, μόνον αὐτή παραμένει ἀπόλυτα πιστή στήν ἀρχέγονη βιβλική, συνοδική καί ἁγιοπατερική παράδοση, χωρίς καμιά προσθαφαίρεση.

Ἡ ἀφθαρσία καί ἡ θαυματουργία τῶν Ἱερῶν Λειψάνων τους μαρτυροῦν τήν παρουσία τῆς Θείας Χάριτος στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί τήν ἀπουσία τῆς στούς ἑτεροδόξους αἵρετικούς καί πῶς μόνον σ' αὐτή ἀναδεικνύονται Ἅγιοι.

Εἶθε νά ἔχουμε τίς πρεσβεῖες τους στόν θρόνο τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ.

ΕΛΕΝΗ ΜΑΧΑΝΚΟΒΑ - ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΜΠΑΡΝΑΟΥΛ ΤΗΣ ΣΙΒΗΡΙΑΣ

Ἑλένη Μαχάνκοβα γεννήθηκε στήν μεγαλούπολη Μπαρναούλ τῆς Σιβηρίας στίς 18 Αὐγούστου τοῦ 1977. Πῆγε στήν νότια Τουρκία νά ἐργασθεῖ, ὅπως πολλοί συμπατριῶτες της, στίς τουριστικές ἐγκαταστάσεις πού ἑκατομμύρια Ρῶσοι ἐπισκέπτονται κάθε χρόνο. Ἦταν λογίστρια καί ὁμορφη. Ἐκεῖ γνωρίστηκε μέ ἕναν ντόπιο πού τήν παντρεύτηκε, κατά τά μουσουλμανικά ἔθιμα, στό τζαμί.

Ἡ οἰκογένειά της, στήν Ρωσία, ἦταν ἄθην. Ὁ ἄντρας της κατόπιν τήν λογάριζε μουσουλμάνη καί ἦταν υπερήφανος γι' αὐτήν ἐνῶ ἐκείνη τόν ἀποστρεφόταν ὅταν αὐτός χαιρόταν ἀκούγοντας ὅτι μουσουλμάνοι φονεύουν Χριστιανούς στήν Συρία. Πολλές φίλες της Ρωσίδες, πήγαιναν τακτικά στήν μοναδική ἐκκλησία πού λειτουργεῖ στήν νότια Μικρασία, στήν μεγάλη γειτονική τους πόλη. Ἡ Ἄννα, μάλιστα, διευθύνει ἐκεῖ τήν χορωδία.

Ἀρχισε λοιπόν νά ἐκκλησιάζεται ἡ Ἑλένη, ζητώντας νά μάθει πῶς νά προσεύχεται καί τί συμβαίνει κατά τήν θεία Λειτουργία. Τότε, στίς 6 Ἰανουαρίου τοῦ 2013, ὁ ἄνδρας της τήν κύπησε ἄσχημα καί ἐκείνη ἔφυγε ἀπό τό σπίτι καί πῆγε καί ἔμεινε στήν Ἄννα. Μαζί πήγαιναν στήν ἐκκλησία καί τότε ἔνοιωσε μιά ἀλλαγὴ μέσα της, ἐνῶ στεναχωριόταν πού δέν ἦταν βαπτισμένη. Θαύμαζε τήν ἀγάπη πού τῆς ἔδειχναν ὁ ἱερέας καί οἱ ἐνορίτες. Ἐβλεπε πιά διαφορετικά ὅσους δέν ἦταν χριστιανοί χωρίς νά τούς μισεῖ. Ἡ Ἄννα τῆς πρότεινε νά βαπτισθεῖ καί τό δέχθηκε.

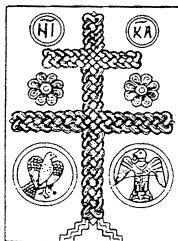
Ὁ ἱερέας τῆς ἔδωσε ὁδηγίες γιά τό πῶς νά ἐκκλησιάζεται, πῶς νά προσεύχεται καί τῆς ὥρισε νά διαβάσει τό Εὐαγγέλιο. Μέ τίς φιλενάδες της συζητοῦσαν πολύ γιά τήν πίστη, τούς ἅγιους μάρτυρες καί τά ἀκουγε ὅλα προσεκτικά. Μετά ταξίδεψε στήν Ρωσία ὅπου ἔμεινε δύο ἐβδομάδες στήν οἰκογένειά της. Πήγαινε καί ἐκεῖ στήν ἐκκλησία ἀπό ὅπου ἀγόρασε καί ἔφερε μαζί της μικρές εἰκόνες. Παραπονέθηκε στούς γονεῖς της γιατί δέν τήν βάπτισαν. Ἡ μητέρα της τῆς εἶπε ὅτι αὐτοί ἔζησαν ὡς ἄθεοι ἀλλά ἐκείνη μπορεῖ νά βαπτισθεῖ ἀφοῦ τό θέλει. Μάλιστα τῆς ἔδωσε ἕνα μενταγιόν μέ τήν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ.

Στις 8 Μαρτίου τοῦ 2013 ἐπέστρεψε στήν Τουρκία καί ἔμεινε στό σπίτι τῆς Ἑἄννας. Τήν ἐπόμενη ἡμέρα πηγαίνοντας στήν δουλειά συνάντησε τόν ἄνδρα τῆς. Αὐτός εἶδε τό μενταγιόν καί τήν ρώτησε: «Ἑἄλλα-ξες τήν πίστη σου;» Ἑἄκείνη τοῦ ἀπάντησε: «ναί». Αὐτός ἄρχισε τότε νά τήν προσβάλλει καί νά βλασφημεῖ ἐπειδή πρόδωσε τόν Ἑἄλλάχ. Τό εἶπε στούς φίλους του καί ἐκεῖνοι τοῦ ἀπάντησαν: «Νομίζεις ὅτι ἕνας γάμος στό ἱζαμί τήν ἔκανε μουσουλμάνα;» Ὁ ἄντρας τῆς ἄρχισε νά τήν συνα-ντᾷ κάθε ἡμέρα μετά τήν δουλειά, ἤ νά τῆς τηλεφωνεῖ, καί νά ἀπειλεῖ ὅτι θά τήν σκοτώσει. Ἡ Ἑἄννα τῆς ἐξέφρασε τήν χαρά τῆς πού ὁμολογεῖ τόν Χριστό, ἀλλά τῆς εἶπε ὅτι αὐτό εἶναι ἐπικίνδυνο. Ἑἄκείνες τίς ἡμέ-ρες διάβαζε τόν βίο τῆς ἁγίας Ματρῶνας καί μαζί μέ τήν Ἑἄννα ἔπιναν κάθε πρωί ἁγιασμό. Ἑἄβλεπε τακτικά τόν ἱερέα, ἦταν ἡ ἑβδομάδα τῆς Τυρινῆς καί ἐπρόκειτο νά βαπτισθεῖ τό Πάσχα.

Τό πρωί τῆς 16ης Μαρτίου διηγήθηκε στήν Ἑἄννα τό ὄνειρο πού εἶδε τήν νύκτα: Πίσω ἀπό ἕνα μεγάλο ἀνοικτό παράθυρο στεκόταν ἕνας ἄνθρωπος μέ πολύ ἀγαθό καί ὁμορφο βλέμμα. Πλησίασε ἡ Ἑἄλένη καί εἶδε πλάι του πολλὰ ὁμορφα ζῶα καί πίσω τή θάλασσα. Τῆς εἶπε ὅτι ὅλα αὐτά τοῦ ἀνήκουν καί Αὐτός τά δημιούργησε. Στήν συνέχεια ἄνοιξε τά χέρια του λέγοντάς τῆς: «Ἑἄλα σέ μένα, κόρη μου». Τήν ἀγκάλιασε καί τῆς ἔδωσε τήν εἰρήνην του καί ἐκεῖνη ἠσύχασε γιατί ὁ ἄνδρας τῆς τήν εἶχε ἀπειλήσει τό βράδυ στό τηλέφωνο καί φοβόταν νά πάει στήν δου-λειά τῆς.

Ἡ Ἑἄννα μᾶς διηγήθηκε ὅτι προσευχήθηκαν μαζί, ἤπιαν ἁγιασμό καί ἡ Ἑἄλένη ἔφυγε κάνοντας τόν σταυρό τῆς. Στις τρεῖς τό ἀπόγευμα τηλεφώνησε στήν Ἑἄννα ὅτι ὁ ἄνδρας τῆς τῆς ἔστειλε ἕνα μήνυμα σάν νά μήν συμβαίνει τίποτε. Ἀργότερα εἶπε στήν ἀνηψιά τοῦ ἄνδρα τῆς ὅτι ἐκεῖνος τῆς ζήτησε νά συναντηθοῦν καί πηγαίνει νά τόν συναντήσῃ. «Ὅ,τι εἶναι νά γίνει ἄς γίνει» εἶπε. Αὐτά ἦταν τά τελευταῖα τῆς λόγια. Ἑἄκεῖνος τήν δέχθηκε στό σπίτι καί μέ ἕνα μαχαίρι τήν ἔσφαξε. Στήν ἀστυνομία δήλωσε: «Αὐτό εἶχα νά προσφέρω στόν Ἑἄλλάχ».

Ἡ Ἑἄλένη ἐτάφη στήν γενέτειρά τῆς, στό Μπαρναούλ στή Ρωσία.

᾿Αθανάσιου Παπαγεωργίου

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟ

ναός του ᾿Αγίου Γεωργίου τῶν ᾿Ελλήνων στήν ᾿Αμμόχωστο εἶναι ἡ μεγαλύτερη ὀρθόδοξη ἐκκλησία τῆς περιόδου τῆς Φραγκοκρατίας στήν Κύπρο. Ἐχει ἐσωτερικές διαστάσεις 37,5x20,5μ. καί κτίσθηκε προφανῶς τόν 14ο αἰῶνα γιά νά ἀνταγωνισθεῖ τόν μεγαλοπρεπῆ γοθικό καθεδρικό ναό τοῦ ᾿Αγίου Νικολάου πού βρίσκεται μόλις 150μ. βορειότερα. Στήν ἐκκλησία τοῦ ᾿Αγίου Γεωργίου τῶν ᾿Ελλήνων συνδυάζεται ἡ γοθική βασιλική μέ τόν βυζαντινό τροῦλλο. Δύο σειρές ἀπό τέσσερις ἰσχυροῦς κίονες χωρίζουν τό ναό σέ τρία κλίτη. Ὁ τροῦλλος κάθετα στό τετράγωνο πού ὀρίζεται ἀπό τόν β' καί γ' κίονα κάθε τοξοστοιχίας. Τά τρία κλίτη καταλήγουν σ' ἀνατολικά σέ τρεῖς ἡμικυκλικές προεξέχουσες ἀψίδες. Ἐπίστεγες ἀντηρίδες ἐξισορροποῦσαν τίς ὠθήσεις τοῦ μέσου κλίτους, πού ἦταν ψηλότερο τῶν πλαγίων καί τίς ὠθήσεις τοῦ τροῦλλου, ὅπως στούς γοθικούς ναούς τοῦ ᾿Αγίου Νικολάου καί τῶν ᾿Αγίων Πέτρου καί Παύλου στήν ᾿Αμμόχωστο, πού ὅμως δέν ἔχουν τροῦλλο. Σ' ἀντίθεση ὅμως μέ τούς μακροῦς τοίχους τῶν γοθικῶν ναῶν οἱ μακροί τοῖχοι τοῦ ναοῦ τοῦ ᾿Αγίου Γεωργίου εἶναι ἀδιάπλαστοι. Τή μονότονη ἐξωτερική ἐπιφάνεια τῶν τοίχων διακόπτουν μόνο τά πέντε παράθυρα τοῦ βόρειου καί νότιου τοίχου ἐνῶ στόν δυτικό τοῖχο διακόπτουν ἀπό τό κυκλικό παράθυρο πάνω ἀπό τήν κεντρική εἴσοδο, πού ἔχει ἀνάγλυφο περίθυρο. Στίς πλάγιες ἀψίδες ἀνοίγονται ἀπό ἓνα παράθυρο ἐνῶ στήν κεντρική ἀψίδα ὑπάρχουν δύο σειρές ἀπό τρία παράθυρα ἐπάλληλα. Ἡ τοικοποιία τῆς ἐκκλησίας τοῦ ᾿Αγίου Γεωργίου εἶναι ἄριστη. Ἀποτελεῖται ἀπό ὀρθογωνισμένους πωρόλιθους μέ ἄριστη προσαρμογή καί λεπτοῦς ἄρμους.

Ἡ ἐκκλησία εἶχε ὑποστῇ ἀνηλεῆ βομβαρδισμό ἀπό τό ὀθωμανικό πυροβολικό 1570-1571 καί εἶχε ὑποστῇ φθορές ὅπως φαίνεται στό σχέδιο τοῦ Corneli Van Bruyn πού ἐπισκέφθηκε τήν Κύπρο τό 1693. Ὁ τροῦλλος ὅμως καί ἡ ἀνωδομή ἐσώζοντο ἀκόμη μέχρι τό τέλος τοῦ 17ου αἰῶνα. Ἡ ἔλλειψη ὅμως φροντίδας — οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς πόλης εἶχαν ἐκδιωχθεῖ μετά τήν κατάληψη τῆς ᾿Αμμοχώστου ἀπό τούς Τούρκους — ὀδήγησε στήν κατάρρευση τοῦ τροῦλλου καί τῆς ἀνωδομῆς στίς ἀρχές τοῦ 18ου αἰῶνα.

Ὁ ναός τοῦ ᾿Αγίου Γεωργίου τῶν ᾿Ελλήνων εἶχε διακοσμηθεῖ μέ τοιχογραφίες πού συνδύαζαν τήν παλαιολόγεια ζωγραφική μέ τή σύγ-

χρονη ιταλική ζωγραφική. Οί τοιχογραφίες πού διακοσμούσαν τό ἐσωτερικό τῆς ἐκκλησίας εἴτε καταστράφηκαν εἴτε ἔπαθαν ἀρκετές φθορές. Ἐν τούτοις μέχρι τό 1920 ἐσώζοντο πολλές τοιχογραφίες στίς τρεῖς ἀψίδες καί τό νότιο καί δυτικό τοῖχο. Δυστυχῶς οἱ περίοικοι Τοῦρκοι καί οἱ καιρικές συνθηκὲς κατάστρεψαν πολλές ἀπό τίς τοιχογραφίες αὐτές. Μέχρι τό 1974 ἐσώζετο μία ἐλληνική ἐπιγραφή στή Γέννηση τοῦ τεταρτοσφαιρίου τῆς κεντρικῆς ἀψίδας καί μεγάλα τμήματα τῶν σκηνῶν τῆς Ἀποκαθήλωσης, τοῦ Ἑνταφιασμοῦ, τῆς Ἀναστάσεως καί τῶν Μυροφόρων μπροστά στό κενό Μνημεῖο στή νότια ἀψίδα. Μικρότερα τεμάχια ἐσώζοντο σέ ἄλλα σημεῖα τοῦ ναοῦ.

Στό νότιο τοῖχο τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἐνσωματωμένος ὁ βόρειος τοῖχος παλαιότερου ναοῦ τοῦ τύπου τοῦ ἐγγεγραμμένου σταυροειδοῦς μέ τροῦλλο, ἀφιερωμένου στόν Ἅγιο Συμεὼν τόν Θεοδόχο. Ἡ ἐκκλησία αὐτή πού κτίσθηκε πιθανότατα τόν 13ο αἰῶνα εἶναι μικρῶν διαστάσεων καί ἔχει προεξέχουσα ἡμικυκλική ἀψίδα. Τό βορειοανατολικό διαμέρισμα καταλήγει σ' ἐγγεγραμμένη στόν ἀνατολικό τοῖχο ἡμικυκλική ἀψίδα. Ὁ ναός ἐπεκτάθηκε στά δυτικά, ἀργότερα ἐντός τοῦ 13ου αἰῶνος μέ τήν προσθήκη νάρθηκα πού ἐκαλύπτετο μέ τροῦλλο. Στά τέλη τοῦ 13ου ἢ τίς ἀρχές τοῦ 14ου αἰῶνα ὁ ναός διευρύνθηκε πρὸς νότο. Καταργήθηκαν τά δύο νότια γωνιαῖα διαμερίσματα καί ἀντικαταστάθηκαν μέ ἓνα εὐρύτερο κλῖτος πού ἐκαλύπτετο μέ δύο σταυροθόλια μεταξύ τῶν ὁποίων εὐρίσκετο τροῦλλος. Ἀργότερα τό νότιο αὐτό κλῖτος ἐπεκτάθηκε στά δυτικά μέ ἓνα σχεδόν τετράγωνο χώρο πού ἐκαλύπτετο μέ τροῦλλο. Ἔτσι τά δύο κλίτη ἀπέκτησαν τό ἴδιο μῆκος.

Βιβλιογραφία

C. Enlart, *L' Art Gothique et la Renaissance en Chypre*, v. I, Paris, 1899, p. 311-321, G. Jeffery, *A. Descriptio of the Historic Monuments of Cyprus*, Nicosia 1918, p. 147-151, Γ. Σωτηρίου, *Τά Βυζαντινά Μνημεῖα τῆς Κύπρου*, Α', Λεύκωμα, Ἀθῆναι 1934. εἰκ. 44 καί πιν. 48, 49^α καί 50^α καί πιν 60^β, R. Gunnis, *Historic Cyprus*, London 1936, σ. 96, 97, C. Enlart, *Gothic Art and the Renaissance in Cyprus* (translated by D. Hunt, London) 1987, σ. 253-258, A. Papageorgiou, *L' Art Byzantin de Chypre et l' Art des Croisés influences réciproques, Report of the Department of Antiquities* 1982, Nicosia 1982, p. 217-226, A. Papageorgiou, *Crusader influence on the Byzantine Art of Cyprus*, in N. Koureas — J. Riley-Smith, *Cyprus and the Crusades*, Nicosia 1995, p. 275-294.

ΠΕΡΙ
ΑΜΑΡΤΙΑΣ

(ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

Συμεών Πηγαδουλιώτη

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ

ίς γάρ καθαρός ἔσται ἀπό ρύπου, ἀλλ' οὐθείς ἐάν καί μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἰωβ ιδ' 4-5). Μιλᾶμε γιὰ τὸ ρύπο τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ἔννοια αὐτὴ κατέχει πρωτεύουσα θέση στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν λόγῳ τῆς ἐπικινδυνότητάς της καὶ τοῦ κακοῦ πού μπορεῖ νὰ προσενήσει στὰ θύματά της. «Τὰ γάρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος» (Ρωμ. ν') τονίζει τὸ θεοκίνητο στόμα τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν.

Στὴν ἐποχή μας, ἐποχὴ ἄκρατης ἐκκοσμικεύσεως, πολλοὶ διατείνονται ὅτι τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι ξεπερασμένο, πρόκειται γιὰ γεγονὸς παρωχημένο, ἔωλο κι ἄλλων ἐποχῶν πού δέν πρέπει νὰ ἔχει κἄν πρόσβαση στοῦ ἀκουστικὸ μας σύστημα. Θεωροῦν μάλιστα τὸν ἐκκλυτο βίῳ «ἀπελευθέρωση»! Ἡ πραγματικότητα τοὺς διαφεύδει παταγωδῶς. Οἱ σαρκικὲς ἁμαρτίες δημιουργοῦν πνευματικὴ ἀσφυξία στίς κοινωνίες τῶν ἀνθρώπων, οἱ κλοπές, οἱ φόνοι καὶ μάλιστα ἀθῶων ἐμβρύων νομοθετοῦνται κι ἐπικορνοῦνται, οἱ δολοφονίες συνειδήσεων εἶναι καθημερινό φαινόμενο, τὸ μῖσος θριαμβεῖ καὶ ἡ ἀγάπη καὶ κάθε ἀρετὴ θεωροῦνται γραφικὰ κατάλοιπα τοῦ παρελθόντος. Ὅντως μιλᾶμε γιὰ ἀποποινικοποίηση τῆς ἁμαρτίας ἀλλὰ καὶ σκλαβιά στὰ πάθη, σκλαβιά πού κάνει τὸ βίῳ τῶν ἀνθρώπων ἀβίωτο.

Μία ἄλλη ὁμάδα ἀνθρώπων ἔχει τὴν ἐντύπωση πὼς ἡ ἁμαρτία ὑφίσταται μὲν ἀλλὰ δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ παράβαση ἐντολῶν. Ἐδῶ πρόκειται γιὰ κολοσσιαῖο λάθος. Ἡ ἁμαρτία εἶναι πρωτίστως ἀνταρσία κατὰ τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος γυρίζει τὴν πλάτη στοῦ Θεοῦ, τὸν ἀποστρέφεται, τὸν θεωρεῖ ἐχθρό του, ἀρνιέται νὰ τὸν ὑπακούσει. Τοῦ τὸ λέγει κατὰμουτρα: «ἀπόστα ἐπ' ἐμοῦ. Ὁδοὺς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι» (Ἰώβ κ' 14). Πρόκειται γιὰ τεῖχος χαλκοῦν (Ἱερ. α' 18) τὸ ὁποῖο χωρίζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν Θεό. Ὅλα αὐτὰ φαίνονται καθαρὰ στοῦ προποταρικό ἁμάρτημα. Ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐὰ ὄχι μόνο ἀρνοῦνται νὰ ὑπακούσουν στοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ δέν θέλουν ἐπ' οὐδενὶ νὰ παραδεχθοῦν τὴν ἐνοχὴ καὶ τὴν ἐυθύνη τους γιὰ τὴν παράβαση.

Μία ἄλλη παράμετρος τοῦ θέματος εἶναι ἡ κληρονομικότητα τῆς ἁμαρτίας. Ὅλοι ἐμεῖς οἱ ἀπόγονοι τῶν πρωτοπλάστων ὥς τέκνα ἀποστατῶν καὶ ἀνταρτῶν κατὰ τοῦ Θεοῦ, κληρονομήσαμε τὸ προποταρικό ἀ-

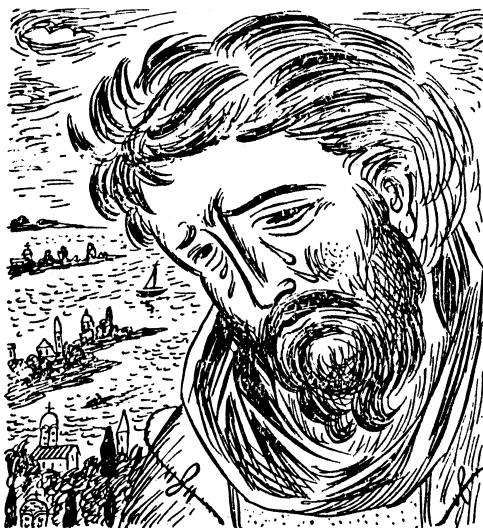
μάρτημα καί τήν τάση πρὸς τήν ἁμαρτία. Ὅλοι γνωρίζουμε ἐκ πείρας ὅτι «*πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας*» (Γεν. ς' 5). Πρόκειται γιὰ πραγματικό γεγονός πού ἀποτελεῖ κατ' οὐσίαν μυστήριο. Μυστήριο ὅμως ἀποτελεῖ καί τὸ γεγονός ὅτι κάθε ἄνθρωπος πού βαπτίζεται στό ὄνομα τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὸ προπατορικό ἁμάρτημα χωρίς κόπο καί μόχθο, χάριτι Θεοῦ. Πρέπει νά μή μᾶς διαφεύγει ὅτι ἡ ἁμαρτία δέν περιορίζεται σέ ἐξωτερικές μόνο ἐνέργειες. Ἐπηρεάζει τὸ σύνολο τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου. Ἐκτός ἀπὸ τίς ἐξωτερικές ἐνέργειες, τίς πράξεις, ἔχουμε καί τὰ λόγια, ἀλλὰ καί τίς σκέψεις. Ἀπὸ τίς σκέψεις, τήν καρδιά, ξεκινᾶνε ὅλα τὰ ἁμαρτωλὰ δεδομένα. Ἐπηρεαζόμαστε ἀπὸ τήν ἁμαρτία λόγῳ, ἔργῳ καί διανοίᾳ. Ἡ ἁμαρτία ἔχει χίλια δυό πλοκάμια. Ὅμως οὐσιαστικά τὸ σύνολο τῶν ἁμαρτωλῶν ἐνεργειῶν πού ἐκφράζονται λόγῳ ἔργῳ ἢ διανοίᾳ, ἔχει ὡς ἀφετηρία τρία πράγματα: α') τήν φιλοδοξία, β') τήν φιλαργυρία καί γ') τήν φιληδονία. Ἀκοῦμε ὅτι ὑπάρχει τὸ φοβερό δεδομένο πού ἀποκαλεῖται ἁμαρτία πρὸς θάνατον. Περί τίνος πρόκειται; Ἐδῶ ἀναφερόμαστε στό γεγονός πού συνοψίζεται στήν πῶς κάτω περιεκτική πρόταση: «*ἁμαρτία πρὸς θάνατόν ἐστι ἃν τινες ἁμαρτάνοντες ἀμετανόητοι μένωσιν*». Δηλαδή τὸ ἀντίδοτο τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἡ μετάνοια. Ὅποιος ἀρνιέται τήν δωρεὰ αὐτῇ τοῦ Θεοῦ συνεχίζει τήν ἀνταρσία τοῦ Ἀδάμ καί οὐσιαστικά μιμεῖται τὸ Διάβολο, πού εἶναι ἀμετανόητος. Ὅλες αὐτές οἱ ἐνέργειες ἀποτελοῦν τὴ βλασφημία κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Ματθ. ιβ' 31-32).

Βασικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὅτι παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ὅλοι ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε ἁμαρτωλοὶ ὑπάρχει ἓνα πρόσωπο πού εἶναι ἐντελῶς ἀναμάρτητο καί αὐτό εἶναι ὁ Θεάνθρωπος Χριστός. Γιά τήν ἀναμαρτησία του μίλησαν οἱ προφῆτες: «*Ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησε οὐδὲ εὗρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ*» (Ἡσ. νγ' 9). Ὁ τίμιος Πρόδρομος κάποτε ἔδειξε τὸν Χριστὸ στους μαθητές του λέγοντας: «*Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τήν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου*» (Ἰωάν. α' 26). Ὁ Ἀπ. Πέτρος σημειώνει ἐπαναλαμβάνοντας τήν προφητεία: «*ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησε, οὐδὲ εὗρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ*» (Α' Πέτρ. α' 22). Στήν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή διαβάζουμε: «*τοιούτος ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν καί ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος*» (Ἑβρ. ζ' 26). Τὸ ἀψευδές στόμα τοῦ Κυρίου λέγει ἐπ' αὐτοῦ: «*ἔρχεται γάρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων καί ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν*» (Ἰωάν. ιδ' 30). Στὸ ἴδιο εὐαγγέλιο ἀναφέρει: «*τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας*»; (Ἰωάν. ν' 46). Κάτι πού δέν πρέπει νά παραλειφθεῖ εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ὡς ὁ νέος Ἀδάμ δέν κληρονόμησε τὸ προπατορικό ἁμάρτημα. Ἡ Θεοτόκος ὡς ἀπόγονος τοῦ Ἀδάμ κληρονόμησε, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, τὸ προπατορικό ἁμάρτημα. Ὅμως κατὰ τὸν Εὐαγγελισμό ἀπαλλάχθηκε

ἀπό αὐτό. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Χριστός ὡς ἄνθρωπος δέν εἶχε τό προπατορικό ἁμάρτημα. Ὁ Παπισμός μέ τήν πλανεμένη του διδασκαλία γιά τήν ἄσπιλη σύλληψη τῆς Θεοτόκου τελικά τήν ὑποβιβάζει ἀντί νά τήν ἐξυψώνει. Ἡ σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ πού ἔγινε ἀπό ἀγάπη πρὸς τόν ἄνθρωπο μᾶς ἀπάλλαξε ἀπό τήν κυριαρχία τοῦ διαβόλου, τήν ἁμαρτία καί τό θάνατο.

Ὁ ἄνθρωπος πού ἐλευθερώθηκε ἀπό τό Χριστό ἀπό τήν ἁμαρτία πρέπει μετὰ τό βάπτισμα νά ἀγωνιστεῖ ἐπὶ προσωπικῆς βάσεως ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας. Αὐτό ἐπιτυγχάνεται στήν Ἐκκλησία, πού εἶναι τό τοῦ Χριστοῦ ἱατρεῖον. Τό μυστήριο τῆς μετάνοιας πού ἐνεργεῖ στήν Ἐκκλησία περιλαμβάνει τρία τινά, εἰς τήν καρδίαν συντριβή, εἰς τό στόμα ἐξομολόγησις καί εἰς τόν βίον διόρθωσις. Ἐδῶ κεντρικό ρόλο διαδραματίζει τό φιλόανθρωπο μυστήριο τῆς ἐξομολογήσεως κατὰ τό ὅποιο ἡ ἐξαγόρευση τῶν ἁμαρτιῶν ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ πατρός ἐξαλείφει τήν ἁμαρτία κατὰ τόν κυριακόν λόγον: «*ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς ἂν τινων κρατῆτε κεκράτνται*» (Ἰωαν. κ' 23). Ὁ ἀγώνας ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἰσόβιος κι ἀσταμάτητος καί σύν Θεῷ ἀποβαίνει νικηφόρος. Ὁ διάβολος, ὁ κόσμος τῆς πώσεως καί ὁ κακός ἑαυτός μας ἀντιμάχονται ἐπὶ μονίμου βάσεως τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Οἱ βίοι τῶν Ἀγίων πού μέ τόν ἀγώνα τους ἀποδείχθηκαν σύν Θεῷ νικητές τῆς ἁμαρτίας φανερώνουν τοῦ λόγου τό ἀληθές.

ΣΥΜΕΩΝ ΠΗΓΑΔΟΥΛΙΩΤΗΣ

Φώπιου Σχοινᾶ

ΤΟ ΠΡΟΠΑΤΟΡΙΚΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ

ο προπατορικό ἁμάρτημα κατέχει κεντρική θέση στό γενικώτερο θεολογικό προβληματισμό τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπασχόλησε ἔντονα τή θεολογική συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας ἡ φύση, ἡ λειτουργία καί οἱ ἐπιπτώσεις τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος στήν πνευματική ζωή τῶν πιστῶν. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἀναπτύχθηκαν διαφορετικές ἀπόψεις καί ἀντιλήψεις γιά τήν οὐσία καί τίς συνέπειες τοῦ ἀρχέγονου ἁμαρτήματος στήν ἀνατολική καί δυτική θεολογική παράδοση.

Ἡ Δυτική θεολογική παράδοση, ἀρχῆς γενομένης ἀπό τοῦ Αὐγουστίνου, ἐμφορούμενη ἀπό τό δικανικό/νομικό πνεῦμα τῆς Λατινικῆς Δύσεως θεώρησε ὅτι ἡ πτώση τοῦ Ἀδάμ ἦταν μία ἄμεση καί εὐθεῖα παράβαση τοῦ θείου θελήματος, ἡ ὁποία εἶχε ὡς ἄμεσο ἀποτέλεσμα τήν προσβολή τῆς θείας δικαιοσύνης. Αὐτή ἡ πραγματικότητα εἶχε ὡς ἄμεση συνέπεια τήν τιμωρία τοῦ παραβάτη ἀνθρώπου ἀπό τόν ἐξοργισθέντα Θεό. Ὅθεν ὁ Θεός τιμώρησε τόν Ἀδάμ καί γενικά τήν ἀνθρωπότητα μέ τόν θάνατο καί τή φθορά. Μάλιστα χρησιμοποίησε ὡς τιμωρό ὄργανο ὄχι μόνο τόν θάνατο ἀλλά καί τόν σατανᾶ. Κατά τό μακαριστό π. Ἰωάννη Ρωμανίδη οἱ δυτικοί θεολόγοι ἐκλαμβάνουν τόν θάνατο καί τήν φθορά ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀποφάσεως τοῦ Θεοῦ νά τιμωρήσει τήν ἔνοχη ἀνθρωπότητα, προσέτι δέ θεωρεῖται (ἀπό τοὺς δυτικούς θεολόγους) ὅτι ὁ Θεός εἶναι αἷτιος τοῦ θανάτου. Καί «ὄχι μόνον ὁ θάνατος ἀλλ' ἀκόμη καί ἡ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου πτώσις τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελοῦν ἐκ Θεοῦ τιμωρία. Ὁ σατανᾶς γίνεται ὑπέρτης τοῦ Θεοῦ διά τήν τιμωρίαν καί ταλαιπωρίαν τῆς ἀνθρωπότητος»¹. Ἔτσι λοιπόν ὡς προπατορικό ἁμάρτημα θεωρεῖται ἡ κληρονομική μετάδοση τῆς ἔνοχῆς τοῦ Ἀδάμ σέ ὅλη τήν ἀνθρωπότητα. Πέρασε θά λέγαμε καί διήκει σέ ὅλη τή δυτική θεολογική παράδοση ἡ αὐγουστίνη ἀντίληψη περί τοῦ θανάτου ὡς ἐκ Θεοῦ τιμωρίας ὅλου τοῦ ἀνθρώπινου γένους καί τοῦ σατανᾶ ὡς τιμωροῦ ὀργάνου Αὐτοῦ.

Γιά τήν Ὁρθόδοξη θεολογία τό προπατορικό ἁμάρτημα δέν εἶναι πρωτίστως ἡ κληρονομικότητα τῆς ἔνοχῆς τοῦ Ἀδάμ, οὔτε μία δικανική παράβαση τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀλλά ἡ ἀποτυχία τοῦ Ἀδάμ νά πραγματώσει τόν προορισμό του, δηλαδή τήν κοινωνία μέ τό Θεό καί ἐν γένει τή θέωση. Ἐπίσης θεωρεῖται περισσότερο ὡς μία ὑπαρξιακή ἀσθένεια πού χρήζει θεραπείας καί πολύ λιγώτερο ὡς νομική ἔνοχη πού χρήζει καταδίκης καί τιμωρίας ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Ὁ π. Ἰωάννης Ρω-

μανίδης γράφει σχετικά: «Δέν υφίσταται διά τούς Ἑλλήνας Πατέρας τό ὑπό δικανικήν μορφήν τεθέν πρόβλημα περί κληρονομικότητος τῆς ἐνοχῆς τοῦ Ἀδάμ καί περί τῆς ἐπακολουθησάσης τιμωρίας τῆς ἀνθρωπότητος λόγω προσβολῆς τῆς θείας δικαιοσύνης»².

Κατά τήν Βιβλική καί Πατερική ἀντίληψη ὁ σατανᾶς εἶναι ὁ πρωταίτιος τῆς παραβάσεως καί πώσεως τοῦ Ἀδάμ καί ὡς ἐκ τούτου τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Οὐδόλως θεωρεῖται ὡς ὄργανον τῆς θείας ὀργῆς. Ὁ θάνατος καί ἡ φθορά εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πώσεως τοῦ Ἀδάμ καί οὐδόλως τιμωρία ἐκ Θεοῦ. Κατά τήν Ἀγία Γραφή «ὁ Θεός θάνατον οὐκ ἐποίησε»³. Ὡσαύτως κατὰ τόν Μέγα Βασίλειο, «Ὅσον γάρ ἀφίστατο τῆς ζωῆς, τοσοῦτον προσήγγιζε τῷ θανάτῳ. Ζωή γάρ ὁ Θεός· στέρνησις δέ τῆς ζωῆς θάνατος. Ὡστε ἑαυτῷ τόν θάνατον ὁ Ἀδάμ διά τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Θεοῦ κατεσκεύαζε, κατὰ τό γεγραμμένον. Ἰδοὺ οἱ μακρύνοντες ἑαυτούς ἀπό σοῦ ἀπολοῦνται. Οὕτως οὐχί Θεός ἔκτισε θάνατον, ἀλλ' ἡμεῖς ἑαυτοῖς ἐκ πονηρᾶς γνώμης ἐπεσπασάμεθα (=Ἔτσι δέν εἶναι ὁ Θεός πού ἐδημιούργησε τόν θάνατον, ἀλλά ἡμεῖς τόν προκαλέσαμε στους ἑαυτούς μας ἐξαιτίας τῆς πονηρῆς γνώμης μας). Οὐ μή οὐδέ ἐκώλυσε τήν διάλυσιν διά τὰς προειρημένas αἰτίας, ἵνα μή ἀθάνατον τήν ἀρρωστίαν διατηρήσῃ»⁴. Κατά τήν ἀνωτέρω διδασκαλία τοῦ οὐρανοφάντορος Καππαδόκου Ἱεράρχου δέν εἶναι αἴτιος οὔτε δημιουργός τοῦ θανάτου ὁ Θεός, ἀλλά ἐπέφερε/προκάλεσε τόν θάνατο ὁ Ἀδάμ στόν ἑαυτό του καί σέ ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος ἐξ αἰτίας τῆς πονηρῆς γνώμης του. Βέβαια ἐπέτρεψε ὁ Θεός τόν θάνατο, χωρίς ἐπαναλαμβάνω νά εἶναι δημιουργός του, ἐξ ἄκρας φιλανθρωπίας γιά νά μή γίνει ἀθάνατο τό κακό καί ὡς ἐκ τούτου καταντήσῃ ὁ ἄνθρωπος ἕνας ἰδιότυπος διάβολος. Ὅμοίως καί ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἀποφαίνεται: «Οἱ δέ ἄνθρωποι, ἀποστραφέντες τά αἰώνια καί συμβουλία τοῦ διαβόλου εἰς τά τῆς φθορᾶς ἐπιστραφέντες, ἑαυτοῖς αἴτιοι τῆς ἐν τῷ θανάτῳ φθορᾶς γεγόνασιν»⁵.

Ὁ Θεός δέν δημιούργησε τόν Ἀδάμ οὔτε ἀθάνατο οὔτε θνητό εὐθύς ἐξ ἀρχῆς. Ἐάν ὁ Ἀδάμ ἐπετύγχανε τόν προορισμό του, πού ἦταν ἡ κοινωνία μέ τό Θεό καί ἡ συμμετοχή του στήν προάναρχη θεία ζωή, θά γινόταν ἀθάνατος· ἐάν παρήκουε τῆς θείας ἐντολῆς καί ἐξέπιπτε ἀπό τόν ἀρχικό σκοπό του, θά γινόταν θνητός. Ὁ ἅγιος Θεόφιλος Ἀντιοχείας εἶναι σαφῆς ἐπ' αὐτοῦ: «Εἰ γάρ ἀθάνατον αὐτόν ἀπ' ἀρχῆς πεποιήκει, Θεόν αὐτόν πεποιήκει. Πάλιν εἰ θνητόν αὐτόν πεποιήκει, ἐδόκει ἄν ὁ Θεός αἴτιος εἶναι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Οὔτε οὖν ἀθάνατον αὐτόν ἐποίησεν, οὔτε μέν θνητόν ἀλλά, καθὼς ἐπάνω προειρηκάμεν, δεκτικόν ἀμφοτέρων· ἵνα εἰ ρέψῃ ἐπὶ τά τῆς ἀθανασίας, τηρήσας τήν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, μισθόν κομίσῃται παρ' αὐτοῦ τήν ἀθανασίαν καί γένῃται Θεός· εἰ δ' αὖ τραπῇ ἐπὶ τά τοῦ θανάτου πράγματα, παρακούσας τοῦ Θεοῦ, αὐτός ἑαυτῷ αἴτιος ἡ τοῦ θανάτου. Ἐλεύθερον γάρ καί αὐτεξούσιον ἐποίησεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον»⁶. Ἐάν τόν ἔκανε ἀθάνατο εὐθύς ἐξ ἀρχῆς θά

τόν ἔκανε φύσει Θεό· ἐάν τόν ἔκανε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς θνητό, θά νομιζόταν ὁ Θεός ὡς αἵτιος τοῦ θανάτου τοῦ ἀνθρώπου. Ὡστε λοιπόν ὁ Θεός δέν εἶναι αἵτιος τοῦ θανάτου. Τόν θάνατο καί τήν φθορά προκάλεσε ὁ ἄνθρωπος κατά τοῦ ἑαυτοῦ του, ἐξαπατηθεῖς ἀπό τόν διάβολο.

Ἐνα ἄλλο κεφαλαιῶδες σημεῖο, τό ὁποῖο ἤδη ὑπαινιχθήκαμε, εἶναι τό ἑξῆς: Ἡ ἀνθρωπότητα δέν ἐκληρονόμησε τήν ἐνοχή τοῦ Ἀδάμ, καθότι ὅλοι ἐμεῖς οἱ μεταγενέστεροι ἄνθρωποι δέν συμπαραβήκαμε μαζί μέ τόν Ἀδάμ τήν θεία ἐντολή· τήν θεία ἐντολή παρέβη ὁ Ἀδάμ. Ἐμεῖς ἐκληρονομήσαμε τήν φθορά καί τόν θάνατο ὄντες τῆς αὐτῆς μέ τόν Ἀδάμ φύσεως. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας εἶναι ἄκρως διαφωτιστικός ἐπ' αὐτοῦ: «Ἄλλ' εἶποι τις ἄν· *Ναί παρώλισθεν ὁ Ἀδάμ, καί τῆς θείας ἀλογήσας ἐντολῆς, φθορά καί θανάτῳ κατεδικάζετο· εἶτα πῶς ἁμαρτωλοί δι' αὐτόν κατεστάθηναν οἱ πολλοί; Τί πρὸς ἡμᾶς τά ἐκείνου παισίσματα; Πῶς δ' ὅλως οἱ μήπω γεγεννημένοι καταδεδικάσμεθα σύν αὐτῷ, καίτοι τοῦ Θεοῦ λέγοντος· οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπέρ τέκνων, οὔτε τέκνα ὑπέρ πατέρων, ψυχὴ ἢ ἁμαρτάνουσα αὕτη ἀποθανεῖται; Οὐκοῦν ψυχὴ μὲν ἢ ἁμαρτάνουσα αὕτη ἀποθανεῖται. Ἀμαρτωλοὶ δέ γεγόναμεν διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδάμ διὰ τοιόνδε τρόπον· Πεποίντο μὲν γάρ ἐπὶ ἐφθαρσία καί ζωῇ, ἣν δέ αὐτῷ καί ὁ βίος ἀγιοπρεπῆς ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ὅλος ἦν καί διὰ παντός ἐν θεοπτίαις ὁ νοῦς, ἐν εὐδείᾳ δέ καί γαλήνῃ, τό σῶμα, κατηρεμούσης ἀπάσης αἰσχροῦς ἡδονῆς· οὐ γάρ ἦν ἐκτόπων κινημάτων θόρυβος ἐν αὐτῷ. Ἐπειδὴ δέ πέπτωκεν ὑφ' ἁμαρτίαν, καί κατώλισθεν εἰς φθοράν, ἐντεῦθεν εἰσέδραμεν τήν τῆς σαρκὸς φύσιν, ἡδοῖναι τε καί ἀκαθαρσίαι, ἀνέφυ δέ καί ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἀγριαίνων νόμος. Νενόσκηκεν οὖν ἡ φύσις τήν ἁμαρτίαν διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνός, τουτέστιν Ἀδάμ· οὕτως ἁμαρτωλοὶ κατεστάθηναν οἱ πολλοί, οὐχ' ὡς τῷ Ἀδάμ συμπαραβεβηκότες, οὐ γάρ ἦσαν πώποτε, ἀλλ' ὡς τῆς ἐκείνου φύσεως ὄντες τῆς ὑπὸ νόμων πεσοῦσης τόν τῆς ἁμαρτίας... ἠρρώστησεν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐν Ἀδάμ διὰ τῆς παρακοῆς τήν φθοράν, εἰσέδου δέ οὕτως αὐτὴν τά πάθη...»⁷.*

Στό σημεῖο αὐτό πρέπει νά τονίσουμε ὅτι ἐκ τῆς διαφόρου ἀντιλήψεως τῆς πτώσεως καί τῆς σωτηρίας μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως ἀνεφύη καί ἡ διαφορετικὴ βίωση τῆς σωτηρίας. Ἡ μὲν Ἀνατολή στήν ἀσκητικὴ ποιμαντικὴ καί μυστικὸ βίωμα ἐμφορεῖται ἀπὸ τῆς χαρὰς τῆς Ἀναστάσεως, ἡ δέ Δύση ἀπὸ τὴν ὁδύνη τοῦ Σταυροῦ. Συναφῶς γράφει χαρακτηριστικά ὁ π. Ἰωάννης Ρωμανίδης: «Ἐξεταζομένη ὑπὸ τῆς ἐπόψεως τῆς σωτηρίας, ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ δέν ἦτο ἡ κυρία, οὔτε κἂν ἡ συνοδεύουσα αἰτία τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῶν. Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία θεωρεῖ τήν ἀνάστασιν ὡς ἐν ἀναφαίρετον, ἀλλ' οὐχὶ ὡς οὐσιαστικόν στοιχεῖον τῆς ἀπολυτρώσεως... Ἀπαξ ἱκανοποιηθῇ ἡ θεία δικαιοσύνη, ἡ ἀπολύτρωσις συνετελέσθη»⁸. Καί ἡ θεία δικαιοσύνη ἱκανοποιεῖται διὰ τῆς Σταυρικῆς θυσίας.

Είπαμε προηγουμένως ότι η δυτική μετααυγουστίνειος θεολογία ἐκλαμβάνει τόν θάνατο καί τήν φθορά ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀποφάσεως τοῦ Θεοῦ νά θεωρήσει ἔνοχο τόν ἄνθρωπο καί ὡς ἐκ τούτου νά τόν τιμωρήσει μέ τήν καταδίκη αὐτή — τοῦ θανάτου καί τῆς φθορᾶς (φυσικά καί τήν περιαγωγή του εἰς τās τιμωρούς χεῖρας τοῦ διαβόλου). Ἡ Ἀνατολική Ὁρθόδοξος θεολογία θεωρεῖ πρωτίστως τήν πώση τοῦ ἀνθρώπου ὡς ὑπαρξιακή ἀσθένεια πού τραυματίζει τόν ἄνθρωπο, ἀμαυρώνει τό κατ' εἰκόνα του, προσβάλλει καί διαστρέφει τίς γνωστικές δυνάμεις τῆς ψυχῆς πού εἶναι ὁ νοῦς, ἡ διάνοια/λόγος, ἡ δόξα (=γνώμη), ἡ φαντασία καί ἡ αἴσθησις. Συγκεκριμένα γράφει ὁ ἱερός Δαμασκνός: «*Χρή γινώσκειν, ὅτι ἡ ἡμετέρα ψυχὴ διττὰς ἔχει τὰς δυνάμεις, τὰς μὲν γνωστικάς, τὰς δὲ ζωτικάς. Καί γνωστικά μὲν εἰσὶ νοῦς, διάνοια, δόξα, φαντασία, αἴσθησις, ζωτικά δὲ ἡγοῦν ὀρεκτικά βούλησις καί προαίρεσις*»⁹. Ὁ νοῦς εἶναι τό καθαρώτατο καί θεοειδέστερο μέρος τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς πού δέχεται τήν ἑλλαμψη τοῦ θείου φωτός καί ἡ διάνοια κατόπιν τῆ διατυπώνει σέ λογικές προτάσεις, τήν ἐννοιοποιεῖ λογικῶς. Μὲ κανένα τρόπο στήν ὀρθόδοξο γνωσιοθεωρία δέν νοεῖται ἡ διάνοια/ ἡ λογική ὡς τό γνωστικό ὄργανο, ἔργο τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ. Κατά τόν π. Ἰωάννη Ρωμανίδη μέ τήν πώση ἐσκοτίσθη ὁ νοῦς καί ὑποδουλώθηκε στή λογική, τά πάθη καί τό περιβάλλον. Ὅλη ἡ ὀρθόδοξος ἀσκητική ἀποβλέπει στή θεραπεία τοῦ σκοτασμοῦ τοῦ νοῦ καί τήν ἀπελευθέρωσή του ἀπό τή διάνοια/λογική, τά πάθη καί τό περιβάλλον»¹⁰.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἰωάννου Ρωμανίδου, *Τό προπατορικόν ἁμάρτημα*, ἐκδ. Δόμος, Ἀθήνα 1992, σελ. 7 καί 8.
2. Ἰωάννου Ρωμανίδου, *ὁ.π.*, σελ. 19.
3. Σοφία Σολομώντος, α' 13.
4. Μ. Βασιλείου, *Ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός* 7, ΕΠΕ, Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 110.
5. Μ. Ἀθανασίου, *Λόγος περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου* 5, PG 25, 104-105.
6. Θεοφίλου Ἀντιοχείας, *Πρὸς Αὐτόλυκον*, Β, 27, ΒΕΠ, τόμος πέμπτος ἐκδ. Ἀποστολική Διακονία, Ἀθῆναι 1955, σελ. 39.
7. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, *Ἑρμηνεία εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολήν*, PG 74, 788-789.
8. Ἰωάννου Ρωμανίδου, *ὁ.π.*, σελ. 12.
9. Ἰωάννου Δαμασκνοῦ, *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως* στ' 30-31. ἐκδ. Β. Kotter, τόμος II, Βερολίνο 1973, σελ. 88-89.
10. Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἀγ. Βλασίου Ἱεροθέου, *Ἑμπειρική Δογματική τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τίς προφορικές παραδόσεις τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδου*, τόμος Β', Ἱερά Μονὴ Γενεθλίου Θεοτόκου, Λειβαδεῖα 2011, σελ. 184-195.

Δημήτριου Π. Ρίζου

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

πό τό δεύτερο κióλας κεφάλαιο τῆς Γενέσεως, τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, γίνεται ἀναφορά στήν ἁμαρτία. Καί ὅλη ἡ Ἁγία Γραφή στρέφεται γύρω ἀπό τήν ἁμαρτία. Δηλ. πῶς εἰσῆλθε στόν κόσμον, καί πῶς ὁ Θεός εἶχε τό σχέδιό του γιά τήν ἀντιμετώπισί της, μέ τήν σάρκωσι τοῦ Λόγου, τήν λύτρωσι τοῦ ἀνθρώπου καί τήν ἐπάνοδό του στήν προπρωτική κατάστασι μέσα στόν Παράδεισο.

Ὁ πλασμένος ἀπό τόν Θεό πρῶτος ἄνθρωπος, ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὐᾶ ἀπολάμβαναν τήν παρουσία τοῦ Δημιουργοῦ στόν Παράδεισο μέχρι πού ἡ Εὐᾶ ἐνέδωσε στόν πειραστή, πού ἐμφανίσθηκε μέ τήν μορφή τοῦ ὄφεως, καί ἔφαγε ἀπό τόν ἀπαγορευμένο καρπό τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως καλοῦ καί κακοῦ, ἔδωσε καί στόν Ἀδάμ. Τό ἀποτέλεσμα τῆς παρακοῆς, δηλαδή τῆς πρώτης ἁμαρτίας, ἦταν ἡ ἐξορία τῶν πρωτοπλάστων ἀπό τόν Παράδεισο. Ἀμαρτία εἶναι ἡ παρακοή στό θέλημα, στό νόμο, τοῦ Θεοῦ. Αὐτό τό Προπατορικό ἁμάρτημα εἶναι ἡ θεμελιώδης ἀρχή τῆς βιβλικῆς θεολογίας καί τῆς ὅλης ἐκκλησιαστικῆς δογματικῆς. Διαπράχθηκε ἡ ἁμαρτία καί ἔκλεισε ὁ Παράδεισος, ἀλλά ἂν δέν ὑπῆρχε συνέχεια γιά τόν παραβάτη, τόν πρῶτο οἰκιστή τοῦ Παραδείσου, τότε θά λέγαμε ὅτι ἀπέτυχε ὁ Δημιουργός. Ὅμως αὐτό ἀποκλείεται γιά τόν Πάνσοφο καί Παντοδύναμο Θεό. Ὑπάρχει συνέχεια πού θά γεμίση τόν Παράδεισο ἀπό τηρητές τοῦ νόμου.

Ὁ Δημιουργός εἶναι καί ἀγάπη. Τήν ἀποκαλύπτει ἡ συνέχεια τῆς βιβλικῆς διηγήσεως. Ὁ Θεός ἔδωσε τήν εὐκαιρία στόν Ἀδάμ νά διορθώσῃ τό σφάλμα του. Τόν ἀναζήτησε, καί αὐτός ἀντί νά ὁμολογήσῃ τήν παρακοή, ἔριξε τήν εὐθύνη στήν Εὐᾶ. Τό ἴδιο ἔκανε καί μέ ἄλλο παραβάτη, τόν Κάιν. Ὅταν ρωτήθηκε ἀπό τόν Θεό μετά τόν φόνο τοῦ ἀδελφοῦ του: «Ποῦ ἔστιν Ἀβελ ὁ ἀδελφός σου;» εἶπεν: «οὐ γινώσκω· μή φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου εἰμί ἐγώ;» Αὐτή ἡ εἰκόνα τοῦ παραβάτη τοῦ νόμου, τόν ὁποῖο παραβάτη, δηλ. τόν ἁμαρτωλό, ἀναζητεῖ ὁ Θεός καί τόν καλεῖ σέ μετάνοια, κυριαρχεῖ στήν παλαιοδιαθηκική διήγησι. Καί θά κορυφωθῇ μέ τήν ἀναζήτησι πού θά κάνῃ ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ στόν παραβάτη ἄνθρωπο, γιά νά τόν ἐπαναφέρῃ στόν Παράδεισο.

Μετά τό προπατορικό ἁμάρτημα τό ἀνθρώπινο γένος ἔχει τό γενικό χαρακτηριστικό τῆς ἁμαρτίας, πού τοῦ ἔγινε ἔμφυτο γνώρισμα. Στήν Παλαιά Διαθήκη τό λῆμμα ἁμαρτία, ἁμαρτωλός, ἀναφέρεται σέ περίπου χίλια χωρία. Θά περιοσθῶ στά: «Τίς γάρ καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ρύπου; ἀλλ' οὐθεὶς» (Ἰωβ ιδ' 4), στό: «Πάντες ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν, ἄνθρωπος

τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη· καὶ Κύριος παρέδωκεν αὐτόν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν» (Ήσ. νγ' 6), καὶ στό: «Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν· οὐκ ἔστιν ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός» (Ψαλ. νβ' 4). Σέ αὐτό τό καθολικό φαινόμενο ἁμαρτωλότητος τῶν ἀνθρώπων, μόνον κατὰ παραχώρησιν ἐμφανίζονται ἐξαιρετικά πρόσωπα, κάποιοι δηλαδή δίκαιοι, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐναφέρω ὡς παράδειγμα τόν Νῶε, τόν Δανιήλ, τόν περίφημο Ἰώβ. Ὑπάρχουν καί ἄλλοι, ὅπως οἱ Προφῆτες, ὅμως ὅπως-δήποτε εἶναι ἐλάχιστοι. Οἱ ὅποιοι ἐξ ἄλλου χρειάζονταν μέσα στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ, γιά νά ὑπενθυμίζουν στόν λαό ὅχι μόνον τήν παρουσία τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί τήν ὑπόσχεσί του γιά τήν ἐν καιρῷ ἐμφάνισι τοῦ Μεσσία, πού θά λυτρώσῃ τό ἀνθρώπινο γένος καί θά τό ἐπαναφέρῃ στήν πρώτη του κατοικία, τόν Παράδεισο.

Ἐξ ἄλλου τό ἁμάρτημα καί ἡ ἐνοχή τῆς παραβάσεως πλέον μεταβιβάζεται κληρονομικά σέ ὅλους τούς ἀπογόνους τοῦ Ἀδάμ. Ἐπομένως ὅλοι ἐνεξαιρέτως εἶναι ἔνοχοι καί ὅλοι ἔχουν ἀνάγκη ἀπό τήν ὑπόσχε-μένη λύτρωσι καί αὐτήν φαίνεται νά ἀναμένουν. Οἱ ἐμφανιζόμενοι κατὰ καιρούς Δίκαιοι ὑπενθύμιζαν στόν λαό αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἀναμενόμενη λύτρωσι. Ὁ Θεός μπορεῖ νά ἐξόρισε τούς πρωτοπλάστους ἀπό τόν Παράδεισο, διότι αὐτή ἦταν ἡ τιμωρία γιά τήν παράβασι τῆς μόνης ἐντολῆς πού τούς ἔδωσε, αὐτή ἦταν καί ἡ πρώτη ἁμαρτία, ἀλλά συγχρόνως ἔδωσε καί ἕνα σημάδι παρηγοριᾶς καί ἐλπίδος. Αὐτό τό σημάδι λέγεται Πρωτευαγγέλιο. Ὑπάρχει ἐλπίδα. Ἡ ἁμαρτία μπορεῖ νά εἶναι μεγάλο κακό, ἀλλά ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιά τό πλᾶσμα του εἶναι ἰσχυρότερη καί μεγαλύτερη ἀπό τήν ἁμαρτία. Θά ἔρθῃ καιρός πού θά συντριβῇ «ἡ κεφαλὴ τοῦ ὄφεως» ἀπὸ ἀπόγονο τῆς γυναικός, τῆς Εὔας. Καί αὐτός ὁ ἀπόγονος εἶναι ὁ Χριστός. Μεγάλο κακό ἡ ἁμαρτία καί ἡ ἀνυπακοή στόν Δημιουργό Θεό, ἀλλά στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ ἡ ἁμαρτία γίνεται ἀφορμὴ τῆς σωτηρίας.

Ὅλη ἡ Παλαιὰ Διαθήκη διηγεῖται τήν πορεία τοῦ πεσόντος ἀνθρώπου, καί καταγράφει ἅπειρες ἁμαρτίες καί παρακοές στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά συγχρόνως ἅπειρες εἶναι οἱ ὑπενθυμίσεις γιά τήν ὑπέρβασι τῆς ἁμαρτίας μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Τολμῶ νά πῶ ὅτι κάθε ἁμαρτία στήν Παλαιὰ Διαθήκη συνοδεύεται ἀπὸ μία κραυγὴ ἐλέους καί μετανοίας ἀπὸ τόν παραβάτη, πρόσωπο ἢ φυλὴ, πρὸς τόν Θεό. Οἱ Προφῆτες καί οἱ Δίκαιοι κατακεραυνῶναν τήν ἀποστασία καί παράβασι τοῦ θείου θελήματος γιά νά ξυπνήσουν τόν λαό τοῦ Θεοῦ καί νά ζητήσουν μετανοημένοι τήν χάρι ἀπὸ τόν Θεό. Καί ὁ Θεός ποτέ δέν τούς ἀποδίωξε, ἐπέβαλε τό ἐπιτίμιο τῶν παραβάσεων, καί τούς ἀνεχόταν πάλι. Μέ τίς νόμικες καί δίκαιες παρεμβάσεις τοῦ Θεοῦ κάθε παράβασις καί ἁμαρτία γινόταν ἀφορμὴ μετανοίας.

Καί δέν μπορούμε νά μὴ θαυμάσουμε τήν μεγάλη ἀνοχή τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν λαό του. Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἀνταρσία κατὰ τοῦ Θεοῦ, δηλαδή

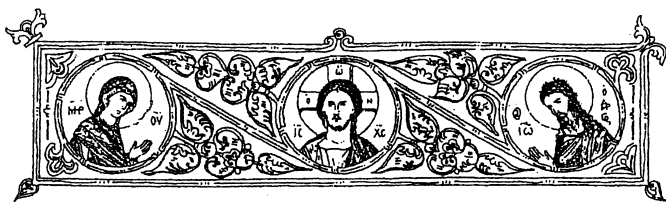
μία πράξις πού εἶναι ἀντίθετη στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἄξια τιμωρίας, γιά νά θυμηθοῦμε λίγο τόν Σολομῶντα, πού λέγει: «Οἱ δέ ἀσεβεῖς καθά ἐλογίσαντο ἔξουσιν ἐπιτιμίαν, οἱ ἀμελήσαντες τοῦ δικαίου καί τοῦ Κυρίου ἀποστάντες», δηλ. λογίζονται ἀποστάτες. Πιό ἀπλᾶ ἡ ἁμαρτία κάνει τόν ἄνθρωπο ὅχι ἀπλῶς ἔνοχο, ἀλλά τόν κάνει ἐχθρό τοῦ Θεοῦ, κατά τόν Ἰεζεκιήλ.

Δέν ἀνατρέχω καί σέ ἄλλα χωρία, θά σημειώσω ὅμως ὅτι ἀπό ὅλες τίς παραβάσεις καί ἁμαρτίες τοῦ λαοῦ προβάλλει ἡ ἀνάγκη τῆς καθάρσεως, θεολογικά θά λέγαμε τοῦ ἐξιλασμοῦ, τόν ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πετυχαίνει μέ τήν μετάνοια καί τίς ἐξιλαστήριες θυσίες. Τό ἀδύνατο σημεῖο στίς ἐξιλαστήριες θυσίες καί προσφορές ἦταν τό γεγονός ὅτι δέν ἱκανοποιοῦσαν τήν ἐσωτερική ἀνάγκη καί ἔφεσι τῶν ἀνθρώπων γιά σωτηρία. Ζητοῦσαν κάτι παραπάνω ὡς δρόμο σωτηρίας. Μέσα στίς δοκιμασίες παρήγορο στοιχεῖο ἦταν οἱ ἀναφερόμενες παλαιές ἀναμνήσεις γιά πιό σίγουρους τρόπους σωτηρίας. Δέν εἶχε σβήσει καί δέν εἶχε χαθῇ ἡ ἰδέα γιά κάποιον Μεσσία. Δέν ξεχάστηκε ἐντελῶς ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν Ἀβραάμ: «Καί ἐνευλογηθήσονται ἐν σοί πᾶσαι αἱ φυλαί τῆς γῆς». Αὐτή ἡ ὑπόσχεσις ὑπάρχει στά πρῶτα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Στά μεταγενέστερα βιβλία τῶν Προφητῶν καλλιεργοῦνται σαφέστερες ἰδέες καί ὁ κάποιος Μεσσίας ἀναμένεται νά ἔχη κάποια θαυμαστή γέννησι· Ἐγγραψε ὁ Ἡσαΐας: «Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καί τέξεται υἱόν, καί καλέσεις τό ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ» (Ἡσ. ζ' 14). Νά ἔχη ἀναμάρτητο βίο: «Ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδέ εὗρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ» (Ἡσ. νγ' 9). Καί ὁ ἐξιλαστήριος θάνατός του: «Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καί ὑπὲρ ἡμῶν ὀδυνᾶται... ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν» (Ἡσ. νγ' 5). Ὅλα τὰ παραπάνω εἶναι προφητευμένα γιά τόν Μεσσία.

Εἶναι φανερό πὼς ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἄνθρωπος λόγῳ τῆς ἁμαρτίας ἔγινε ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ ἄρχισε νά ὑποχωρῇ μέ τήν ἀντίληψι ὅτι ὁ Θεός δέν ἔπαυσε νά ἀγαπᾷ τόν ἄνθρωπο παραβάτη τῶν θείων ἐντολῶν, καί μάλιστα παρὰ τήν ἁμαρτία, ἔδινε εὐκαιρίες μετανοίας, καί μάλιστα σέ περιπτώσεις βαρυτάτης ἁμαρτίας. Ἔτσι ὁ Θεός εἰτοίμαζε τόν δρόμο μέσω τοῦ Μεσσία νά βρῇ ὁ ἄνθρωπος τόν ἀρχικό του προορισμό, καί τόν δρόμο ἐπιστροφῆς στόν Παράδεισο.

Κατά τήν προχριστιανική περίοδο, τήν ἐποχὴ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἱ τιμωρητικές συνέπειες τῆς ἁμαρτίας λειτουργοῦσαν λυτρωτικά στόν λαό, καί τόν βοηθοῦσαν νά ἀναζητήσῃ τρόπο σωτηρίας καί ἐπιστροφῆς του στόν ἀρχικό του προορισμό, δηλαδή νά καίρεται τήν μακαριότητα τοῦ Δημιουργοῦ – Λυτρωτοῦ, τήν ὁποία στερήθηκε ἐξ αἰτίας τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ
Φιλόλογος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη

ΑΜΑΡΤΙΑ, ΘΕΙΑ ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΩΣΗ

ἁμαρτία, κατὰ τὴν πατερικὴ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, δέν μπορεῖ νά περιορισθῇ στὰ στενά ὅρια μιᾶς ἠθικολογικῆς ἢ δικανικῆς ἐρμηνείας. Δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς παράβαση ἐντολῆς, ἀλλὰ ὄντολογικὴ ἐκτροπὴ τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως, ῥῆξη τῆς κοινωνίας τοῦ κτιστοῦ πρὸς τὸ Ἄκτιστο, ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν μόνη πηγὴ τῆς ζωῆς. Ἡ πτώση, στὴν ἀνατολικὴ θεολογικὴ παράδοση, δέν νοεῖται πρωτίστως ὡς νομικὴ ἐνοχὴ, ἀλλὰ ὡς τραγικὴ αὐτοαποξένωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ζωοποιό χάρη τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ τὸ Μέγα Ἀθανάσιο, ὁ ἄνθρωπος, πλασθεὶς «ἐξ οὐκ ὄντων», ἔφερε κατὰ φύσιν τὴν δυνατότητα τῆς φθορᾶς· ἡ κοινωνία ὁμως μέ τὸν Θεό τοῦ παρεῖχε τὴν δωρεάν τῆς ἀφθαρσίας. Ἡ ἁμαρτία, συνεπῶς, συνίσταται στὴν ἐκούσια ἀποκοπὴ ἀπὸ τὴν θεία ζωή. Ὁ θάνατος δέν ἐμφανίζεται ὡς ἐξωτερικὴ θεία τιμωρία, ἀλλὰ ὡς φυσικὸ καὶ τραγικὸ ἐπακόλουθο τῆς ἀποστασίας· ὁ ἄνθρωπος, ἀποστρεφόμενος τὴν Ζωή, ἐπιστρέφει πρὸς τὴν φθοράν ἐξ ἧς ἐλήφθη.

Ἐπὶ τούτου ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ ἐπιμένει ὅτι τὸ δράμα τῆς πτώσεως δέν μπορεῖ νά ἐξηγηθῇ διὰ δυτικῶν σχημάτων νομικῆς ἐνοχῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἱκανοποιήσεως. Ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία ἔβλεπε τὸν θάνατο ὡς κοσμικὴ τραγωδία, ὡς εἴσοδον τῆς διαλύσεως στὴν δημιουργία. Ἡ ἁμαρτία ἐγέννησε τὴν φθορά, καὶ ἡ φθορὰ ἐδούλωσε τὸν ἄνθρωπον στὸν φόβο τοῦ θανάτου. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ σωτηρία δέν μπορεῖ νά βοηθῇ ὡς ἀπλὴ δικανικὴ ἀποκατάσταση, ἀλλὰ ὡς ὄντολογικὴ ἀνακαίνιση τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὁ Χριστὸς δέν ἔρχεται νά κατευνάσῃ μίαν δῆθεν ἀπαιτητικὴ θεία ὀργή, ἀλλὰ νά νικήσῃ τὸ θάνατο ἐκ τῶν ἔσω, προσλαμβάνων τὴν τραυματισμένη φύση καὶ θεραπεύων αὐτὴν διὰ τῆς ἀφθάρτου ζωῆς Του.

Ἡ θεία Ἐνανθρώπηση ἀποτελεῖ τὸ κέντρο τῆς ὀρθοδόξου σωτηριολογίας. «Αὐτὸς γάρ ἐνανθρώπησεν, ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν», διακηρύσσει ὁ Μ. Ἀθανάσιος, συνοψίζων σέ μία φράση ὅλο τὸ μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας. Ἡ σάρκωσις τοῦ Λόγου δέν εἶναι παροδικὴ συγκατάβασις οὐδέ ἀπλὴ παιδαγωγικὴ ἐμφάνιση τοῦ Θεοῦ στὴν ἱστορίαν·

εἶναι ἡ αἰώνιος καί ἀδιάσπαστος ἔνωση τοῦ κτιστοῦ μέ τό ἄκτιστο στό πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου. Ὁ προαιώνιος λόγος γίνεται ἄνθρωπος ἀ-τρέπτως, ἀσυγχύτως καί ἀδιαιρέτως, ἵνα ἐν ἑαυτῷ ἀνακεφαλαιώσῃ ὅλην τήν ἀνθρωπότητα καί ἀνοίξῃ τήν ὁδόν τῆς θεώσεως.

Κατά τόν ἅγιο Μάξιμο τόν Ὁμολογητή, ἡ Ἐνανθρώπιση δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς θεραπευτική ἀπάντηση στήν πτώση, ἀλλά τόν προαιώνιο σκοπό τῆς δημιουργίας. Ὁ κόσμος ἐκτίσθη ὥστε νά γίνη τόπος θεοφανείας, κοινωνίας καί μετοχῆς· ἡ ἁμαρτία ἀνέκοψε τήν πορεία αὐτή, ἀλλ' οὐδέποτε μπόρεσε νά ματαιώσῃ τό ἀρχέγονο θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἡ θεία οἰκονομία δέν ἀποτελεῖ ἐκτάκτως ἐπινοηθεῖσα λύση, ἀλλά τήν φανέρωση τοῦ μυστηρίου ὃ ἦν κεκρυμμένον ἀπό τῶν αἰώνων.

Ὁ Φλωρόφσκυ, ἐρμηνεύων τήν πατερική παράδοση στό βάθος της, ἀπορρίπτει κάθε ἀντίληψη κατά τήν ὁποίαν ἡ Ἐνανθρώπιση μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὡς ἀπλό μέσον ἠθικῆς διδασκαλίας ἢ συμβολικῆς ἀλληλεγγύης τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν πάσχοντα ἄνθρωπο. Ἡ σάρκωση τοῦ Λόγου εἶναι κοσμικό γεγονός ὄντολογικῆς μεταμορφώσεως. Ἐν τῷ Χριστῷ ἡ ἀνθρωπίνη φύση καθίσταται φορέας τῆς ἀκτίστου ζωῆς· ὁ κτιστός ἄνθρωπος δέν συγχωρεῖται ἀπλῶς, ἀλλά ἀναπλάθεται, ζωοποιεῖται καί θεοοῦται κατά χάριν.

Γι' αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι θρησκευτικός θεσμός ἠθικῆς βελτιώσεως, ἀλλά τό Σῶμα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου. Σέ αὐτήν ἡ φθαρτή φύση μεταλαμβάνει τῆς ἀφθαρσίας· ὁ ἄνθρωπος δέν ἴσταιται ἐξ-ξωθεν ἕναντι τοῦ Θεοῦ, ἀλλά εἰσέρχεται μυσταγωγικῶς στήν ζωή τοῦ Χριστοῦ. Ἡ σωτηρία εἶναι ἐκκλησιαστικό καί εὐχαριστιακό γεγονός, ὅχι ἀτομική θρησκευτική κατοχύρωση.

Ἐδῶ ἡ ὀρθόδοξη θεολογία διαφοροποιεῖται ριζικῶς ἀπό τίς θεωρίες ἱκανοποιήσεως καί νομικῆς ἀντισταθμίσεως. Ὁ Σταυρός δέν εἶναι νομική ἀπαίτηση τῆς θείας δικαιοσύνης, οὔτε ὁ Πατήρ ζητεῖ αἷμα γιά νά συγχωρήσῃ. Ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ εἶναι πρωτίστως θυσία νίκης· νίκης κατά τοῦ θανάτου, τῆς φθορᾶς καί τῆς δουλείας τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου. Ὁ Θεάνθρωπος εἰσέρχεται εἰς τό βασίλειον τοῦ θανάτου ὡς Ζωή αὐτοζώητος, καί ἐκ τῶν ἔσω διαλύει τήν δύναμίν του.

Ἡ Ἀνάσταση, συνεπῶς, δέν ἀποτελεῖ ἀπλό ἐπίλογο τοῦ Σταυροῦ, ἀλλά τήν ἐσωτερική του πληρότητα. Ὁ Σταυρός εἶναι ἤδη νίκη, διότι ἐπ' αὐτοῦ ὁ θάνατος συναντᾷ τόν Ἄναρχο Ζωοδότη. Τό ξύλο τῆς καταδίκης μεταβάλλεται σέ ξύλο ζωῆς· τό ὄργανο τῆς ἀτιμίας γίνεται θρόνος δόξης· ἡ ὑπεράττη ἀνθρωπίνη ἀδυναμία γίνεται τόπος φανερώσεως τῆς θείας παντοδυναμίας.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός περιγράφει θαυμάσια τό παράδοξο τοῦ μυστηρίου: ὁ θάνατος, νομίζοντας ὅτι καταπίνει κοινόν ἄνθρω-

πον, συντρίβεται από την κεκρυμμένη θεότητα. Ἡ κάθοδος τοῦ Χριστοῦ στόν Ἄδην συνιστᾷ τήν τελική διάρρηξη τῶν πυλῶν τῆς φθορᾶς. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία ψάλλει θριαμβικῶς: «Χριστός ἀνέστη ἐν νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας». Ὁ θάνατος δέν καταλύεται διά μιᾶς ἐξωτερικῆς θείας ἐπεμβάσεως, ἀλλά διά τῆς εἰσόδου τῆς Ζωῆς στό κέντρο τῆς φθορᾶς.

Ἡ σωτηρία, ἄρα, δέν ἐξαντλεῖται σέ μίαν νομική δικαίωση, ἀλλά συνιστᾷ πραγματική μέθεξη τῆς καινῆς ζωῆς τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ. Στό Βάπτισμα ὁ ἄνθρωπος συνθάπεται καί συνανίσταται μετὰ τοῦ Χριστοῦ· στήν Θεία Εὐχαριστία μεταλαμβάνει τοῦ θεωμένου Σώματος καί Αἵματος τοῦ Κυρίου, γινόμενος «σύσσωμος καί σύνναιμος Χριστοῦ». Ἡ σωτηρία δέν εἶναι ἐξωτερική σχέση μέ τόν Θεό, ἀλλά ἐσωτερική μεταμόρφωσις τῆς ὑπάρξεως, ἐνσωμάτωσις τοῦ ἀνθρώπου στήν ζωή τοῦ Θεο-ανθρώπου.

Ἡ πατερική θεολογία δέν ἀντιλαμβάνεται τό μυστήριο τοῦ Σταυροῦ ἀποκομμένο ἀπό τήν ἀσκητική καί λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Σταυρός συνεχίζεται μυστικῶς στόν βίο τῶν πιστῶν, καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος καλεῖται νά νεκρώσῃ τό φρόνημα τῆς πτώσεως καί νά μεταβάλῃ τήν φιλαυτία σέ ἀγάπη θυσιαστική. Ἡ μετάνοια, ἡ ἀσκησις, τά δάκρυα, ἡ προσευχή καί ἡ εὐχαριστιακή κοινωνία δέν εἶναι ψυχολογικές καταστάσεις ἢ θρησκευτικές πρακτικές, ἀλλά τρόποι μετοχῆς στό πάθος καί τήν ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.

Κατά τόν ἅγιον Ἰσαάκ τόν Σύρο, ἡ καρδιά τοῦ θεωμένου ἀνθρώπου γίνεται «καρδιά ἐλεήμων» ὑπέρ πάσης τῆς κτίσεως. Αὐτό ἀποκαλύπτει ὅτι ἡ σωτηρία δέν περιορίζεται στήν ἀτομική δικαίωση, ἀλλά ἀγκαλιάζει κοσμικῶς ὅλην τήν δημιουργία. Ὁ ἄνθρωπος, θεραπευόμενος ἐν Χριστῷ, καθίσταται ἐκ νέου ἱερεὺς τῆς κτίσεως, προσφέροντας τόν κόσμον εὐχαριστιακῶς εἰς τόν Δημιουργόν. Ἡ ἀσκητική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμός καί ἡ νηπτική θεολογία, ἐθεώρησαν τόν Σταυρό ὅχι ὡς σύμβολο ἡττοπαθοῦς πόνου, ἀλλά ὡς σημεῖον νίκης, ἐλευθερίας καί ἀνακαινίσεως τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου.

Ἐπιπλέον, ἡ θεία Ἐνανθρώπησις καί ἡ Σταύρωσις ἀποκαλύπτουν τήν ἀληθινή ἀξία τοῦ σώματος καί τῆς ὕλης. Σέ ἀντίθεση πρὸς κάθε δυαλιστική ἢ γνωστική ἀντίληψη, ἡ Ἐκκλησία ὁμολογεῖ ὅτι ἡ ὕλη μπορεῖ νά γίνῃ φορέας χάριτος, διότι αὐτήν προσέλαβε ὁ Θεός Λόγος. Τό σῶμα, τό ὁποῖον διά τῆς ἁμαρτίας ἐγένετο ὄργανο φθορᾶς, καθίσταται τώρα ναός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Κατά τόν ἅγιον Κύριλλον Ἀλεξανδρείας, ἡ σὰρξ τοῦ Χριστοῦ, ζωοποιηθεῖσα ὑπὸ τῆς θεότητος, μεταδίδει ζωὴν εἰς πάντας τοὺς μετέχοντας αὐτῆς. Ἡ σωτηρία, ἐπομένως, δέν σημαίνει ἀπόδραση ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλά μεταμόρφωσις τοῦ κόσμου· δέν ἀρνεῖται τήν κτίσις, ἀλλά τήν ἀναφέρει στήν καινὴ κτίσις τῆς Βασιλείας.

Ἐν κατακλείδι, ἡ ἁμαρτία, ἡ θεία Ἐνανθρώπηση, ὁ Σταυρός καί ἡ Ἀνάστασις ἀποτελοῦν τό ἀδιαίρετο μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας. Ἡ ἁμαρτία εἰσάγει τόν θάνατο καί τήν φθορά· ἡ Ἐνανθρώπηση ἀποκαθιστᾷ τήν κοινωνία Θεοῦ καί ἀνθρώπου· ὁ Σταυρός κατέρχεται εἰς τό βάθος τῆς ἀνθρωπίνης τραγωδίας· ἡ Ἀνάστασις συντρίβει τήν δύναμη τοῦ θανάτου καί ἀνοίγει τήν ὁδόν τῆς θεώσεως.

Αὕτη εἶναι ἡ καρδιά τῆς ὀρθοδόξου πίστεως: ὄχι μία θρησκεία ἠθικῆς τελειώσεως, ὄχι ἓνα σύστημα νομικῆς ἀπαλλαγῆς, ἀλλά ἡ νίκη τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ θανάτου· ἡ εἴσοδος τοῦ κτιστοῦ στήν κοινωνία τῆς ἀκτίστου ζωῆς· ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ σταυρωθέντος καί ἀναστάντος Θεανθρώπου.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΑΡΗΣ

Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου

Δρ Θ., D.M., Ὁμότιμος Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Χριστάκη Εὐσταθίου

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

(Ἀπό τή νομική παράβαση στήν ὑπαρξιακή ἀστοχία)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

τό θρησκευτικό περιβάλλον τῆς ἐποχῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἡ ἔννοια τῆς ἁμαρτίας ἦταν στενά συνδεδεμένη μέ τή στείρα τήρηση τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Ἀμαρτωλός θεωρεῖτο ὁ παραβάτης τῶν ἀμέτρητων διατάξεων καί τῶν λειτουργικῶν λεπτομερειῶν πού εἶχαν καθορίσει οἱ Γραμματεῖς καί οἱ Φαρισαῖοι καί εἶχαν ἐπιβάλει στούς ἀπλούς ἀνθρώπους. Ὡστόσο, ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ἀλλά καί ὁ εὐαγγελικός λόγος ἐπέφεραν μιά ριζική ἀναιροπή. Ἡ ἁμαρτία ἀποσυνδέεται ἀπό τόν στείρο νομικισμό καί ἐπαναπροσδιορίζεται μέ ὅρους ὑπαρξιακούς καί βαθύτερα πνευματικούς. Στή βάση τῆς σχέσης Θεοῦ καί ἀνθρώπου. Στήν γλώσσα τῶν Εὐαγγελίων, ἡ λέξη «ἁμαρτία» παραπέμπει στήν ἀποτυχία, στήν ἀστοχία, πού συνιστᾷ διάβρωση αὐτῆς τῆς σχέσης. Δέν πρόκειται ἀπλῶς γιά μιά κακή πράξη ἢ παραβαση τοῦ ὁποιοδήποτε κώδικα ἠθικῆς, ἀλλά γιά τήν ἀποτυχία τοῦ ἀνθρώπου νά ἐκπληρώσει τόν σκοπό τῆς ὑπαρξίης του: τήν κοινωνία ἀγάπης μέ τόν Θεό καί τόν συνάνθρωπο, στή βάση καί τῶν θείων ἐντολῶν. Τήν ἀστοχία στή δυνατότητα τοῦ ἀνθρώπου νά γίνει κατά χάρη θεός, νά φθάσει στή θέωση, σύμφωνα μέ τήν πατερική γραμματεία.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ: Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΩΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΑΣΤΟΧΙΑ

Στά Συνοπτικά Εὐαγγέλια (Ματθαῖος, Μάρκος, Λουκᾶς), ἡ ἁμαρτία προσεγγίζεται μέσα ἀπό τήν καθημερινή δράση τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Ὅποιος ἐρχεται σέ ἄμεση ρήξη μέ τό κατεστημένο τῆς ἐποχῆς Του.

1. Κατά Μάρκον Εὐαγγέλιο: Ἡ ἀνάγκη γιά θεραπεία

Στό ἀρχαιότερο Εὐαγγέλιο, ἡ ἁμαρτία παρουσιάζεται ὡς μιά βαθιά πνευματική ἀσθένεια πού αἰχμαλωτίζει τόν ἄνθρωπο. Ὁ Χριστός δέν ἐμφανίζεται ὡς δικαστής, ἀλλά ὡς ἰατρός. Ἡ χαρακτηριστική ρήση Του, «οὐ χρειάν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες» οὐκ

ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν» (Μάρκ. β' 17), θέτει τή βάση: ἡ ἁμαρτία ἀναγνωρίζεται ὡς κατάσταση ἀδυναμίας καί ἡ συγχώρηση ὡς θεραπευτική πράξη ἀποκατάστασης.

2. Κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιο: Ἡ ἐσωτερίκευση τῆς ἁμαρτίας

Ὁ Ματθαῖος, ἀπευθυνόμενος κυρίως σέ Ἰουδαιοχριστιανούς, δίνει ἔμφαση στήν ἐσωτερική διάσταση τῆς ἁμαρτίας, ξεπερνώντας τήν ἐξωτερική συμπεριφορά. Στήν Ἐπί τοῦ Ὁρους Ὁμιλία, ὁ Ἰησοῦς ξεκαθαρίζει ὅτι ἡ ἁμαρτία δέν ξεκινᾷ ἀπό τήν πράξη (π.χ. τόν φόνο ἢ τή μοιχεία), ἀλλά ἀπό τήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου (τόν θυμό, τό μῖσος, τό ἐμπαθές βλέμμα). Ἡ ἁμαρτία ἐδῶ ταυτίζεται μέ τήν ὑποκρισία — τήν ἐξωτερική εὐσέβεια πού κρύβει ἐσωτερική σήψη, ὅπως συμβαίνει μέ τοὺς «κεκονιαμένους τάφους».

3. Κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιο: Ἡ ἁμαρτία ὡς ἀπώλεια καί ἡ χαρά τῆς ἐπιστροφῆς

Ὁ Λουκᾶς εἶναι ὁ εὐαγγελιστής τῆς εὐσπλαχνίας. Στό Εὐαγγέλιο του, ἡ ἁμαρτία περιγράφεται ὡς «ἀπώλεια» — ὁ ἁμαρτωλός εἶναι ὁ χαμένος ἄνθρωπος πού ἀπώλεσε τόν δρόμο γιά τό σπίτι τοῦ Πατέρα. Οἱ παραβολές τοῦ 15ου κεφαλαίου («Τό ἀπολωλός πρόβατο», «Ὁ Ἄσωτος Υἱός» κ.ἄ.), δείχνουν ὅτι ἡ ἁμαρτία πληγώνει πρωτίστως τό ἴδιο τόν ἄνθρωπο, ἀποξενώνοντάς τον ἀπό τήν πατρική ἀγάπη. Ἡ μετάνοια δέν εἶναι ποινή, ἀλλά ἡ ἐπιστροφή στήν ἀγκαλιά πού περιμένει πάντα ἀνοιχτή.

ΣΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ: Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΩΣ ΤΥΦΛΩΣΗ ΚΑΙ ΑΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ

Τό τέταρτο Εὐαγγέλιο προσεγγίζει τό ζήτημα μέ ἕναν βαθύτατα θεολογικό καί ὑπαρξιακό τρόπο. Ἐδῶ, ἡ ἁμαρτία ἀποκτᾷ ἕναν πῶς ἐνιαῖο, σχεδόν ὄντολογικό χαρακτήρα.

- *Ἡ ἄρνηση τῆς Πηγῆς τῆς Ζωῆς*: Γιά τόν Ἰωάννη, ἡ ὕψιστη ἁμαρτία δέν εἶναι μιά σειρά ἀπό ἐπιμέρους ἠθικά παραπτώματα, ἀλλά ἡ ἀπιστία ἢ συνειδητή ἄρνηση τοῦ ἀνθρώπου νά ἀποδεχθεῖ τόν Χριστό ὡς τό Φῶς καί τή Ζωή τοῦ κόσμου. «Αὕτη δέ ἐστίν ἡ κρίσις, ὅτι τό φῶς ἐλήλυθεν εἰς τόν κόσμον καί ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τό σκότος ἢ τό φῶς» (Ἰωάν. γ' 19).
- *Πνευματική τύφλωση*: Ἡ ἁμαρτία συνδέεται ἄμεσα μέ τήν πνευματική τύφλωση. Στήν ἱστορία τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ, ὁ Ἰησοῦς ἐπισημαίνει στοὺς Φαρισαίους ὅτι ἡ πραγματική ἁμαρτία ἐγκτεται

στήν ψευδαίσθησή τους ότι «βλέπουν», ενώ είναι τυφλοί στην αλήθεια.

- *Σκλαβιά της ψυχής*: Ὁ ἁμαρτάνων δέν εἶναι ἐλεύθερος. «Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας» (Ἰωάν. ν' 34). Ἡ ἁμαρτία στερεῖ ἀπό τόν ἄνθρωπο τὴν ἐλευθερία του, καθιστώντας τον δέσμιό τοῦ ἐγωισμοῦ καί τοῦ φόβου τοῦ θανάτου.

ΚΟΙΝΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ Η ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

Παρά τίς διαφορετικές ἐμφάσεις καί τό ἰδιαίτερο ὕφος τοῦ κάθε Εὐ-αγγελιστή, ἡ συνολική μαρτυρία τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων συγκλίνει σέ ὀρισμένα θεμελιώδη σημεῖα πού ἀνατρέπουν κάθε ἠθικιστική προ-σέγγιση:

1. *Ἡ ἁμαρτία δέν εἶναι τό τέλος, ἀλλά ἡ ἀφετηρία τῆς Θείας Οἰκο-νομίας*: Ὁ Χριστός δέν ἦρθε γιά νά καταδικάσει τόν ἁμαρτωλό κόσμο, ἀλλά γιά νά τόν σώσει. Ἦδη ἀπό τὴν ἀρχή, ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής παρουσιάζει τόν Ἰησοῦ ὡς τόν «ἀμνόν τοῦ Θεοῦ τόν αἶροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. α' 29). Ἡ ἁμαρτία ἀν-τιμετωπίζεται ὡς ἓνα βάρος πού ὁ ἴδιος ὁ Θεός ἀναλαμβάνει νά σηκώσει.
2. *Ἡ σχέση ἁμαρτίας καί ἀσθένειας*: Στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ἡ συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν καί ἡ θεραπεία τοῦ σώματος συμπορεύ-ονται. Στή θεραπεία τοῦ παραλυτικοῦ τῆς Καπερναοῦμ, ἡ φράση «ἀφέονται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου» προηγῆται τῆς σωματικῆς ἀποκα-τάστασης, δείχνοντας ὅτι ἡ ρίζα τῆς ἀνθρώπινης ὁδύνης εἶναι ἡ πνευματική διάσπαση.
3. *Τό κριτήριο τῆς ἀγάπης*: Ἡ μεγαλύτερη ἁμαρτία στά Εὐαγγέλια δέν εἶναι ἡ ἀνθρώπινη ἀδυναμία τῆς σάρκας, ἀλλά ἡ σκληροκαρ-δία, ἡ ἔλλειψη ἐλέους καί ἡ θρησκευτική αὐταρέσκεια. Οἱ τελῶνες καί οἱ πόρνες προηγούνται τῶν «δικαίων» Φαρισαίων στή Βασι-λεία τῶν Οὐρανῶν, ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἀναγνώρισαν τὴν ἔνδειά τους καί ζήτησαν ἔλεος, σέ ἀντίθεση μέ ἐκείνους πού ὀχυρώθηκαν πίσω ἀπὸ τὴ ὑποτιθέμενη ἠθική τους ὑπεροχή.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΟΧΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Συμπερασματικά, ἡ θεολογία τῆς ἁμαρτίας στά τέσσερα Εὐαγγέλια δέν ἀποσκοπεῖ στήν καλλιέργεια ἐνοχικῶν συνδρόμων ἢ στὸν ἐκφοβι-σμό τοῦ πιστοῦ. Ἀντίθετα, ἀποτελεῖ μιά πράξη ἀπόλυτης ρεαλιστικῆς διάγνωσης τῆς ἀνθρώπινης τραγικότητας, μέ σκοπὸ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ἡ ἁμαρτία ὀρίζεται ὡς ἡ ἐκτροπή ἀπὸ τὴν ἀγάπην, ὡς μιά ὑπαρξιακή

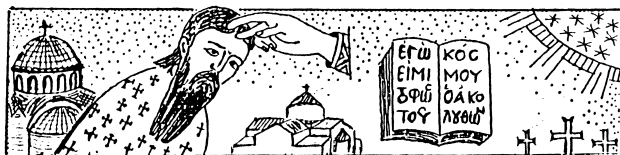
μοναξιά όπου ο άνθρωπος εγκλωβίζεται στον εαυτό του και ασφυκτιά μέσα από την εγωκεντρικότητά του.

Τό μήνυμα τῶν Εὐαγγελίων εἶναι βαθύτατα ἐλπιδοφόρο: ἡ ἁμαρτία δέν ἔχει τόν τελευταῖο λόγο. Ὁ τελευταῖος λόγος ἀνήκει τήν Ἀνάστασι καί στή νίκη ἐπὶ τοῦ θανάτου καί τῆς φθορᾶς. Μέσα ἀπό τὰ Εὐαγγέλια, ὁ ἄνθρωπος καλεῖται νά δεῖ τήν ἁμαρτία του ὄχι ὡς μία ἀμετάκλητη καταδίκη, ἀλλά ὡς τήν ἀφορμή γιά μία ριζική μεταμόρφωση (μετάνοια) καί γιά τήν εἰσοδό του σέ μία νέα πραγματικότητα ἐλευθερίας, όπου τό σκοτάδι νικιέται ὀριστικά ἀπό τό Φῶς.

ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωήλ Νικολάου

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΠΑΥΛΟ

Εἰσαγωγή

Ἀπόστολος Παῦλος ὑπῆρξε μία ἀπό τίς σημαντικότερες μορφές τοῦ Χριστιανισμοῦ καί ὁ σπουδαιότερος θεολόγος τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Μέσα ἀπό τίς ἐπιστολές του διαμόρφωσε τή χριστιανική διδασκαλία γιά τή σωτηρία, τή χάρη, τήν πίστη καί ἰδιαίτερα γιά τήν ἁμαρτία.

Γιά τόν Παῦλο, ἡ ἁμαρτία δέν εἶναι μόνο μία κακή πράξη ἢ μία ἠθική ἀποτυχία. Εἶναι τυραννία, δυναστεία, βάρος, ἀλυσόδεμα, ἐξάρτηση. Εἶναι μία δύναμη πού κυριαρχεῖ στόν ἄνθρωπο, διαστρέφει τή φύση του καί τόν ἀπομακρύνει ἀπό τόν Θεό. Ἡ ἁμαρτία συνδέεται μέ τόν θάνατο, τή φθορά καί τή διάσπαση τῆς σχέσης ἀνάμεσα στόν ἄνθρωπο καί τόν Δημιουργό του.

Ὁ Παῦλος ἀναπτύσσει τή διδασκαλία του μέσα ἀπό τίς 14 ἐπιστολές τῆς Καινῆς Διαθήκης πού ἀποδίδονται σέ αὐτόν. Σκοπός του εἶναι νά δείξει τή σοβαρότητα τῆς ἁμαρτίας, νά ἐξηγήσει τήν ἀνάγκη τῆς σωτηρίας, νά παρουσιάσει τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ καί νά καλέσει τούς πιστούς σέ μία νέα ζωή μέσα στό Ἅγιο Πνεῦμα.

1. Ἡ ἔννοια τῆς ἁμαρτίας στόν Ἀπόστολο Παῦλο

Στήν Παύλεια θεολογία, ἡ ἁμαρτία εἶναι πρωτίστως διάρρηξη τῆς σχέσης τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό. Ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε γιά κοινωνία μέ τόν Θεό, ὅμως ἡ ἁμαρτία τόν ἀποξενώνει ἀπό αὐτή τή σχέση. Στήν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή ὁ Παῦλος γράφει: «Πάντες γάρ ἡμάρτον καί ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. γ' 23). Αὐτό σημαίνει ὅτι εἴμαστε ὅλοι ἁμαρτωλοί. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι στεροῦνται τή θεία δόξα ἐξαιτίας τῆς ἁμαρτίας.

Ὁ Παῦλος συχνά παρουσιάζει τήν ἁμαρτία σάν μία ἐξουσία πού ὑποδουλώνει τόν ἄνθρωπο. Δέν εἶναι μόνο ἀνθρώπινη ἐπιλογή ἀλλά καί κατάσταση δουλείας. Στήν πρὸς Ρωμαίους γράφει: «Οὐ γάρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακόν τοῦτο πράσσω» (Ρωμ. ζ' 19). Ἐδῶ περιγράφεται ὁ ἐσωτερικός ἀγώνας τοῦ ἀνθρώπου ἀνάμεσα στό καλὸ καί στό κακό.

Ὁ Παῦλος συνδέει ἄμεσα τὴν ἁμαρτία μέ τὸν θάνατο: «*Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος*» (Ρωμ. στ' 23). Ὁ θάνατος δέν εἶναι μόνο βιολογικό γεγονός ἀλλὰ καί πνευματική ἀποκοπή ἀπὸ τὸν Θεό. Θεωρεῖ ὅτι ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθε στὸν κόσμον μέσῳ τοῦ Ἀδάμ: «*Δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν*» (Ρωμ. ε' 12). Ὁ Ἀδάμ συμβολίζει τὴν πώση τῆς ἀνθρώπινης φύσης, ἐνῶ ὁ Χριστός παρουσιάζεται ὡς «νέος Ἀδάμ» πού φέρνει τὴ σωτηρία.

2. Ἡ ἁμαρτία στὶς ἐπιστολές

(α') Ἡ *πρὸς Ρωμαίους* ἐπιστολή ἀποτελεῖ τὸ σημαντικότερο θεολογικὸ ἔργο τοῦ Παύλου. Τὸ κεντρικὸ σημεῖο τῆς εἶναι ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἁμαρτωλοί. Ἑθνικοὶ καί Ἰουδαῖοι βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Κανείς δέν σώζεται μόνο μέ τὰ ἔργα τοῦ Νόμου. Ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος δείχνει τί εἶναι ἁμαρτία ἀλλὰ δέν μπορεῖ νά ἐλευθερώσει τὸν ἄνθρωπο. Ἡ σωτηρία ἔρχεται μέσῳ τῆς πίστεως στὸν Χριστό καί ὄχι μόνο μέσῳ τῶν ἔργων. Ὁ βαπτισμένος ἄνθρωπος πεθαίνει ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία καί ἀνασταίνεται σέ νέα ζωή. Ὁ Παῦλος γράφει: «*Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον*» (Ρωμ. στ' 4).

(β') Οἱ Κορίνθιοι ἀντιμετώπιζαν πολλὰ ἠθικά προβλήματα. Στὴν *Α' πρὸς Κορινθίους* ὁ Παῦλος καταδικάζει τὴν πορνεία, τὴν μοιχεία, τὴν εἰδωλολατρία, τὴς διχόνοιες, τὴ μέθη, τὴς κοινωνικὲς ἀδικίες. Τονίζει ὅτι «*τό σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματος ἐστίν*». Ἄρα τὸ σῶμα πρέπει νά διατηρεῖται καθαρὸ. Στὸ περίφημο κεφάλαιο τῆς ἀγάπης (*Α' Κορ. 13*), ἡ ἀγάπη παρουσιάζεται ὡς ἀντίδοτο τῆς ἁμαρτίας, ὡς ὑπέρβαση τοῦ ἐγωϊσμοῦ καί τῆς ἁμαρτίας.

Στὴ *Β' πρὸς Κορινθίους* ἐπιστολή ἡ ὁποία ἔχει ἔντονο ποιμαντικὸ χαρακτήρα ὁ Παῦλος καλεῖ σέ μετάνοια, προβάλλει τὴ συγκώρηση, ἀναφέρεται στὴ δύναμη τῆς χάρις. Ἡ ἁμαρτία μπορεῖ νά νικηθεῖ ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐπιστρέφει στὸν Θεό.

(γ') Ἡ *πρὸς Γαλάτας* ἐπιστολή ἀσχολεῖται μέ τὴ σχέση Νόμου καί χάρις. Ὁ Παῦλος ἀπαριθμεῖ τὰ «ἔργα τῆς σαρκός»: τὴν πορνεία, τὴν ἀκαθαρσία, τὴν εἰδωλολατρία, τὴς ἔχθρες, τὴ ζήλια, τοὺς θυμούς, τὴ μέθη. Ἀντίθετα, ἡ ζωὴ τοῦ πιστοῦ πρέπει νά χαρακτηρίζεται ἀπὸ τοὺς καρπούς τοῦ Πνεύματος τὴν ἀγάπην, τὴ χαρά, τὴν εἰρήνην, τὴ μακροθυμία, τὴ χρηστότητα, τὴν ἀγαθωσύνην, τὴν πίστην, τὴν πραότητα, τὴν ἐγκράτεια. Ὁ ἀγώνας τοῦ χριστιανοῦ εἶναι πνευματικός.

(δ') Στὴν *πρὸς Ἐφεσίους* ἐπιστολή ὁ Παῦλος παρουσιάζει δύο καταστάσεις: τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο καί τὸν νέο ἄνθρωπο. Ἡ ἁμαρτία ἀνήκει στὸν «παλαιὸ ἄνθρωπο», δηλαδή στὴν παλαιὰ ζωὴ πρὶν ἀπὸ τὸν Χριστό. Οἱ πιστοὶ καλοῦνται νά ἐγκαταλείψουν: τὸ ψεῦδος, τὴν ὀργή, τὴν κακία καί τὴν ἀνηθικότητα.

(ε') Ἡ πρὸς *Φιλιππησίους* ἐπιστολή τονίζει τὴν ταπείνωση, τὴ χαρά, τὴν αὐτοθυσία. Ὁ Χριστὸς παρουσιάζεται ὡς πρότυπο ὑπακοῆς. «Ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου». Ἡ ὑπερηφάνεια θεωρεῖται ρίζα τῆς ἁμαρτίας.

(στ') Στὴν πρὸς *Κολοσσαεῖς* ὁ Παῦλος καλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ «νεκρώσουν» τὰ πάθη, νὰ ἀπορρίψουν τὴν πλεονεξία, νὰ ἀποφύγουν τὴν ἀκαθαρσία. Ἡ πλεονεξία χαρακτηρίζεται ὡς μορφὴ εἰδωλολατρίας.

(ζ') Στὴν *Α' πρὸς Θεσσαλονικεῖς* ἐπιστολή ἔμφαση δίνεται στὸν ἁγιασμό, στὴν ἠθικὴ καθαρότητα, στὴν προετοιμασία γιὰ τὴ Δευτέρα Παρουσία.

Στὴ *Β' πρὸς Θεσσαλονικεῖς* ἐπιστολή ἡ ἁμαρτία συνδέεται μὲ τὴν ἀποστασία, τὸν «ἄνθρωπο τῆς ἀνομίας», τὴν πνευματικὴ πλάνη.

(η') Στὶς *Ποιμαντικές Ἐπιστολές* ἔχουμε τὰ ἑξῆς:

Στὴν *Α' πρὸς Τιμόθεον* ὁ Παῦλος καταδικάζει: τὴ φιλαργυρία, τὶς ψευδοδιδασκαλίες, τὴν ἠθικὴ διαφθορά. Λέει χαρακτηριστικά: «Ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία».

Στὴν *Β' πρὸς Τιμόθεον* ἐπιστολή περιγράφονται οἱ δύσκολες ἐποχές ὅπου οἱ ἄνθρωποι θὰ εἶναι φίλαυτοι, ἀλαζόνες, ἀχάριστοι, χωρὶς ἀγάπη.

Στὴν πρὸς *Τίτον* ἐπιστολή ἐπισημαίνει ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ: σώζει, παιδαγωγεῖ, ὁδηγεῖ σὲ ἐνάρετη ζωή.

Ἡ πρὸς *Φιλήμονα* ἐπιστολή ἀποτελεῖ παράδειγμα συγχώρησης, ἀποκατάστασης σχέσεων, χριστιανικῆς ἀγάπης. Ὁ δοῦλος Ὀνήσιμος δέν ἀντιμετωπίζεται πλέον ὡς ἀντικείμενο ἀλλὰ ὡς ἀδελφός.

Ἡ πρὸς *Εβραίους* ἐπιστολή δίνει ἔμφαση στὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ, στὴν ὑπέρβαση τῆς ἁμαρτίας, στὴ νέα διαθήκη. Ὁ Χριστὸς παρουσιάζεται ὡς ὁ τέλειος ἀρχιερέας πού θυσιάζεται μία φορὰ γιὰ ὅλους.

3. Ὁ Χριστὸς ὡς λύση στο πρόβλημα τῆς ἁμαρτίας

Γιὰ τὸν Παῦλο ὁ ἄνθρωπος μόνος του δέν μπορεῖ νὰ νικήσει τὴν ἁμαρτία. Ἡ σωτηρία εἶναι ἔργο τῆς θείας χάριτος. Ἡ σταύρωση καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ καταργοῦν τὴν δύναμη τῆς ἁμαρτίας, φέρνουν συμφιλίωση, χαρίζουν αἰώνια ζωή.

4. Ἡ σημασία τῆς χάριτος

Ἡ χάρις εἶναι θεμελιώδης ἔννοια στὸν Παῦλο. Ὁ ἄνθρωπος δέν σώζεται μόνο μὲ τὰ ἔργα ἀλλὰ μὲ τὴν ἀγάπη, μὲ τὴ χάρις, μὲ τὴ σχέση μὲ τὸν Χριστό. Ἡ χάρις συγχωρεῖ, μεταμορφώνει, ἀνακαινίζει τὸν ἄνθρωπο.

5. Ἡ ζωή τοῦ χριστιανοῦ μετά τή σωτηρία

Ὁ Παῦλος δέν θεωρεῖ ὅτι ὁ χριστιανός παύει νά ἀγωνίζεται. Ἀντίθετα πολεμᾷ τά πάθη, ἀγωνίζεται κατά τῆς ἁμαρτίας, ζεῖ σύμφωνα μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα. Ὁ πιστός καλεῖται νά ἀγαπᾷ, νά συγκωρεῖ, νά ὑπηρετεῖ, νά ζεῖ μέ ταπείνωση.

6. Βασικά θεολογικά συμπεράσματα:

(α') Ἡ ἁμαρτία εἶναι καθολική. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὑπόκεινται στήν ἁμαρτία.

(β') Ἡ ἁμαρτία ἀλλοιώνει τή φύση τοῦ ἀνθρώπου. Διασπᾷ τή σχέση μέ τόν Θεό καί μέ τόν συνάνθρωπο.

(γ') Ὁ Νόμος δέν ἀρκεῖ. Μόνο ὁ Χριστός σώζει.

(δ') Ἡ χάρις νικᾷ τήν ἁμαρτία. Ἡ σωτηρία εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ.

(ε') Ὁ χριστιανός καλεῖται σέ νέα ζωή. Ἡ πίστη πρέπει νά ἐκφράζεται μέ ἔργα ἀγάπης καί ἀγιότητας.

Συμπέρασμα

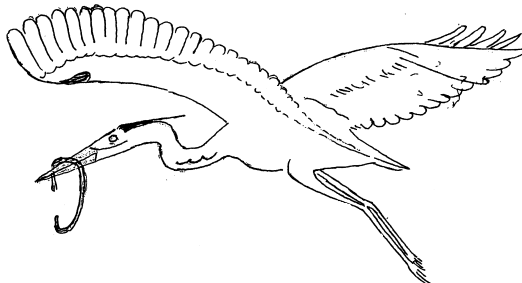
Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου γιά τήν ἁμαρτία ἀποτελεῖ ἕναν ἀπό τούς σημαντικότερους ἄξονες τῆς χριστιανικῆς θεολογίας.

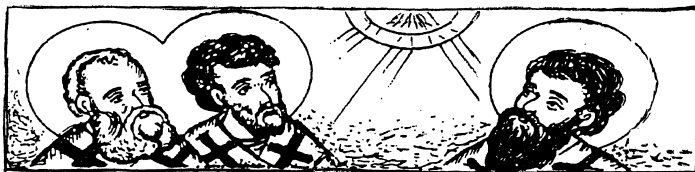
Ὁ Παῦλος βλέπει τήν ἁμαρτία ὡς δύναμη πού ὑποδουλώνει τόν ἄνθρωπο. Αἰτία πνευματικοῦ θανάτου, ἐμπόδιο στή σχέση μέ τόν Θεό.

Παράλληλα ὅμως παρουσιάζει τή μεγάλη ἐλπίδα τοῦ Χριστιανοῦ: τή σωτηρία μέσῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τή δύναμη τῆς χάρις καί τή δυνατότητα μεταμόρφωσης τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Παύλεια θεολογία δέν μένει μόνο στή διαπίστωση τῆς ἁμαρτίας ἀλλά ὁδηγεῖ στή λύτρωση, στή μετάνοια καί στή νέα ζωή «ἐν Χριστῷ».

Ἀρχιμανδρίτης ΙΩΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Α) Η ΠΗΓΗ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΑΤΑΝΑΣ ΑΙΤΙΟΣ ΤΩΝ ΑΜΑΡΤΙΩΝ ΜΑΣ, ΑΛΛΑ ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΙΔΙΟΙ

ενικά πιστεύω ότι ο Σατανᾶς από μόνος του δέν μπορεί νά γίνει σέ κάποιον αἴτιος ἁμαρτίας καί ὅτι ἐπικελεῖ νά παρ-
σύρει στίς ἀδυναμίες τους τούς ἀπρόσεκτους, χρησιμοποιο-
ώντας ἄλλοτε μέν τίς φυσικές τους ἐπιθυμίες, ἄλλοτε δέ τά
ἀπαγορευμένα πάθη...

Ὅτι τά κακά προέρχονται ἀπό μᾶς τούς ἴδιους τό ἀπέ-
δειξε μέ σαφήνεια ὁ Κύριος, λέγοντας: «Ἀπό τήν καρδιά
βγαίνουν οἱ ἁμαρτωλές σκέψεις καί ἐπιθυμίες»¹. Συμβαίνει
δέ αὐτό σ' ἐκείνους πού ἀπό ἀμέλεια ἐγκατέλειψαν ἀκαλλιέργητα τά
φυσικά σπέρματα τῶν ἀγαθῶν (τῶν ἀρετῶν), ὅπως ἀναφέρουν καί οἱ
Παροιμίες τοῦ Σολομώντα: «Ὁ ἀσύνετος ἄνθρωπος μοιάζει μέ ἕνα
χωράφι καί ὁ φτωχός ἀπό μυαλό μέ ἕνα ἀμπέλι. Ἐάν τό ἀφήσεις ἀκαλ-
λιέργητο θά γίνει χέρσο καί ἄγονο, θά γεμίσει ὁλόκληρο ἀπό ἄγρια
κόρτα καί θά ἐγκαταλειφθεῖ»².

Στήν ψυχή λοιπόν πού ἔχει γίνει ἄγονη ἀπό μιά τέτοια ἀμέλεια καί
ἔχει ἐγκαταλειφθεῖ, εἶναι φυσικό νά φυτρώνουν ἀναγκαστικά ἀγκάθια
καί ζιζάνια (κολλητισίδες) καί νά παθαίνει ἐκεῖνο πού ἔχει λεχθεῖ: «Πε-
ρίμενα νά κάνει τό ἀμπέλι σταφύλι καί ἔκαμε ἀγκάθια»³.

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΑΙΡΕΣΗ ΜΑΣ

202. Ἡ ἁμαρτία ἐξαρτᾶται ἀπό τήν προαίρεσή μας... Ἀπό μᾶς ἐξαρ-
τᾶται ἢ νά ἀπέχουμε ἀπό τήν κακία ἢ νά εἴμαστε μοχθηροί.

ΤΟ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟ ΕΙΝΑΙ Η ΡΙΖΑ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

203. Ἀρχή καί ρίζα τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἡ ἐλεύθερη βούλησή μας καί
τό αὐτεξούσιο.

*Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΕΙΝΑΙ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥ ΔΑΙΜΟΝΑ ΚΑΙ ΜΗΤΕΡΑ
ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ*

204. Ἐδῶ (σπὴν Ἐδέμ) θά ἴδεις τὴν πρώτη κατασκευή τοῦ ἀνθρώπου (πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση) καὶ τὸ θάνατο πού μᾶς ἐπλάκωσε εὐθύς ἀμέσως. Τὸ θάνατο, τὸν ὁποῖον ἐγέννησε ἡ ἁμαρτία, τὸ πρωτότοκο παιδί τοῦ ἀρχέκακου δαίμονα.

Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΑΜΑΡΤΙΑ

205. Ὅπως ὁ διάβολος δέν ὀνομάζεται μόνον ἁμαρτωλός, ἀλλὰ καὶ αὐτοαμαρτία (πηγὴ τῆς ἁμαρτίας), γιατί, ὅπως νομίζω, ἔγινε ἀρχηγός τῆς ἁμαρτίας, ἔτσι θά μπορούσε νά λέγεται καὶ αὐτοαπειθαρχία (πηγὴ τῆς ἀνυπακοῆς) ὁ διάβολος γιὰ τὴν ἴδια αἰτία.

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ

206. Ὅπως μέ τὰ ἀγαθὰ ἔργα δοξάζεται ὁ Θεός, ἔτσι μέ τὰ πονηρά ἔργα δοξάζεται ὁ ἐχθρός διάβολος... Ἡ ἁμαρτία δοξάζει τὸ διάβολο πού τὴν ἐμπνέει καὶ τὴν ἐνεργεῖ μέσα μας.

ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΕΡΨΕΙΣ ΚΡΥΒΟΝΤΑΙ ΤΑ ΔΟΛΩΜΑΤΑ

207. Σέ ὅλα λοιπόν αὐτά, πού φαίνονται τερπνά καὶ εὐχάριστα κρύβεται ὁ κοινός ἐχθρός μας, ὁ διάβολος, περιμένοντας μήπως τυχόν δελεασθοῦμε καὶ ἐλκυσθοῦμε ἀπὸ αὐτά πού βλέπουμε, καὶ ἔτσι ξεστράτισουμε ἀπὸ τὸν ἴσιο δρόμο καὶ πέσουμε σπὴν ἐνέδρα του (σπὴν παγίδα του). Καὶ ὑπάρχει μεγάλος φόβος μήπως τυχόν σπεύσουμε ἀπροφύλακτοι σ' αὐτά καὶ νομίσουμε ὅτι ἡ εὐχαρίστηση ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσή τους δέν εἶναι τίποτε τὸ βλαβερό καί, μόλις γευθοῦμε τὸ δόλωμα, καταπιοῦμε τὸ ἀγκίστρι πού εἶναι κρυμμένο σ' αὐτό καὶ ἔπειτα ἄλλοτε θέλοντας καὶ ἄλλοτε μὴ θέλοντας, προσδεθοῦμε ἀπ' αὐτό (τὸ ἀγκίστρι), σ' αὐτά (τὰ τερπνά) καὶ ἔτσι, χωρίς νά τὸ καταλάβουμε, ἐλκυστοῦμε ἀπὸ τίς ἡδονές καὶ πέσουμε στὸ φοβερό λιμέρι (κατάλυμα) τοῦ ληστῆ τῆς ψυχῆς μας διαβόλου, δηλαδή στὸ θάνατο.

Β') ΕΙΝΑΙ ΟΛΕΘΡΙΑ Η ΑΠΟΚΡΥΨΗ ΤΩΝ ΑΜΑΡΤΙΩΝ

208. Σύμφωνα μέ τὴν ἐντολή τοῦ Κυρίου κάθε ἁμάρτημα πρέπει νά ἀναφέρεται στὸν ἡγούμενο ἢ ἀπὸ τὸν ἴδιο πού ἁμάρτησε ἢ ἀπὸ ἐκείνους πού γνωρίζουν τὸ ἁμάρτημα, ἂν αὐτοὶ δέν μπορέσουν νά τὸ θεραπεύσουν. Γιατί ἡ κακία πού ἀποσιωπᾶται (πού τὴν κρύβει ἐκεῖνος πού τὴν διέπραξε) εἶναι γιὰ τὴν ψυχὴ ὑπουλὴ ἀρρώστια. Ὅπως λοιπόν δέν μπορούμε νά ποῦμε εὐεργέτη ἐκεῖνον πού κρύβει μέσα στὸ σῶμα ἐπι-

κίνδυνους ὄγκους, ἀλλὰ θεωροῦμε εὐεργέτη ἐκεῖνον πού ἀφαιρεῖ τοὺς ὄγκους ἔστω καί μέ πόνο καί μέ σχίσιμο (μέ χειρουργική διάνοιξη), ὥστε ἢ νά ἀποβάλει ὁ ἄρρωστος τό βλαβερό μέ ἐμετό ἢ γενικά μέ τήν φανέρωση τῆς νόσου νά γίνει καλὰ γνωστός ὁ τρόπος τῆς θεραπείας, ἔτσι ἀκριβῶς καί ἡ ἀπόκρυψη τῆς ἁμαρτίας εἶναι τό ἴδιο σάν νά ἐτοιμάζει κανεῖς τό θάνατο ἑνός ἀρρώστου μέ τή δική του βοήθεια. Γιατί, ὅπως λέει ὁ ἀπ. Παῦλος, «τό φαρμακερό κεντρί τοῦ θανάτου εἶναι ἡ ἁμαρτία»⁴. Εἶναι καλύτεροι οἱ ἔλεγκοι πού γίνονται φανερά, παρά μία φιλία, πού δέν τολμάει νά φανερώσει καί νά ἐλέγξει τά σφάλματα»⁵. Ἄς μὴν κρύβει λοιπόν ὁ ἕνας τά ἁμαρτήματα τοῦ ἄλλου, γιά νά μὴ γίνει ἀντί γιά ἀδελφικός φίλος, ἀδελφοκτόνος, οὔτε ὅμως καί τά δικά του νά κρύβει. Ὅπως λέει ὁ σοφός Σολομών: «Ἐκεῖνος πού δέν θεραπεύει τά πάθη καί τίς ἀδυναμίες του, εἶναι ὅμοιος μέ ἐκεῖνον πού ὁδηγεῖ τόν ἑαυτό του στόν ὄλεθρο»⁶.

Γ') ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΜΙΚΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΑ

ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ

209. Πρῶτα πρέπει νά γνωρίζουμε ὅτι αὐτή τῇ διαφορᾷ ἀνάμεσα στά ἁμαρτήματα δέν εἶναι δυνατόν νά τῇ βροῦμε μέσα στήν Καινὴ Διαθήκη. Γιατί ὅλα τά ἁμαρτήματα καταδικάζονται ἐξίσου γιατί ὁ Κύριος εἶπε ὅτι: «Καθένας πού πράττει ἐπίμονα τὴν ἁμαρτία εἶναι δοῦλος τῆς ἁμαρτίας»⁷, καί «ὁ λόγος τὸν ὁποῖον ἐκήρυξα, αὐτός θά δικάσει τὸν ἀμετανόητο ἁμαρτωλό κατά τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως»⁸. Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής δι-
ακήρυξε ὅτι: «Ἐκεῖνος πού δέν πιστεύει στὸν Υἱό, δέ θά ἰδεῖ τὴν εὐτυ-
χισμένη ζωή, ἀλλὰ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ θά μένει διαρκῶς ἐπάνω του»⁹. Ἡ ἀπειθεία δέ ἐδῶ δέν δέχεται τὴν ἀπειλή, ἐπειδὴ εἶναι χειρότερη ἀπὸ ἄλλα ἁμαρτήματα, ἀλλὰ γιατί εἶναι παρακοή. Γενικά δέ, ἐάν μᾶς ἐπιτρέ-
πεται νά διακρίνουμε τά ἁμαρτήματα σέ μικρά καί μεγάλα, ἔπρεπε νά ἀποδειχτεῖ ἀναντίρρητα γιά κάθε ἄνθρωπο ὅτι εἶναι μεγάλο ἐκεῖνο πού ἐξουσιάζει τὸν καθένα, καί μικρό ἐκεῖνο πού ὁ καθένας ἐξουσιάζει ὅπως ἀκριβῶς καί στοὺς ἀθλητὲς ὁ μὲν νικητὴς εἶναι ὁ ἰσχυρότερος, ἐκεῖνος δέ πού νικήθηκε εἶναι ἀσθενέστερος ἐκείνου πού ἐπικράτησε, ὁποῖος κι ἂν εἶναι. Πρέπει λοιπόν στὴν περίπτωση κάθε ἀνθρώπου πού πράττει ὁποιοδήποτε ἁμάρτημα, νά τηροῦμε τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου πού εἶπε: «Ἐάν φταιξῇ σέ σένα ὁ ἀδελφός σου, πῆγαινε καί ὑπόδειξέ του τό σφάλμα του ἰδιαιτέρως. Ἐάν σέ ἀκούσει καί μετανοήσῃ, ἐκέρδισες τὸν ἀδελφό σου· ἐάν ὅμως δέν σέ ἀκούσει, τότε πάρε μαζί σου ἕνα ἀκόμη ἢ δύο μάρτυρες καί κάμε του τὴν παρατήρηση, ὥστε νά ἐπιβεβαιωθεῖ ἡ ἀλήθεια μέ τὴν κατάθεση δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. Ἐάν δέ παρακούσῃ καί στίς συμβουλές τῶν μαρτύρων, πές τό γεγονός στὴν Ἐκκλησία· ἐάν δέ παρακούσῃ καί τὴν Ἐκκλησία, ἄς εἶναι γιά σένα ὅπως ὁ

εἰδωλολάτρης καὶ ὁ τελώνης»¹⁰. Κοντά δέ σέ ὅλα αὐτά ἄς τηρεῖται καὶ ὁ λόγος τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «Γιατί δέν ἐπενθήσατε μᾶλλον ὅλοι σας, γιά νά ἀπομακρυνθεῖ ἀπό σᾶς ἐκεῖνος πού ἔπραξε αὐτή τή φοβερή ἁμαρτία»;¹¹. Γιατί πρέπει ἡ μεγαλοψυχία καὶ ἡ εὐσπλαχνία νά ἀκολουθεῖ τήν αὐστηρότητα.

*ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΟΡΘΗ Η ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ
ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ*

210. Βγαίνει λοιπόν τό συμπέρασμα ὅτι μᾶς ἀπάτησε ἡ κάκιση συνήθεια (νά διακρίνουμε τά ἁμαρτήματα σέ βαριά καὶ ἐλαφρά)· ἄρα αἰτία τῶν μεγάλων κακῶν πού ἔπесαν ἐπάνω μας ὑπῆρξε ἡ διεστραμμένη παράδοση τῶν ἀνθρώπων νά ἀποφεύγει δῆθεν ὀρισμένα ἁμαρτήματα ὡς βαριά καὶ νά ἐκλέγει (νά θεωρεῖ) ἄλλα ὡς ἀδιάφορα (ἐλαφρά). Καί ἐνῶ προσποιεῖται (ἡ παράδοση) ὅτι ἀγανακτεῖ ὑπερβολικά ἐναντίον ὀρισμένων ἁμαρτημάτων ὅπως εἶναι ὁ φόνος καὶ ἡ μοιχεία καὶ τά παρόμοια, δέν κρίνει ἄξια οὔτε ἀπλῆς ἐπὶ τέλους ἐπιπλήξεως; ἄλλα, ὅπως ὁ ἐκδικητικός θυμός (ἡ ὀργή), ἡ κακολογία (ἡ ὕβρις), ἡ μέθη, ἡ πλεονεξία καὶ ἄλλα παρόμοια. Ὅλα αὐτά, καί σέ ἄλλο χωρίο καταδίκασε ὁ Ἄπ. Παῦλος, πού εἶπε στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ τά ἑξῆς: «Ὅσοι πράττουν τέτοια ἔργα εἶναι ἄξιοι θανάτου»¹². Ὅπου δέ ἀνατρέπεται «κάθε ὑπερηφάνεια, πού ἐμποδίζει τή γνώση τοῦ Θεοῦ», καί ὅπου «κάθε ἀνθρώπινη ἐπινόηση καί σοφιστεία αἰχμαλωτίζεται»¹³ στήν ὑπακοή τοῦ Χριστοῦ καί «κάθε παρακοή»¹⁴ ἐπίσης τιμωρεῖται, ἐκεῖ τίποτε δέν μένει χωρίς νά ἀνατραπεῖ, τίποτε χωρίς νά τιμωρηθεῖ, τίποτε δέν μένει ἔξω ἀπό τήν ὑπακοή στό Χριστό.

*Δ) ΓΙΑΤΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΙΤΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΦΤΟΥΝ
ΣΤΗΝ ΑΜΑΡΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΥΛΑΒΕΙΣ*

211. Πρέπει δέ νά γνωρίζουμε καί τοῦτο, ὅτι τά σφάλματα τῶν εὐλαβῶν γίνονται πολλές φορές καί' οἰκονομία (μετά ἀπό παραχώρηση τοῦ Θεοῦ) πρὸς τό συμφέρον τους· ἐπιτρέπει δηλαδή μερικές φορές ὁ Θεός νά παρασυρθοῦν, γιά νά θεραπευθεῖ ἡ ἔπαρση (ἡ ἀλαζονεία) πού τούς ἔχει ἤδη καταλάβει, ὅπως εἶναι γιά παράδειγμα αὐτό πού εἶπε μέ καύκηση ὁ Πέτρος¹⁵ ὅτι δέν θά συμβεῖ ποτέ σ' αὐτόν (νά ἀρνηθεῖ τόν Χριστό) καί τό ὁποῖον ἐντούτοις συνέβη σ' αὐτόν τόν ἴδιο¹⁶.

*Ε) ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ
Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΟΔΗΓΕΙ ΣΤΗ ΛΗΘΗ ΚΑΙ ΣΚΟΤΙΖΕΙ*

212. Ἡ ἁμαρτία μου τώρα, πού μέ σκεπάζει σάν κάποιο πυκνό σύννεφο, μέ ἔκανε νά ἀγνοῶ ὅλα ἐκεῖνα (ὅσα μέ εὐεργέτησες).

*ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΝΩΘΡΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ
ΤΩΝ ΕΝΤΟΛΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ*

213. Όπως ἡ ἀρρώστια δημιουργεῖ στό σῶμα τήν ἀνορεξία καί τήν ἀποστροφή πρὸς τὰ φαγητά, ἔτσι καί ἡ ἁμαρτία δημιουργεῖ στήν ψυχὴ νωθρότητα καί ὀκνηρία ὡς πρὸς τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ.

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΟΔΗΓΕΙ ΣΤΟΝ ΑΔΗ

214. Ἡ ἁμαρτία εἶναι βαρεία, γιατί ὁδηγεῖ τήν ψυχὴ στό βυθό (στόν πάτο) τοῦ ἄδῃ.

*ΟΙ ΑΜΑΡΤΙΕΣ ΜΑΣ ΑΛΛΟΙΩΝΟΥΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΑΞΗ
ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ*

215. Προσέξτε λοιπόν πῶς τό πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μας καί τίς ἐποχές καί τήν τάξη τῆς φύσεως ἄλλαξε¹⁷ καί μετέβαλε τίς καιρικές συνθηκές σέ παράδοξα (ἀφύσικα) φαινόμενα. Ὁ χειμώνας... πέρασε χωρίς χιόνια καί βροχές. Ἡ ἀνοιξη πάλι παρουσίασε ἕνα μέρος ἀπό τὰ χαρακτηριστικά της, ἐννοῶ τή θερμότητα, δέν εἶχε ὅμως βροχερή περίοδο.

ΠΡΟΫΠΑΡΧΟΥΣΑ ΑΜΑΡΤΙΑ ΟΔΗΓΕΙ ΚΑΙ ΣΕ ΑΛΛΗ

216. Ἐκεῖνος πού χωρίς νά τό θέλει ἔλκεται ἀπό τήν ἁμαρτία, ὀφείλει νά γνωρίζει ὅτι ἔχει ὑποδουλωθεῖ σέ ἄλλη ἁμαρτία, πού προϋπάρχει, καί τήν ὁποῖαν ὑπηρετώντας ὁδηγεῖται λοιπόν ἀπ' αὐτή καί σέ κακά πού δέν θέλει¹⁸.

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΜΑΣ ΑΠΟΞΕΝΩΝΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΟ

217. Ἡ διάπραξη τῆς ἁμαρτίας ἀποξενώνει ἀπό τόν Κύριο καί ἐξοικειώνει μέ τό διάβολο¹⁹.

ΑΡΚΕΙ ΜΙΑ ΑΜΑΡΤΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΧΑΣΟΥΜΕ ΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ

218. Ποιά εἶναι ἡ ὠφέλεια, ὅταν εἶναι κανεῖς ἐλεύθερος ἀπό πολλές ἁμαρτίες, ὅταν εἶναι ὑποδουλωμένος σέ μία; Γιατί, ὅπως λέει τό Εὐαγγέλιο: «Ἐκεῖνος πού κάνει τήν ἁμαρτία, εἶναι δοῦλος τῆς ἁμαρτίας»²⁰.

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΦΟΡΩΝ

219. Όπως λοιπόν ὁ γιατρός δέν εἶναι αἷτιος γιά τήν ἐγχείρηση ἢ τόν καυτηριασμό, ἀλλά ἡ ἀρρώστια, ἔτσι καί οἱ ἐξαφανισμοί τῶν πόλεων (ἀπό σεισμούς, πλημμύρες, πυρκαγιές κ.λ.π.) ἔχουν ὡς αἰτία τό πλῆ-

θος τῶν ἁμαρτημάτων, καί ἀπαλλάσσουν τό Θεό ἀπό κάθε κατηγορία.

ΕΓΕΜΙΣΕ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ ΜΕ ΑΓΚΑΘΙΑ

220. Τό τριαντάφυλλο ἦταν χωρίς ἀγκάθι· ἔπειτα τό ἀγκάθι συνδυάστηκε μέ τήν ὠραιότητα τοῦ ἄνθους, ὥστε μαζί μέ τήν εὐχαρίστηση τῆς ἀπολαύσεως νά ἔχουμε κοντά καί τή λύπη, γιά νά θυμούμαστε τήν ἁμαρτία, ἐξαιτίας τῆς ὁποίας ἡ γῆ καταδικάστηκε νά φυτρώνει γιά μᾶς «ἀγκάθια καί τριβόλια»²¹.

ΜΑΣ ΣΥΝΟΔΕΥΕΙ ΟΠΩΣ Η ΣΚΙΑ ΤΟ ΣΩΜΑ

221. Ὡπως ἀκριβῶς ἡ σκιά συνοδεύει τό σῶμα, ἔτσι καί οἱ ἁμαρτίες συνοδεύουν τίς ψυχές καί ἐξεικονίζουν καθαρά τίς πράξεις.

ΣΤ΄) ΠΩΣ ΘΕΡΑΠΕΥΕΤΑΙ Η ΑΜΑΡΤΙΑ.

ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΗΘΙΝΗ ΜΕΤΑΝΟΙΑ ΣΥΓΧΩΡΕΙΤΑΙ ΚΑΘΕ ΑΜΑΡΤΙΑ

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ΙΕ΄

222. Τί σημαίνει τό χωρίο: «Πόσες φορές θά φταιξει σέ μένα ὁ ἀδελφός μου καί θά τόν συγχωρήσω;»²² καί μέ ποιούς ὅρους μπορῶ (ὑποχρεοῦμαι) ἐγώ νά συγχωρῶ.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ

Ἡ ἐξουσία τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν δέν ἔχει δοθεῖ χωρίς ὅρους, ἀλλά ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ὑπακοή αὐτοῦ πού μετανοεῖ καί ἀπό τή συμφωνία του μέ τόν καθοδηγητή τῆς ψυχῆς του (μέ τόν πνευματικό του). Γιατί ἔχει γραφεῖ στήν Ἀγ. Γραφή γιά τέτοιες περιπτώσεις ὅτι: «Ἄν δύο ἀπό σᾶς συμφωνήσουν στή γῆ γιά κάθε καλό πράγμα, τό ὁποῖον ἐζήτησαν στήν προσευχή τους, θά τό λάβουν ἀπό τόν Πατέρα μου τόν οὐράνιο»²³. Ὡς πρὸς τό ἐρώτημα, ποιά ἁμαρτήματα μποροῦμε νά συγχωροῦμε, δέν πρέπει οὔτε κἄν νά διατυπώνεται τέτοιο ἐρώτημα, γιατί ἡ Καινή Διαθήκη δέν μᾶς δῆλωσε ὅτι ὑπάρχει κάποια διαφορά²⁴, ἀλλά ὑπόσχεται τήν συγχώρηση κάθε ἁμαρτίας σ' ἐκείνους πού ἀληθινά μετανοοῦν, καί μάλιστα ἐπειδὴ ὁ Κύριος προσωπικά ὑποσχέθηκε τήν ἄφεση «γιά κάθε καλό πράγμα»²⁵, (γιά τό ὁποῖον προσευχήθηκαν).

ΜΕ ΠΟΙΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΘΕΡΑΠΕΥΕΤΑΙ Η ΑΜΑΡΤΙΑ

223. Εἶναι μεγάλο καί βαρύ τό ἁμάρτημα; Σοῦ χρειάζεται πολλή ἐξομολόγηση, πικρά δάκρυα, συνεχῆς ἀγρυπνία καί διαρκῆς νηστεία.

*ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ*

224. Θά μπορούσαμε νά εξαλείψουμε τίς κηλίδες τῆς ἁμαρτίας μέ τήν ἐντατική προσευχή καί τήν ἐπιμελῆ μελέτη τῶν θελημάτων τοῦ Θεοῦ. Αὐτή τῇ μελέτῃ καί τήν προσευχή εἶναι ἀδύνατο νά τήν ἐπιτύχουμε, ὅταν ἀσχολούμαστε μέ πολλές ὑποθέσεις πού ἀποσποῦν τήν ψυχὴ καί προκαλοῦν βιοτικές μέριμνες.

*ΟΠΟΙΟΣ ΕΝΘΥΜΕΙΤΑΙ ΤΗ ΜΕΛΛΟΥΣΑ ΚΡΙΣΗ,
ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΑΜΑΡΤΑΝΕΙ*

225. Ὅποιος ἔχει μπροστά στά μάτια του τήν ἡμέρα ἐκείνη καί τήν ὥρα καί πάντοτε μελετᾷ (σκέπτεται) τήν ἀπολογία του μπροστά στό δικαστήριο ἐκεῖνο, πού δέν μπορεῖ νά πλανηθεῖ, αὐτός ἢ καθόλου ἢ ἐλάχιστα θά ἁμαρτήσῃ, γιατί τό νά ἁμαρτάνουμε ἔχει ὡς αἰτία τήν ἀπουσία τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ (ἀπό τίς ψυχές μας). Σέ ὅσους ὅμως εἶναι ζωηρή ἡ ἀναμονή τῶν τιμωριῶν μέ τίς ὁποῖες ἀπειλεῖ ὁ Θεός, ὁ φόβος πού κατοικεῖ μέσα στήν ψυχὴ τους, δέν θά τοὺς δώσει καμιά εὐκαιρία νά πέσουν σέ ἀθέλπτες (ἁμαρτωλές) πράξεις καί σκέψεις.

ΝΑ ΤΗΝ ΑΠΟΡΡΙΠΤΟΥΜΕ ΜΕ ΚΑΘΕ ΤΡΟΠΟ

226. «Ὁρκίστηκα καί ἀποφάσισα» ὅτι δέν θά διαπράξω τήν ἁμαρτία, ἀλλά «θά τηρήσω τίς δίκαιες κρίσεις τοῦ νόμου Σου καί τῶν ἐντολῶν Σου»²⁶. Ὅπως δέ ἡ ἐντολή ταιριάζει νά ἐφαρμόζεται μέ ἀμετάκλητες ἀποφάσεις, ἔτσι ἀρμόζει νά ἀπορρίπτεται καί νά ἀφανίζεται μέ κάθε τρόπο ἡ ἁμαρτία.

*Ζ') Η ΣΤΑΣΗ ΜΑΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΑΜΑΡΤΩΛΩΝ
ΟΤΑΝ ΚΛΑΙΜΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΜΑΡΤΙΕΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ,
ΘΕΡΑΠΕΥΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΑΣ*

227. «Νά κλαῖτε μαζί μ' ἐκείνους πού θλίβονται καί κλαῖνε»²⁷. Ὅταν ἴδεις τόν ἀδελφό σου νά ὀδύρεται γιά τίς ἁμαρτίες του, γιά τίς ὁποῖες τώρα μετανοεῖ, κλάψε μαζί του καί δεῖξε συμπάθεια. Γιατί ἔτσι θά μπορέσεις μέ τά ξένα παθήματα νά διορθώσεις τό δικό σου. Γιατί αὐτός πού ἔχυσε θερμά δάκρυα γιά τήν ἁμαρτία τοῦ πλησίον, θρηνώντας γιά τόν ἀδελφό του, ἐθεράπευσε τόν ἑαυτό του. Τέτοιος ἦταν αὐτός πού ἔλεγε: «Μέ κατέλαβε μεγάλη ἀθυμία, ὅταν ἔβλεπα τοὺς ἁμαρτωλούς νά ἐγκαταλείπουν τό νόμο σου»²⁸ γιά τήν ἁμαρτία νά κλαῖς. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρρώστια τῆς ψυχῆς, αὐτὴ εἶναι ὁ θάνατος τῆς ἀθάνατης ψυχῆς, αὐτὴ εἶναι ἄξια πένθους καί ἀκατάπαυστων ὀδυρμῶν. Μακάρι νά χύνονται γι' αὐτή

πολλά δάκρυα καί νά μή λείπει ὁ στεναγμός πού ἀνεβαίνει ἀπό τά βάθη τῆς καρδιάς. Ἐκλαιγε ὁ ἀπ. Παῦλος γιά τούς ἐχθρούς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ²⁹. Ὁ Ἱερεμίας ἔκλαιγε γι' αὐτούς πού χάνονταν ἀπό τό λαό. Αὐτός βέβαια, ἐπειδή δέν ἀρκοῦσαν τά φυσικά δάκρυα, ἐπιζητοῦσε πηγή δακρύων³⁰ καί τελευταῖο σταθμό³¹. «Καί θά καθήσω», λέγει, «καί θά κλάψω τό λαό αὐτό πολλές μέρες, θά κλάψω αὐτούς πού χάνονται»³². Ἕνα τέτοιο δάκρυ καί ἓνα τέτοιο πένθος μακαρίζει ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ³³, καί ὅχι αὐτό πού χύνεται εὐκολα γιά κάθε λύπη καί πολύ εὐκολα ἔρχεται στό μάτια μέ κάθε ἀφορμή.

*Η' ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΟΤΙ Η ΨΥΧΗ ΕΙΝΑΙ
ΚΑΘΑΡΗ ΑΠΟ ΑΜΑΡΤΙΑ*

ΕΡΩΤΗΣΙΣ 296

228. Πῶς θά βεβαιωθεῖ ἡ ψυχὴ ὅτι εἶναι καθαρὴ ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ

Ἐάν κατανοήσει κανεὶς καί ἀποκτήσει μέσα του τὴ διάθεση πού εἶχε ὁ Δαβίδ, ὅταν ἔλεγε: «Ἐμίσησα καὶ σιχάθηκα τὴν ἀδικίαν»³⁴, ἢ ἐάν μάθει κατὰ βάθος ὅτι κατόρθωσε μέσα του ἐκεῖνο πού ἐπρόσταξε ὁ Ἀπόστολος: «Νεκρώστε λοιπὸν τὰ μέλη τοῦ σώματός σας πού ἐπιθυμοῦν τὴν πορνείαν, τὶς ἀκάθαρτες σκέψεις καὶ πράξεις, κάθε πάθος, κάθε κακὴ ἐπιθυμία καὶ τὴν πλεονεξία, πού ἰσοδυναμεῖ μέ τὴν εἰδωλολατρία (εἶναι ὑποταγὴ στό εἶδωλο τοῦ χρήματος). Γι' αὐτὰ τὰ ἁμαρτήματα ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ»³⁵. Καί ἐπεκτείνοντας τὴν καταδίκη αὐτὴ τοῦ Θεοῦ ἐναντίον ὅλων τῶν ἁμαρτημάτων, πρόσθεσε: «σ' αὐτούς πού συστηματικὰ ἀντιστέκονται στό θέλημα τοῦ Θεοῦ», γιὰ νά μπορέσει νά εἰπεῖ: «Δέν προσκολλήθηκε σέ μένα ἄνθρωπος μέ καρδιά διεστραμμένη· ὅταν ἀπομακρύνθηκε ὁ πονηρὸς ἀπὸ μένα, διέκοψα κάθε σχέση μαζί του»³⁶. Γνωρίζει δέ κάποιος ὅτι ἀπόκτησε καὶ αὐτὸς αὐτὴ τὴ διάθεση, ἐάν αἰσθάνεται ἀπέναντι σ' ἐκείνους πού ἁμαρτάνουν τὴν ἴδια καταπληκτικὴ συμπάθεια πού εἶχαν οἱ ἅγιοι. Ὁ Δαβίδ λέει σχετικά: «Εἶδα τοὺς ἀσθενεὺς ἀσεβεῖς καὶ ἔλειψα ἀπὸ τῆ θλίψης μου, γιατί δέν ἐτήρησαν τὰ θεῖα σου λόγια»³⁷. Ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος λέει: «Ποιὸς ἀσθενεῖ καὶ δέν ἀσθενεῖ καὶ ἐγὼ μαζί του; Ποιὸς σκανδαλίζεται (παρασύρεται στὴν ἁμαρτία) καὶ δέν καίγομαι καὶ ἐγὼ στό καμίνι τῆς δοκιμασίας καὶ τῆς ντροπῆς;»³⁸. Ἐάν λοιπὸν εἶναι λογικὸ νά δεχθοῦμε ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τό σῶμα, τότε βλέπουμε ὅτι σικαινόμαστε καὶ ἀπεχθανόμαστε κάθε ρυπαρότητα τοῦ σώματος καὶ ὅτι κάθε βαρεὶά δοκιμασία καὶ δόλιο σχέδιο φέρνει στὴν καρδιά συντριβὴ καὶ λύπη, εἶναι περισσότε-

ρο λογικό νά ὑποφέρει ὅσα προαναφέρθηκαν ὁ φιλόχριστος καί φιλάδελφος ἄνθρωπος γι' αὐτούς πού ἁμαρτάνουν, ὅταν βλέπει τήν ψυχή τους νά πληγώνεται καί νά κατασπαράσσεται, σάν ἀπό ἄγρια θηρία, καί νά φαίνεται σάν ματωμένη καί σαπισμένη. Ὁ μέν Δαβίδ εἶπε: «Οἱ ἀνομίες μου σάν μεγάλα κύματα ξεπέρασαν τό κεφάλι μου· ἔπесαν ἐπάνω μου σάν βαρύ καί συντριπτικό φορτίο· ἐβρώμισαν καί ἐσάπισαν οἱ πηγές μου ἐξαιτίας τῆς ἀφροσύνης μου· ταλαιπωρήθηκα καί καμπούριασα τελείως· ὅλη τήν ἡμέρα ἔσυρα τά βήματά μου σκυθρωπός»³⁹. Ὁ δέ ἀποστολος Παῦλος λέει: Κεντρί τοῦ θανάτου εἶναι ἡ ἁμαρτία»⁴⁰. Ὄταν λοιπόν κάποιος βεβαιωθεί ὅτι ἡ ψυχή του ἔχει ἀποκτήσει βαθιά μέσα του αὐτή τή διάθεση εἴτε ἐξαιτίας τῶν δικῶν του ἁμαρτημάτων εἴτε ἐξαιτίας τῶν ξένων, ὅπως ἀναφέραμε στήν ἀρχή, τότε νά εἶναι βέβαιος ὅτι εἶναι καθαρός ἀπό τήν ἁμαρτία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ματθ. 1ε' 9.
2. Παροιμ. (Μασ.) κδ' 30-31.
3. Ἡσ. ε' 4.
4. Α' Κορ. 1ε' 56.
5. Παροιμ. κζ' 5.
6. Παροιμ. ιη' 9.
7. Ἰωάν. η' 34.
8. Ἰωάν. ιβ' 48.
9. Ἰωάν. γ' 36.
10. Ματθ. ιζ' 15-17.
11. Α' Κορ. ε' 2.
12. Ρωμ. α' 32. Ἐνάντια στά βαριά ἁμαρτήματα περιλαμβάνονται ἀπό τόν Ἀπ. Παῦλο καί τά ἑξῆς: ἡ ἀδικία, ἡ πορνεία, ἡ πονηρία, ἡ πλεονεξία, ἡ κακία, ὁ φθόνος, ἡ φιλονικία, ὁ δόλος, ἡ κακοήθεια, ἡ κατάκριση, τό μίσος ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ἡ ὕβρις, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ ἀλαζονεία, ἡ ἀνυπακοή στούς γονεῖς, ἡ καταπάτηση λόγων καί συμφωνιῶν, ἡ ἀστοργία, ἡ ἀδιαλλαξία καί ἡ ἀσπλαχνία (Ρωμ. α' 29-31).
13. Β' κορ. ι' 5.
14. Β' Κορ. ι' 6.
15. «Κἄν δέη σὺν σοί ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σέ ἀπαρνήσομαι» (Ματθ. κς' 35. Μάρκ. ιδ' 31).
16. «Ὁ Πέτρος ἄρχισε νά καταριέται καί νά ὀρκίζεται ὅτι δέν γνωρίζω τόν ἄνθρωπο αὐτό, γιά τόν ὁποῖον μιλάτε» (Μάρκ. ιδ' 17. Ματθ. κς' 74).
17. Ὁ ἄνθρωπος καί σήμερα μέ τήν ἀπληστία του μετέβαλε τό κλίμα τῆς γῆς, παρεβίασε τή φυσική τάξη καί ἐμόλυνε ἐπικίνδυνα τό περιβάλλον.
18. Ρωμ. ζ' 14-24.
19. Ἰωάν. η' 34, 44. Ρωμ. ς' 20.
20. Ἰωάνν. η' 34.

21. Γέν. γ' 18.
22. Ματθ. ιν' 21. Ἀπό τήν ἀπάντησιν φαίνεται ὅτι ἡ ἐρώτησις ἀπευθύνεται στό Μ. Βασίλειο ἀπό κάποιον πνευματικό – ἐξομολόγο.
23. Ματθ. ιν' 19.
24. Βλ. καί τόν Ὅρο κατ' ἐπιτομήν 293.
25. Ματθ. ιν' 19.
26. Ψαλμ. 118, 106.
27. Ρωμ. ιβ' 15.
28. Ψαλμ. 118, 53.
29. Φίλιπ. γ' 18.
30. «Τίς δώσει... ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων, (Ἱερ. θ' 1).
31. «Τίς δώη μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ σταθμόν ἔσχατον;» (Ἱερ. θ' 2).
32. Ἱερ. θ' 1.
33. «Μακάριοι οἱ πενθοῦντες» (Ματθ. ε' 4).
34. Ψαλμ. 118, 163.
35. Κολ. γ' 5-6.
36. Ψαλμ. 100, 3-4.
37. Ψαλμ. 118, 158.
38. Β' Κορ. ια' 29.
39. Ψαλμ. 37, 5-7.
40. Α' Κορ. ιε' 56.

Χριστόδουλου Βασιλειάδη

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΚΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΙΝΑΪΤΟΥ

έσα στίς σελίδες τῆς Κλίμακας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου ὑπάρχουν ἀρκετές ἀναφορές γιά τήν ἔννοια τῆς ἁμαρτίας.

Στό Α΄ κεφάλαιο, τό ὁποῖο τιτλοφορεῖται «Περί ἀποταγῆς» ὁ ἅγιος Ἰωάννης ἀναφέρει ὅτι ὅποιος ἐξῆλθε ἀπό τόν κόσμον γιά νά σκορπίσῃ τό φορτίο τῶν ἁμαρτιῶν του, ἄς μιμεῖται ἐκείνους, πού κάθονται ἐμπρός στούς τάφους, ἔξω ἀπό τήν πόλη —ὅπως οἱ ἀδελφές τοῦ Λαζάρου Μάρθα καί Μαρία—, καί ἄς μή σταματήσῃ τά θερμά καί πύρινα δάκρυα καί τούς ἀφώνους ἀλαλαγμούς τῆς καρδίας του, ὥσπου νά ἰδῇ καί αὐτός τόν Ἰησοῦ, ὅτι ἦλθε καί ἀπεκύλισε τόν λίθο τῆς πωρώσεως ἀπό τήν καρδία του καί ἐλευθέρωσε τόν νοῦ του, σάν ἄλλο Λάζαρο¹, ἀπό τά δεσμά τῶν ἁμαρτιῶν καί διέταξε τούς ὑπηρέτας του ἀγγέλους: «Λύσατέ τον ἀπό τά πάθη καί ἀφῆστε τον νά πορευθῇ πρὸς τήν μακαρία ἀπάθεια. Ἐάν δέν πράξῃ ἔτσι, τότε δέν ἐκέρδησε τίποτε μέ τήν ἀναχώρησή του ἀπό τόν κόσμον».

Στόν Δ΄ Λόγο Περί ὑπακοῆς ὁ ἅγιος Ἰωάννης ἀπευθυνόμενος στόν μοναχό καί κατ' ἐπέκταση στόν ἐν τῷ κόσμῳ χριστιανό λέγει: Μὴν ἀπατᾶσαι ἀπό τό πνεῦμα τῆς οἰήσεως καί παρουσιάζεις τά ἁμαρτήματά σου σάν νά τά ἔπραξε ἄλλο πρόσωπο καί ὄχι ἐσύ. Διότι εἶναι ἀδύνατο νά ἀπαλλαγῇ κανεῖς ἀπό τήν αἰσχύνῃ χωρίς νά αἰσθανθῇ αἰσχύνῃ. Συνηθίζουν πολλές φορές οἱ δαίμονες νά μᾶς καταφέρνουν ἢ νά μὴν ἐξομολογοῦμεθα ἢ νά παρουσιάζουμε τίς ἁμαρτίες μας σάν νά τίς διέπραξε κάποιος ἄλλος ἢ νά ἐπιρρίπτουμε σέ ἄλλους τήν αἰτία².

Στόν ΚΕ΄ Λόγο τοῦ Περί ταπεινοφροσύνης, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ἀναφέρει ὅτι μερικοί, παρ' ὅλον ὅτι ἐσυγχωρήθηκαν γιά τά παλαιά τους ἁμαρτήματα, ἐν τούτοις τά ἐνθυμοῦνται μέχρι τέλους τῆς ζωῆς τους, χρησιμοποιοῦντάς αὐτά ὡς ἀφορμή ταπεινοφροσύνης καί μαστιγώνοντας μέ αὐτά τό μάταιο φρόνημα τῆς οἰήσεως. Ὅλλοι, ἀναλογιζόμενοι τό πάθος τοῦ Χριστοῦ, θεωροῦν πάντοτε τόν ἑαυτό τους χρεώστη. Ὅλλοι ἐξευτελίζουν τόν ἑαυτό τους μέ τά καθημερινά τους σφάλματα. Ὅλλοι κατέρριψαν στό ἔδαφος τήν ὑπερηφάνεια μέ τούς πειρασμούς καί τίς ἀσθένειες καί τά πταίσματα, πού κατὰ καιρούς τούς συνέβησαν. Καί ἄλ-

λοι τέλος από τήν ἔλλειψι χαρισμάτων απέκτησαν τήν μητέρα τῶν χαρισμάτων³.

Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἱκανή νά θεραπεύσῃ ὅσα εἶναι στόν ἄνθρωπο ἀθεράπευτα. Ὁ Ἰωάννης Σιναΐτης ἀναφερόμενος στήν ἀρετή τῆς ταπεινοφροσύνης σέ σχέση μέ τήν ἁμαρτία, τονίζει ὅτι διαφορετικά αἰσθάνεται ὅποιος κάθεταί στήν κοπριά. Ἴσως γιά τόν λόγο αὐτό καί ὁ μέγας ἐκεῖνος δίκαιος, δηλαδή ὁ Ἰώβ, καθόταν ἔξω ἀπό τήν πόλη ἐπάνω στήν κοπριά. Τότε ἀφοῦ απέκτησε τήν τέλεια ταπεινοφροσύνη, εἶπε ὁλόψυχα: «*Ἐφαύλισα ἑμαυτόν καί ἐτάκην· ἤγημαι δέ ἑμαυτόν γῆν καί σποδόν*»⁴.

Σέ ἄλλη συνάφεια ὁ Ἰωάννης Σιναΐτης ἀναφέρει ἀπό ποῦ γεννιοῦνται οἱ διάφορες κακίες καί ἁμαρτίες. Μητέρα τῆς πορνείας εἶναι ἡ γαστριμαργία, τῆς ἀκηδίας ἡ κενοδοξία. Ἡ λύπη εἶναι τέκνο καί τῶν τριῶν καθώς καί ἡ ὀργή⁵.

Στό ἴδιο λόγο του περί διακρίσεως, διαχωρίζει τίς διάφορες κακίες, λέγοντας ὅτι ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ἡ ἁμαρτία καί ἄλλο ἡ ἀργία καί ἄλλο ἡ ἀμέλεια καί ἄλλο τό πάθος καί ἄλλο ἡ πτώση. Ὅποιος μπορεῖ μέ τήν βοήθεια τοῦ Κυρίου νά τά ἐρευνήσῃ, ἄς τά ἐρευνήσῃ προσεκτικά⁶.

Ἀναφερόμενος ἀκόμη στόν ποιμένα καί δίνοντάς του νουθεσίες, τοῦ λέγει ὅτι καί ἐάν ἔχουμε προορατικό χάρισμα, ἄς μὴν πούμε πρῶτοι τά σφάλματα στούς ἐνόχους, ἀλλά καλύτερα μέ πλάγια λόγια ἄς τούς παρακινήσουμε νά τά ἐξομολογηθοῦν οἱ ἴδιοι. Διότι ἔτσι μέ τήν ἐξαγόρευση πού θά κάνουν στόν ποιμένα, τούς παρέχεται πλούσια συγκώρησι. Καί μετὰ τήν ἐξομολόγησι ἄς τούς προσφέρουμε τήν δυνατότητα νά ἔχουν πρὸς τόν ποιμένα περισσότερο θάρρος καί σχέσεις ἀπ' ὅ,τι προηγουμένως. Διότι ἔτσι προοδεύουν πολὺ στήν ἐμπιστοσύνη καί τήν ἀγάπη ἀπέναντι στόν ποιμένα. Ὁφείλει ἀκόμη ὁ ποιμένας νά παρέχῃ στούς ἐξομολογουμένους ὑπόδειγμα ἄκρας ταπεινώσεως. Σέ ὅλα πρέπει ὁ ποιμένας νά δείχνῃ ὑπομονή ἐκτός ἀπό τήν περίπτωση τῆς ἀνυπακοῆς⁷.

Οἱ μεγαλύτεροι ἐχθροί τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πρῶτα ὁ παλαιός του ἑαυτός, μετὰ ὁ κόσμος καί τέλος ὁ ἄνθρωπος. Στόν παλαιό μας ἑαυτό υπάρχουν οἱ ρίζες τῆς ἁμαρτίας, οἱ ὁποῖες εἶναι φυτεμένες βαθειά καί δύσκολα ξεριζώνονται. Ἡ ἁμαρτία εἶναι ὅπως ἓνας μικρός σκύμνος. Ὃταν τόν ἀφήσῃς καί μεγαλώσῃ, τότε εἶναι πιό δύσκολο νά τόν καταπολεμήσῃς καί νά τόν ξεφυτρώσῃς ἀπό μέσα σου.

Οἱ κίνδυνοι ἀπό τήν ἁμαρτία εἶναι μεγάλοι. Τά σαρκικά ἁμαρτήματα ἀλλοιώνουν τόσο τήν ψυχὴ ὅσο καί τό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Ὅμως ὅσα καί ἂν εἶναι τά ἁμαρτήματα τοῦ ἀνθρώπου, αὐτά μοιάζουν μιά σπίθα μέσα στό πέλαγος τῆς εὐσπλαχνίας τοῦ Θεοῦ. Γί' αὐτό καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος τονίζει ὅτι πρέπει νά μὴν ἀπογοιτευόμαστε γιά τά πολλά

μας ἁμαρτήματα, ἀλλὰ «τά μέν ὀπίσω λησμονῶν, εἰς δέ τὰ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος»⁸.

Ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος εἶναι ἡ ἐπανάληψη τῆς ἁμαρτίας. Σέ τέτοια περίπτωσι, ἡ ἁμαρτία βάζει ρίζες βαθιές καί γίνεται δευτέρα ἔξις. Ὁ διάβολος προσπαθεῖ μέ κάθε τρόπο νά ὀδηγήσῃ τόν ἄνθρωπο στήν ἁμαρτία, λέγοντάς του ὅτι ἡ ἁμαρτία δέν εἶναι τίποτα τό σοβαρό καί ὅτι μπορεῖ μετά νά τήν ἐξομολογηθῇ. Ἀφοῦ πέσῃ ὁ ἄνθρωπος στήν ἁμαρτία ὁ διάβολος ψιθυρίζει στό αὐτί τοῦ ἀνθρώπου ὅτι εἶναι πολύ μεγάλη ἡ ἁμαρτία, πού διέπραξε καί δέν ὑπάρχει γι' αὐτόν σωτηρία· ἔτσι προσπαθεῖ νά ρίξῃ τόν ἄνθρωπο στήν ἀπόγνωση. Ἡ ἁμαρτία εἶναι πολύ εὐκόλο νά γίνῃ, ἀλλά δύσκολο νά ἀπαλλαγῇ ὁ πιστός ἀπό αὐτήν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Παρόμοιες ἀλληγορίες συναντοῦμε καί σέ προηγούμενους ἐκκλησιαστικούς συγγραφείς. Ὁ ἄββας Ἡσαΐας, ὁ ὀνομαστός ἀναχωρητής τοῦ Δ' αἰῶνος γράφει: ἑαυτοῖς τήν Μάρθαν καί Μαρίαν, αἰτίνες εἰσιν ἡ κακοπάθεια καί τό πένθος, αἱ κλαίουσai ἐνώπιον τοῦ Σωτῆρος, ἵνα ἐγείρῃ τόν Λάζαρον τουτέστιν τόν νοῦν τόν δεδεμένον πολλαῖς κειρίαις τῶν ἰδίων θελημάτων...». Λόγος 21ος. Βλ. Ἰωάννου Σιναΐτου, *Κλίμαξ*, Εἰσαγωγή – Κείμενον – Μετάφρασις – Σχόλια – Πίνακες ὑπό ἀρχιμ. Ἰγνατίου, Λόγος Α', Περὶ ἀποταγῆς ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Παρακλήτου, Ὁρωπός, Ἀττικῆς, 1978, σ. 40.

2. Βλ. ὅπ.π.. Λόγος Δ', Περὶ ὑπακοῆς, σσ. 94-95.

3. Βλ. ὅπ.π.. Λόγος ΚΕ', Περὶ ταπεινοφροσύνης, σ. 273. Ἀσφαλῶς ὁ ἀπόστολος Παῦλος, κάνοντας ἀναφορά στά παλαιὰ ἐξομολογημένα ἁμαρτήματα, ἀναφέρει ὅτι «τά μέν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δέ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος». *Φίλιπ.* γ', 13. Ὁ διάβολος θέλει νά φέρῃ μπροστά στόν χριστιανό τὰ παλαιὰ του ἁμαρτήματα, λέγοντάς του ὅτι δέν ὑπάρχει σωτηρία γι' αὐτόν καί ἔτσι νά τόν ρίξῃ σέ ἀπόγνωση. Γι' αὐτό καί ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν γνωρίζοντας αὐτή τήν τακτική τοῦ διαβόλου, προτρέπει τοὺς χριστιανούς νά μὴ πέφτουν σέ ἀπόγνωση, ἐνθυμούμενοι τὰ παλαιὰ τους ἁμαρτήματα, ἀλλὰ νά πορεύονται πάντοτε πρὸς τὰ ἔμπροσ.

4. *Ἰώβ*, ββ' 6. Βλ. ὅπ.π.. Λόγος ΚΕ', Περὶ ὑπακοῆς, σ. 278.

5. Βλ. ὅπ.π.. Λόγος ΚΣΤ', Περὶ διακρίσεως, σ. 291.

6. Βλ. ὅπ.π.. Λόγος ΚΣΤ', Περὶ διακρίσεως, σ. 303.

7. Βλ. ὅπ.π.. σσ. 397-398.

8. *Φίλιπ.* γ' 13.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Βασίλειου Χαράλαμπους

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΙΣΑΑΚ ΤΟΝ ΣΥΡΟ

άν θέλουμε νά ζοῦμε σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, πρέπει νά ἔχουμε κατὰ νοῦ τό ψαλμικό, «οὐχί Θεός θέλων ἀνομίαν σύ εἶ» (Ψαλ. ε' 5). Τό ψαλμικό ἐπίσης, «οὐδέ διαμενοῦσι παράνομοι κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου» καί τό «ἐμίσησας πάντας τοὺς ἐργαζομένους τήν ἀνομίαν» (Ψαλμ. ε' 6), καταδεικνύει τό σκότος τῆς ἁμαρτίας.

Ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος ἀναφέρεται στοὺς Λόγους του, στὸν τρόπο ἀποφυγῆς τῆς ἁμαρτίας. Ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος, ὁμιλώντας περὶ τῆς ἁμαρτίας, ἐπιμένει ὅτι δέν μπορούμε νά σταματήσουμε τίς ἁμαρτίες, ὅταν «τάς ἀφορμάς τῶν ἁμαρτιῶν μεθ' ἡδονῆς δεχόμεθα» (Λόγος ΝΕ' Περί παθῶν). Ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἁμαρτίας, πραγματοποιεῖται μέ τὴ συγκατάθεση στίς ἀφορμές τῆς ἁμαρτίας.

Ὁμιλώντας ὁ μέγας αὐτός Ἅγιος γιὰ τὰ ψυχοφθόρα πάθη, τὰ ὁποῖα γίνονται ἐμπόδιο τῆς σωτηρίας μας, ἐπισημαίνει τό πόσο σημαντικό εἶναι νά ἀποκόψει κανεῖς τίς αἰτίες τῶν παθῶν, οἱ ὁποῖες ὁδηγοῦν σέ ἁμαρτίες.

«Γλυκεῖαι φαίνονται αἱ αἰτίαι», λέγει γιὰ τίς αἰτίες τῶν παθῶν, οἱ ὁποῖες κατακρατοῦν τὸν ἄνθρωπο στό ἔρεβος τῆς ἁμαρτίας, ὁ ὁποῖος ἐμμένει σ' αὐτές. «Ὡ πόσον γλυκεῖαι φαίνονται αἱ αἰτίαι καί αἱ ἀφορμαὶ τῶν παθῶν καί τὰ μέν πάθη δύναται τις ἐνίοτε νά κόψη, καί μετὰ τὴν παῦσιν αὐτῶν γαληνῶ καί εὐφραίνεται ἀλλὰ δέν δύναται ν' ἀφήσει εὐκόλως καί τὰς αἰτίας τῶν παθῶν διὰ τοῦτο καί χωρὶς νά θέλωμεν πειραζόμεθα καί εἰς μέν τὰ πάθη λυπούμεθα, τὰς δέ ἀφορμάς τῶν παθῶν ἀγαπῶμεν τὰς μέν ἁμαρτίας δέν ἐπιθυμοῦμεν, τὰς ἀφορμάς ὅμως τῶν ἁμαρτιῶν μεθ' ἡδονῆς δεχόμεθα διὰ τοῦτο αἱ ἁμαρτίαι γίνονται παραίτιοι ἁμαρτιῶν» (Λόγος ΝΕ' Περί παθῶν).

Ἡ χαρακτηριστικὴ ρήσις τοῦ Ἁγίου Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, ὅτι «αἱ ἁμαρτίαι γίνονται παραίτιοι ἁμαρτιῶν», ὅτι δηλαδή γίνονται ὑπαίτιοι ἄλλων ἁμαρτιῶν, καταδεικνύει τὴ δυναμικὴ τῶν ἁμαρτιῶν.

Ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος ἀναφερόμενος στὰ ἀκούσια καί ἐκούσια ἁμαρτήματα ἀναφέρει τὰ ἀκόλουθα: «Ὑπάρχει ἁμαρτία ἥτις γίνεται ἀπὸ ἀσθένειαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔλκεται ὁ ἄνθρωπος ἀθελήτως καί ὑπάρχει ἁμαρτία, ἡ ὁποία γίνεται θεληματικῶς, καί ἀπὸ ἄγνοϊαν ὑπάρχει καί

ἀμαρτία, τὴν ὁποίαν πράττει τις ἔκ τινος περιστατικοῦ· καὶ πάλιν γίνεται ἀμαρτία ἐκ τῆς διαμονῆς εἰς αὐτὴν τὴν ἀμαρτίαν· καὶ τῆς εἰς τὸ κακὸν συνηθείας» (Ἅγιος Ἰσαάκ Σύρου – Λόγος ΜΑ΄ «Περὶ ἀκουσίων καὶ ἑκουσίων ἀμαρτιῶν, καὶ τῶν ἔκ τινος αἰτίας γινομένων»).

Ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ἀναφέρεται στὴν ἀκούσια ἀμαρτία, ἡ ὁποία γίνεται ἀπὸ ἀσθένεια καὶ στὴν ἐκούσια ἀμαρτία. Καὶ ἐπισημαίνει ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὅτι «ἐάν συμβῇ εἰς τινα, καταγινόμενον εἰς τὴν ἀρετὴν, νὰ πειραχθῇ ἀπὸ τὸ ἀμάρτημα, τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἶναι πλησίον εἰς αὐτόν, ἵνα καθαρίσῃ αὐτόν». Καταδεικνύει τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴ μετάνοια.

Ἐπιμένει ὁ μέγας αὐτός Ἅγιος, ὅτι πρέπει νὰ ἀποκόψουμε τίς ἀφορμές τῶν ἀμαρτιῶν, τίς ὁποῖες «μεθ' ἡδονῆς δεχόμεθα». Ὅταν «μεθ' ἡδονῆς δεχόμεθα», «τὰς ἀφορμάς τῶν ἀμαρτιῶν», γίνονται οἱ αἰτίες γιὰ τὴ μεγάλη σκλαβιά τῆς ἀμαρτίας.

Δέν ἀρκεῖ νὰ μὴν ἐπιθυμοῦμε τίς ἀμαρτίες, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀποφύγουμε καὶ τίς αἰτίες αὐτῶν, τίς ὁποῖες «παραίτιους» τῶν ἀμαρτιῶν καλεῖ ὁ Ἅγιος. Ἡ προερχόμενη ἡδονὴ ἀπὸ τίς αἰτίες τῆς ἀμαρτίας, φανερῶνει τὸ μεγάλο πρόβλημα τὸ ὁποῖο ὑποκρύβουμε μέσα μας.

«Ὅστις ἀγαπᾷ τὰς ἀφορμάς καὶ τὰς αἰτίας τῶν παθῶν, αὐτός ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος ὑπάρχει ὑποχείριος καὶ δεδουλωμένος εἰς τὰ πάθη· καὶ ὅστις μισεῖ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀμαρτίας παύει καὶ ἐξομολογεῖται αὐτάς, καὶ συγχωρεῖται» (Λόγος ΝΕ΄ Περὶ παθῶν).

«Ἐάν δὲν μισήσωμεν τὰ μέμψεως ἄξια ἔργα, δὲν δυνάμεθα νὰ αἰσθανθῶμεν τὴ δυσωδίαν τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, οὐδὲ τὴν κακοσμίαν αὐτῶν, ἐν ὅσῳ φέρομεν αὐτὰ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ἔως ὅτου δὲν ἀπορρίψῃς ἐκ τῆς ψυχῆς σου τὰ ἄτοπα πάθη, δὲν θέλεις γνωρίσει πόση καὶ ὁποία αἰσχύνη σέ περικαλύπτει ὅταν ὅμως ἴδῃς εἰς ἄλλους τὸ ἰδικόν σου φορτίον, τότε θέλεις γνωρίσει τὴν περικειμένην σε ἐντροπὴν. Ἀπομακρύνῃτι ἐκ τοῦ κόσμου, καὶ τότε θέλεις αἰσθανθῇ τὴν δυσωδίαν αὐτοῦ· διότι ἐάν δὲν ἀπομακρυνθῇ ἀπ' αὐτοῦ, δὲν θέλεις μάθῃ πόσον βρωμᾷ, ἀλλὰ μάλιστα θέλεις αἰσθανθῇ τὴν δυσωδίαν αὐτοῦ ὡς καλὴν εὐωδίαν, καὶ τὴν γύμνωσιν τῆς ἰδικῆς σου αἰσχύνης θέλεις θεωρήσῃ ὡς κάλυμμα δόξης» (Λόγος ΝΕ΄ Περὶ παθῶν).

Εἰς τὴν Ἐπιστολὴν Δ΄, ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος σημειώνει τὰ ἑξῆς: «Ἀλλὰ σύ, ὦ ἄγιε, ἐάν ἀγαπᾷς τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας, καὶ τὸ πνευματικόν φρόνημα, ὅπερ εἶπας, προσκολληθήτι εἰς τὰς δεσποτικὰς ἐντολάς, καθὼς εἶπεν ὁ Δεσπότης ἡμῶν, ἐάν ἀγαπᾷς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν ζωὴν, φύλαξον τὰς ἐντολάς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ δόντος αὐτάς, καὶ ὅχι διὰ φόβον, ἢ δι' ἀμοιβὴν μισθοῦ». Ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος τονίζει τὸ κάλλος τῆς τήρησης τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, λέγοντας ὅτι αὐτὴ πρέπει νὰ γίνεται ἀπὸ ἀγάπην πρὸς «τόν δόντα αὐτάς Θεόν».

«Ἐάν τās ἐντολās μου τηρήσῃτε», λέγει ὁ Κύριος, «μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τās ἐντολās τοῦ πατρός μου τητήρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ» (Ἰωαν. 1ε΄ 10). «Ἐγὼ φίλοι μου ἐστέ, ἐάν ποιῇτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. Οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος» (Ἰωαν. 1δ΄ 15). Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Κύριον δέν ἀφήνει περιθώρια πώσης στὴν ἁμαρτία.

«Προσκολλήθητι εἰς τās δεσποτικές ἐντολās, καθὼς εἶπεν ὁ Δεσπότης ἡμῶν, ἐάν ἀγαπᾷς νά εἰσέλθῃς εἰς τὴν ζωὴν, φύλαξον τās ἐντολās, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ δόντος αὐτάς, καὶ ὄχι διὰ φόβον, ἧ δι’ ἀμοιβὴν μισθοῦ», τονίζει ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ.

Τὸ καταληκτικὸ «ὄχι διὰ φόβον, ἧ δι’ ἀμοιβὴν μισθοῦ», καταδεικνύει τὴν τρίτη καὶ ἀνώτερη πνευματικὴ κατάσταση τοῦ χριστιανοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πνευματικὴ κατάσταση «τοῦ υἱοῦ», γι’ αὐτὸ τονίζει τὸ «ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ δόντος αὐτάς». Ἀπόδειξη τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Κύριο, εἶναι ἡ τήρηση τῶν ἐντολῶν του καὶ ἡ ἀποφυγὴ κάθε ἁμαρτίας.

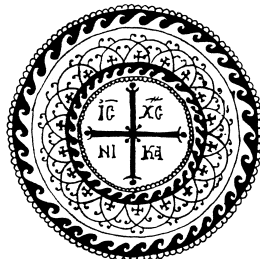
Ἀναφερόμενος ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος στὰ «Περὶ τῆς τελειότητος τῶν ἀρετῶν, καὶ περὶ τελειότητος παντός δρόμου ἀρετῆς», σημειώνει τὰ ἀκόλουθα: «Ἡ τελειότης παντός δρόμου τῆς ἀρετῆς εἰς ταῦτα τὰ τρία, εἰς τὴν μετάνοιαν, εἰς τὴν καθαρότητα καὶ εἰς τὴν τελειότητα. Τί δέ εἶναι μετάνοια; μετάνοια εἶναι τὸ νά ἀφήσῃ τις τὰ πρότερα ἁμαρτήματα καὶ νά λυπεῖται δι’ αὐτά» (Λόγος ΠΑ’).

Εἶναι πολὺ σημαντικὸ γιὰ τὸν Ἅγιο Ἰσαάκ, τὸ νά ἀφήσῃ κάποιος τὰ προηγούμενα ἁμαρτήματα, καθότι μέ αὐτὸ γίνεται μιὰ νέα ἀρχή. Ἡ ἀρχή «ἐν μετανοίᾳ», ὁδηγεῖ στὴν ἀποστροφή κάθε ἁμαρτίας. Καὶ συμπληρώνει ὁ Ἅγιος, «καὶ νά λυπεῖται δι’ αὐτά». Ἡ λύπη αὕτη εἶναι ἀποτρεπτικὴ στὴν ἐπανάληψη τῶν ἁμαρτιῶν.

Ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος, μέ τοὺς σπουδαιότατους λόγους του περὶ ἁμαρτίας, γίνεται ὁδηγὸς ἄριστος στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Θεολόγος

Ἄνδρέα Κυριακοῦ

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΝΕΟΦΥΤΟ ΤΟΝ ΕΓΚΛΕΙΣΤΟ

Κερί στήν μνήμη τοῦ μακαρία τῇ λήξει γενομένου πρωτοπρεσβύτερου

Ἰωάννου Κ. Ἰωάννου

ἐν εἶναι μικρό κι ἀσήμαντο, οὔτε ἀμελητέο γεγονός ἡ ἁμαρτία, κατὰ τόν Ἐγκλειστο Ἅγιο. Τουναντίον: «Κόσμου καταστροφῆς αἴτιον ἡ ἁμαρτία καί μολυσμός καί οἶστρος» (Σύγγράμματα τ. Β΄, Κατηχήσεις 2,2). Αὐτή καταστρέφει τόν κόσμο, αὐτή μολύνει τόν ἄνθρωπο, αὐτή σπρώχνει ἐμπαθῶς καί ἐμμανῶς τόν ἄνθρωπο ὥστε αὐτός νά ὀδηγηθεῖ ἐν τέλει μακριά ἀπό τό Θεό.

Ὁ Ἅγιος πρῶτα ἐντοπίζει τίς αἰτίες τῆς ἁμαρτίας. Σημειώνει ἐπὶ τούτου: «Ἐντεῦθεν μανθάνομεν ὅτι οὔτε ἡ ὄρασις, οὔτε τό κἄλλος αἴτιον ἀπωλείας τοῦ ἀνθρώπου προσγίνεται, ἀλλ’ ἡ ραθυμία καί ἡ μοχθηρία καί ἡ διεστραμμένη γνώμη» (Σύγγράμματα τ. Α΄, Περὶ τῶν Χριστοῦ ἐντολῶν, 5, 16). Κάνει τὰ ἀνωτέρω σχόλια ἀφορμώμενος ἀπό τό κυριακό λόγιο: «ὁ ἐμβλέψας γυναικί πρὸς τό ἐπιθυμῆσαι αὐτήν ἤδη ἐμοίκευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. ε΄ 28). Δέν εἶναι ἡ ὄρασις πού προκαλεῖ τὴν ἁμαρτία, οὔτε ἡ ὁμορφιά. Αἰτία εἶναι ἡ ραθυμία τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ μοχθηρὴ προαίρεσις καί ἡ διεστραμμένη γνώμη. Πρὸς τούτοις προβάλλει καί τὴν γνωστὴ περίπτωση τῆς προμήτορος Εὐας, ἡ ὁποία ἐνῶ προηγουμένως, πρὶν ἀπὸ τὴν παράβασιν λόγῳ τῆς προσβολῆς τοῦ ὄφεως, ἔβλεπε τό δένδρο ἀπαθῶς, μετὰ τὴ συμβουλὴ τοῦ τό βλέπει περιέργως δηλαδὴ ἐμπαθῶς. Σέ κάποιο ἄλλο σημεῖο, σχολιάζοντας τό προπατορικό ἁμάρτημα λέγει: «ἡμεῖς δέ τούτων ἀκούοντες ἀδελφοί ἐννοήσωμεν συνεχῶς, πῶς αἰσχύνῃς τε καί γυμνώσεως αἴτιος καθ’ ἐκάστην ἡ ἁμαρτία καί τοσοῦτον κακόν, ὥς ἀποβουκολεῖν καί ἀποσκορακίζειν τοὺς ἐργάτας αὐτῆς ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ» (Σύγγράμματα τ. Δ΄, Ἑξαήμερος Ζ΄ 8, 1). Ἡ θέσις τοῦ ἱεροῦ Πατρός εἶναι σαφής. Ἡ ἁμαρτία δέν εἶναι κάτι ἀμελητέο, παράβασιν καί ἀστοχία ἀπλῶς καί τίποτε ἄλλο, ὅπως διατείνονται οἱ σύγχρονοι ἐκμαυλιστές καί διαστροφεῖς τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος, ἀλλὰ τόσο μεγάλο κακὸ πού ἐξοστρακίζει τόν ἄνθρωπο καί τόν ἀπομακρύνει ἀπὸ τό Θεό. Καί συνεχίζει ἐπ’ αὐτοῦ:

«Εἰσόμεθα οὖν ἐντεῦθεν ἡλίκον ἁμαρτία κακόν, ἥτις καὶ ἀγγέλους ἤμειψεν εἰς δαίμονας καὶ ἄνθρωπον θεόπλαστον ἄφθαρτον πρὸς φθοράν κατωλίσθησε καὶ ἀποσκορακίσας τοῦ παραδείσου εἰς ἄδην παρέπεμψε μετὰ θάνατον» (Συγγράμματα τ. Δ΄, Ἑξαήμερος Η΄ 5, 175-177). Κάπου ἄλλου, πάλιν στήν Ἑξαήμερον, παρατηρεῖ τὰ πῶς κάτω: «ἔστιν μὲν γάρ φύσει ὁ Θεός ἀγαθός καὶ φιλόανθρωπος ἀλλὰ καὶ φύσει τὴν ἁμαρτίαν μισεῖ, ὥς φύσει ἀγαθός καὶ ἀκήρατος. Ἐνθεν γάρ καὶ ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, τὸν Ἀδάμ τῷ θανάτῳ παρέδωκεν, τὸν Κάιν ἐπέτιμψε, τοὺς ἐπὶ Νῶε κατέκλυσε, τοὺς πυργοποιούς συνέχεε, τοὺς Σοδομίτας ἐνέπρυσσε, τοὺς Αἰγυπτίους ἐβύθισε» (Συγγράμματα τ. Δ΄, Ἑξαήμερος Θ΄ 8, 154-159).

Σὲ κάποιο ἄλλο σημεῖο συμβουλευεῖ τοὺς μοναχοὺς τῆς Ἑκκλησίας νὰ προσέχουν ὥστε νὰ μὴν ὑποδουλωθοῦν στὴν ἁμαρτία λόγῳ τῆς προσκόλλησης σὲ ὑλικά ἀγαθὰ. Ἀναφέρει ἐπὶ λέξει: «κρεῖσσον γάρ νεκρωθῆναι τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ ζῆσαι τῇ δικαιοσύνῃ ἢ νεκρωθῆναι τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ζῆσαι τῇ ἁμαρτίᾳ... Καὶ ὁ δουλωθεὶς τῇ ἁμαρτίᾳ ἀγροὶ πολλοὶ καὶ βοσκήματα πλεῖστα ὀνήσουσιν αὐτόν οὐδέν» (Συγγράμματα τ. Β΄, Τυπικὴ Διαθήκη 10, 3). Δὲν ἤθελε ὁ Ἅγιος μετὰ τὴν κοίμησίν του ν' ἀσχολοῦνται οἱ μοναχοὶ μέ τέτοιου εἶδους κοσμικὰς μέριμνες. Πίσω ἀπ' αὐτὲς ὡς καλὸς ποιμένας βλέπει τὸν κίνδυνον ἀπωλείας καὶ προειδοποιεῖ ἐγκαίρως.

Σ' ἓνα τοῦ ποίημα ὁ Ἑγκλειστος Ἅγιος παρουσιάζει ἀνάγλυφα τὶς θέσεις τοῦ γιὰ τὴν ἁμαρτία. Αὐτὸ ἐπιγράφεται «Παράδεισος». Γιὰ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα ἐπιμένει ὅτι τέσσερα δεδομένα ὁδήγησαν τὸν ἄνθρωπο στὴ πτώση: α') τὸ δέντρο τοῦ παραδείσου, β') ὁ φθόνος τοῦ διαβόλου, γ') τὰ λόγια τοῦ φιδιοῦ καὶ δ') ἡ ἀπάτη τῆς γυναῖκας δηλ. τῆς Εὕας. Ὅλ' αὐτὰ ὁδήγησαν τὸν πρῶτο ἄνθρωπο τὸν Ἀδάμ στό νά λησμονήσει τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Δίκαια λοιπὸν καταδικάστηκε καὶ διώκτηκε ἀπὸ τὸν παράδεισο. Στὴ συνέχεια ἀπαριθμεῖ τὰ ἀποτελέσματα δηλ. τὴν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀπώλεια τῆς ἀφθαρσίας καὶ τὸ ντύσιμο μὲ τοὺς δερμάτινους χιτῶνες. Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἐν προκειμένῳ ἡ ταῦτιση τοῦ κάθε ἀνθρώπου μὲ τὸν πρωτόπλαστο Ἀδάμ. Τονίζει στὴ συνέχεια τὴν νοσταλγία τοῦ παραδείσου. Παρακαλεῖ δὲ τὸν Θεὸ νά λυτρώσει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ Ἀδὴ καὶ νά τὸν ἀξιώσει νά ἐπιστρέψει στὸν παράδεισο («Ὁρθόδοξη Μαρτυρία» τ. 6, σελ. 27-28 Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 1982).

Τέλος ἀξίζει νὰ σχολιάσουμε τὶς θέσεις τοῦ Ἁγίου γιὰ τὸ ἀντίδοτο τῆς ἁμαρτίας, δηλαδή τὴ μετάνοια. Ἀναφορικά μὲ τὸ κεφαλαιῶδες αὐτὸ ζήτημα ὁ Ἑγκλειστος Ἅγιος βλέπει ὅτι ἄνευ πίστεως στὸν σταυρωθέντα Χριστὸ καὶ εἰλικρινοῦς μετανοίας δὲν ὑφίσταται συγχώρηση. Γράφει ἐν προκειμένῳ: «ἐπεὶ γάρ ἡ εὐχή τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

ὤνησεν οὐδαμῶς τοὺς οὐδέν μετανοήσαντας, ποίου λοιπόν ἀνθρώπου εὐχή ὑπὲρ ἐχθροῦ γενομένη δύναται ὠφελῆσαι τὸν μηδέν πρὸς μετάνοιαν ἐπιστρέψαντα; Ἡ μὲν εὐχή μεγάλη καὶ θεία καὶ παρὰ Θεοῦ Υἱοῦ πρὸς Πατέρα Θεόν ὑπὲρ ἐχθρῶν ἐξαιτήθη, ἄφες αὐτοῖς “Πάτερ τὴν ἁμαρτίαν” καὶ ἀφέθη μὲν αὐτοῖς, οὐ μέντοι πᾶσι, ἀλλὰ μόνοις δηλαδή ἐκείνοις τοῖς πιστεύσασιν εἰς αὐτόν καὶ καλῶς μετανοήσασιν, τοῖς δέ μὴ τοιούτοις οὐ μόνον ὅτι ἡ ἁμαρτία ἀφέθη αὐτοῖς ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς χριστοκτονίας ὄνομα ἐκκληρώσαντο» (Συγγράμματα Α΄, Περί τῶν Χριστοῦ ἐντολῶν 3, 17).

Ἐνα ἄλλο σημεῖο στοῦ ὁποῖο ἐπιμένει ὁ Ἅγιος εἶναι αὐτὸ τῆς ἐξαγορεύσεως τῶν ἁμαρτιῶν. Τονίζει ἐμφαντικά πὼς ἡ ἐξαγόρευση πρέπει νὰ εἶναι πλήρης καὶ τελεία: *«Μὴ κρύψωμεν ἁμαρτίαν ἀνεξαγόρευτον, ὅτι ὁ κρύπτων ἁμαρτίαν οὐ χρησιμεύει φησὶν* (Παρ. ιβ΄ 26), *ὁ δὲ ὁμολογῶν τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας καὶ διαπεράσας αὐτάς ἐλέους τεύξεται*» (Συγγράμματα τ. Β΄, Κατηχήσεις 3, 75).

Καὶ κάπου ἄλλου τονίζει ἐμφαντικά ὅτι εἶναι χαρακτηριστικὸ τῆς μετάνοιας τὸ νὰ κλαίει καὶ νὰ θρηνεῖ κανεὶς γιὰ τίς ἁμαρτίες του. Στὴν Τυπικὴ του Διαθήκη (Συγγράμματα τ. Β΄, 21, 1) ἀναφέρει ἐπὶ λέξει: «Ὁ πληγεὶς τῇ ἁμαρτίᾳ θρηνεῖν ὀφείλει. Ἁμαρτία δουλοῦσθαι μοναχοῖς ξένον». Στὸ ποίημά του πού φέρει τὸν τίτλο «Ἄσωτος» γράφει τὰ πιό κάτω, παρουσιάζοντας τὴν τραγωδίαν τῆς ἁμαρτίας καὶ μιλώντας σὲ πρῶτο πρόσωπο: «Σέ μένα ἄξιζει ὀλημερίς νὰ κλαίω καὶ νὰ κτυπιέμαι, νὰ τρώω χῶμα ἀπὸ τῆ γῆ καὶ ἀπὸ τὰ δέντρα φύλλα, τὰ δάκρυα μου νᾶχω πιτό γιὰ τίς αἰσχρὲς μου πράξεις» («Ὁρθόδοξη Μαρτυρία», τ. 4 Ἰανουάριος – Ἀπρίλιος 1982, σελ. 20). Στὸ ἴδιο αὐτὸ ποίημα ὁ ἱερός Πατὴρ στέκεται στοῦ πρόβλημα τῆς ἐπαναλήψεως τῆς ἁμαρτίας. Βλέπει ὅτι ἔχει ξεπεράσει τὸν ἄσωτο τῆς παραβολῆς καὶ φοβᾶται καὶ τρέμει γιὰ τὴ σωτηρίαν του διότι ἡ μετάνοιά του δέν εἶναι ὀριστικὴ ἀποκοπή ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Σημειώνει ἐμφαντικά τὰ πιό κάτω. «Ἀλλὰ καὶ μόλις αἰσθανθῶ ἐκείνου τὴν μετάνοια εὐθύς τῆς μάταιης ζωῆς ἔρωτας μέ τυλίγει μά καὶ ἡ σκέψη ἡ δολερὴ σάν σκλάβο της σέ πράξεις πού εἶναι ἀθέμιτες ξανά μέ παρασέρνει». Στὸ τέλος σ’ αὐτὸ τὸ συγκλονιστικὸ του κείμενο ὁ Ἅγιος δέν ὁδηγεῖται στὴν ἀπελπισία ἀλλὰ ἐναποθέτει τὴ σωτηρίαν του στοῦν φιλάνθρωπο Χριστό.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Πρωτοπρεσβύτερου Σπυρίδωνος Παπαδόπουλου
ΤΟ ΦΟΒΕΡΟ ΚΑΚΟ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ
ΥΠΑΡΞΗ

ύμφωνα μέ τή διδασκαλία τῆς ἹΑγίας μας Ἐκκλησίας, τό ἔργο τό ὁποῖο ἐπιτέλεσε ὁ Θεάνθρωπος κατά τήν ἐπί γῆς παρουσία Του γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἦταν τριπλό: α') Φανέρωσε στόν κόσμο τήν ἀλήθεια πού ὀδηγεῖ στή σωτηρία κι ἔτσι διαλύθηκε ἡ ἄγνοια. β') Ἀπελευθέρωσε τήν ἀνθρωπότητα ἀπό τήν ἁμαρτία, προσφέροντας τά μέσα γιά τήν υπέρβασή της, ἀλλά καί τή δυνατότητα τῆς συγκωρήσεως, διά τῆς Μετανοίας — Ἐξομολογήσεως. γ') Νίκησε τόν θάνατο καί χάρισε στόν ἄνθρωπο τήν αἰώνια ζωή.

Ὅσον ἀφορᾷ τό δεύτερο θέμα, ὁ Ἄγγελος ὁ ὁποῖος ἐμφανίστηκε «κατ' ὄναρ» στόν Ἰωσήφ, τόν πληροφοροῦσε ὅτι ἡ Μαριάμ «τέξεται υἱόν καί καλέσεις τό ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦ· αὐτός γάρ σώσει τόν λαό αὐτοῦ ἀπό τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν» (Ματθ. α' 21). Κατά τή διάρκεια τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ὁ Κύριος προετοιμάζοντας τούς μαθητές γιά τή Σταυρική Του θυσία πού θά ἀκολουθοῦσε, προσφέροντάς τους τό ποτήριον τούς εἶπε: «Τοῦτο γάρ ἐστὶ τό αἶμά μου τό τῆς καινῆς διαθήκης τό περί πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν» (Ματθ. κς' 28).

Τά ἀνωτέρω φανερώνουν ξεκάθαρα πόσο φοβερό κακό εἶναι γιά τήν ἀνθρώπινη ὑπαρξη ἡ ἁμαρτία, ὥστε τό δεύτερο Πρόσωπο τῆς ἹΑγίας Τριάδος, ὁ Υἱός, ταπεινώθηκε, ἔγινε ἄνθρωπος καί δέχθηκε τή Σταυρική θυσία γιά νά ἀπαλλάξει τήν ἀνθρωπότητα ἀπό αὐτήν. Ἐπιπλέον ὁ λόγος τοῦ Κυρίου: «Ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τήν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας» (Ἰωάν. ν' 34) καί τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Τά γάρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος» (Ρωμ. σ' 23) (ὁ μισθός, τό ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας εἶναι ὁ θάνατος, ψυχικός καί σωματικός), δείχνουν ὅτι πράγματι ἡ ἁμαρτία εἶναι καταστροφή γιά τό ἀνθρώπινο πρόσωπο.

Στήν ἹΑγία Γραφή ἀναφέρονται διάφοροι χαρακτηρισμοί γιά τό τί εἶναι ἡ ἁμαρτία: Παράβαση, παρακοή (Ἑβρ. β' 2), ἀνομία («ἡ ἁμαρτία ἐστίν ἡ ἀνομία» (Α' Ἰωάν. γ' 4), παράπτωμα (Ματθ. ζ' 14-15), ἀδικία

(«πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστίν» (Α΄ Ἰωάνν. ε΄ 17), ὀφείλημα (Ματθ. ζ΄ 12).... Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης δίνει τὸν ἐξῆς ὀρισμὸν: «Ἡ ἁμαρτία εἶναι παρανομία. Ἀποτελεῖ παράβασιν τοῦ θεοῦ νόμου καὶ προπαντὸς τῆς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὸν πλησίον. Ἀποτελεῖ ἐπανάστασιν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐναντίον τοῦ ἰδίου τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ἀποτελεῖ παραμόρφωσιν καὶ βεβήλωσιν τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ μέσα μας....». Ὁ καθηγητὴς Μέγας Φαράντος, σέ πανεπιστημιακὴς παραδόσεις τόνιζε ὅτι «ἡ ἁμαρτία εἶναι ἡ διεστραμμένη σχέση μετὰ τὸν Θεόν, τὸν ἑαυτὸν μας, τὸν συνάνθρωπον καὶ τὴ φύσιν».

Μετὰ ἀπ’ αὐτὰ τὰ εἰσαγωγικά, ὥς ἀναλύσουμε τὸ φοβερὸ κακὸ καὶ τὶς καταστροφικὲς συνέπειες τῆς ἁμαρτίας γιὰ τὸν ἄνθρωπον, μέσα ἀπὸ τὴν Πατερικὴ διδασκαλίαν, βασιζόμενοι ἐπίσης στὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα καὶ τὴ θαυμάσια παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου (Λουκᾶ ιε΄ 11-32):

— *Ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεὸν ποῦ εἶναι ὁ Πατέρας του.*

Λέγει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης: «Οὐδὲν γὰρ ἐστὶ τὸ χαρίζον πινὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν συναφείας, πλην ἁμαρτίας». Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης συμπληρῶναι: «διέπραξε κάποιος μιὰ ἁμαρτία; Ὑπεχώρησε σέ κάποιο πάθος; τιμωρεῖται ἤδη ἀρκετὰ ἀπὸ τὴν ἴδιαν τὴν ἁμαρτίαν ποῦ διέπραξε, ἀπὸ τὸ ἴδιον πάθος ποῦ τὸν παρέσυρε. Τιμωρεῖται ὅμως, πρὸ παντός, μετὰ τὸ ὅτι ξενώθηκε ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ ὁ Θεὸς ξενώθηκε ἀπ’ αὐτόν».

Οἱ πρωτόπλαστοι ἦσαν τρισευτυχισμένοι μέσα στὸν Παράδεισον ἐπειδὴ εἶχαν μιὰ τέλεια σχέση ἀγάπης καὶ κοινωνίας μετὰ τὸν Θεὸν Πατέρα καὶ Δημιουργὸν τους. Ὅμως, ἀμέσως μετὰ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα «τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι καὶ ἐκρύβην» (Γένεσις γ΄ 10), εἶπε ὁ Ἀδάμ στὸν Κύριον, δηλαδὴ ἀμέσως χάλασε ἡ σχέση ἀνθρώπου — Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄσωτος υἱὸς «συναγαγὼν ἅπαντα ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν» (Λουκᾶ ιε΄ 13), ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τὸν Πατέρα του.

— *Ἡ ἁμαρτία ἐπιφέρει τὸν θάνατον, ψυχικὸ καὶ σωματικόν.*

Ὁ Θεὸς εἶχε προειδοποιήσει τοὺς πρωτόπλαστον γι’ αὐτὸ ὅταν τοὺς ἔδωκε τὴν ἐντολὴν νὰ μὴν φάγουν ἀπὸ τὸ ἀπαγορευμένο δένδρον: «Ἡ δ’ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ’ αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε» (Γέν. β΄ 17). Ὁ Πατέρας εἶπε γιὰ τὸν ἄσωτον γιὸν του ὅταν ἐπέστρεψε: «Οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε» (Λουκᾶ ιε΄ 24). Ὁ Μέγας Βασίλειος λέγει ξεκάθαρα: «Ζωὴ γὰρ ὁ Θεός, στέρψις δὲ τῆς ζωῆς θάνατος». Σύμφωνα μετὰ τὴν θεολογίαν τοῦ Γεννάδιου Σχολάρχου, ἡ ἁμαρτία δὲν εἶναι ἀπλῶς κάποια ἀτέλεια ἢ σφάλμα ἢ παράβασις ἀλλὰ θάνατος «ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ χωρισμοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ».

— *Μέ τήν ἁμαρτία ὁ ἄνθρωπος καταστρέφει τόν ἑαυτό του, διαστρέφει τήν ἀληθινή ζωή.*

Εἶπε ὁ Ἅγγελος στόν Τωβίτ: «Οἱ δέ ἁμαρτάνοντες πολέμοι εἰσι τῆς ἑαυτῶν ζωῆς» (Τωβίτ ιβ' 10). Εἶναι ἀξιοσημεῖωτα αὐτά πού ἀναφέρουν ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, «νόθον ἡ ἁμαρτία καί παρά φύσιν» καί ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης, «ἁμαρτία ἀπότευγμα (ἀποτυχία) φύσεως ἐστίν, οὐκ ἰδίωμα (ιδιότητά της)». Ὁ ἄσωτος «ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καί ἐκεῖ διεσκόρπισε τήν οὐσία αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως» (Λουκ. ιε' 13). Ἡ «οὐσία» δέν εἶναι μόνο ἡ ὑλική περιουσία ἀλλά καί ἡ ἐσωτερική, δηλαδή οἱ ἀρετές τὰ χαρίσματα, ὁ πνευματικός πλοῦτος.

— *Ἡ ἁμαρτία ἀσχημίζει τήν ψυχή, ἀμαυρώνει τό κατ' εἰκόνα.*

«Κάθε ἁμαρτία ἀσχημίζει καί τραυματίζει τήν ψυχή» τονίζει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης. «Ἡμαύρωσα τῆς ψυχῆς τό ὥραϊον, ταῖς τῶν παθῶν ἡδοναῖς...». «Ἐσπίλωσα, τόν τῆς σαρκός μου χιτῶνα, καί κατερύπωσα, τό κατ' εἰκόνα Σωτήρ, καί καθ' ὁμοίωσιν», ψάλλουμε στόν Μεγάλο Κανόνα.

— *Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἀρρώστεια τῆς ψυχῆς.*

Ἡ Στ' Οἰκουμενική Σύνοδος μέ τόν ἑκατοστό δεύτερο (102) κανόνα της, δίδοντας ὁδηγίες στούς Πνευματικούς γιά τό πῶς πρέπει νά ἀντιμετωπίζουν τοὺς ἁμαρτάνοντες, τονίζει: «Οὐ γάρ ἀπλή τῆς ἁμαρτίας ἡ νόσος, ἀλλά ποικίλη καί πολυειδής (πολύμορφη)». Ἀλλά καί στή συνέχεια ἀναφέρει τήν ἁμαρτία ὡς «ἀρρώστημα» καί «ἔλκος» (τῆς ψυχῆς). Εἶναι πολύ γνωστό αὐτό πού ψάλλουμε στόν Μικρό Παρακλητικό Κανόνα: «Ἀπό τῶν πολλῶν μου ἁμαρτιῶν, ἀσθενεῖ τό σῶμα, ἀσθενεῖ μου καί ἡ ψυχή». Γιά τίς σωματικές ἀσθένειες ἔχουμε ἰδιαίτερη εὐαισθησία καί τρέχουμε ἀμέσως στοὺς γιατρούς γιά τή θεραπεία μας. Ἄραγε ἔχουμε τήν ἴδια καί μάλιστα πολύ περισσότερη εὐαισθησία γιά τίς ἀρρώστειες τῆς ψυχῆς, δηλαδή τίς ἁμαρτίες καί τὰ πάθη μας;

— *Ἡ ἁμαρτία παραλύει τήν ψυχή.*

Στό Κοντάκιο τῆς Κυριακῆς τοῦ Παραλύτου διαβάζουμε: «Τήν ψυχὴν μου Κύριε, ἐν ἁμαρτίαις παντοίαις, καί ἀτόποις πράξεσι, δεινῶς παραλελυμένην, ἔγειρον τῇ θεϊκῇ σου ἐπιστάσι...».

— *Ἡ ἁμαρτία σκοτίζει καί τυφλώνει τόν νοῦν.*

Ὁ Μέγας Ἀντώνιος τό λέγει καθαρά: «Τίποτε δέν σκοτίζει (τόν νοῦν) ἐκτός ἀπό τήν ἁμαρτίαν». Ὁ Ἅγιος Ἰουστῖνος Πόποβιτς συμπληρώνει: «Τό σκότος τῆς ἁμαρτίας τυφλώνει καί δέν βλέπομεν τίποτε τό θεῖον καί τίποτε τό αἰώνιον, οὔτε εἰς τόν κόσμον τοῦτον οὔτε πέραν αὐτοῦ». Εἶναι ἴσως γι' αὐτό πού στή σύγχρονη ἐποχή, παραδομένοι στήν ἁμαρτία, ἔχουμε χαλάσει τόν νοῦν μας καί πολλές φορές δέν μποροῦμε νά ἀντιληφθοῦμε καί τὰ πιό ἀπλά πράγματα.

— *Ἡ ἁμαρτία καταστρέφει τή σωστή σχέση μέ τόν συνάνθρωπο.*

Οἱ πρωτόπλαστοι εἶχαν μία τέλεια σχέση μεταξύ τους. Ὅμως μετά τό ἁμάρτημα αὐτή χάλασε γι' αὐτό καί ὁ Ἀδάμ ρίχνει τό φταίξιμο στήν Εὕα γιά τήν πράξη τους: «*Ἡ γυνή ἦν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπό τοῦ ξύλου καί ἔφαγον*» (Γέν. γ' 12), ἐνῶ στή συνέχεια ὁ Κάϊν σκοτίζει τόν ἀδελφό του Ἀβελ. Ὁ ἄσωτος ἀπομακρύνθηκε ὄχι μόνο ἀπό τόν πατέρα ἀλλά καί ἀπό τόν ἀδελφό του. Κατά συνέπεια, ἀντί τῆς ὑψίστης ἀρετῆς τῆς ἀγάπης γιά τήν ὁποία δημιουργήθηκε ὁ ἄνθρωπος, μέ τή «*δυσώδη*» ἁμαρτία μπαίνουν στίς ἀνθρώπινες σχέσεις ἡ κακία, ὁ φθόνος, ἡ ἔχθρα, ἡ ζήλεια, ἡ κατηγορία, ἡ περιφρόνηση, ἡ ἀδικία, ἡ ἐκμετάλλευσιν.... μέ ὅλα τά φοβερά συνεπακόλουθα.

— *Μέ τήν ἁμαρτία διαστρέφεται ἡ σωστή σχέση μέ τή φύση.*

Ὁ Θεός εἶπε στόν Ἀδάμ: «*Ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου.... Ἀκάνθας καί τριβόλους (ἀγκαθερά ζιζάνια τῶν ἀγρῶν) ἀνατελεῖ σοι...*» (Γέν. γ' 17-18). Ὅπως ἐξηγεῖ ὁ π. Ἰωήλ Γιαννακόπουλος, «*διὰ τῆς πώσεως παύει ἡ ἡγεμονία τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς φύσεως. Φυτά καί ζῶα, ἀντί τῆς φυσικῆς τῶν ὑποταγῆς εἰς τόν ἄνθρωπον, γίνονται τινά μεν ἐξ αὐτῶν ἐμπόδια ἐπιβλαβῆ, τινά δέ ἐπικίνδυνα καί θανατηφόρα*». Ἡ σύγχρονη μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος μέ συνέπεια τίς τόσο ἔντονες φυσικές καταστροφές εἶναι σημαντικό δείγμα.

Θά μπορούσαμε νά ἀναφέρναμε κι ἄλλες πτυχές τοῦ κακοῦ τῆς ἁμαρτίας, ὅμως τά προαναφερθέντα εἶναι ἀρκετά. Ὁ Ἅγιος Νικόδημος Ἀγιορείτης τρόπον τινά συνοψίζοντας ὅλα τά ἀνωτέρω τονίζει: «*Ἡ ἁμαρτία εἶναι τό ἄκρον πάντων τῶν κακῶν, εἶναι τό μόνον κακόν, εἶναι τό ἀληθινόν κακόν καί ὅλα τά ἄλλα, ὅσα ἡμεῖς συνηθίζομεν νά ὀνομάζωμεν κακά, συγκρινόμενα μέ τήν ἁμαρτία, πού μόνη εἶναι τό ἀληθινό κακόν, εἶναι ἓνας ἴσκιος τοῦ κακοῦ*».

Βέβαια, παρόλο πού τονίσθηκαν μέ ἔμφαση οἱ συνέπειες τῆς ἁμαρτίας γιά τήν ἀνθρώπιν ὑπαρξη, ἀπό τήν ἄλλη γνωρίζουμε ὅτι ὑπάρχει θεραπεία ἀπ' αὐτό τό φοβερό κακό. Ὁ Κύριος μέ τήν ἐνανθρώπησή του, μᾶς ἔδωσε τά ἐφόδια γιά τήν υπέρβασή τῆς ἁμαρτίας μέ τήν προσωπική πνευματική προσπάθεια μέσα στήν ἐκκλησιαστική ζωή καί μέ τή θεία Χάρη Του, ἀλλά καί τήν εἰλικρινή, βαθειά Μετάνοια — Ἐξομολόγηση γιά τή συγχώρηση.

Πρωτοπρεσβύτερος ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Βασ. Σχοινᾶ

ΣΑΡΚΙΚΕΣ ΑΜΑΡΤΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

αρόλο πού οποιαδήποτε ἁμαρτία εἶναι στήν οὐσία μία ἀστο-
χία ἀπό τήν πορεία μας πρὸς τόν Θεό, οἱ σαρκικές ἁμαρτίες
διακρίνονται πάντα ἀπό τά ἄλλα ἁμαρτήματα ὡς πρὸς τήν
βαρύτητά τους. Τόσο στήν Παλαιά Διαθήκη ὅσο καί στήν
Καينὴ Διαθήκη καί στήν συνέχεια στήν Παράδοση τῆς Ἐκ-
κλησίας μας —ἀλλά ὅπως γνωρίζουμε καί στόν ἔμφυτο ἠθι-
κό νόμο, τήν συνείδηση δηλαδή ὅλων τῶν ἀνθρώπων— οἱ
σαρκικές ἁμαρτίες ἐλέγχονται αὐστηρότερα, γι' αὐτό πολλές φορές κα-
νονίζονται πνευματικά μέ περισσότερη σοβαρότητα σέ σχέση μέ ἄλλες
ἁμαρτίες. Ὁ λόγος γιά τήν διαφοροποίηση αὐτή τῶν σαρκικῶν ἁμαρ-
τιῶν ἀπό τίς ἄλλες ἐπεξηγεῖται στοχευμένα ἀπό τήν γνωστή ἀποστολι-
κή ρῆση: «*Φεύγετε τήν πορνείαν. Πᾶν ἁμάρτημα, ὃ ἐάν ποιήσῃ ἄνθρω-
πος, ἐκτός τοῦ σώματος ἐστίν. Ὁ δέ πορνεύων εἰς τό ἴδιον σῶμα ἁμαρ-
τάνει*» (Α΄ Κορ. στ' 18). Αὐτός δηλαδή πού πορνεύει —ἐδῶ μέ τήν εὐρυ-
τέρη σημασία τῆς λέξεως ὅπως θά δοῦμε παρακάτω— βεβηλώνει τό ἴδιο
του τό σῶμα, τό ὁποῖο ἀποτελεῖ ναό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μέ τό μι-
κρό αὐτό κείμενο θά δοῦμε —φυσικά ἐν συντομίᾳ— πῶς ἀκριβῶς ἀντι-
λαμβάνονται ἡ Ἁγία Γραφή καί ἡ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας αὐτή
τήν βαρύτητα τῶν σαρκικῶν ἁμαρτιῶν, πῶς τίς προσδιορίζουν καί πῶς
τίς ἀντιμετωπίζουν μέσα ἀπό τήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας καί τό κή-
ρυγμα τοῦ Χριστοῦ καί τῶν Ἀποστόλων.

Πρίν τόν Μωσαϊκό Νόμο, ὁ ὁποῖος ἄλλωστε δόθηκε μόνο σέ ἕναν
μικρό λαό, οἱ ἄνθρωποι ἤδη γνώριζαν ἀπό τόν ἔμφυτο ἠθικό νόμο πού
ἐβαλε ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο πῶς τά σαρκικά ἁμαρτήματα ἦταν κάτι πού
ἐπρεπε νά ἀποφεύγουν ἐξάπαντος. Ἐπειδή ὅμως οἱ καρδιές σκληρύνον-
ται καί οἱ συνειδήσεις ἀμβλύνονται, ὁ Θεός μέ ἐμφαντικό τρόπο ὑπεν-
θύμιζε στούς ἀνθρώπους πόσο ὁ Ἰδιος ἀποστρέφεται αὐτά τά ἁμαρτή-
ματα. Οἱ πῖο γνωστές περιπτώσεις στήν Παλαιά Διαθήκη εἶναι αὐτές τοῦ
παγκόσμιου κατακλυσμοῦ καί τῆς καταστροφῆς τῶν Σοδόμων καί τῶν
Γομόρρων. Στήν περίπτωση τοῦ κατακλυσμοῦ ὁ Θεός ἀποφάσισε νά
καταστρέφει τό γένος τῶν ἀνθρώπων ἐπειδή εἶχαν καταντήσει «σάρ-
κες», ὑπονοώντας τό βιβλικό κείμενο πῶς οἱ σαρκικές ἁμαρτίες εἶχαν
κατακλύσει τήν ζωή τῶν ἀνθρώπων. Στήν περίπτωση τῶν Σοδόμων καί
τῶν Γομόρρων οἱ σαρκικές ἁμαρτίες εἶχαν φτάσει στοῦ ἀπροχώρητο,

δηλαδή σέ παρά φύσιν πράξεις όποτε ό Θεός καί έδω κατέστρεψε τίς δύο πόλεις έτσι ώστε νά αφήσει παράδειγμα γιά τίς έπόμενες γενιές πόσο αποστρέφεται ιδιαίτερα τά δυσώδη σαρκικά άμαρτήματα. Άξίζει νά σημειωθεί πώς ένω στόν κατακλυσμό ό Θεός χρησιμοποίησε τό κατά φύσιν φαινόμενο τής βροχής μέ νερό έπειδή οί άνθρωποι είχαν ύπερβάλει στά κατά φύσιν σαρκικά άμαρτήματα, στά Σόδομα καί στά Γόμορρα χρησιμοποίησε τό παρά φύσιν φαινόμενο τής βροχής από φωτιά έπειδή οί κάτοικοί τους είχαν ύπερβάλει στά παρά φύσιν σαρκικά άμαρτήματα. Σέ κάθε περίπτωση αυτά τά δύο γεγονότα υπήρξαν χωρίς προηγούμενο ύποδείξεις του Θεού γιά νά άφυπνίσει καί νά χαλιναγωγήσει τήν συνείδηση του ανθρώπου ως πρós τίς σαρκικές άμαρτίες.

Όσοτόσο στήν Παλαιά Διαθήκη ιστοροούνται καί άλλα γεγονότα στά όποια άντανakλάται ή βαρύτητα των σαρκικών άμαρτημάτων. Πρίν ακόμα δοθεϊ ό Νόμος στόν Ίσραηλικό λαό, ό Ίωσήφ αναφωνεί: *«Πώς μπορώ νά πέσω σέ αυτήν τήν πονηρή πράξη καί νά άμαρτήσω ένώπιον του Θεού;»* (Γεν. λθ' 9), αποφεύγοντας μέ κίνδυνο τής ζωής του τίς πονηρές προτροπές τής Αιγυπτίας καί ακριβώς έπειδή δέν έπese σέ κάτι τόσο βαρύ *«άντιδοξάσθηκε»* από τόν Θεό μέ βασιλική καταξίωση στό υπόλοιπο τής ζωής του. Ό δέ πολύαθλος Ίώβ —όποιος δέν ήταν καν Ίουδαίος— διδάσκει τίς γενιές των ανθρώπων μέ τό παράδειγμά του τήν αποφυγή όχι μόνο τής έμπρακτης μοιχείας (Ίώβ λα' 9-12), αλλά ακόμα καί αὐτῆς τῆς πονηρῆς ἐπιθυμίας των ὀφθαλμῶν (Ίώβ λα' 1-3), εκατοντάδες χρόνια πρίν τό έπισημάνει ό Χριστός στήν διδασκαλία Του. Η έμφυτη συνείδηση πώς τά σαρκικά άμαρτήματα δέν έχουν κῶρο στή ζωή του ανθρώπου πού σέβεται τόν Θεό κανονίστηκε καί έπίσημα όταν πλέον δόθηκε ό Νόμος. Η έντολή *«οὐ μοιχεύσεις»* του Δεκαλόγου, αλλά καί οί περισσότερες συγκεκριμένες διατάξεις του Λευιτικού πού άφοροῦν σέ πορνεία, άρσενοκοιτία, κτηνοβασία καί αίμομιξία καθώς καί στήν ρητή άπαγόρευση τής εξάσκησης τής πορνείας, είχαν ποινή ισάξια μέ του φονιά, δηλαδή τήν ποινή του θανάτου. Αυτό καί μόνο μάς ύποδεικνύει γιά τό πόσο σοβαρά αντιμετωπίζονταν τά σαρκικά άμαρτήματα σέ σχέση μέ άλλα. Τό ίδιο μάς δείχνουν καί οί τρεῖς περιπτώσεις μέ τόν Φινεές, τόν Σαμφών καί τήν Σωσάννα. Ό δίκαιος Φινεές πού τιμώρησε μέ φόνο μία πράξη πορνείας μεταξύ ενός Ίσραηλίτη καί μιᾶς Μαδιανίτισσας όχι μόνο δέν καταδικάστηκε από τόν Θεό, αλλά μάλλον δικαιώθηκε καί επαινέθηκε γι' αὐτήν του τήν πράξη. Ό κριτής Σαμφών από τήν άλλη, ως γνωστόν, λόγω ακριβώς των άνομων πράξεών του μέ τήν Δαλιδά κρίθηκε εκπτώτος όλων των ύπερφυσικῶν χαρισμάτων πού του είχε δώσει ό Θεός. Η δέ Σωσάννα, όπως άλλοτε ό Ίωσήφ, δέν ένέδωσε στόν έπαίσχυντο εκβιασμό των δύο πονηρῶν πρεσβυτέρων, γνωρίζοντας πώς θά έξευτελιζόταν καί θά τιμωροῦνταν μέ θάνατο, γι' αυτό καί ό Θεός όχι μόνο αποκάλυψε τόν εκβιασμό καί

τὴν ἔσωσε, ἀλλὰ ἐπιπλέον τὴν κατέταξε γιὰ τὴν ἀγνεία της στὸν χορὸ τῶν Ἁγίων Του. Τέλος, ἀξίζει νὰ ἐπισημάνουμε πῶς, παρομοίως, τὰ βιβλία τῶν Ψαλμῶν, τοῦ Ἑκκλησιαστοῦ, τῶν Παροιμιῶν καὶ τῆς Σοφίας Σειράχ καὶ Σολομῶντος βρίθουν ἀπὸ καταδίκες τῶν σαρκικῶν ἁμαρτημάτων, ἐνῶ ἐπιχειροῦν νὰ τὰ χτυπήσουν στὴν ρίζα τοὺς ἀποκαλύπτοντας στὸν ἀναγνώστη τίς ἀφορμὲς καὶ τὰ αἰτία τους.

Κατὰ τὴν Καινὴ Διαθήκη τὸ πνεῦμα τῆς Παλαιᾶς ὅσον ἀφορᾷ τὰ σαρκικὰ ἁμαρτήματα οὔτε ἀμβλύνεται οὔτε ἐξωραΐζεται, ἀλλὰ διατηρεῖται ἀνόθευτο τόσο ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Χριστὸ ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς μαθητὲς Του τὸ πρόσωπο τῶν ὁποίων ἐκφράζουν οἱ ἀπόστολοι πού συνέγραψαν τίς ἐπιστολές καὶ τὴν Ἀποκάλυψη μὲ προεξάρχοντα τὸν Παῦλο. Καταρχάς, ὁ Χριστὸς, καίτοι δὲν ἀναφέρεται διεξοδικὰ στὰ σαρκικὰ ἁμαρτήματα, ὅπως κάνει ὁ Παῦλος στὶς ἐπιστολές του, ἐντούτοις ὡς Ποιητὴς τοῦ Νόμου, ἀλλὰ καὶ ὡς τηρητὴς του κατὰ τὴν ἐνσάρκωσή του, ἀναμφισβήτητα συμφωνοῦσε μὲ τίς διατάξεις του καὶ τὸ πνεῦμα τοὺς σέ ὅτι ἀφορᾷ τίς σαρκικὲς ἁμαρτίες. Ἀρκεῖ νὰ θυμηθοῦμε τὴν περίπτωση τῆς Σαμαρείτιδος πού τὴν ἐλέγχει μὲ τὸ *«πέντε ἄνδρες εἶχες καὶ αὐτὸς πού ἔχεις τώρα δὲν εἶναι ἄνδρας σου»*, τὴν περίπτωση τῆς μοιχαλίδος πού τὴν προτρέπει *«πῆγαινε καὶ μὴν ἁμαρτάνεις πιά»*, καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρρους Ὁμιλίας ὅπου ἐπιτρέπει τὸ διαζύγιο μόνο σὲ περίπτωση πορνείας. Ἐξάλλου, εὐλογώντας τὸν ἐν Κανᾷ γάμο καὶ ζώντας ὁ ἴδιος ἐν παρθενίᾳ τὴν σύντομὴ ἐπίγεια ζωὴ Του, μᾶς ἄφησε σαφὴ παρακαταθήκη πῶς ὅσον ἀφορᾷ τίς σαρκικὲς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων μόνο δύο δρόμοι εἶναι ἀρεστοί στὸν Θεό, αὐτὸς τοῦ εὐλογημένου γάμου ἢ αὐτὸς τῆς ἐν Θεῷ ἀγαμίας. Τέλος, ὁ Χριστὸς δείχνει ὡς ὁδὸ σωτηρίας τὴν βαθιὰ καθαρότητα τῆς ψυχῆς ἀκόμα καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν πονηρὰ ἐπιθυμία ὅταν λέει πῶς ἀκόμα καὶ ἂν δεῖς μὲ πονηρὸ σκοπὸ ἄλλῃ γυναῖκα ἥδη διέπραξες μοιχεία στὴν καρδιά σου (Ματθ. ε' 27-28).

Πρὶν τοὺς ἀποστόλους ὀφείλουμε νὰ ἀναφέρουμε τὸ πρόσωπο τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ὁ ὁποῖος δὲν δίστασε νὰ στηλιτεύσει μὲ ζῆλο τὴν παράνομὴ σχέση τοῦ Ἡρώδη μὲ τὴν συγγενή του Ἡρωδιάδα. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο φυλακίστηκε, ἐνῶ μὲ ἀφορμὴ τὸν πορνικὸ χορὸ τῆς Σαλώμης ὑπέμεινε τὸν μαρτυρικὸ θάνατο τοῦ ἀποκεφαλισμοῦ.

Οἱ ἀπόστολοι πού συνέγραψαν τίς ἐπιστολές καὶ τὴν Ἀποκάλυψη εἶναι κατηγορηματικοὶ ὅταν ἀναφέρονται στὰ σαρκικὰ ἁμαρτήματα τόσο ὥστε νὰ μὴν χωράει παρερμηνεία στὰ λόγια τους. Ὅχι μόνο στηλιτεύουν τίς ἐπαίσχυντες πράξεις, ἀλλὰ ξεκαθαρίζουν πῶς αὐτὲς στέκονται ἀξεπέραστο ἐμπόδιο στὴν κληρονομία τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἐνῶ παράλληλα ὑπενθυμίζουν ὅτι θὰ ὑπάρξει σοβαρὴ καταδίκη γι' αὐτοὺς πού τὰ διέπραξαν. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος συχνὰ στὶς ἐπιστολές του ἀναφέρεται καὶ ὄνομα στὰ διάφορα σαρκικὰ ἁμαρτήματα: *«Μὴ*

τήματα είναι ένα από τὰ κωλύματα τῆς Ἱερωσύνης, ἐνῶ ἡ ἐπαναλαμβανόμενη πτώση τοῦ ἀνθρώπου σέ αὐτά μπορεῖ νά τοῦ στερήσει τήν Θεία Κοινωνία γιά μακρές περιόδους. Εἶναι ἀλήθεια πὼς στήν ἐποχή μας μπορεῖ κάποιος νά διαπράξει σαρκικά ἁμαρτήματα πολὺ εὐκολότερα σέ σχέση μέ τό παρελθόν ὅπου ἡ διάπλata διαδεδομένη ὀφθαλμοπορνεία—ἐκούσια ἢ ἀκούσια καί βασική αἰτία γιά περαιτέρω πώσεις— ἦταν σχεδόν ἀνύπαρκτη. Οἱ ποιμένες τό γνωρίζουν αὐτό καί γνωρίζοντας τό ἀσθενές τῆς ἀνθρωπίνης σαρκός ἀναγκαστικά μέχρι κάποιο βαθμό δείχνουν μία ἐπιείκεια στήν ἐπιτίμηση αὐτῶν τῶν ἁμαρτημάτων. Αὐτό ὅμως δέν πρέπει νά μᾶς ἐπαναπαύει γιατί δέν σημαίνει πὼς ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου προσαρμόστηκε στά μέτρα τῆς ἐποχῆς μας. Καθὼς οὔτε μία κεραία ἀπό τόν Θεῖο Νόμο δέν ἀλλάζει μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος κατὰ τήν ρῆση τοῦ Χριστοῦ, ἔτσι καί ἡ ἀγνότητα τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος παραμένει ἡ μόνη ὁδός γιά νά ἀγιάσει ὁ ἄνθρωπος. Γι' αὐτό οἱ πιστοί πρέπει νά κωφεύουν στό ἄκουσμα φωνῶν—ἀκόμη καί ἐκκλησιαστικῶν— πού δῆθεν στό ὄνομα τῆς ἀγάπης ἀμνηστεύουν τίς σαρκικές πώσεις.

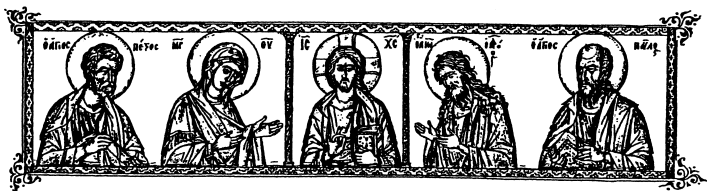
Ἡ Ἁγία Γραφή καί ἡ Ἱερὰ Παράδοση ὡς μόνος ὁδοδείκτης στόν ἀγιασμό μας μᾶς ὑπενθυμίζουν σαφῶς τήν ἀποστροφή τοῦ Θεοῦ γιά τίς σαρκικές ἁμαρτίες. Ἐμεῖς στόν προσωπικό μας ἀγῶνα ἐπάνω σέ αὐτό τό θέμα ἄς θυμόμαστε πάντοτε τίς προτροπές τοῦ Παύλου στούς Κορινθίους: *«Δέν γνωρίζετε ὅτι τὰ μέλη σας εἶναι μέλη τοῦ Χριστοῦ; Ἐχω λοιπόν τό δικαίωμα τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ νά τὰ καταστήσω μέλη πόρνῆς;... ἢ μήπως δέν ξέρετε ὅτι τό σῶμα σας εἶναι ναός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού κατοικεῖ μέσα σας καί τό ἔχετε λάβει ἀπό τόν Θεό καί ἐπομένως δέν ἀνήκετε στόν ἑαυτό σας;»* (Α΄ Κορ. Στ' 15-19). Ἡ δυσκολία αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνα ἰδιαίτερα γιά ἕναν λαϊκό μπορεῖ νά εἶναι μεγάλη στήν ἐποχή μας, στόν πιστό ὅμως δέν χωράει ἀπελπισία. Μέ τό ἀκένωτο φάρμακο τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως καί τῆς Θείας Κοινωνίας, ὁ Χριστός εἶναι αὐτός πού τελικά νικάει τραβώντας τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν αἰσχύνῃ, ὁδηγώντας τον στήν ἀγνότητα καί στήν συνέχεια στόν ἀγιασμό καί τήν θέωσή του.

ΠΗΓΕΣ

Ἱερὰ Μονή Σταυροβουνίου Κύπρου, Ἡ ἁγία Γραφή γιά τὰ σαρκικά ἁμαρτήματα, ἐκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 2016.

Πρωτοπρεσβύτερος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣ. ΣΧΟΙΝΑΣ

Ἀρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ MSc

Σάββα Ἀλεξάνδρου

ΑΜΑΡΤΙΑ - ΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΤΕΡΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

ιερός Χρυσόστομος αναλύοντας θεολογικά τήν ἁμαρτία, καταθέτει: «Ἡ ἁμαρτία θηρίον ἐστίν πονηρόν ἐκκέον τόν ἴον πονηρίας ἐπὶ τήν δεσποτικήν δόξαν», δηλαδή ἡ ἁμαρτία εἶναι θηρίο πονηρό, πού χύνει τό δηλητήριο τῆς πονηρίας κατά τοῦ Δεσπότη. Μέ ἄλλα λόγια ἡ ἁμαρτία, κατά τή θεολογία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, εἶναι ἀπόπειρα ἀμαύρωσης τῆς Δεσποτικῆς δόξας.

Εἶναι γνωστό πώς ὁ Θεός θέλει τόν ἄνθρωπο νά εἶναι μέτοχος τῶν θείων ἀκτίστων ἐνεργειῶν Του καί κοινωνός τῆς δόξης Του. Μέ τήν ἁμαρτία, στήν ὁποία ὁ διάβολος ὠθεῖ τόν ἄνθρωπο, ὁ τελευταῖος χάνει τή δυνατότητα τῆς θέωσης, πράγμα πού λυπεῖ τόν Θεό. Ἀκριβῶς γι' αὐτό τόν λόγο, στήν ὀρθόδοξη Πατερική Θεολογία μας, ἡ ἁμαρτία δέν ἐκλαμβάνεται ὡς μία δικανική παράβαση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ὡς μία ἀποτυχία τοῦ ἀνθρώπου νά καταφέρει τόν στόχο του πού, ὅπως λέχθηκε, εἶναι ἡ θέωση καί ὁ ἁγιασμός. Ὑπ' αὐτή τήν ἔννοια, ἡ ἁμαρτία συνιστᾷ τραγωδία καί ἔκπτωση τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου. Θεωρεῖται ὡς νόσος πού ταλαιπωρεῖ τόν ἄνθρωπο, καί γιά αὐτό ἡ ἁγία Συγκλητική, δίνοντας ἀκριβῶς τό στίγμα τῆς ἁμαρτίας ὡς νόσου καί τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς ἀσθενοῦς πνευματικά ἀνθρώπου, παρατηρεῖ: «Μίσησον τήν νόσον καί οὐ τόν νοσοῦντα».

Ἡ ἁμαρτία, κατά τούς θεοφόρους Πατέρες, μπαίνει στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου μέ τό προπατορικό ἁμάρτημα γιά τό ὅποιο ὁ ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς ἀποφαίνεται: «Προπατορικό ἁμάρτημα ἦταν ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νά γίνει θεός, χωρίς Θεόν καί ἐναντίον τοῦ Θεοῦ».

Κατά τόν ἅγιο Δωρόθεο, ὅπως αὐτός σημειώνει στά περίφημα Ἀσκητικά του, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐκπίπτει ἀπό τό κατά φύσιν ζῆν στό παρά φύσιν, περιέρχεται στήν ἁμαρτία. Ἐπισημαίνει χαρακτηριστικά ὁ ἱερός Πατήρ: «Διά τῆς πτώσεως ὁ ἄνθρωπος ἐξέπεσεν ἀπό τό κατά φύσιν στό παρά φύσιν, τουτέστιν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἥτοι φιλαργυρία, φιλοδοξία, φιληδονία». Σέ ἀνάλογο ὕφος, καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, μιλώντας γιά τήν τραγωδία τῆς ἁμαρτίας, πού ἔφερε στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου τά κακά, παρατηρεῖ: «Ἐξ ἀπονίας εἰσῆλθεν ἡμῖν τά λυμαινόμενα κακά

καί γάρ ὁ διάβολος πρό τούτου οὐκ ἦν οὕτως, εἴτα διάβολος γέγονεν, οὕτως καί ὁ πρῶτος ἄνθρωπος φυσηθείς παρά τοῦ διαβόλου, ἐξετραχηλίσθη καί θνητός γέγονεν, προσδοκήσας ἔσεσθαι θεός», δηλαδή ὅλα τὰ κακά εἰσῆλθαν στόν κόσμο ἐξαιτίας τῆς ἀλαζονείας καί τῆς ἑπαρσης. Ὁ διάβολος δέν ἦταν ἔτσι πρὶν ἀπ' αὐτήν, δηλαδή δέν ἦταν κακός, ὅστερα ἔγινε. Τό ἴδιο κι ὁ ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἐνστερνίσθηκε τήν ἑπαρση, καί παρακινήθηκε ἀπό τόν διάβολο στόν ἐγωισμό πού τόν ὁδήγησε νά θέλει τήν αὐτόνομη σωτηρία, ἔτσι ἔπese στήν ἁμαρτία. Ἐνῶ λοιπόν ἦταν προορισμένος γιά νά γίνει θεός κατὰ χάριν, ἔχασε τὰ πάντα. Ὁ μεταπτώτικος ἄνθρωπος, δυστυχῶς, ζυμώθηκε μέ τήν ἁμαρτία καί ἔγινε ἔτσι δεύτερη φύση του.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος τώρα ἐπισημαίνει πώς «τό ἁμαρτάνειν ἀνθρώπινόν ἐστιν, τό δέ ἐπιμείναι ἐν αὐτοῖς, τοῦτον οὐκ ἀνθρώπινον ἀλλά ὅλως δαιμονικόν ἐστιν», δηλαδή τό νά ἁμαρτάνει κάποιος λόγω τῆς ἀδυναμίας τῆς μεταπτώτικῆς ἀνθρώπινης φύσης του εἶναι ἀνθρώπινο, ὅμως τό νά ἐμμένει κάποιος στήν ἁμαρτία, αὐτό ὅχι ἀπλᾶ δέν εἶναι ἀνθρώπινο ἀλλά εἶναι σατανικό. Γιά αὐτό ἀκριβῶς, καί ὁ ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σύρος, στά περίφημα Ἀσκητικά του ἐπισημαίνει: «Ἀμαρτία ἀσυχώρητος ἢ ἀμετανόητός ἐστιν».

Ὁ ἀββᾶς Βαρσανούφιος πάλι, ἀπό τή δική του πλευρά, θά μᾶς θυμίσει πώς ἡ Κυριακή Προσευχή εἶναι γιά μέν ἐκείνους πού νικοῦν τήν ἁμαρτία μιά διαρκῆς ὑπόμνηση πώς πρέπει διαρκῶς διὰ τῆς θλίψεως νά παραμένουν μακριά ἀπό τήν ἁμαρτία καί νά μὴν ἐκπύπτουν ἀπό τήν κατὰσταση τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ γιά τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἶναι κάλεσμα εἰς μετάνοια. Σημειώνει χαρακτηριστικά ὁ ἱερός Πατήρ: «Τό Πάτερ ἡμῶν καί τελείοις προσετάγη καί ἁμαρτωλοῖς, ἵνα οἱ μέ τέλειοι γνόντες Τίνος γεγόνασιν υἱοί, σπουδάζουσιν μὴ ἐκπεσεῖν Αὐτοῦ, οἱ δέ ἁμαρτωλοὶ μετ' αἰσχύνης καλοῦντες Αὐτόν εἰς πατέρα, ἐντραπῶσιν καί ἔλθωσιν εἰς μετάνοιαν». Ἐξάλλου, ὁ ἅγιος Θεόγνωστος, μεγάλος φιλοκαλικός Πατέρας τῆς Ὁρθοδοξίας, θεωρεῖ πώς ἡ ἀναίρεση τῆς ἁμαρτίας πετυχαίνεται μέ τήν μετάνοια, γιά αὐτό καί ἡ ζωὴ μας πρέπει νά εἶναι συνυφασμένη μέ αὐτήν, γιατί κατὰ τήν ἡμέρα τῆς κρίσεως, ὁ Θεός θά μᾶς κρίνει ὅχι ἀπλᾶ γιατί ἁμαρτήσαμε, ἀλλά γιατί, ἐνῶ ἁμαρτήσαμε, δέν μετανοήσαμε καί δέν ἀγωνιστήκαμε κατὰ τῆς ἁμαρτίας. Ὑπογραμμίζει ὁ ἱερός Πατήρ: «Οὐ κολασθησόμεθα ἐπειδὴ ἡμάρτομεν, ἀλλά ἐπειδὴ ἁμαρτήσαντες, οὐ μετενοήσαμεν».

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος, μιλώντας γιά τήν δύναμη τῆς ἐξομολογήσεως καί τῶν κατὰ Θεόν δακρύων, ὡς ἀναιρετικῶν κατὰ τῆς ἁμαρτίας, σημειώνει: «Ὡσπερ καθαιρόμεθα δι' ὕδατος καί πνεύματος, οὕτως καί ἀπό δακρύων καί ἐξομολογήσεως», δηλαδή, ὅπως ἀκριβῶς καθαρίζομαστε πνευματικά μέ τό βάπτισμα καί τήν χάρη τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τό ἴδιο

συμβαίνει μέ τά κατά Θεόν δάκρυα καί τό μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως. Μιλώντας γιά τήν καθαρτική δύναμη τῶν κατά Θεόν δακρύων πού σβήνουν τήν ἁμαρτία καί ἐλκύουν τή χάρη τοῦ Θεοῦ, σέ ἀντίθεση μέ τά δάκρυα πού χύνει κάποιος στά δικαστήρια τοῦ κόσμου τούτου καί πού κανένα ὄφελος δέν ἔχουν γιά αὐτόν καί δέν διαγράφουν τήν ποινή του, γράφει ὁ ἱερός Πατήρ: «Ἐπί τῶν ἔξωθεν δικαστηρίων, ὅσα καί ἂν δακρύσεις, οὐκ ἂν ἐκπέσει τήν κόλασιν, ἐνταῦθα δέ, κἄν μόνον στυγνάσεις, ἔλυσας τήν ψῆφον. Διά τοῦτο ὁ Κύριος μακαρίζει τούς πενθοῦντας καί ταλανίζει τούς γελῶντας». Ἐξάλλου, ὁ ἱερός Χρυσόστομος, κακίζοντας τό ἐφήμερον τῆς ἁμαρτίας πού συμβαίνεται μέ τίς ἡδονές τοῦ βίου τούτου, πού ὀδηγοῦν τόν ἄνθρωπο στήν κατάστασι τῆς κολάσεως, λέει πώς: «Αἱ ἄτοποι ἡδοναί τοῦ βίου τούτου οὐδέν διαφέρουσι σκιῶν καί ὄνειράτων καί ἰδοὺ πρὶν ἢ τά τῆς ἁμαρτίας τελεσθῶσιν καί τά τῆς ἡδονῆς σβέννυνται καί οὕτως τό μέν ἡδύ πρὸς ὀλίγον, τό δέ ἀνιαρόν αἰώνιον».

Βασισμένος σέ αὐτή τή θεολογική τοποθέτησι τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου, πού οὐσιαστικά τονίζει τό ἄτοπον τῆς ἁμαρτίας, ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης θά διακηρύξει: «Τί εἶναι οἱ ἁμαρτίες; Χίμαιρες, χίμαιρες, παραλογισμοί καί ἀνοησίες».

Ἐξάλλου, ἀξίζει ἐπίσης νά τονισθεῖ πώς δύναμη ἀποτρεπτική κατά τῆς ἁμαρτίας, κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο, εἶναι καί ἡ διαρκής μνήμη τῆς κολάσεως. Γιά αὐτό διακηρύττει: «Πῶς διακείσόμεθα ὅταν ἐμπέσωμεν εἰς τόν ποταμόν τοῦ πυρός, τόν ἐλκόμενον πρό τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ; Τίς ἄρα ἐστίν ἐκεῖνος, ὅστις ἀνέλειτο κολάζεσθαι διά παντός ὑπέρ τοῦ Χριστοῦ ὄναρ;» Δηλαδή, πῶς λοιπόν θά παρουσιασθοῦμε ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ καί σέ ποιά κατάστασι θά βρεθοῦμε τότε, ὅταν ριχθοῦμε στόν ποταμό ἐκεῖνο τοῦ πυρός πού διέρχεται πρό τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Κυρίου; Ποιός λοιπόν εἶναι ἐκεῖνος πού θά προτιμοῦσε νά τιμωρεῖται αἰώνια γιά κάτι ἐφήμερο καί παροδικό;

Στήν ὀρθόδοξη Πατερική θεολογία μας νά τονίσουμε πώς ἡ ἁμαρτία συντελεῖται μέ τήν ἀποδοχή καί ἐνήδονη βίωσι τῶν ἐμπαθῶν καί ἐφαιμάτων λογισμῶν. Ὁ Εὐάγγελος ὁ ἐκ Πόντου, ἀναλύοντας τή θεολογική ἔννοια τῶν λογισμῶν, μᾶς πληροφορεῖ: «Οἱ λογισμοί εἰκόνες εἰσὶν τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων ἅτινα ἐν τῷ νῷ τυποῦνται καί ἐν αὐτῷ περιφέρονται», δηλαδή οἱ λογισμοί εἶναι εἰκόνες τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων πού τυπώνονται στόν νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καί διαρκῶς στριφογυρίζουν μέσα σέ αὐτόν. Γιά αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο καί ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης στίς περίφημες Κατηχήσεις του ἐπισημαίνει: «Οἱ φίλοι τῶν λογισμῶν ἐπὶ τά πράγματα ἔρχονται».

Πνευματικό ἀνάχωμα κατά τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν, πού ἡ πραγμά-

τωση τους ὁδηγεῖ στήν ἁμαρτία, ἀποτελεῖ ἡ νήψη, δηλαδή ἡ διαρκῆς πνευματική ἐπαγρύπνηση. Μιλώντας γιά αὐτήν ὁ ἅγιος Ἰσυχίος ὁ Πρεσβύτερος καταθέτει: «Νῆψις ἐστὶ μέθοδος πνευματική ἀπαλλάττουσα πάμπαν τὸν ἄνθρωπον τῶν ἐμπαθῶν νοημάτων καὶ πολλῶν λόγων καὶ ἔργων, ὁδὸς δέ αὕτη ἐστὶ πάσης ἀρετῆς καὶ ἐντολῆς Θεοῦ, κυρίως δέ αὕτη ἐστὶ ἡ τῆς καρδίας καθαρότης, διὰ τοῦτο καὶ καρδιακή ἡσυχία αὕτη λέγεται».

Εἶναι χαρακτηριστικό τὸ γεγονός πὺς γιά τὴν Ὁρθόδοξη Πατερική Θεολογία δέν ὑπάρχουν μεγάλα ἢ μικρά ἁμαρτήματα. Ὁ ἄνθρωπος πού ἀγαπᾷ τὸν Θεόν ἔχει ἐπίγνωση πὺς καὶ τὸ ἐλάχιστο πνευματικὸ ἀτόπημα εἶναι ἔκπτωση τῆς Θείας ἀγάπης. Ἔτσι λοιπόν ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος μᾶς πληροφορεῖ: «Οἱ εὐγνώμονες δοῦλοι οὐκ ἐπίστανται διαφορὰν μικροῦ ἢ μεγάλου ἁμαρτήματος, ἀλλὰ ἅν μέχρι βλέμματος ἢ λόγου πταίσωσιν, διάκεινται ὡς ἐκπεπωκότες τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ».

Ἀπὸ τὴν πλευρά τῆ δικῆ του, ὁ ἅγιος Ἰσυχίος ὁ Πρεσβύτερος, ὅπως βέβαια καὶ ὅλοι οἱ Πατέρες τῆς Ὁρθοδοξίας, δέχεται πὺς ἡ ἁμαρτία γιά νά τελεσθεῖ περνᾷ ἀπὸ τὰ ἐξῆς στάδια. Πρῶτο στάδιο εἶναι ἡ προσβολή, δηλαδή εἰκόνες πού ἔρχονται διὰ τῶν αἰσθήσεων στὸν νοῦ. Ἡ προσβολή ἀφ' ἑαυτῆς δέν εἶναι ἁμαρτία. Τὸ δεύτερο στάδιο μᾶς εἰσάγει στήν ἁμαρτία, πού εἶναι ὁ συνδυασμός, δηλαδή ἡ ἐνήδονη ἐνασχόληση τοῦ νοῦ μέ τίς ἐμπαθεῖς εἰκόνες. Τὸ τρίτο στάδιο εἶναι ἡ συγκατάθεση τοῦ νοῦ, δηλαδή ἡ ἀποδοχή τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν, πού ὁδηγεῖ στήν κατὰ διάνοιαν ἁμαρτία. Ὄταν δέ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία, τότε ὁ ἄνθρωπος ὁδηγεῖται στήν ἁμαρτωλή πράξη, πραγματώνει δηλαδή τὴν κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτία, ἡ ὁποία ἐπαναλαμβανόμενη συνιστᾷ τὸ πάθος, πού κατὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κροστάνδης εἶναι ἓνας δήμιος καὶ βασιανιστὴς στή ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Μιλώντας ἀκριβῶς γιά τὴν ἁμαρτία, θά ἀναφέρει: «Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἐπανάσταση ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐναντίον τοῦ ἰδίου τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ἀποτελεῖ παραμόρφωση καὶ βεβήλωση τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ μέσα μας. Ἀποτελεῖ μολυσμὸ τῆς ψυχῆς, σκοτάδι τοῦ θανάτου, ἠθικὸ χάος. Εἶναι ἀκόμα ἐξασθένιση τῶν πνευματικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων καὶ συγχρόνως ἀπώλεια τοῦ πνευματικοῦ καταφυγίου πού εἶναι ὁ Θεός. Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἐκούσια πάθησις τῆς ψυχῆς, πού ἂν δέν θεραπευθεῖ μέ τὴ μετάνοια, ὁδηγεῖ στὸν προσωρινὸ καὶ τελικὰ στὸν αἰώνιο θάνατο. Ἡ ἁμαρτία εἶναι προσβολή ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας, ἐναντίον τῆς ὕψιστης ἐνότητος πού περικλείει, ἐναντίον τῆς Θείας ἀγάπης πού συνδέει τὰ μέλη της. Τέλος, ἡ ἁμαρτία εἶναι συμμετοχή στή σταύρωση τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι μιά καινούργιά Του Σταύρωση. Κάθε πάθος πού ἐνεργεῖ μέσα μας πρὸς βλάβην τοῦ πλησίον ἢ πρὸς σκανδαλισμὸ τοῦ εἶναι μιά δεύτερη Σταύρωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Τέλος νά αναφέρουμε πώς ἡ ἁμαρτία διαλύεται καί χάνεται, ὅπως ὅλοι οἱ Πατέρες διατείνονται, μέ τό μυστήριο τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως. Ὁ ἄββας Ἰσαάκ ὁ Σύρος ἐπισημαίνει: «Ἡ θέρμη τῆς μετανοίας καί ἡ ζέση τῶν δακρύων δίκην πυρός κατακλέβουσιν τόν ρυπον τῆς ἁμαρτίας». Σέ ἀνάλογο ὕφος καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, σέ μιά ἐξοχῇ ὁμιλία του στή θεραπεία τοῦ Παραλυτικοῦ, μιλώντας γιά τό μυστήριο τῆς ἐξομολογήσεως, διακηρύσσει: «Ὁ ἐξομολογούμενος θριαμβεύει ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας καί ὑπό τῶν τεσσάρων τούτων αἰρόμενος πρὸς Κύριον τόν Θεόν αὐτοῦ φέρεται, τουτέστιν τῆς οἰκείας καταγνώσεως, τῆς ἐξαγορεύσεως, τῆς ὑποσχέσεως πρὸς ἀποκὴν τοῦ κακοῦ καί τῆς πρὸς Αὐτόν δεήσεως. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα οὐ δύνανται προσεγγίσει ψυχὴν πρὸς Θεόν, ἐάν μὴ ἀποστεγᾶσιν τόν ὄροφον, τουτέστιν τό λογιστικόν τῆς ψυχῆς». Δηλαδή, αὐτός πού ἐξομολογεῖται νικᾷ καί καταισχύνει τὴν ἁμαρτία. Τέσσερις δέ καταστάσεις τόν φέρνουν κοντά στόν Θεόν. Πρώτη εἶναι ἡ αὐτομεμψία, δηλαδή νά μεμφθεῖς τόν ἑαυτόν σου γιά τὴν ἁμαρτία σου, δεύτερη εἶναι ἡ ἐξαγόρευση τῆς ἁμαρτίας σου ἐνώπιον τοῦ Πνευματικοῦ, τρίτη κατάσταση εἶναι νά ὑποσχεθεῖς πὺς θά ἀγωνιστεῖς κατὰ τῆς ἁμαρτίας καί τέταρτη νά παρακαλέσεις τόν Θεό νά εἶναι βοηθός σου σέ αὐτό τό ἐγχεῖρημα. Νά ξέρεις ὅμως, πὺς αὐτές οἱ καταστάσεις δέν θά σέ βοηθήσουν, ἂν δέν ἀλλάξεις πραγματικά τόν τρόπο σκέψης καί νοοτροπίας σου.

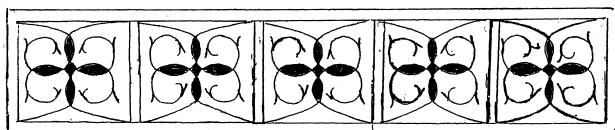
Αὐτὴ λοιπόν εἶναι ἡ ἁμαρτία, τραγωδία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, πού σκοτίζει τό λογιστικό, θυμικό καί ἐπιθυμητικό τῆς ψυχῆς καί ἀμαυρώνει τόν εἰκονισμό τοῦ Θεοῦ στό ἀνθρώπινο πρόσωπο. Ἡ δέ μητέρα μας Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ὡς φιλόστοργη μητέρα, ὡς πνευματικὴ μήτηρ καί τροφός, κατὰ τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, μέσα ἀπὸ τό μυστήριο τῆς ἐξομολόγησής καί τὰ ἄλλα μέσα πού παρέχει, μᾶς δίνει τὴ δυνατότητα διαγραφῆς τῆς ἁμαρτίας καί βίωσης τῆς κατὰ Θεόν ζωῆς.

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Θεολόγος

Διευθυντὴς Γραφείου Ὁρθοδόξου Ὁμολογίας,
Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ

Δημήτριου Χ. Καπαῖν

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

ἡ ἀμαρτία ἀποτελεῖ μία ἀπό τίς κεντρικότερες ἔννοιες τῆς χριστιανικῆς θεολογίας, ὅχι μόνο διότι συνδέεται μέ τήν πτώση τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά κυρίως ἐπειδὴ ἀποκαλύπτει τό δράμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου. Ἡ Ἐκκλησία δέν ἀντιμετώπισε ποτέ τήν ἀμαρτία ὡς μία ἀπλή ἠθική παρέκκλιση ἢ ὡς νομική παράβαση κάποιων ἐντολῶν, ἀλλά ὡς ὑπαρξιακή ἀλλοίωση τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό, μέ τόν συνάνθρωπο καί μέ τόν ἴδιο του τόν ἑαυτό. Ἡ οὐσία τῆς ἀμαρτίας βρίσκεται ἀκριβῶς σέ αὐτή τή διάσπαση τῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ στήν ἀπομάκρυνση ἀπό τόν Θεό πού εἶναι ἡ πηγή τῆς ζωῆς.

Ἡ Ἁγία Γραφή παρουσιάζει ἥδη ἀπό τίς πρῶτες σελίδες τῆς Γενέσεως τό μυστήριο τῆς ἀμαρτίας. Ἡ πτώση τῶν πρωτοπλάστων δέν ἦταν ἀπλῶς ἡ παράβαση μίας ἐντολῆς «ἀπό παντός ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ· ἀπό δέ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλόν καί πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ» (Γεν. β' 16-17). Στήν πραγματικότητα ἐπρόκειτο γιά τήν ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου νά αὐτονομηθεῖ ἀπό τόν Θεό, νά ὑπάρξει χωρίς Ἐκεῖνον. Ἡ προτροπή τοῦ ὄφεως, «ἔσσεσθε ὡς θεοί» (Γεν. γ' 5), φανερώνει ἀκριβῶς αὐτόν τόν πειρασμό τῆς αὐτονόμησης καί τῆς αὐτάρκειας. Ἔτσι, ἡ ἀμαρτία ἐμφανίζεται ὡς ἄρνηση ἐμπιστοσύνης πρὸς τόν Θεό καί ὡς ἀντικατάσταση τοῦ θελήματός Του ἀπό τό ἀνθρώπινο θέλημα.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐμβάθυναν ἰδιαίτερα στό νόημα αὐτό. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής συνδέει τήν ἀμαρτία μέ τήν παρά φύσιν κίνηση τῆς ἀνθρώπινης θελήσεως. Ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε γιά νά κινεῖται πρὸς τόν Θεό, νά ἀγαπᾷ καί νά κοινωνεῖ μαζί Του. Ὅταν ὁμως στρέφεται ἀποκλειστικά πρὸς τόν ἑαυτό του καί πρὸς τά κτιστά πράγματα, τότε διαστρέφει τή φυσική του πορεία. Κατά τόν Μέγα Βασίλειο, «τό κακόν οὐκ ἔχει οὐσίαν, ἀλλ' ἐστὶ στέρνησις τοῦ ἀγαθοῦ» δηλ. ἡ ἀμαρτία δέν εἶναι οὐσία· δέν ἀποτελεῖ κάτι πού δημιουργήσε ὁ Θεός. Εἶναι στέρνησις, παραμόρφωση καί διαφθορά τοῦ ἀγαθοῦ.

Ὁ Θεός δημιούργησε τόν κόσμο καλὸ καί τίποτε κακὸ δέν προέρχεται ἀπὸ Ἐκεῖνον. Τό κακὸ δέν ὑπάρχει ἀπὸ μόνο του ὡς κάποια ἀνεξάρτητη πραγματικότητα, ἀλλὰ ἐμφανίζεται ὅταν ὁ ἄνθρωπος χρησιμο-

ποιεί λανθασμένα την ελευθερία του. Ὁ πεπωκώς ἄνθρωπος τοποθετεῖ στό κέντρο τῆς υπάρξεώς του, ὄχι τόν Θεό ἀλλά τόν ἑαυτό του. Γί' αὐτό καί ὅλη ἡ ζωή τοῦ ἐγωκεντρικοῦ ἀνθρώπου περιστρέφεται γύρω ἀπό τήν αὐτοδικαίωση, τήν αὐτοπροβολή καί τήν αὐτάρκεια. Ἔτσι ἡ φιλαυτία, τήν ὁποία οἱ Πατέρες χαρακτηρίζουν «μητέρα τῶν παθῶν», ἀποτελεῖ τήν ἐσωτερική ρίζα κάθε ἁμαρτίας. Ἀπό αὐτήν γεννῶνται ἡ φιληδονία, ἡ φιλοδοξία, ἡ φιλαργυρία, ἡ ὑπερηφάνεια καί κάθε ἄλλη μορφή ἀποξένωσης ἀπό τήν ἀγάπη.

Ἡ ἁμαρτία ὅμως δέν παραμένει ἀπλά μία ἐσωτερική κατάσταση. Ἐχει πάντοτε κοινωνικές καί κοσμικές συνέπειες. Ἡ διάσπαση τῆς σχέσεως μέ τόν Θεό ὀδηγεῖ καί στή διάσπαση τῆς σχέσης τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν συνάνθρωπό του καί καί ἐπέκταση μέ τή φύση. Ὁ Κάιν φονεύει τόν Ἀβελ, οἱ ἄνθρωποι μέσα στήν ἀλαζονεία τους οἰκοδομοῦν τόν πύργο τῆς Βαβέλ, οἱ κοινωνίες γεμίζουν ἀδικία καί βία. Ἡ ἁμαρτία ἐπομένως δέν εἶναι ἀτομική μόνο ὑπόθεση ἀλλά τραῦμα πού διαπερνᾷ ὁλόκληρη τήν ἀνθρώπινη κοινότητα ἀκόμη καί τήν ἴδια τή δημιουργία. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει ὅτι «*συστενάζει καί συνωδίνει πᾶσα ἡ κτίσις*» (Ρωμ. ν' 22), περιμένοντας τή λύτρωση τοῦ ἀνθρώπου.

Ἰδιαίτερη σημασία ἔχει καί ἡ διάκριση μεταξύ ἁμαρτίας καί ἁμαρτωλότητας. Ἡ Ἐκκλησία δέν ταυτίζει ποτέ τόν ἄνθρωπο μέ τήν ἁμαρτία του. Ὁ ἄνθρωπος παραμένει εἰκόνα Θεοῦ ἀκόμη καί ὅταν ἀπομακρυνθεῖ ἀπό Ἐκεῖνον. Αὐτή ἡ ἀλήθεια θεμελιώνει καί τή δυνατότητα τῆς μετάνοιας. Ἐάν ἡ ἁμαρτία ἀποτελοῦσε οὐσία τοῦ ἀνθρώπου, τότε ἡ σωτηρία θά ἦταν ἀδύνατη. Ἐπειδή ὅμως εἶναι ἀλλοίωση καί ἀσθένεια, μπορεῖ νά θεραπευθεῖ. Ὅπως τονίζει καί ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἡ Ἐκκλησία εἶναι «*ἱατρεῖον πνευματικόν καί οὐ δικαστήριον*».

Ἡ πατερική παράδοση συνδέει ἄρρηκτα τήν ἁμαρτία μέ τό αὐτεξούσιο τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός σημειώνει χαρακτηριστικά ὅτι: «*πᾶν γάρ λογικόν αὐτεξούσιον*», ἐνῶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος τονίζει ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν ὑπόκειται σέ «*ἀνάγκης τυραννίδι*», ἀλλά εἶναι «*ἐλευθέρας γνώμης κυρίως*». Ἔτσι, παρά τίς βιολογικές, ψυχολογικές καί κοινωνικές ἐπιδράσεις, ἡ θεολογία ἐπιμένει ὅτι ὁ ἄνθρωπος παραμένει ἐλεύθερο καί ὑπεύθυνο πρόσωπο.

Παράλληλα, ἡ σύγχρονη ἐποχή βιώνει μιᾷ βαθιά ὑπαρξιακή κρίση, πού δείχνει τήν ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεό. Ἡ μοναξιά, τό ἄγχος, ἡ βία καί τό αἶσθημα τοῦ κενοῦ δέν ἐξηγοῦνται μόνο κοινωνικά ἢ ψυχολογικά. Ὄταν ὁ ἄνθρωπος ἀπομακρύνεται ἀπό τή σχέση του μέ τόν Θεό, βιώνει ἐσωτερική σύγχυση καί ἀποξένωση. Ἔτσι, ἡ ἁμαρτία δέν εἶναι ἀπλῶς παράβαση ἑνός νόμου, ἀλλά ἀπομάκρυνση ἀπό τήν ἴδια τήν πηγή τῆς ζωῆς.

Ὡστόσο, τό χριστιανικό μήνυμα δέν σταματᾷ στή διαπίστωση τῆς

πτώσεως. Ἡ Ἐκκλησία κηρύσσει τή δυνατότητα τῆς θεραπείας καί τῆς ἀποκαταστάσεως. Ὁ Χριστός προσέλαβε ὁλόκληρη τήν ἀνθρώπινη φύση, ὥστε νά θεραπεύσει τό τραῦμα τῆς ἁμαρτίας. Μέ τήν Ἐνανθρώπηση, τόν Σταυρό καί τήν Ἀνάστασή Του κατήργησε τή δύναμη τῆς φθορᾶς καί ἄνοιξε στόν ἄνθρωπο τόν δρόμο τῆς θεώσεως. Ἔτσι, ἡ σωτηρία δέν εἶναι ἀπλῶς ἀπαλλαγή ἀπό τήν ἐνοχή, ἀλλά ἀποκατάσταση τῆς κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό.

Ἡ μετάνοια, μέσα σέ αὐτό τό πλαίσιο, δέν ἀποτελεῖ ψυχολογική ἐνοχή οὔτε ἀπλή συναισθηματική λύπη. Εἶναι ἀλλαγὴ νοός καί τρόπου υπάρξεως. Ὁ ἄνθρωπος καλεῖται νά ἐξέλθει ἀπό τήν αὐτάρκεια τοῦ ἐγῶ καί νά ἐπιστρέψει στήν κοινωνία τῆς ἀγάπης. Ἡ ἐξομολόγηση, ἡ προσευχή, ἡ ἄσκηση καί ἡ συμμετοχή στή θεία Εὐχαριστία ἀποτελοῦν θεραπευτικές ὁδούς μέσα ἀπό τίς ὁποῖες ὁ ἄνθρωπος ἀνακαινίζεται ἐν Χριστῷ.

Τελικά, ἡ οὐσία τῆς ἁμαρτίας βρίσκεται στήν ἄρνηση τῆς ἀγάπης. Ὁ Θεός εἶναι ἀγάπη καί ὁ ἄνθρωπος πλάσθηκε γιά νά μετέχει σέ αὐτήν. Κάθε φορά πού ὁ ἄνθρωπος κλείνεται στόν ἑαυτό του, ἀρνεῖται αὐτή τή σχέση καί μετατρέπει τήν ἐλευθερία σέ αὐτονομία. Αὐτό ἀπό μόνο του γεννᾷ τήν ἁμαρτία καί κάθε φορά πού ἐπιστρέφει στήν ἀγάπη, στή συγχώρηση καί στήν κοινωνία μέ τόν Θεό καί τοὺς ἀνθρώπους, τότε ἀρχίζει ἤδη ἡ θεραπεία καί ἡ ἀνακαίνιση τῆς υπάρξεώς του.

Ἡ θεολογία τῆς ἁμαρτίας δέν ἀποσκοπεῖ λοιπόν στήν καλλιέργεια φόβου ἢ ἐνοχῆς, ἀλλά στήν ἀποκάλυψη τῆς ἀλήθειας τοῦ ἀνθρώπου. Δείχνει τόσο τό μέγεθος τῆς πτώσεως ὅσο καί τό μεγαλεῖο τῆς θείας ἀγάπης. Διότι ἐκεῖ ὅπου *ἐπλεόνασε ἡ ἁμαρτία* κατὰ τόν Ἀπόστολο Παῦλο, *ὑπερεπερίσσευσε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ* (Ρωμ. ε' 20), προσφέροντας στόν ἄνθρωπο τή δυνατότητα νά μεταβεῖ ἀπό τή φθορά στή ζωή καί ἀπό τήν ἀποξένωση στήν αἰώνια κοινωνία μέ τόν Δημιουργό του.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΚΑΠΠΑΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Διάκονου ᾿Ανδρέα Ματέι

Η ΑΜΑΡΤΙΑ, Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ

Μιά πατερική καί νηπτική φαινομενολογία τῆς πώσης

Εἰσαγωγή: Ὁ ὄντολογικός χαρακτήρας τοῦ κακοῦ καί τῆς ἁμαρτίας

τὴν ὀρθόδοξη πατερική θεολογία, τὸ κακὸ δὲν διαθέτει δική του αὐθύπαρκτη οὐσία, φύση ἢ ὑπόσταση. Ὁ Θεός, ὡς πηγή κάθε ἀγαθότητας, δὲν δημιουργεῖ τίποτα τὸ κακὸ, καί συνεπῶς τὸ κακὸ δὲν ἔχει φυσικὴ ὄντοτητα οὔτε ἀποτελεῖ κτίσμα. Ὅπως χαρακτηριστικὰ σημειώνει ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης, διαχωρίζοντας τὸ πραγματικὸ «ὄν» ἀπὸ τὸ «μὴ ὄν», τὸ κακὸ στερεῖται πραγματικῆς σύστασης: «...τί μὲν ἔστιν ὡς ἀληθῶς τὸ ὄν, ὃ τῇ ἑαυτοῦ φύσει τὸ εἶναι ἔχει· τί δὲ τὸ μὴ ὄν, ὃ ἐν τῷ δοκεῖν εἶναι μόνον ἐστίν, ἀνυπόστατον ἔχον ἐφ' ἑαυτοῦ τὴν φύσιν»¹.

Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τὸν λόγο, ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης τὸνίζει ὅτι τὸ κακὸ δὲν ἔχει ὑπόσταση, ἀλλὰ «παρυπόστασιν», διότι ὑφίσταται παρασιτικά, μόνο ὡς ἀλλοίωση καί στέρνηση τοῦ ἀγαθοῦ: «Διὸ οὔτε ὑπόστασιν ἔχει τὸ κακόν, ἀλλὰ παρυπόστασιν, τοῦ ἀγαθοῦ ἕνεκα καί οὐκ ἑαυτοῦ γινόμενον»². Τὸ κακὸ, ταυτιζόμενο θεολογικά μέ τὸ «μὴ ὄν», στερεῖται δικοῦ του, θετικοῦ λόγου ὑπαρξης. Σχολιάζοντας μάλιστα τὰ ἀρεοπαγιτικά συγγράμματα, ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς ξεκαθαρίζει ἀπόλυτα τὸν μηδενικὸ χαρακτήρα του: «...μηδαμῇ μηδὲν ὄν λέγει τὸ κακόν»³.

Ἡ ἁμαρτία ὡς ἀστοχία, «παράχρησις» καί ἐσφαλμένη ἄλογη κίνηση

Ἐφόσον τίποτα ἀπὸ ὅσα δημιουργεῖ ὁ Θεός δὲν εἶναι κακὸ καθεαυτό, ἡ ἁμαρτία προκύπτει ἀποκλειστικά στὸν κῶρο τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας (τοῦ αὐτεξουσίου), μέσα ἀπὸ τὴν κακὴ χρῆση τῶν φυσικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς ὀρίζει τὸ κακὸ ἀκριβῶς ὡς τὴν ἐκτροπὴ καί τὴν παράλογη κίνηση αὐτῶν τῶν δυνάμεων μακριὰ ἀπὸ τὸν τελικὸ καί φυσικὸ τους σκοπὸ (τὸν Θεό): «Ὁὐ περὶ τὴν οὐσίαν τῶν γεγονότων τὸ κακόν θεωρεῖται· ἀλλὰ περὶ τὴν ἐσφαλμένην ἀλόγιστον κίνησιν»⁴. Ὅταν δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος ἀποτυγχάνει ἀπὸ αὐτὴ τὴ φυσικὴ κίνηση, ὁδηγεῖται «εἰς τὴν παρά φύσιν ἄλογον καί παντελεῖ καί ἀνούσιον ἀνυπαρξίαν»⁵.

Στό ἴδιο πνεῦμα, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ὑπογραμμίζει ὅτι τὰ ἀποτρόπαια πάθη καί ἡ ἁμαρτία γεννιοῦνται ἀπό τήν «παράχρησιν» τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς (τοῦ λογιστικοῦ, τοῦ θυμικοῦ καί τοῦ ἐπιθυμητικοῦ), ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀνατρέπει τή φυσική τους ἱεραρχία καί δέν τίς ὑποτάσσει ὀρθά στόν νοῦ: «*Παράχρησις γάρ ἐστὶ τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς ἡ τὰ τῶν παθῶν ἀποτρόπαια φύουσα, καθάπερ καί τήν μεμωραμένην σοφίαν ἡ τῆς γνώσεως τῶν ὄντων παράχρησις*»⁶. Ἡ ἁμαρτία, λοιπόν, νοεῖται ὡς μία συνειδητή ἀστοχία καί ἀποτυχία τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος, ἀντὶ νά καλλιεργήσει τίς φυσικὲς του δυνάμεις πρὸς τὸ ἀγαθόν, τίς στρέφει ἀλόγιστα πρὸς τὰ μάταια.

1. *Ὁ ρόλος τοῦ Διαβόλου καί τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας του.*
Ὁ διάβολος ὡς ὑποκινητὴς καί ὄχι ὡς δυνάστης.

Ἡ ὀρθόδοξη παράδοση ἀπορρίπτει κατηγορηματικὰ τὴν ἀντίληψη μιᾶς ὄντολογικῆς δυαρχίας, ὅπου ὁ διάβολος κατέχει αὐτόνομη, ἀπόλυτη καί κυριαρχικὴ ἐξουσία ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀντιθέτως, ἡ δύναμη τοῦ πονηροῦ εἶναι αὐστηρά περιορισμένη, ἐλέγχεται ἀπὸ τὴ θεία πρόνοια καί ἐξαρτᾶται ἀπόλυτα ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη συγκατάθεση. Ἀνακεφαλαιώνοντας τὴν πατερικὴ διδασκαλία, ὁ ὁσῖος Πέτρος ὁ Δαμασκηνὸς ἐπισημαίνει ὅτι «ὁ διάβολος δέν μπορεῖ νά κάνει τίποτε πού νά ὀδηγεῖ στὴν ἀπώλεια ὅπως λόγου χάριν νά προκαλέσει ἀντίθετη προαίρεση ἢ ἀδυναμία ἢ ἀθέλητη ἄγνοια ἢ ὁ,τιδήποτε ἄλλο ὥστε νά βιάσει τὸν ἄνθρωπο, παρὰ μόνο βάζει στό νοῦ ἐνθύμηση τοῦ κακοῦ»⁷.

Ἡ ἁμαρτία, συνεπῶς, καθίσταται πράξη προσωπικῆς εὐθύνης: «ἐκεῖνος πού κάνει τὸ κακόν, μόνο τὸν ἑαυτό του ἄς κατηγορεῖ, γιατί κανεὶς δέν τὸν τραβᾷ διὰ τῆς βίας· ὁ Θεὸς τὸν ἔκανε αὐτεξούσιο, ὥστε νά γίνεῖ ἄξιός γιὰ ἐπαίνους ἐκ μέρους Του, ὅταν παρουσιάζεται νά προτιμᾷ μέ τὴ θέλησή του τὸ ἀγαθόν καί ὄχι νά μετέχει σ' αὐτό ἀπὸ ἀνάγκη τῆς φύσεως, ὅπως τὰ ἄλογα ζῶα καί τὰ ἄψυχα, ἀλλὰ ὅπως ταιριάζει στό λογικόν του, μέ τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς τὸν τίμησε»⁸. Ὁ διάβολος προτείνει τὴ δαιμονικὴ σπορά, ἀλλὰ ἡ τελικὴ πράξη τῆς παρακοῆς ἀνήκει καθαρά στόν ἄνθρωπο.

Ἡ ψευδαίσθηση καί ἡ φαντασία ὡς τὰ κύρια ὄπλα τοῦ διαβόλου

Ἐφόσον ὁ διάβολος, ἔχοντας ἐκπέσει ἀπὸ τὴ θεία χάριν, στερεῖται πραγματικῆς δημιουργικῆς ἱκανότητας, τὸ πεδίο δράσης του περιορίζεται στόν χῶρο τοῦ νοῦ καί τῆς φαντασίας. Σύμφωνα μέ τὸν Ὅσιο Ἡσύχιον τὸν Πρεσβύτερον, ἡ φαντασία ἀποτελεῖ τὸν ἀπαραίτητο ἀγωγὸ τοῦ πειρασμοῦ: «Ὁ σατανᾶς δέν μπορεῖ χωρὶς φαντασία νά δημιουργεῖ λογισμούς καί νά τοὺς παρουσιάζει στό νοῦ γιὰ νά τὸν ἐξαπατήσει»⁹. Δημιουργεῖ ψευδαισθήσεις καί νοητὰ εἶδωλα προκειμένου νά θολώσει τὴ διάνοια. «Ὁ πειρασμός προσβάλλει τὸν φρόνιμο λογισμὸ, σκοτίζει τὸν

νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καί δημιουργεῖ τὰ εἰδωλικά φαντάσματα. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος στή βιογραφία τοῦ Μ. Ἀντωνίου σέ πάμπολλες θέσεις μιλάει γιά τὰ πλάσματα τῆς φαντασίας τῶν πειραζομένων, ὥστε οἱ πειραζόμενοι νά νομίζουν πῶς παλεύουν μέ τερατόμορφα ὄντα ... Ἡ στατανοφάνεια εἶναι ἐρεθισμός καί προσβολή τῆς φαντασίας μέ παθολογική ἀλλοίωση τῆς λειτουργίας τοῦ ὀρθοῦ λόγου»¹⁰. Ἡ δύναμη τοῦ ἐχθροῦ, ἐπομένως, ὑφίσταται μόνο στό βαθμό πού ὁ ἄνθρωπος τοῦ δίνει ἀξία μέσω τῆς προσοχῆς του.

Τίθεται τό εὐλόγο θεολογικό ἐρώτημα: Γιατί ὁ Θεός ἐπιτρέπει τόν πειρασμό; Ἡ ἀπάντηση τῆς Ἐκκλησίας εἶναι σαφῶς θεραπευτική καί παιδαγωγική. Ὁ ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος διευκρινίζει ὅτι ἡ δύναμη τοῦ διαβόλου τελεῖ ὑπό τήν αὐστηρή κρίση καί παραχώρηση τοῦ Κυρίου: «ἐπειδή καί ὁ διάβολος εἶναι δοῦλος καί κτίσμα τοῦ Θεοῦ, δέν πειράζει κατά τήν κρίση του, οὔτε ἐπιφέρει θλίψεις ὅσο θέλει, ἀλλά ὅσο τοῦ ἐπιτρέπει κατά παραχώρηση ὁ Θεός»¹¹. Μέσα σέ αὐτό τό πλαίσιο, ὁ διάβολος, παρά τή θέλησή του, καθίσταται ὄργανο τῆς θείας οἰκονομίας. Ὁ ἴδιος Πατέρας τόν παρομοιάζει μέ ἐργαλεῖο νοθεσίας: «Ραβδί παιδαγωγικό καί λουρί μαστιγώσεως εἶναι ὁ ἄρχοντας τοῦ κόσμου τούτου», ἐπισημαίνοντας ὅτι τελικά «μέσω τοῦ διαβόλου οἰκονομεῖται ἓνα πολύ μεγάλο θεῖο σχέδιο» γιά τήν πνευματική προκοπή τῶν ἀνθρώπων.

2. Ἡ φαινομενολογία τῆς ἁμαρτίας καί ἡ ἀνατομία τῆς πώσης. Οἱ «τρεῖς γίγαντες» τοῦ ἐχθροῦ.

Γιά νά ἐγκαθιδρύσει τήν κυριαρχία του ὁ ἐχθρός, ἐκμεταλλεύεται μία συγκεκριμένη πνευματική παθολογία, τήν ὁποία ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἀσκητής περιγράφει ὡς τούς «τρεῖς γίγαντες» τοῦ διαβόλου, πάνω στους ὁποίους στηρίζεται ὅλη ἡ ἐχθρική δύναμη. Αὐτοί εἶναι «ἡ ἄγνοια, μπερὰ ὅλων τῶν κακῶν, ἡ λησμοσύνη, ἀδελφή, βοηθός καί συνεργασία τῆς ἄγνοιας, καί ἡ ραθυμία»¹². Ἡ ραθυμία, μάλιστα, ὑφαίνει ἓνα σκοτεινό σύννεφο πού σκεπάζει τήν ψυχή καί στηρίζει τίς ἄλλες δύο κακίες, ἐνισχύοντας τήν πνευματική παραλυσία. Μέσα ἀπό αὐτή τήν τριαδική σύμπλεξη, ὁ ἄνθρωπος χάνει τήν πνευματική του ἐγρήγορη (νήψη), διότι «ἀπό τήν ραθυμία, τή λησμοσύνη καί τήν ἄγνοια δυναμώνουν τὰ ὑποστυλώματα τῶν λοιπῶν παθῶν καί μεγαλώνουν»¹³. Ὅταν ὁ νοῦς τυφλωθεῖ ἀπό τή λήθη καί τήν ἄγνοια τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, παραδίδεται στίς ἐπιθέσεις τοῦ πονηροῦ.

Ἡ ὀρθόδοξη νηπτική παράδοση περιγράφει μέ μεγάλη ἀκρίβεια τήν πορεία τοῦ λογισμοῦ ἀπό τήν πρώτη του ἐμφάνιση μέχρι τήν τέλεση τῆς ἁμαρτίας, καθὼς ἡ πώση δέν γίνεται ἀκαριαία, ἀλλά ἀκολουθεῖ μιά κλιμακωτή ἐξέλιξη. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (ὅπως καί σύσσωμη ἡ ἀσκητική παράδοση) διακρίνει μέ σαφήνεια τὰ στάδια αὐτῆς τῆς ἐσω-

τερικῆς πάλης: «Στούς λογισμούς αὐτοὺς διακρίνομε τὰ ἐξῆς: προσβολή, συνδυασμός, πάλη, πάθος, συγκατάθεση (πού πλησιάζει καί μοιάζει μέ τήν πράξη), ἐνέργεια καί αἰχμαλωσία»¹⁴.

Ἡ ἀρχική «προσβολή» ἀποτελεῖ ἀπλῶς μία «ἀπλή ὑπόμνηση τοῦ διαβόλου», ἡ ὁποία ἀπό μόνη της εἶναι ἀναμάρτητη καί βρίσκεται ἐκτός τῆς δικαιοδοσίας τοῦ αὐτεξουσίου μας· ἐάν ὅμως ὁ ἄνθρωπος δέν τήν ἀπορρίψει ἄμεσα, ἀκολουθεῖ ὁ «συνδυασμός», πού εἶναι «ἡ παραδοχή τοῦ λογισμοῦ πού μᾶς ὑποβάλλει ὁ ἐχθρός, καί μ' ἓνα τρόπο, ἡ μελέτη τοῦ πονηροῦ λογισμοῦ καί ἡδονική συνομιλία μέ τήν προαίρεσή μας»¹⁵. Ἡ τραγική κατάληξη αὐτῆς τῆς συνομιλίας εἶναι ἡ «συγκατάθεση» (ἡ ἐκούσια παραχώρηση στό πάθος) καί ἡ «αἰχμαλωσία», δηλαδή «ἡ βίαιη καί ἀθέλητη ἀπαγωγή τῆς καρδιάς»¹⁸, ἡ ὁποία τελικά ὁδηγεῖ στό «πάθος» (τήν παγιωμένη ἔξη/ἐθισμό) καί τήν «ἐνέργεια», πού εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἁμαρτωλή πράξη. Ἡ βαθιά γνώση αὐτοῦ τοῦ μηχανισμοῦ εἶναι θεμελιώδης στόν ἀόρατο πόλεμο, ὥστε ἡ ἁμαρτία νά ἀναχαιτίζεται ἤδη ἀπό τή φάση τῆς προσβολῆς.

Ἡ πτώση, λοιπόν δέν συνιστᾷ ἀπλῶς μία ἠθική παράβαση, ἀλλά μία ριζική ὄντολογική διαστροφή τῆς ψυχοσωματικῆς λειτουργίας. Κατά τήν πατερική ἀνθρωπολογία, ἡ ψυχὴ διαθέτει τρεῖς δυνάμεις: τό λογιστικό, τό θυμικό καί τό ἐπιθυμητικό. Ὁ ὁσῖος Φιλόθεος ὁ Σιναΐτης παρατηρεῖ ὅτι: «Αὐτά λοιπόν τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς, ὁ διάβολος φαίνεται ὅτι τὰ πολεμᾷ νύχτα καί ἡμέρα. Καί ἀφοῦ πολεμᾷ ὁ σατανᾶς τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς, ἄρα πολεμᾷ τίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ· γιατί ὁ Χριστός νομοθετεῖ μέ τίς ἐντολές τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς, που εἶναι τό θυμικό, τό ἐπιθυμητικό καί τό λογιστικό»¹⁶. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής ἐξηγεῖ ὅτι ἡ κακία καί ἡ ἁμαρτία ἐγκαθιδρύονται μέσα μας ἀπό τόν πονηρό «κατά τή σφαλερὴ χρήση τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, δηλαδή τοῦ λογιστικοῦ, τοῦ ἐπιθυμητικοῦ καί τοῦ θυμοειδοῦς». Ὁ διάβολος, ἐπιτιθέμενος, «μᾶς ἐξαπάτησε μέ δόλο κατά τρόπο κακοῦργο καί πανοῦργο διά μέσου τῆς φιλαυτίας προσβάλλοντάς μας μέ τήν ἡδονή, καί ἔτσι μᾶς χώρισε κατά τήν προαίρεση τόν ἓνα ἀπό τόν ἄλλο καί ἀπό τό Θεό»¹⁷.

Ὑπό τήν ἐπήρεια τῆς ἁμαρτίας, τό λογιστικό τυφλώνεται μέ τήν υπερηφάνεια καί τήν ἄγνοια, τό θυμικό διαβρώνεται μέ τό μῖσος καί τή μνησικακία, καί τό ἐπιθυμητικό ὑποδουλώνεται στή σαρκική φιληδονία. Ἐτσι, ἡ ἁμαρτία ἀποδεικνύεται ὡς ἡ βαθιά ἀλλοίωση τῆς θεόδοτης «φυσιολογίας» τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης.

3. Ἡ νέκρωση τῆς ἁμαρτίας μέσω τῆς θείας Χάριτος.

Ὁ τελικός σκοπός τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι ἀπλῶς ἡ ἠθική του βελτίωση, ἀλλά ἡ ὄντολογική του μεταμόρφωση καί ἡ νέκρωση τῆς ἁμαρτίας μέσω τῆς θείας Χάριτος. Ἡ θεραπεία ἐπέρχεται ὅταν ὁ νοῦς ἐπι-

στρέφει στόν Δημιουργό του καί ένώνονται ξανά οί διασπασμένες δυνάμεις τῆς ψυχῆς. Ὡπως διδάσκει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ ἄνθρωπος φτάνει στή θέωση ὅταν *«τῆς εἰκόνης ἀνελθούσης πρὸς τό ἀρχέτυπον καί τῆς θείας ἀπειλημένης ἐνέργειας, μᾶλλον δέ Θεοῦ τῇ θεώσει γεγεννημένης»*¹⁸.

Μέσω τῆς ἀδιάλειπτης προσευχῆς καί τῆς νήψης, ὁ νοῦς καί ἡ καρδιά καθαίρονται, τά πάθη καταναλίσκονται (διότι ὁ Θεός εἶναι «πῦρ καταναλίσκον») καί ὁ ἄνθρωπος ἐπανέρχεται στήν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού τοῦ δωρήθηκε ἀρχικά στό ἅγιο Βάπτισμα.

Αὕτῃ ἡ δυναμική πορεία σηματοδοτεῖ τή μετάβαση ἀπό τό «κατ' εἰκόνα» στό «καθ' ὁμοίωσιν». Ὁ ἅγιος Παῖσιος ὁ Ἀγιορείτης διευκρινίζει ὅτι τό «κατ' εἰκόνα» τό ἔχουν ἀπό τή δημιουργία τους ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅμως στό «καθ' ὁμοίωσιν» περνοῦν μόνον ἐκεῖνοι πού ζοῦν σύμφωνα μέ τίς θεῖες ἐντολές: *«Κατ' εἰκόνα Θεοῦ εἴμαστε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἀλλά πόσοι βρισκόμαστε στόν δρόμο πρὸς τό καθ' ὁμοίωσιν; ... Γιά νά ὁμοιάσῃ ὁ ἄνθρωπος μέ τόν Θεό πρέπει νά ζῇ σύμφωνα μέ τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ κάνοντας δουλειά στόν ἑαυτό του. Ἔτσι καθαρίζεται ἀπό τά πάθη καί ἀποκτάει ἀρετές, καί τότε δέν εἶναι μόνον «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ, ἀλλά περνᾷ στό «καθ' ὁμοίωσιν», γιατί ἐνεργεῖ μέσα του ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ»*¹⁹. Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία βλέπει αὕτῃ τήν πορεία ὄχι ὡς μιά στατική ἢ δικανική δικαίωση, ἀλλά ὡς μιά ἀπειρη δυναμική φορά ὅπου *«τό δημιούργημα τείνει νά γίνει θεός κατά χάρη, νά φτάσῃ τήν ἄκρα τελείωση, νά μοιάσῃ τόν Θεό»*²⁰.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐνδίδει στήν ἁμαρτία καί τό πάθος, παραχωρεῖ οἰκειοθελῶς, «δικαιώματα» στόν διάβολο, ἐπιτρέποντάς του νά ἀποκτήσῃ ἐξουσία καί νά ἀσκεῖ δαιμονικές ἐπιδράσεις ἐπάνω του. Ἡ μοναδική ὁδός γιά τήν ἀκύρωση αὐτῆς τῆς δαιμονικῆς κυριαρχίας εἶναι ἡ εἰλικρινής μετάνοια καί ἡ ἐξαγόρευση (ἐξομολόγηση). Ἡ μετάνοια δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς μιά ἠθική ἢ δικανική πράξη ἐνοχῆς, ἀλλά μιά ριζική ὀντολογική ρήξη μέ τό κακό. Εἶναι τό *«βάπτισμα τῶν δακρύων»* μέσω τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος ἀναγεννιέται καί καθαρίζεται. Μόνο μέσω τῆς συντριβῆς τῆς καρδιάς, τοῦ εἰλικρινοῦς πόνου γιά τό σφάλμα καί τῆς ταπεινῆς ἐξομολόγησης, κόβονται ὀριστικά τά δικαιώματα τοῦ πονηροῦ.

Ἡ γνώση αὐτῆς τῆς ἐσωτερικῆς διεργασίας δέν ἔχει θεωρητικό μόνο χαρακτήρα· ἀποτελεῖ τό θεμέλιο τοῦ «ἀοράτου πολέμου». Ὁ πιστός καλεῖται σέ διαρκῆ ἐγρήγορση, ὥστε νά ἀναχαιτίζει τόν λογισμό ἥδη ἀπό τή φάση τῆς προσβολῆς, πρὶν αὐτός ὠριμάσῃ σέ συγκατάθεση καί ἔξη. Ἡ νήψη, ἡ ἀδιάλειπτη προσευχή καί ἡ εἰλικρινής μετάνοια δέν συνιστοῦν στιγμιαῖα κατορθώματα, ἀλλά μιά διά βίου πορεία καθάρσεως, στήν ὁποία ἡ θεία Χάρις συνεργεῖ ἀδιαλείπτως μέ τήν ἀνθρώπινη προαίρεση.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Γρηγορίου Νύσσης, *Περί τοῦ βίου Μωσέως*, PG 44, 333.
2. Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, *Περί θεῶν ὀνομάτων* δ' 31, PG 3, 732C.
3. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, *Σχόλια εἰς τὰ τοῦ Ἀγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου*, PG 4, 305B.
4. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, *Κεφάλαια περὶ ἀγάπης*, δ' 14, PG 90, 1052A.
5. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, *Σχόλια εἰς τὰ τοῦ Ἀγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου*, PG 4, 305C.
6. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, *Λόγοι ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων*, β' 2.19, ΕΠΕ 54, 388.
7. Ὁσίου Πέτρου τοῦ Δαμασκνοῦ, *Βιβλίον πρῶτον*, Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν, τόμ. Γ', (μτφρ. Ἀντώνιος Γ. Γαλίτης), ἐκδ. Τό Περιβόλι τῆς Παναγίας, Θεσσαλονίκη, 2006, σ. 73.
8. Ὁσίου Πέτρου τοῦ Δαμασκνοῦ, *Βιβλίον πρῶτον*, Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν, τόμ. Γ' (μτφρ. Ἀντώνιος Γ. Γαλίτης) ἐκδ. Τό Περιβόλι τῆς Παναγίας, Θεσσαλονίκη 2006, σ. 73.
9. Ἀγίου Ἡσυχίου τοῦ Πρεσβυτέρου, *Πρὸς Θεόδουλον, λόγος περὶ νήψεως καὶ ἀρετῆς χωρισμένος σὲ 203 κεφάλαια (τὰ λεγόμενα ἀντιρρητικά καὶ εὐκτικά)*, Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν, τομ. Α', (μτφρ. Ἀντώνιος Γ. Γαλίτης), ἐκδ. Τό περιβόλι τῆς Παναγίας, Θεσσαλονίκη, 2004, σ. 182.
10. Νίκου Α. Ματσούκα, *Δογματικὴ καὶ Συμβολικὴ Θεολογία Β', Ἐκθεσις τῆς ὀρθόδοξης πίστεως σὲ ἀντιπαράθεσιν μὲ τὴ δυτικὴν χριστιανοσύνην*, Φιλοσοφικὴ καὶ Θεολογικὴ Βιβλιοθήκη 3, Ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη, 1996, σσ. 190-191.
11. Ἀγίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, *Παράφρασις τῶν 50 λόγων τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου σὲ 150 κεφάλαια (Περί ὑπομονῆς καὶ διακρίσεως)*, γ' 39, Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν Α', σ. 263.
12. Ἀγίου Μάρκου τοῦ Ἀσκητοῦ, *Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν μονάζοντα Νικόλαον*, Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν Α', σ. 175.
13. Αὐτόθι.
14. Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκνοῦ, *Λόγος ψυχαφελῆς καὶ θαυμάσιος*, Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν, τόμ. Β', (μτφρ. Ἀντώνιος Γ. Γαλίτης), ἐκδ. Τό Περιβόλι τῆς Παναγίας, Θεσσαλονίκη, 2006, σ. 304.
15. Αὐτόθι.
16. Ὁσίου Φιλοθέου τοῦ Σιναΐτου, *Νηπτικὰ κεφάλαια*, Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν Γ', σ. 19.
17. Ἀγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, *Διάφορα κεφάλαια περὶ Θεολογίας, οἰκονομίας, ἀρετῆς καὶ κακίας. Τρίτη ἑκατοντάδα*, Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν Β', σ. 153.
18. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, *Περί θείας καὶ θεοποιου μεθέξεως ἢ περὶ τῆς θείας καὶ ὑπερφυοῦς ἀπλότητος*, β' 20, ΕΠΕ 61, 214.
19. Γέροντος Παΐσιου Ἀγιορείτου, *Μὲ πόνον καὶ ἀγάπην γιὰ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον*, Λόγοι Α', Ἱερὸν Ἡσυχαστήριον «Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος», Σουρωτὴ Θεσσαλονίκη, 1998, σ. 80.
20. Νίκου Α. Ματσούκα, *Δογματικὴ καὶ Συμβολικὴ Θεολογία Β', σ. 196.*

Ἐλευθέριου Οἰκονομάκου

ΑΜΑΡΤΙΑ: ΠΑΡΑΒΑΣΗ ἢ ΑΠΟΤΥΧΙΑ;

ά τελευταία χρόνια ἔχει πολύ κυκλοφορήσει σάν τό τελειότερο ἐπίτευγμα τῆς θεολογικῆς σκέψεως ἡ ἐξῆς θέση: Ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἀμαρτάνει, δέν παραβαίνει τόσο κάποια ἐντολή τοῦ Θεοῦ, κάποιο θεῖο νόμο, ὅσο ἀποτυχάνει στίς σχέσεις του μέ τό Θεό καί τούς συνανθρώπους του νά βιώνει τόν τριαδικό τρόπο ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, πού προσδιορίζεται ἀπό τήν ἀγαπητική, ἐρωτική ροπή πού συνδέει τά τρία πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἔτσι, λοιπόν, ἡ ἀμαρτία εἶναι μᾶλλον ἀποτυχία καί ὄχι παράβαση ἢ ἀθέτηση τοῦ θεοῦ νόμου. Ἀποψη ὄντως ἐλκυστική καί ἀξιόλογη πού φαίνεται νά καταργεῖ τή λογικοκρατία τοῦ θρησκευτικοῦ νομικισμοῦ. Τοῦ νομικισμοῦ πού ὑποβαθμίζει τή χριστιανική ζωή σέ ξερή τήρηση ἠθικῶν νόμων καί τυπικῶν διατάξεων, καί περισφίγγει τή σκέψη, τήν πράξη καί τή συνείδηση τοῦ πιστοῦ. Ἀκόμα περισσότερο, πού παρέχει γόνιμο ἔδαφος γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ αὐτοδικαιωμένου πουριτανισμοῦ ἢ τοῦ ὑποκριτικοῦ φαρισαϊσμοῦ.

Ἐπειδή ὅμως τό «ὀρθοδοξεῖν ἐστί σχοινοβατεῖν», κατά τόν Ἀγ. Γρηγόριον τό Θεολόγο, γιά δέ τό σχοινοβάτη τό νά πέσει ἀπό τά ἀριστερά τοῦ σχοινοῦ, εἶναι τό ἴδιο ἄσχημο μέ τό νά πέσει ἀπό τά δεξιά, κάποια σχόλια στήν παραπάνω θέση εἶναι χρήσιμα. Ὑπάρχουν σ' αὐτήν κάποιοι κίνδυνοι καί ἀρκετή μονομέρεια. Κατά τό σχολιασμό πού ἀκολουθεῖ ἐλπίζω νά μή ὑπερβαίνω τά ἐσκαμμένα καί παρεισφρέω σέ ἀποκλειστικούς χώρους πού γράφουν: «μηδεῖς ... ἀθεολόγητος εἰσὶτω».

Ἀποτυχίες ἀντιμετωπίζουμε πολλές στή ζωή μας. Οἱ σπουδαστές καί μαθητές στίς ἐξετάσεις τους, οἱ ἐπαγγελματίες στίς δουλειές τους, οἱ ἀθλητές στούς ἀγῶνες τους κλπ. Ἡ τρέχουσα ἔννοια τῆς ἀποτυχίας εἶναι ὅτι γι' αὐτήν στενοχωριόμαστε, πονᾶμε, ἀπογοιτευόμαστε, ἀπελπιζόμαστε. Ἀλλά δέν μετανοοῦμε. Γιατί νά μετανοήσουμε; Τί κακό κάναμε; Ἀποτύχαμε. Ἀπό ἔλλειψη ἱκανοτήτων, καλῆς προετοιμασίας, ἢ ἀπό κακή ἐκτίμηση τῶν πραγμάτων, κάναμε λάθη καί βλάψαμε τόν ἑαυτό μας. Δέν προσβάλαμε τόν ἀπαθῆ Θεό μέ κάποια παρακοή, ἢ ἀδιαφορία, ἢ ἰδιοτέλεια. Ἡ ἀποτυχία μας εἶναι δική μας ὑπόθεση. Γιατί νά Τοῦ ζητήσουμε συγχώρηση; Γιατί νά Τοῦ ποῦμε: «ἡμάρτομεν, ἡνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν ἐνώπιόν σου, οὐδέ συνετηρήσαμεν, οὐδέ ἐποιήσαμεν κα-

θώς ἐνετείλω ἡμῖν»; (Μ. Κανών).

Πῶς εἶναι δυνατόν ἕνας προπονητής π.χ. ποδοσφαιρικής ομάδας πού ἔχασε ἕνα κρίσιμο ἀγώνα νά πεῖ σέ κάποιον: «ἡμάρτηκα, ἐπλημμέλησα καί ἠθέτησα τήν ἐντολήν σου»; (Μ. Κανών). Τό πολύ πολύ νά παραιτηθεῖ γιά λόγους εὐθιξίας, ἀλλά καίτοι περίλυπος, δέν θά πεῖ «οὐκ ἔστι μοι ἄνεσις διότι παρώργισα τόν θυμόν σου, καί τό πονηρόν ἐνώπιόν σου ἐποίησα, μή ποιήσας τό θέλημά σου, καί μή φυλάξας τά προσταγήματά σου» (Προσευχή Μανασσῆ, Μ. ᾽Απόδειπνο). Ἡ μετάνοια λοιπόν, τό ἰσχυρότερο ὄπλο τοῦ Χριστιανισμοῦ, φοβᾶμαι ὅτι παραμερίζεται ἢ μάλλον ἀχρηστεύεται.

Οἱ ὑπέρμαχοι τῆς θέσεως πού σχολιάζουμε ἐξανίστανται: Ὁχι, ἡ μετάνοια κρατᾷ ὅλη τήν ἰσχύν της. Μετά – νοοῦμε. Ἀλλάζουμε διαθέσεις, ἀπόψεις, ἰδέες, στάση ζωῆς, ἀλλάζουμε τακτική. Αὐτό ὅμως κάνει καί ὁ προπονητής μας: στούς ἐπόμενους ἀγῶνες ἀλλάζει τή διάταξη τῶν παικτῶν στό γήπεδο, τούς δίνει ἄλλες ὁδηγίες, μέχρι νά ἐπιτύχει τήν κατά τό δυνατόν πιό ἀποδοτική μορφή παιχνιδιοῦ τῆς ομάδας του. Φοβᾶμαι, ὅμως, ὅτι αὐτό δέν εἶναι ἡ Χριστιανική μετάνοια. Χωρίς συνείδηση τῶν παραβάσεών μας καί τῆς ἐπικειμένης λογοδοσίας μας, ἀμφιβάλλω ἂν εἶναι δυνατόν νά μετανοήσουμε, νά ἀποκτήσουμε «καρδίαν συντετριμμένην».

Ἐδῶ μάλιστα ἔχουμε καί ἕνα παράδοξο: τή λογικοκρατία, πού τήν πετάξαμε ἔξω μετά βδελυγμίας ἀπό τήν κυρία εἴσοδο, τήν ξαναβάζουμε μέσα ἀπό τήν πόρτα τῆς ὑπηρεσίας. Ἡ ἁμαρτία, λένε, εἶναι ἀποτυχία, ἀστοχία, λάθος, σφάλμα. Μπροστά μας ὁλόκληρος ὁ ψυχρός πολιτικός Ταλλεϋράνδος: «ἦταν χειρότερο ἀπό ἔγκλημα, ἦταν σφάλμα!» Ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἕνα «αὐτοαριστοποιούμενο σύστημα» (self optimazing system) – γιά νά θυμηθοῦμε καί λίγο κυβερνητική – πού ἐπιδιώκει τήν πραγματοποίηση τῶν στόχων του, δηλαδή τήν βελτίωσή του, μέσω ἐπιχειρησιακῶν διαδικασιῶν «δοκιμῶν καί σφαλμάτων» (trial and error). Μένουμε ἀπόλυτα νομοταγεῖς στόν Descartes, θά μπορούσε νά σημειώσῃ ὁ Ζήσιμος Λορεντζάτος («Στοῦ τιμονιοῦ τό αὐλάκι», Δόμος): πρῶτα καί κύρια τό cogito καί μετά σά συνέπεια τό sum. Τό γεγονός, τό βίωμα, ἀπόρροια τῆς λογικῆς.

Πόσο ξεθωριάζει μέ τή θέωση αὐτή τό ὀρθόδοξο βίωμα, αὐτό τό sum τῆς εὐφρόσυνα ὀδυνηρῆς μετάνοιας τῆς προσευχῆς τοῦ Μακρυγιάννη: «διά μέναν, τόν χειρότερό σου ἀπ' οὐλο σου τό πλάσμα,... ὅπου ἔχω ἁμαρτίες ἄμμος τῆς θαλάσσης, ὅπου μόλυβα τό ἀμανεῖ ὅπου μῶδωσες λαμπρό καί ἀγαθό,... καί ἐγώ διά τίς κακίες μου καί ἀσωτίες μου τό ἔριξα εἰς τά βάθη τῆς θαλάσσης φορτωμένο μολύβια· δέν εἶναι, Κύριε μου, μολύβια, ἀλλά εἶναι τά κακά ὅπου ἔκαμα καί κάνω, ὅπου δέν εἶμαι ἀνεξάρτητος, ὁ ταλαίπωρος ἀπό τίς ἁμαρτίες ὅπου ἔκανα καί κάνω. Δί-

κια, δίκια, δίκια ἡ ὀργή καί ἡ ἀγανάκτηση τῆς παντοδυναμίας σου καί τῆς Βασιλείας σου· τήν ἤφεραν οἱ κακίες μου, οἱ βλαστήμιες μου, τά κακά μου τά ἔργα, καί εἶμαι τόσον καιρόν εἰς τήν ὀργή σου, καί εἰς τό σκότος, ὁ ἁματωλός, ὁ ἀνάξιος δοῦλος σου καί σκλάβος σου» («Ὁράματα καί Θάματα», Μορφ. Ἰδρ. Ἑθν. Τραπεζῆς, 1983, σελ. 156).

Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης ὁ Θεολόγος μᾶς ἔχει παραδοθεῖ ἀπό τήν Ἐκκλησία ὡς ὁ κατεξοχήν βιωματικά ἔμπειρος τοῦ θείου ἔρωτος καί βιωματικά γνώστης (ὅσο ἀπό ἄμεση ἀποκάλυψη μπορεῖ ἓνας ἄνθρωπος νά γίνει γνώστης), τοῦ Τριαδικοῦ τρόπου ὑπάρξεως. Πράγματι, ἀπό τήν ὑμνολογία τῆς 8ης Μαΐου, ἡμέρας τῆς μνήμης του, βλέπουμε ὅτι ὁ ἀγαπημένος μαθητής εἶναι «ὁ θεατῆς τῶν ἀρρήτων ἀποκαλύψεων καί ἔρμηνεύς τῶν ἄνω τοῦ Θεοῦ μυστηρίων», «ἡ θεοκίνητος λύρα τῶν οὐρανίων ὠδῶν... τό ἄσμα τῶν ἀσμάτων» ὁ ὁποῖος, «ὅτι πλήρης ὢν τῆς ἀγάπης, πλήρης γέγονε τῆς Θεολογίας». Ὁ «ἀναπесών», λοιπόν, «ἐπὶ τό στήθος τό δεσποτικόν» εἶναι ὑπεράνω πάσης ὑποψίας, ὅτι βρισκόταν ὑπό τήν ἐπιρροή ἰσχυρῶν νομικιστικῶν τάσεων ὅταν ἔγραφε: *«Πᾶς ὁ ποιῶν τήν ἁμαρτίαν καί τήν ἀνομίαν ποιεῖ, καί ἡ ἁμαρτία ἐστίν ἡ ἀνομία»* (Α΄ Ἰωάν. γ΄ 4). Γιά νά διαλύσει δέ κάθε ἀμφιβολία ὡς πρὸς τή σημασία τῶν λέξεων ὁ Μ. Ἀθανάσιος ἐπεξηγεῖ: «Ἀμαρτία μέν ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ὑπόπτισις ἐστίν· ἀνομία δέ ἡ περί τόν θεῖον νόμον πλημμέλεια» (εἰς τόν ν΄ Ψαλμ.).

Προβάλλονται γιά τή θέση πού σχολιάζω πατερικά στηρίγματα, ἔτσι πού νά θεωρεῖται σά ἀνάκτηση γνησίου ὀρθοδόξου φρονήματος ἀπαλλαγμένου ἀπό δυτικές ἐπιρροές. Φοβᾶμαι ὅτι τό κλισέ τῆς συλλογιστικῆς αὐτῆς εἶναι πολύ στενόχωρο, γιά νά χωρέσει τήν πατερική ἐμπειρία καί διδασκαλία. Σάν παράδειγμα ἀναφέρω τό ἑξῆς: Ἦχει κατὰ κόρον χρησιμοποιηθεῖ ἡ περίφημη φράση τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου: «μακάριος ὅστις τοιοῦτον πρὸς Θεός ἐκτήσατο πόθον, οἷον μανικός ἐραστής πρὸς τήν ἑαυτοῦ ἐρωμένην κέκτηται», ἀπομονωμένη ὅμως κατὰ κανόνα ἀπό τό περιβάλλον της. Παραθέτω σέ μετάφραση ὁλόκληρο τό 5ο χωρίο τοῦ 30οῦ λόγου τῆς Κλίμακος (ἔκδοσις Ἱ. Μ. Παρακλήτου, 1978, σελ. 374) καί ἀφήνω τόν ἀναγνώστη νά βγάλει τά συμπεράσματά του γιά τήν διδασκαλία τοῦ Ἀγίου Πατρός.

«Δέν εἶναι ἀπρεπές ἐάν ἀπό τά ἀνθρώπινα πράγματα χρησιμοποιήσωμε παραδείγματα γιά τόν πόθο καί τόν φόβο καί τήν ἐπιμέλεια καί τόν ζῆλο καί τή δουλεία καί τόν ἔρωτα τοῦ Θεοῦ.

Μακάριος ἐκεῖνος πού ἀπέκτησε τέτοιο πόθο πρὸς τόν Θεό, ὡσάν αὐτόν πού ἔχει ὁ μανιώδης ἐραστής πρὸς τήν ἐρωμένη του.

Μακάριος ἐκεῖνος πού ἐφοβήθηκε τόν Κύριον, ὅσον οἱ ὑπόδικοι τόν δικαστή.

Μακάριος ἐκεῖνος πού ἔδειξε τόση ἐπιμέλεια καί φροντίδα στά πνευματικά ὅσο οἱ εὐγνώμονες δοῦλοι στόν κύριό τους.

Μακάριος ἐκεῖνος πού ἔδειξε τόση ζηλοτυπία γιά τίς ἀρετές, ὅση οἱ σύζυγοι πού προσέχουν ζηλότυπα τίς γυναῖκες τους.

Μακάριος ἐκεῖνος πού τήν ὥρα τῆς προσευχῆς ἴσταται ἐμπρός στόν Κύριον, ὅπως οἱ ὑπηρέτες ἐμπρός στόν Βασιλέα.

Μακάριος ἐκεῖνος πού προσπαθεῖ συνεχῶς νά περιποιεῖται καί νά ἀναπαύει τόν Κύριον, ὅπως ἔτυχε νά περιποιηθεῖ καί νά ἀναπαύσει (σεβαστούς) ἀνθρώπους.

Δέν προσκολλᾶται τόσο πολύ ἡ μητέρα στό βρέφος πού θηλάζει, ὅσο ὁ υἱός τῆς ἀγάπης στόν Κύριο».

Ὅπως εἶπα ἀφήνω τά συμπεράσματα γιά τόν ἀναγνώστη.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΣ

Ἰωάννη Κορνάρáκη

ΜΙΑ ΑΚΟΥΣΙΑ ΑΜΑΡΤΙΑ, ΠΟΣΟ «ΑΚΟΥΣΙΑ» ΕΙΝΑΙ;

υχνά ἔχουμε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὴν ἐμπειρία μιᾶς ἀκούσιας ἀμαρτίας. Καί βέβαια κάθε ἐξομολόγος — πνευματικός πατέρας ἀκούει πολύ συχνά, σχεδόν σέ κάθε ἐξομολόγηση, τή διαβεβαίωση ἢ τόν ἰσχυρισμό τοῦ ἐξομολογουμένου γιά τό ἀθέλητο μιᾶς ἀμαρτίας του.

— Σᾶς διαβεβαιῶνῶ εἰλικρινῶς, πάτερ μου, ὅτι αὐτή ἡ ἀμαρτία μου ἔγινε χωρίς νά τό ἀντιληφθῶ. Ἐντελῶς ἀκούσια, χωρίς νά εἶναι στή βούλησή μου ἢ στήν σκέψη μου νά τήν κάνω.

Πόσο εἰλικρινής ἡ τουλάχιστον σίγουρη μπορεῖ νά εἶναι μιὰ τέτοια διαβεβαίωση καί πόσο ἀληθινός ἕνας τέτοιος ἰσχυρισμός;

Ἕνα βιβλικό ἐπιχείρημα γιά τόν ἀκούσιο χαρακτήρα πολλῶν ἀμαρτιῶν μας εἶναι ἀσφαλῶς τό ἔβδομο κεφάλαιο τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ἐκεῖ ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν ἐκθέτει σέ ἀδρές γραμμές τόν ἀντιφατικό (συγκρουσιακό) χαρακτήρα τῆς λειτουργίας τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, κατὰ τή σχέση της, ἀφ' ἑνός μέν μέ τό νόμο τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἑτέρου δέ μέ τήν «οἰκοῦσαν» σ' αὐτήν ἀμαρτία.

— «Ὁ γάρ κατεργάζομαι, οὐ γινώσκω. Οὐ γάρ ὃ θέλω, τοῦτο πράσσω· ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο ποιῶ... Νυνί δέ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοί ἀμαρτία... οὐ γάρ ὃ θέλω, ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακόν τοῦτο πράσσω. Εἰ δέ ὃ οὐ θέλω ἐγώ, τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοί ἀμαρτία»¹.

Ὅπωςδήποτε ὑπάρχουν ἀκούσιες ἀμαρτίες. Κάποιες αἰφνίδιες πειρασμικές προσβολές ἢ κάποιες ἀπρόβλεπτες καταστάσεις, στή ροή τῆς καθημερινότητος καί τῶν ποικίλων μορφῶν τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων, μπορεῖ νά εἶναι, τουλάχιστον φαινομενικῶς, ὑπεύθυνοι παράγοντες μιᾶς ἀμαρτίας, ἡ ὁποία διαπράττεται ἀκουσίως.

Ἐντούτοις, ἀπό κάποια ἄλλη ἄποψη θεωρούμενο, τό ἀθέλητο καί ἀκούσιο μιᾶς ἀμαρτίας, φαίνεται νά ἀποτελεῖ ἐπικίνδυνο πρόβλημα γιά τή νηπτική συνειδηση τοῦ πνευματικοῦ ἀγωνιστοῦ. Ὁ κίνδυνος πού ἐλλοχεύει στό πρόβλημα αὐτό σχετίζεται ἄμεσα μέ τό γεγονός ὅτι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, συχνά μόνοι κριτές τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἀποφαινόμεθα, μέ κάθε «εἰλικρίνεια», γιά τό ἀθέλητο μιᾶς παρεκτροπῆς μας, μιᾶς πτώσεώς μας, ἑνός

ἀμαρτωλοῦ λογισμοῦ ἢ μιᾶς ἀσυμβίβαστης, μέ τό ἐπίπεδο τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς, ἐπιθυμίας.

Ἐμεῖς κρίνουμε τίς σκέψεις καί τίς πράξεις τοῦ ἑαυτοῦ μας καί βεβαιώνουμε τόν ἑαυτό μας γιά τό ἀκούσιο μιᾶς ἁμαρτίας μας. Ἐξάλλου, ἐφόσον ἐμεῖς εἴμαστε πεπεισμένοι, «καλῇ τῇ πίστει», βεβαιώνουμε, μέ τή σχετική ἐπιχειρηματολογία μας καί τούς ἄλλους καί μάλιστα τόν πνευματικό μας γιά τό ἀκούσιο αὐτό!

— Πάτερ μου, τί νά σᾶς πῶ ἀπόρησα μέ τόν ἑαυτό μου! Ἦταν σάν νά ἔφυγε ὁ ἑαυτός μου ἀπό τά χέρια μου καί ἔκανα κάτι πού δέν ἐγνώριζα καί πού δέν ἦταν τῆς δικῆς μου ἐπιλογῆς, δέν τό ἤθελα!

Ὁ Μ. Βασίλειος, σέ τέτοιους ἰσχυρισμούς γιά τό ἀκούσιο μιᾶς ἁμαρτίας, θά παρατηρήσει: «Αὐτός πού ὠθεῖται χωρίς νά τό θέλει ἀπό κάποια ἁμαρτία, πρέπει νά γνωρίζει, ὅτι, μέχρι ἐκεῖνη τή στιγμή, ἦταν αἰχμάλωτος σέ κάποια ἄλλη, προϋπάρχουσα μέσα του ἁμαρτία, στήν ὁποία θεληματικά ἐδούλευε καί τώρα ἀπό αὐτήν τήν προϋπάρχουσα ἁμαρτία ἔλκεται καί σύρεται καί σ' αὐτά πού δέν θέλει»².

Ἡ παρατήρηση αὕτη τοῦ Μ. Βασιλείου κλονίζει τά θεμέλια κάθε ἰσχυρισμοῦ γιά τό ἀθέλητο μιᾶς ἁμαρτίας, ἐπειδή δημιουργεῖ ἀμφιβολία κατά πόσο μιά θεωρούμενη ὡς ἀκούσια ἁμαρτία εἶναι καί ὄντως ἀκούσια! Ἐπομένως πῶς νά εἶσαι πάντοτε σίγουρος ὅτι οἱ ἀκούσιες ἁμαρτίες σου εἶναι πραγματικά ἀκούσιες καί δέν εἶναι φυσιολογικά ἐκβλαστήματα προϋπαρχούσης καί ἤδη ἐκουσίως διαπραττομένης ἁμαρτίας; Ὅντως: «παρπτώματα τίς συνήσει»;³

Ὁ πατερικός ἐντούτοις ἄνθρωπος λύνει τό πρόβλημα αὐτό μέ μιά ἀγιοπνευματική ὑπέρβαση τῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐπειδή γνωρίζει τόν κίνδυνο πού μπορεῖ νά ἐλλοχεύει σέ μιά τέτοια (ὁποιαδήποτε) ἐπιχειρηματολογία, γιά τόν ἀκούσιο χαρακτήρα κάποιων ἁμαρτιῶν του, ὑπερφαλαγγίζει τόν κίνδυνο αὐτό μέ τή σταθερή ἀποδοχή (παντοῦ καί πάντοτε) τῆς ἀπόλυτης προσωπικῆς του ἀμαρτωλότητος, ὡς τῆς φυσικῆς καταστάσεως τῆς πνευματικῆς του ζωῆς.

Πιστεύει δηλαδή μέ τρόπο ἀπόλυτο, μή ἀποδεχόμενο ἀμφισβήτηση, ὅτι εἶναι ὁ πιό ἀμαρτωλὸς ἀπό ὅλους τούς ἀνθρώπους, πού γεννήθηκαν καί ἔζησαν ἀπό τόν Ἀδάμ καί ἔξῃς ἀλλά καί ἀπό ἐκείνους πού ζοῦν μέχρι τή στιγμή πού ἐκεῖνος βιώνει τήν προσωπική του ἀμαρτωλότητα!

Ἡ ἀμαρτητική του αὕτη αὐτοσυνειδησία ἐκφράζεται μέ τή νοηματική καθαρότητα καί χαρισματική διαύγεια τῶν τροπαρίων τοῦ Μ. Κανόνος τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου Κρήτης, συστοιχοῦσα ἐξάλλου στήν παύλεια ὁμολογία: «ὡν πρῶτός εἰμι ἐγώ»⁴. «Οὐ γέγονεν ἐν τῷ βίῳ ἁμάρτημα οὐδέ πρᾶξις οὐδέ κακία, ἦν ἐγώ Σωτήρ οὐκ ἐπλημμέλησα, κατά νοῦν καί λόγον καί προαίρεσιν, καί θέσει, καί γνώμῃ, καί πράξει ἐξαμαρτήσας, ὡς ἄλλος οὐδεὶς πώποτε».

«Ἐάν ἐρευνήσω μου τά ἔργα Σωτήρ ἅπαντα ἄνθρωπον ὑπερβάντα ἑμαυτὸν ὀρῶ ταῖς ἁμαρτίαις, ὅτι ἐν γνώσει φρενῶν ἥμαρτον οὐκ ἀγνοίῃ!»!

«Προσπίπτω σοι, καί προσάγω σοι, ὥσπερ δάκρυα τά ρήματά μου⁵. Ἥμαρτον ὡς ἥμαρτε πόρνη, καί ἀνόμωσα, ὡς ἄλλος οὐδεὶς ἐπὶ τῆς γῆς»!

Μέ τό φρόνημα αὐτό τῆς ἀπόλυτης προσωπικῆς του ἁμαρτωλότητος, ὁ πατερικός ἄνθρωπος καθαρίζει τὸν ἐσωτερικὸ ψυχικὸ του κόσμον μέ τή σιγουριά τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἀπαλλάσσεται ἀπὸ ἄσκοπους ἀλλὰ καί ἐπικίνδυνους προβληματισμούς, πού συσκοτίζουν ἀντὶ νά διαφωτίζουν τό πρόβλημα τῆς ψυχικῆς του καθαρότητος.

Ἐπεὶ γνωρίζει καλῶς ὅτι, μέσα στὸν ἀβυσσώδη ἐσωτερικὸ του κόσμον, μόνο τό μάτι τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νά διεισδύει ἐρευνητικά καί νά φωτίζει τὴν πραγματικότητα τῆς προσωπικῆς του ἁμαρτωλότητος· «Αὐτός γάρ γινώσκει τά κρύφια τῆς καρδίας»⁶.

Ὅντως! Κατὰ τὸν Ἅγιο Μάξιμο τὸν Ὁμολογητή, μόνο ὁ Θεὸς βλέπει ὅ,τι ἐμεῖς δέν μπορούμε νά ἴδουμε στό βάθος τῆς ψυχῆς μας. Αὐτὸς βλέπει καί δικαίως κρίνει ὅλες τίς πράξεις τῶν ἀνθρώπων. Καί μάλιστα «τό ἀφανές κίνημα τῆς ψυχῆς καί τὴν ἀόρατον ὀρμήν»! Ἐκεῖνος μόνο κατανοεῖ τίς αἰτίες καί τοὺς λόγους αὐτῶν τῶν ἀφανῶν κινήσεων τῆς ψυχῆς ἀλλὰ καί «τό παντὸς πράγματος προεπινοούμενον τέλος»!⁷

Ἀλήθεια! Μιά, κατὰ τὴ δική μας κρίση, ἀκούσια ἁμαρτία, πόσο ἀκούσια μπορεῖ νά εἶναι κατὰ τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Στίχ. 15, 17, 19, 20.
2. «Ὁ ἄκων ἐλκόμενος ὑπὸ ἁμαρτίας ὀφείλει γνωρίζειν ἑαυτὸν ὑφ' ἑτέρας προενοπαρούσης κρατούμενον ἁμαρτίας, ἣ ἑκὼν δουλεύων, ἀγεται λοιπὸν ὑπ' αὐτῆς καί ἐφ' ἃ μὴ θέλει» (PG 31, ΣΤ. 741).
3. Ψαλμ. ιη', στίχ. 13.
4. «... ὅτι Χριστὸς ἠλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ» (Α' Τιμ. α' 15).
5. Τριώδιον τό Κατανυκτικόν. ἔκδ. Ἁπ. Διακ. (1960), σελ. 277, 279, 283.
6. Ψαλμ. μγ', στίχ. 22.
7. «Ὁ δέ Θεός, τό ἀφανές κίνημα τῆς ψυχῆς καί τὴν ἀόρατον ὀρμήν καί τὸν λόγον αὐτόν, καθ' ὃν ὥρμηται ἡ ψυχὴ, καί τὸν τοῦ λόγου σκοπὸν τοῦτέστιν, τό παντὸς πράγματος προεπινοούμενον τέλος βλέπων, κρίνει δικαίως, ὡς ἔφην, πάντα τά παρὰ τῶν ἀνθρώπων πραττόμενα» (PG 91, στ. 713)

Η «ΑΣΠΙΛΗ ΣΥΛΛΗΨΗ» ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

έσα στην Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ζεῖ διαρκῶς μιά ἀληθινὴ παράδοση γιὰ τὴν Παναγία Θεοτόκο. Αὐτὴ ἡ παράδοση δέν ἀποτελεῖ ἀνθρώπινο κατασκεύασμα οὔτε καὶ δογματισμὸ «ἀλαθίτως ἀποφαινομένων Παπῶν» ὅπως νομίζουν οἱ Προτεστάντες. Αὐτὴ ἡ παράδοση εἶναι Θεία Ἀποκάλυψη καὶ βρίσκεται ἀρμονικὰ ἐντεταγμένη μέσα στοῦ καθόλου σχέδιο τῆς Σωτήριας Οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο μέρος τῆς βιουμένης Ἀλήθειας τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν παράδοση γιὰ τὴν Παναγία Παρθένο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἐντάσσεται καὶ τὸ δόγμα τῆς Μετάστασης τῆς Θεοτόκου. Καὶ πράγματι, ἡ Κοίμηση καὶ ἡ ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μέρες Μετάσταση (δηλαδὴ σωματικὴ ἀνάληψη) τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου μαρτυρεῖται ἀπὸ τὴ σύμφωνη γνώμη ὅλων τῶν ὑπερτριάκοντα Ἀγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ θέμα. Καὶ ἡ θέση αὐτὴ ἐπισφραγίζεται τελεσίδικα μὲ τὴ μαρτυρία ἢ μᾶλλον τὴν ἀνέκκλητη ἐτυμηγορία τῆς Ἱερῆς Ὑμνωδίας τῆς Ἀγίας μας Ἐκκλησίας.

Ὅταν οἱ Παπικοὶ μιλοῦν γιὰ τὴ Μετάσταση, χρησιμοποιοῦν μὲν ἓνα ὄρο Ὁρθόδοξο, στὸν ὁποῖο ὅμως προσδίδουν αἰρετικὸ περιεχόμενο. Οἱ Λατῖνοι μὲ ἀφετηρία τὴ νεώτερη αἰρετικὴ δοξασία τοῦ Πάπα γιὰ τὴ δῆθεν «ἄσπιλη σύλληψη» τῆς Παναγίας, δηλαδὴ τὴ γέννησή της χωρὶς τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα, καταλήγουν ὑποχρεωτικά καὶ σέ αἰρετικὴ ἐρμηνεία τοῦ ὅρου Μετάσταση.

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ καινοτομία αὐτὴ γιὰ τὴν «ἄσπιλη σύλληψη» δέν ὑπάρχει μέσα στὴν ἀληθινὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀπεναντίας εἶναι γνήσιο προϊόν τῆς αἰρετικῆς νοοτροπίας τοῦ «ἀλάθητου» Πάπα τῆς Ρώμης. Καὶ ἡ πλάνη αὐτὴ συνεπάγεται, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ τίς ἐξῆς σημαντικὲς δογματικὲς κατολισθήσεις.

(α') Τὸ «δόγμα» τῆς «ἄσπιλης σύλληψης» ἀποχωρίζει καὶ διακρίνει τὴν Παναγία ἀπὸ τοὺς ἄλλους προπάτορες καὶ ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο ἀνθρώπινο γένος, κατὰ τρόπο αὐθαίρετο ὥστε νὰ καταστρέφεται οὐσιαστικά ὅλο τὸ νόημα τῆς προετοιμαστικῆς οἰκονομίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γιὰ τὴ γέννηση τῆς μητέρας τοῦ Μεσσία, ἡ ὁποία ὄχι καταναγκαστικά καὶ «ἐκ κατασκευῆς» ἀλλὰ τελείως ἐλεύθερα θά συν-εργάζετο μὲ τὸ Θεό γιὰ τὴ σάρκωση τοῦ Θεοῦ – Λόγου.

(β') Τὸ «δόγμα» τῆς «ἄσπιλης σύλληψης» ἐνῶ ἀποβλέπει στὴ δῆθεν «ἐ-

ξύφωση» στά μάτια τοῦ κόσμου τῆς Παναγίας, ἐντούτοις ἐπιτυχάνει τὰ ἀκριβῶς ἀντίθετα ἀποτελέσματα.

Διότι ἐνῶ βέβαια ἡ Παναγία Θεοτόκος δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπ' ὅποια-δήποτε ψεύτικη δόξα, ἐντούτοις τό ψεύτικο δόγμα «μειώνει» τήν πραγματική ἀξία καί προσωπική ἀγιότητα τῆς Παναγίας, καθόσον ἡ Παναγία ἐκλαμβάνεται ὅτι δέν ἐνεργεῖ ἐλεύθερα, ἀλλά καταναγκαστικά, ἐφ' ὅσον ἡ «ἄσπιλη σύλληψη» τήν ὑποχρεώνει, κατά κάποιο τρόπο, νά μή μπορεῖ νά κάνει ἄλλοιῶς.

(γ') Τό «δόγμα» τῆς «ἄσπιλης σύλληψης» ὑπονομεύει ὁλόκληρη τήν πραγματικότητα καί τήν ἀλήθεια τῆς σωτηρίας μας, διότι ἀρνεῖται τήν ἐνότητα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπινου γένους καί θέτει σέ ἀμφισβήτηση τή σωτήρια σάρκωση τοῦ Χριστοῦ ἀπό ἓνα γνήσιο ἀντιπρόσωπο τῆς ἀνθρωπότητας.

(δ') Τό «δόγμα» τῆς «ἄσπιλης σύλληψης» δημιουργεῖ μία νοθευμένη διδασκαλία γιά τήν Παρθένο Μαρία. Δημιουργεῖ μιὰ «Μαριολογία» πού πάσχει ἀπό τόν ἀποχωρισμό της καί τήν ἀνεξαρτητοποίησή της ἀπό τή «Χριστολογία» καί τή «Σωτηριολογία». Καί ἐνῶ κατά τήν Ὁρθόδοξη πίστη προϋπόθεση κάθε Σωτηρίας εἶναι ἡ Ἐνανθρώπιση τοῦ Χριστοῦ, κατά τό Παπικό δόγμα τῆς «ἄσπιλης σύλληψης» ἡ Παναγία παρουσιάζεται σεσωσμένη (ἀφοῦ δέν ὑπόκειται στό προπατορικό ἁμάρτημα), ξέχωρα καί προτοῦ συμβεῖ ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ Σωτήρα Χριστοῦ.

(ε') Τό «δόγμα» τῆς «ἄσπιλης σύλληψης» διαστρεβλώνει τό ἀληθινό νόημα τοῦ ὅρου «Μετάσταση τῆς Θεοτόκου». Διότι, ἀφοῦ ἡ Παναγία εἶχε «ἄσπιλη σύλληψη» σημαίνει πῶς δέν ὑπόκειται στό προπατορικό ἁμάρτημα καί ἐπομένως τίθεται τό ἐρώτημα «πῶς τότε ἀπέθανε;», ἐφ' ὅσον ὁ θάνατος ἔρχεται σάν ἀποτέλεσμα τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. (᾽Ας σημειωθεῖ ἐδῶ ὅτι ὁ Κύριος «ἀναμάρτητος ὢν» «οὐκ ὑπέκειτο θανάτῳ», πεθαίνει ὅμως ἐκούσια σάν Σωτήρας καί Λυτρωτής, «τόν ὑπέρ ἡμῶν θάνατον ἀναδεχόμενος» ὅπως διευκρινίζει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός). Ἔτσι, ἐνῶ ἡ ἀρχαία Πίστη καί Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων καί γενικῶς τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας παραδέχεται ὅτι ἀναλήφθηκε καί τό σῶμα τῆς Παναγίας στούς οὐρανούς, ἀφοῦ ὅμως προηγουμένως ἡ Παναγία πέθανε καί θάφτηκε, ἐν τούτοις τὰ δογματικά κατασκευάσματα τοῦ Παπισμοῦ ἀποσιωποῦν τό θέμα τοῦ θανάτου τῆς Παναγίας, διότι εἶναι δεσμευμένα ἀπό τό προηγούμενο δόγμα τῆς «ἄσπιλης σύλληψης». Γί' αὐτό καί τό νεώτατο «δόγμα» τοῦ Βατικανοῦ γιά τήν ἐνσώματη ἀνάληψη (Assumptio) τῆς Παναγίας στούς οὐρανούς (Βούλα «Munificentissimus Deus» τοῦ Πάπα Πίου ΙΒ', 1 Νοεμβρίου 1950) ἀποσιωπᾷ ἐντελῶς τόν προηγηθέντα θάνατο τῆς Παρθέ-

νου. Οί Προτεστάντες, βεβαίως, απορρίπτοντας τήν Ὁρθόδοξη πίστη γιά τό πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, απορρίπτουν καί τό Ὁρθόδοξο δόγμα τῆς Μετάστασης. Ἀλλά δυστυχῶς καί ἐλάχιστοι δικοί μας, σύγχρονοι ἀκαδημαϊκοί θεολόγοι, ἀπέρριψαν τό δόγμα τῆς Μετάστασης τῆς Θεοτόκου γιά τούς ἑξῆς λόγους:

- 1) Λόγω τῆς σιωπῆς τῆς Ἀγίας Γραφῆς πάνω στό θέμα αὐτό. Ἀλλά μήπως ἡ Ἀγία Γραφή μᾶς μιλά γιά τό Γενέσιο, τά Εἰσόδια ἢ τήν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου; Θά τά ἀπορρίψουμε κι αὐτά γιατί τά ἀποσιωπᾷ ἡ Ἀγία Γραφή;
- 2) Ἀπό ἀντίδραση πρὸς τόν Παπισμό. Καμμιά ἀντίδραση ὅμως ἢ ἀποστροφή πρὸς ὁποιαδήποτε αἵρεση δέν εἶναι δυνατόν νά δικαιώσει τήν ἀπόρριψη ἰῶτα ἐνός ἢ κεραίας μίας τῆς Ὁρθόδοξης μας πίστεως. Ἡ στάση αὐτή εἶναι τόσον ἀστεία καί ἀπαράδεκτη ὅσον καί ἡ τυχόν ἀπόρριψη τῆς Γραφῆς μέ τή δικαιολογία ὅτι τή δέχονται οἱ Προτεστάντες (!) ἢ τῆς Σάρκωσης τοῦ Θεοῦ ἐπειδή τήν ὁμολογοῦν οἱ Παπικοί! Εἶναι ἀδιανόητο νά διαμφισβητεῖται ἡ *quod semper, quod ubique, quod ab omnibus* δισχιλιετής σχεδόν πίστη τῆς Ἐκκλησίας γιά ἓνα θέμα πού ἔχει ὀρθόδοξες βάσεις καί ὀρθόδοξους καρπούς, ἐπειδή κάποιοι αἵρετικοί ἐκφράζουν τήν πίστη τους στό ἴδιο θέμα ἐλαυνόμενοι ὅμως ἀπό καθαρά αἵρετικές ρίζες, δηλαδή τό δόγμα τῆς «ἄσπιλης σύλληψης» τῆς Παναγίας.
- 3) Ἐπειδή παραγνωρίζουν τήν ἐν προκειμένῳ *Consensus Patrum* καί τήν ὁμόφωνη μαρτυρία τῆς Ἱερῆς μας Ὑμνωδίας· κάτι γιά τό ὁποῖο ἀσφαλῶς δέν μποροῦν νά σεμνύνονται. Τό *sola scriptura*, ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε, εἶναι τόσο ἀπαράδεκτα προτεσταντική κακοδοξία ὅσο καί τό *sola gratia* καί τό *sole fide in solo Christo*.
- 4) Ἐπειδή δέν διακρίνουν τή διαφορά μεταξύ τῆς Παπικῆς καί τῆς Ὁρθόδοξης ἀντίληψης γιά τή Μετάσταση, ὅπως τήν ἀναλύσαμε συνοπτικά πῶς πάνω. Ἀλλά αὐτό συνιστᾷ εἴτε ἀδικαιολόγητη ἄγνοια, εἴτε ἐσκεμμένη σύγχυση τῶν ἀσύγχυτων.

Συνοπτικά μποροῦμε νά ποῦμε (α') ὅτι τό Παπικό δόγμα γιά τήν «ἄσπιλη σύλληψη» τῆς Θεοτόκου ἀπορρίπτεται ἀπό Ὁρθόδοξη σκοπιά σάν αὐθαίρετη ἐπινόηση τοῦ Πάπα πού αὐτονομεῖ τή Θεοτόκο ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Χριστολογία, καί (β') ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτο νά υἱοθετοῦν Ὁρθόδοξοι (ἔστω κι ἐλάχιστοι) προτεσταντικές θέσεις ἀπό ἀντίδραση πρὸς τόν Παπισμό, παραγνωρίζοντας τή μακραίωνη ὁμόφωνη καί πολύφωνη Πατερική καί ὑμνολογική διδασκαλία, πίστη καί παράδοση τῆς Ὁρθόδοξῆς μας Ἐκκλησίας γιά τή Μετάσταση τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Κωνσταντίνου Κυριακίδου

Η ΑΜΑΡΤΙΑ «ΛΟΓΩΙ, ΕΡΓΩΙ Ή ΔΙΑΝΟΙΑΙ»

τή σύγχρονη εποχή, καλλιεργείται έντεχνα ή ιδέα ότι ή Έκκλησία είναι μία έννοια παρωχημένη, έγκλωβισμένη στο παρελθόν. Πρόσφατα, μάλιστα, άκούσαμε ακόμη και από στόμα θεολόγου τήν άποψη ότι έχουμε δυστυχώς «κολλήσει» στον Άπόστολο Παύλο και πώς πρέπει επιτέλους νά προχωρήσουμε! Μέσα σέ αυτό τό κλίμα τής δῆθεν προόδου, ή λέξη «άμαρτία» άκούγεται συχνά ξεπερασμένη, βαριά ή αύστηρά δικανική. Οί περισσότεροι άνθρωποι τήν έχουν συνδέσει στο μυαλό τους μέ μεσαιωνικά δικαστήρια, τιμωρίες και μία μόνιμη αίσθηση ένοχής.

Όστόσο, αν απομονώσουμε τόν όρο από μία στεῖρα ήθικιστική προσέγγιση και τόν εξετάσουμε μέσα από τήν έτυμολογία του και τήν όρθόδοξη θεολογία, θά δοῦμε κάτι τελείως διαφορετικό. Στα αρχαία ελληνικά, ή λέξη «άμαρτία» προέρχεται από τό ρήμα άμαρτάνω, πού σημαίνει «άποτυγχάνω τοῦ σκοποῦ μου», «χάνω τόν στόχο». Άμαρτία, λοιπόν, δέν είναι άπλως ή παράβαση ενός νόμου, αλλά ή ύπαρξιακή άστοχία τοῦ ανθρώπου νά πετύχει τόν σκοπό γιά τόν όποιο πλάστηκε: τήν κοινωνία μέ τόν Θεό και τήν άγάπη.

Ποῦ όρίζεται όμως μέ ακρίβεια τί είναι άμαρτία; Στην Καινή Διαθήκη, ό Ευαγγελιστής Ίωάννης στην Πρώτη Καθολική Έπιστολή του δίνει τόν πιό ξεκάθαρο πνευματικό όρισμό: «πᾶς ό ποιῶν τήν άμαρτίαν και τήν άνομίαν ποιεῖ, και ή άμαρτία εστίν ή άνομία» (Α΄ Ίωάν. γ΄ 4). Άμαρτία είναι ή άνουσιότητα, ή έκτροπή από τόν θείο νόμο τής άγάπης και τής ζωής. Δέν πρόκειται γιά μία άπλή νομική παράβαση, αλλά γιά μία πνευματική άσθένεια πού τραυματίζει τήν ανθρώπινη φύση.

Η πατερική σκέψη χωρίζει αυτή τήν άσθένεια σέ τρεις πολύ συγκεκριμένες κατηγορίες: λόγῳ (στά λόγια), έργῳ (στίς πράξεις) και διανοίᾳ (στίς σκέψεις). Αυτός ό διαχωρισμός δείχνει ότι ή ήθική μας ύπόσταση και ή ψυχική μας ύγεία δέν κρίνονται μόνο από τό τί φαίνεται έξωτερικά, αλλά και από όσα συμβαίνουν στα πιό κρυφά μονοπάτια τοῦ μυαλοῦ μας.

1. Ἡ ἁμαρτία «διανοία»: Ἡ ἀόρατη ἀφειρηρία τῶν πάντων

Ὅλα ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ μυαλό. Ἡ ἁμαρτία «διανοία» ἀφορᾷ τίς σκέψεις, τίς προθέσεις, τίς зήλιες καὶ τίς κακίες πού φωλιάζουν μέσα μας, χωρίς ποτέ νά τίς μάθει κανεῖς ἄλλος. Εἶναι τὸ πιὸ ὑπουλο εἶδος ἀστοχίας, γιατί εἶναι ἀπόλυτα ἰδιωτικό. Μπορεῖ ἐξωτερικά νά χαμογελάμε σέ κάποιον, ἀλλά ἐσωτερικά νά νιώθουμε φθόνο γιά τήν ἐπιτυχία του.

Ἡ Καινή Διαθήκη δίνει τεράστια ἔμφαση στήν καθαρότητα τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός στήν Ἐπί τοῦ Ὁρους Ὁμιλία ξεκαθαρίζει ὅτι ἡ ἁμαρτία συντελεῖται ἤδη μέσα στήν καρδιά πρὶν ἐκδηλωθεῖ ἐξωτερικά: «πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. ε' 28).

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἰδιαίτερα οἱ Νηπτικοί (οἱ συγγραφεῖς τῆς Φιλοκαλίας), ἀνέλυσαν σέ βάθος αὐτή τή διαδικασία. Ὁ Ὅσιος Φιλόθεος ὁ Σιναΐτης καὶ ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἀσκητής περιγράφουν πῶς ὁ διάβολος ρίχνει μιὰ ἀπλή σκέψη, ἕναν «λογισμό». Ὁ λογισμός αὐτός δέν εἶναι ἀκόμα ἁμαρτία. Γίνεται ἁμαρτία ὅταν ὁ ἄνθρωπος τὸν ἀποδεχτεῖ, ἀρχίσει νά συνομιλεῖ μαζί του —νά τοῦ δίνει, δηλαδή σημασία— καὶ τελικά τὸν κάνει κομμάτι τῆς ἐπιθυμίας του, δίνοντας τή συγκατάθεσή του. Ὅταν ἐπιτρέπουμε σέ τοξικούς, ἐγωιστικούς ἢ ἐκδικητικούς λογισμούς νά ριζώσουν μέσα μας, δηλητηριάζουμε πρῶτα ἀπ' ὅλα τὸν ἴδιο μας τὸν ἑαυτό, χάνοντας τήν ἐσωτερική εἰρήνη τῆς ψυχῆς.

2. Ἡ ἁμαρτία «λόγος»: Ἡ δύναμη τῶν λέξεων πού πληγώνουν

Τὸ ἐπόμενο στάδιο τῆς ἀστοχίας εἶναι ὁ λόγος. Ὅταν ἡ ἀρνητική σκέψη ὠριμάσει καὶ δέν κοπεῖ ἐγκαίρως, μετατρέπεται σέ λέξεις. Ἡ ἁμαρτία «λόγος» περιλαμβάνει τὸ ψέμα, τήν καταλαλιά (τὸ κουτσομπολιό), τήν εἰρωνεία, τήν κατάκριση καὶ τή λεκτική βία.

Συχνὰ ὑποτιμοῦμε τή δύναμη τῶν λέξεων, ὅμως ἡ Καινή Διαθήκη μᾶς προειδοποιεῖ αὐστηρὰ γιά τήν εὐθύνη τοῦ λόγου. Ὁ Κύριος ἀναφέρει: «λέγω δέ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργόν ὃ ἐάν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως» (Ματθ. ιβ' 36). Παράλληλα, στήν Ἐπιστολή τοῦ Ἰακώβου, ἡ γλῶσσα παρομοιάζεται μέ μιὰ μικρὴ σπίθα πού μπορεῖ νά πυρπολήσει ἕνα ὁλόκληρο δάσος, χαρακτηρίζοντάς τιν «ἀκατάσχετον κακόν, μεστή ἰοῦ θανατηφόρον» (Ἰακ. γ' 8). Ἀκόμη καὶ ὁ σοφὸς λαὸς μας λέει: «ἡ γλῶσσα κόκκαλα δέν ἔχει, καὶ κόκκαλα τσακίζει».

Οἱ Πατέρες τονίζουν ὅτι ἡ κατάκριση καὶ ἡ συκοφαντία εἶναι πνευματικοὶ φόνοι. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος γράφει χαρακτηριστικά ὅτι αὐτός πού κατακρίνει τὸν ἀδελφό του, κλέβει τὸ κριτικό ἀξίωμα τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀστοχία στὸν λόγο πληγώνει τὸν συνάνθρωπο, δείχνει

ἔλλειψη αὐτοσυγκράτησης καί ἀγάπης, δημιουργώντας ἔτσι ἕνα τοξικό περιβάλλον πού ἀπομακρύνει τή Χάρη τοῦ Θεοῦ ἀπό τή ζωή μας.

3. Ἡ ἁμαρτία «ἔργω»: Τό ὁρατό ἀποτύπωμα τῶν πράξεών μας

Αὐτό εἶναι τό πιό ξεκάθαρο καί ἀναγνωρίσιμο εἶδος ἁμαρτίας. Ἡ ἁμαρτία «ἔργω» εἶναι ἡ πράξη. Εἶναι ἡ στιγμή πού ἡ τοξική σκέψη καί ὁ σκληρός λόγος παίρνουν σάρκα καί ὁστά στήν πραγματικότητα, βλάπτοντας ἐνεργά τόν πλησίον μας, τήν κοινωνία ἢ τόν ἴδιο μας τόν ἑαυτό (ἀδικία, κλοπή, βία).

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στήν Ἐπιστολή πρὸς Γαλάτας περιγράφει ξεκάθαρα τὰ «ἔργα τῆς σαρκός», στά ὁποῖα συμπεριλαμβάνονται οἱ ἐχθρες, οἱ ἔριδες, οἱ θυμοί καί οἱ φθόνοι (Γαλ. ε' 19-21), τονίζοντας ὅτι αὐτά ἀποκόπτουν τόν ἄνθρωπο ἀπό τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ὡστόσο, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μᾶς θυμίζουν ὅτι πράξη δέ εἶναι μόνο αὐτό πού κάνουμε, ἀλλά καί αὐτό πού παραλείπουμε νά κάνουμε. Ὁ Μέγας Βασίλειος, στους λόγους του γιά τήν κοινωνική δικαιοσύνη, σημειώνει μέ δριμύτητα ὅτι τό ψωμί πού κρατᾶς στήν ἀποθήκη σου ἀνήκει στόν πεινασμένο καί τό ρούχο πού ἔχεις κλειδωμένο στή ντουλάπα σου ἀνήκει στόν γυμνό. Ἡ ἀπάθεια καί ἡ ἀδιαφορία μπροστά στόν πόνο τοῦ ἄλλου ἀποτελοῦν μιά βαρύτατη ἁμαρτία τῆς πράξης, ἔστω καί διά τῆς ἀπουσίας μας.

Παρά τό γεγονός ὅτι καθημερινά ἀστοχοῦμε «λόγῳ, ἔργῳ καί διανοίᾳ», ἡ χριστιανική πνευματικότητα δέν ἀφήνει κανένα περιθώριο γιά ἀπελπισία, κατάθλιψη ἢ ἐνοχικό σύνδρομο. Αὐτό τό ἀσκήκωτο ὑπαρξιακό βάρος, πού στίς μέρες μας μεταφράζεται σέ ψυχική ἐξουθένωση καί ἐνίοτε ὀδηγεῖ ἀκόμη καί στήν αὐτοκτονία, δέν ἔχει θέση στή ζωή τοῦ χριστιανοῦ. Γιά τόν ἄνθρωπο πού δέν πιστεύει, ἡ καθημερινή ἀποτυχία καί τό ἀδιέξοδο τῆς φθορᾶς εἶναι ὄντως μιά τραγωδία ἀσκήκωτη. Γιά τόν πιστό ὅμως, ἡ προοπτική εἶναι τελείως διαφορετική.

Ναί, οἱ ἁμαρτίες μας μπορεῖ νά εἶναι πολλές, καί ἡ ἀνθρώπινη ἀδυναμία μας δεδομένη. Μόνο Ἐνας πέρασε ἀπό αὐτή τή Γῆ ἀπόλυτα ἀναμάρτητος: ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Ὅποιος, ὅπως γράφει ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, «ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδέ εὗρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ» (Α' Πέτρ. β' 22). Καί ἀκριβῶς ἐπειδή Ἐκεῖνος εἶναι ὁ μόνος ἀναμάρτητος, πῆρε πάνω Του τίς δικές μας ἀστοχίες γιά νά μᾶς χαρίσει τή θεραπεία. Γιά τόν λόγο αὐτό, μέσα στήν Ἐκκλησία, ἡ ἁμαρτία δέν ἀντιμετωπίζεται ὡς ἐγκλημα πού ζητᾶ τιμωρία, ἀλλά ὡς τραῦμα πού ζητᾶ νοσηλεία.

Ἡ πύλη τῆς ἐπιστροφῆς καί τῆς ἀναγέννησης ἀνοίγει ἀρχικά μέ τό Βάπτισμα, τό ὁποῖο καθαρίζει τόν ἄνθρωπο καί τόν ἐνσωματώνει στό

Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἄνθρωπος συνεχίζει νά λυγίζει καί μετὰ τό Βάπτισμα, ὁ Θεός, γνωρίζοντας τήν πλάση μας, ἱδρυσε τό «δεύτερο βάπτισμα»: τό μυστήριο τῆς Μετανοίας καί Ἑξομολόγησεως.

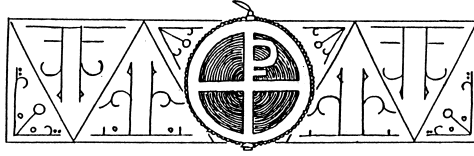
Οἱ Πατέρες ὀνομάζουν τήν ἐξομολόγηση «λουτρό δακρύων» καί πνευματικό ἱατρεῖο. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος φωνάζει μέ παρηγορητική δύναμη: «Ἀμαρτίες: Μπές στήν Ἐκκλησία καί μετανόησε. Ἐδῶ εἶναι ἱατρεῖο, ὄχι δικαστήριο. Δέν ζητοῦνται εὐθύνες, ἀλλά παρέχεται ἄφεση». Στό πετραχήλι τοῦ πνευματικοῦ, κάθε «λόγῳ, ἔργῳ ἢ διανοίᾳ» λάθος σβήνεται, ἡ ψυχὴ ἐλαφραίνει καί ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει τή Χάρη νά ξεκινήσει πάλι ἀπό τήν ἀρχή.

Ἡ ἀναγνώριση τῆς ἀστοχίας μας δέν εἶναι τό τέλος, ἀλλά ἡ ἀφετηρία γιά τόν πνευματικό ἐπανακαθορισμό τοῦ στόχου μας: τήν ἀγκαλιά τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι πάντα ἀνοιχτή καί μᾶς περιμένει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Παναγιώτη Τοκκαρή

ΤΑ ΕΠΤΑ ΘΑΝΑΣΙΜΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ

ά θανάσιμα ἁμαρτήματα, κατὰ τόν Γεννάδιο Σχολάριο, τόν Κορέσιο καί τόν Ἱεροσολύμων Χρύσανθο, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, εἶναι τὰ προαιρετικά ἐκεῖνα ἁμαρτήματα τὰ ὁποῖα προσβάλλουν τήν μεταξύ ἡμῶν καί Θεοῦ ἀγάπη, ἤ τήν ἀγάπη μεταξύ ἡμῶν, Θεοῦ καί πλησίον, καί καθιστοῦν τούς ἁμαρτάνοντες ἐνόχους αἰωνίου Κολάσεως. Καί ἡ μεταξύ ἡμῶν καί Θεοῦ ἀγάπη προσβάλλεται, ὅταν π.χ. θά βλασφημήσουμε Αὐτόν, ἐνῶ ἡ μεταξύ ἡμῶν, Θεοῦ καί πλησίον ἀγάπη προσβάλλεται, ὅταν π.χ. θά φονεύσουμε κάποιον¹.

Λέγονται θανάσιμα, διότι προξενοῦν θάνατο στήν ψυχή καί γιατί αὐτά εἶναι οἱ κεφαλές καί οἱ ρίζες ἀπό τίς ὁποῖες γεννῶνται καί ἄλλες ἁμαρτίες. Ἐξαιτίας αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος στερεῖται τῆς θείας Χάριτος καί κατὰ συνέπεια ὁδηγεῖται σέ πνευματικό θάνατο.

Στίς παύλεις Ἐπιστολές διαβάζουμε περί ἀσυγχώρητων ἁμαρτημάτων, καταδικαστικῶν σέ ἀπομάκρυνση ἀπό τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Χαρακτηριστικά εἶναι τὰ ἐξῆς: «φανερὰ δέ ἐστὶν τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅπινά ἐστιν πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδωλολατρία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθείαι, διχοστασίαι, αἵρέσεις, φθόνοι, μέθαι, κῶμοι καί τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν καθὼς προεῖπον ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν» (Γαλ. ε' 19-21)².

Μέ αὐτά τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα μᾶς πολεμοῦν τρεῖς μεγάλοι ἐχθροί, ἡ σάρκα, ὁ κόσμος, καί ὁ διάβολος. Ἡ σάρκα μᾶς κολακεύει καί μᾶς σπρώχνει στήν πορνεία, γαστριμαργία καί ἀμέλεια. Ὁ κόσμος μᾶς σέρνει στήν φιλαργυρία καί στήν ἀκόρταστη ἐπιθυμία τῶν ὑλικῶν πραγμάτων καί ὁ Διάβολος μᾶς ρίχνει στήν ὑπερηφάνεια γιά νά γίνουμε ὅμοιοι καί ἀκόλουθοί του³.

Τά ἁμαρτήματα, λοιπόν, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται θανάσιμα εἶναι τὰ ἐξῆς: 1) ἡ Ὑπερηφάνεια, 2) ἡ Φιλαργυρία, 3) ἡ Πορνεία, 4) ὁ Φθόνος, 5) ἡ Γαστριμαργία, 6) ὁ Θυμός καί 7) ἡ Ἀκνδεῖα (ἡ Ἀμέλεια). Ἀπό αὐτά τὰ ἑπτὰ βασικά ἁμαρτήματα πηγάζουν ὅλα τὰ ἄλλα. Τό τί δέ ἀκριβῶς γεννᾷ τό καθένα ἀπό αὐτά μᾶς τό σημειώνει ὁ Γαβριήλ Φιλαδελφείας στήν Ὁρθόδοξη Ὁμολογία του, ὅπως ὁ Νικόλαος Βούλγαρης, οἱ ὁποῖοι γράφουν τὰ ἐξῆς:

- 1) Ἀπό τήν Ὑπερηφάνεια πηγάζουν: κενοδοξία, καύχημα, οἷση, φιλοδοξία, ἀνυποταξία, καταγέλαση, ὑπόκριση, πείσμα κ.ἄ.
- 2) Ἀπό τή Φιλαργυρία πηγάζουν: πλεονεξία, ἀνελεημοσύνη, σκληρότητα τῆς καρδιάς, κλοπή, ἄρπαγή, ψεύδος, ἀδικία, δολιότητα, ἐπιπορκία, σιμωνία, ἱεροσυλία, ἀπιστία, ἀνελικρίνεια κ.ἄ.⁴
- 3) Ἀπό τήν Πορνεία πηγάζουν: μοιχεία, ἀρσενικοκοιλία, κτηνοβασία, αἰμομιξία, παιδοφθορία, συγκυλισμός, ἀνανισμός, τύφλωσις τοῦ νοῦ, ἀθεοφοβία κ.ἄ.
- 4) Ἀπό τόν Φθόνον πηγάζουν: ἐπιβουλή, ἔχθρα, χαιρεκακία, φιλονεικία, καταλαλιά, ἀπάτη, προδοσία, φόνος, ἀχαριστία, λύπη γιά τὰ καλὰ τοῦ φθονουμένου.
- 5) Ἀπό τή Γαστριμαργία πηγάζουν: λαιμαργία, μέθη, ἀσωτία, καρβαρία (πονοκέφαλος), λαγνεΐα, ἀκηδία κ.ἄ.
- 6) Ἀπό τό Θυμό πηγάζουν: βλασφημία, μίσος, μνησικακία, φιλονεικία, ἐπιπορκία, κατάρρα, ὕβρη, μάχη, διαπληκτισμός, φόνος κ.ἄ.
- 7) Ἀπό τήν Ἀκηδία πηγάζουν: μικροψυχία, λύπη καί ἀγανάκτησις γιά τό καλὸ πού κάνουμε, προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, ἀπόγνωσις, ἀπιστία καί νωθρότητα πρὸς κάθε καλὸ ἔργον πού ἦταν δυνατό νὰ πράξουμε⁵.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι τὰ ἑπτὰ αὐτὰ βασικά θανάσιμα ἁμαρτήματα εἶναι ὡς πάθη καὶ ἔξεις ριζωμένα στὴν ψυχὴ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα βλαστάνουν ὅλα τὰ ἀνωτέρω. Καὶ ἀκόμη, ὅτι ἄλλα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι μεγαλύτερα καὶ ἄλλα μικρότερα καὶ ἄλλα εἶναι αἰτίαι τῶν ἄλλων καὶ ἄλλα αἰτιατά. Γιά παράδειγμα ἡ λαγνεΐα (ἡ ἀσέλγεια δηλαδή) καὶ ἡ ἀκηδία (ἡ ἀμέλεια ἢ ἀδιαφορία) γεννιοῦνται ἀπὸ τὴν γαστριμαργία. Ὁ φθόνος, ὁ θυμὸς καὶ ἡ φιλαργυρία γεννοῦν τὸν φόνον καὶ τὴν φιλονεικίαν κ.ο.κ.⁶

Ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας σημειώνει, ὅτι ἡ ρίζα ὅλων τῶν ἁμαρτημάτων, θανάσιμων καὶ μὴ, εἶναι ἡ φιλαυτία. Αὕτη ἡ ἁμαρτία εἶναι ἡ αἰτία ὅλων τῶν ἄλλων κακῶν. Τὸ ἀναφέρει δὲ αὐτό, ἐρμηνεύοντας τὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἐκεῖ πού λέει: «*Ἔσονται οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι*» κτλ (Β΄ Τιμ. γ΄ 2-7), διότι καὶ ὁ Ἀπόστολος προέταξε αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν ἀπὸ τῆς λοιπῆς⁷.

Ὁ ἄνθρωπος καλεῖται νὰ ἀντιμετωπίσῃ αὐτὰ τὰ πάθη μέ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἐξῆς ἀρετῶν:

- 1) Τὴν ταπεινοφροσύνην πού εἶναι ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἀλήθειας καὶ τοῦ μέτρου τοῦ ἀνθρώπου.
- 2) Τὴν ἐλεημοσύνην ἢ ὁποῖα εἶναι ἡ προσφορά καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν συνάνθρωπον.
- 3) Ἡ ἐγκράτεια δηλαδή ὁ ἔλεγχος τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ

σώματος.

- 4) Ἡ Σωφροσύνη (Ἡ Ἀγνότης): Ἡ καθαρότητα σκέψης καί πράξης.
- 5) Ἡ Ἀγάπη: Ἡ χαρά γιά τήν πρόοδο καί τήν εὐτυχία τῶν ἄλλων.
- 6) Ἡ Πραότητα: Ἡ ἡρεμία καί ἡ συγκώρεση.
- 7) Ἡ Ἀδυναμία – Ἑργατικότητα: Ἡ ἐνεργητική στάση ζωῆς καί ἡ ἀφοσίωση στό καλό⁸.

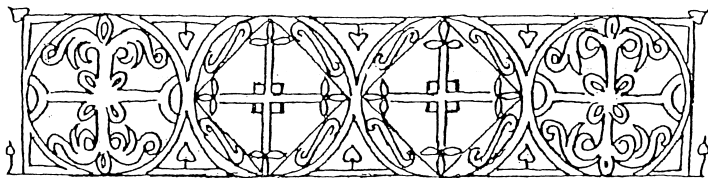
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἀμαρτήματα θανάσιμα καί συγγνωστά, Δημήτριος Παναγόπουλος, Ἀπό τό περιοδικό «ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ» Ἀθηνῶν, φύλλο 197 τοῦ 1959.
2. Μεγάλη Ὁρθόδοξη Χριστιανική Ἐγκυκλοπαίδεια, σ. 58.
3. Ἀμαρτήματα θανάσιμα καί συγγνωστά, Δημήτριος Παναγόπουλος, Ἀπό τό περιοδικό «ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ» Ἀθηνῶν, φύλλο 197 τοῦ 1959.
4. Ὁ.π.
5. Ἀμαρτήματα θανάσιμα καί συγγνωστά, Δημήτριος Παναγόπουλος, Ἀπό τό περιοδικό «ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ» Ἀθηνῶν, φύλλο 197 τοῦ 1959.
6. Ὁ.π.
7. Ὁ.π.
8. Τά Ἑπτὰ Θανάσιμα Ἀμαρτήματα καί οἱ ἀντίστοιχες ἀρετές, Δημητρίου Γ. Καραχάλιου, Γυμνασιάρχου, Ἐκδ. «Ὁρθόδοξος Κυψέλη».

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΚΚΑΡΗΣ

Θεολόγος

ΠΕΡΙ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΩΣ ΤΗΣ

Αένε πολλοί σήμερα ότι η αμαρτία είναι –συγχωρήστε μου μιά λέξι, την οποία δεν χρησιμοποιώ, αλλά θα την πω γιατί είναι έκφραστική. Είναι, λοιπόν– ξεισιώπη* όσο ποτέ άλλοτε. Καί είναι πραγματικότητα αυτό, είναι γεγονός. Όχι, ότι δεν υπήρχε παλνότερα αμαρτία* υπήρχε. Ή αμαρτία πάντοτε ίδια ήταν, από τότε πού έπεσε ο Ἀδάμ μέχρι σήμερα. Δεν υπάρχει καμμία αμαρτία πού νά μήν ήταν γνωστή στους παλαιότερους από ἐμᾶς, πρὶν ἀπὸ 200, 300, 500, 1000 χρόνια καί νά ἔγινε γνωστή σ' ἐμᾶς. Όχι· οἱ αμαρτίες πάντοτε ἦταν οἱ ἴδιες. Οἱ παραβάσεις τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ ἦταν οἱ ἴδιες. Σήμερα ἀπλῶς οἱ αμαρτίες γίνονται μέ περισσότερη εὐκολία, διότι εἶναι τὰ μέσα τέτοια.

Παλνά ἓνας ἄνθρωπος γιά νά διαδώσῃ ἓνα βιβλίο, τό ὁποῖο θά εἶχε μέσα πορνογραφικό περιεχόμενο, ἔπρεπε νά τό τυπώσῃ τό βιβλίο αὐτό καί νά τό διανείμῃ σέ ἀντίτυπα, νά τό πουλᾷ ἢ νά τό δίνῃ δωρεάν. Σήμερα, ἔχουμε αὐτό τό πανάθλιο κουτί πού λέγεται τηλεόρασι, στό ὁποῖο γυρίζοντας κανεῖς ἓνα κουμπί μπορεῖ νά ἔχῃ πλέον ὄχι περιγραφές, ἀλλά εἰκόνες παναίσχιστες μέσα στό σπίτι του, δίπλα ἀπὸ τό κρεβάτι του. Καί τὰ πορνοπεριοδικά καί οἱ πορνοταινίες στὸν κινηματογράφο κ.ο.κ.

Παλνά οἱ ἄνθρωποι φόνευαν μέ λίθους μέ τόξα, μέ βέλη, μέ ντουφέκια κλπ. Σήμερα μέ πυραύλους, μέ βόμβες κλπ. μπορεῖ νά φονεύσουμε ἑκατοντάδες χιλιάδων. Τὰ μέσα, λοιπόν, τελειοποιήθηκαν καί εἶναι εὐκολότερη ἡ διάδοσις τῆς αμαρτίας. Ἀλλά ἡ αμαρτία εἶναι ἴδια. Ἰσχύει τό ἴδιο, ὅμως, καί γιά τὴν ἀρετή. Καί ἡ ἀρετή διαδίδεται εὐκολότερα σήμερα μέ τὰ ἴδια μέσα.

Εἶναι ὅμως, ἀληθές ὅτι ἡ ἐποχή μας ἀπέβαλε τὴν αἰδῶ. Ἄν ἐξαίρεση κανεῖς μερικές περιόδους στὴν Ἱστορία μεγάλης παρακμῆς, εἶχαν περισσότερη ντροπή οἱ ἄνθρωποι τῶν παλαιότερων ἐποχῶν. Σήμερα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ξεδιάντροποι. Φθάσαμε μάλιστα μέ τέτοιο σημεῖο, ὥστε τὴν ἀδιαντροπία καί τὴν ἀναισχυντία νά τὴν ὀνομάζουμε καί λεβεντία. Δεν λέω τίποτε περισσότερο.

* Αρχιμ. Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου, Ἡ χαρά τοῦ χριστιανοῦ, ἐκδ. Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Σταμάτα 2018, σελ. 56-58.

Λοιπόν, ἡ ἁμαρτία εἶναι σήμερα πραγματικά ξεδιάντροπη. Μπαίνει μέ τις τηλεοράσεις, τις πορνοταινίες, τά πορνοπεριοδικά. Στους δρόμους βλέπουμε πράγματα, τά ὁποῖα δέν τά ἔβλεπε κανεῖς παλαιότερα. Ἐμεῖς, οἱ ἄνω τῶν 50 ἐτῶν, δέν βλέπαμε τις σκηνές πού υπάρχουν σήμερα στό δρόμο πρὶν ἀπό 40 καί 35 χρόνια. Εἶναι ἀλήθεια, λοιπόν, αὐτό· ὅτι σήμερα ἡ ἁμαρτία εἶναι ξετσιώπη.

Καί λένε μερικοί: Μά πῶς μπορεί νά σταθῇ ἕνας νέος σήμερα; Πῶς μπορεί κανεῖς νά σταθῇ ἄγνός, ὅταν ἡ ἁμαρτία εἶναι τόσο ξεδιάντροπη καί τόσο προκλητική καί τή συναντᾷ σέ κάθε βῆμα τῆς ζωῆς του; Ἀπλούστατα, μπορεί νά σταθῇ, διότι ὁ Θεός κατὰ τά ρούχα μοιράζει καί τό κρῦο. Ὁ Θεός κάνει συνεχῶς τό θαῦμα τῆς καμίνου. Ὅπως οἱ Τρεῖς Παῖδες ρίχθηκαν στήν κάμινο τῆ φλεγόμενη «*πυρί καί θείῳ καί νάφθῃ καί κληματίδι*» (πρβλ. Δαν γ' 46) καί... καί... καί, κι, ὅμως, ἔμειναν ἀδιάφθοροι ἀπό τό πῦρ καί δέν ἄγγιξε τό πῦρ οὔτε τά ἐνδύματά τους, οὔτε τις τρίχες τῆς κεφαλῆς τους, ἔτσι ὁ Θεός ἔχει τή δύναμι, καί στή σημερινή κάμινο τῆς σαρκικῆς ἁμαρτίας, στή σημερινή κάμινο τῆς ἀκολασίας, νά φυλάξῃ τούς δικούς Του.

«Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ ὁ Τόκος τῆς Θετόκου διεσώσατο, τότε μέν τυπούμενος, νῦν δέ ἐνεργούμενος» (8η Ὡδή Ἀκαθίστου Ὑμνου). Τούς παῖδες τούς εὐαγεῖς, τούς εὐσεβεῖς νέους, καί τά ἀνδρόγυνα τά εὐσεβῆ —διότι καί ἐκεῖνα κινδυνεύουν ἀπό τήν ἁμαρτία πού σήμερα ἔχει, ὅπως σᾶς εἶπα, ἀποβάλλει κάθε χαλινό καί κάθε ἵχνος ντροπῆς— ἔχει τή δύναμι ὁ Κύριος νά τούς διαφυλάξῃ καί νά κάνῃ τήν κάμινο τοῦ πυρός νά ἔχῃ μέσα «*πνεῦμα δρόσου διασυρίζον*» (Δαν γ' 50). Καί νά κάνῃ καμάρα τῇ φλόγα νά μὴν τούς ἀγγίζῃ. Δέν εἶναι ἀδύνατος ὁ Θεός. Ὅ,τι ἔκανε τότε μπορεί νά τό κάνῃ καί τό κάνει καί σήμερα.

Λοιπόν, ἄς μὴν ἐπικαλούμαστε τέτοια ἐπιχειρήματα, ὅτι ἡ ἁμαρτία σήμερα εἶναι ἀδιάντροπη, εἶναι προκλητική, εἶναι τό ἕνα, εἶναι τό ἄλλο. «*Μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ἡμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ*» (Α' Ἰω. δ' 4). Μεγαλύτερος εἶναι ἐκεῖνος πού εἶναι κοντά μας καί μέσα μας, ὁ Κύριός μας, παρά ὁ κοσμοκράτωρ, ὁ διάβολος. Πέντε ὅπλα χρησιμοποιεῖ ὁ διάβολος ἐναντίον μας; Πεντακόσια μᾶς δίνει ὁ Θεός νά χρησιμοποιήσουμε ἐμεῖς ἐναντίον του.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

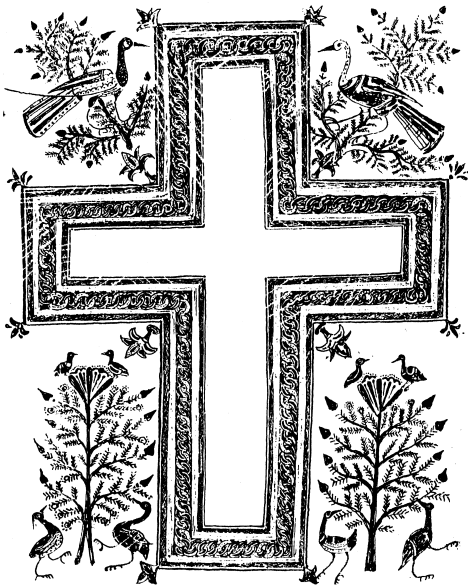
ιάβασες στο Εὐαγγέλιο τούς λόγους τοῦ Χριστοῦ: «*Πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις... οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι*» (Ματθ. 1β' 21-32). Καὶ ρωτᾷς τί σημαίνει βλασφημία κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος;

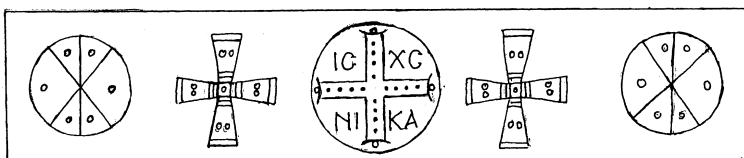
Εἶναι ἡ βλασφημία κατὰ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ζωῆς, πού προέρχονται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄπιστος πού μισεῖ καὶ διώκει τὴν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ, βλασφημεῖ κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ αὐτόχειρας πού μισεῖ καὶ ἀφαιρεῖ τὴν ζωὴν του, βλασφημεῖ κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐφόσον τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἀποκαλεῖται καὶ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς ζωῆς. Στὸ εὐαγγέλιο τοῦ Ἰωάννη γράφεται ὅτι ὁ Χριστὸς τρεῖς φορές ἐπικαλέσθηκε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μέ τὴ σημασίαν τοῦ Πνεύματος τῆς Ἀληθείας: «*Ὁ δὲ παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν...*» (Ἰωάν. 1δ' 26) — «*ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας...*» (Ἰωάν. 1ε' 25) — «*ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν*» (Ἰωάν. 1ς' 13). Ἐκεῖνος, λοιπόν, πού ἀρνεῖται καὶ χλευάζει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἀρνεῖται καὶ χλευάζει τὸν Θεὸ πού εἶναι τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας. Ρωτᾷς γιατί αὐτὸ τὸ ἁμάρτημα δὲν συγχωρεῖται ἐνῶ κάθε ἄλλο ἁμάρτημα συγχωρεῖται. Κοίταξε, στὸν Ζακχαῖο συγχωρέθηκε τὸ ἁμάρτημα τῆς φιλαργυρίας, σὲ ἁμαρτωλὲς γυναῖκες τὰ σαρκικά ἁμαρτήματα, τοῦ ληστῆ στοῦ σταυροῦ οἱ ληστεῖες καὶ σὲ πολλοὺς ἄλλους πολλὰ ἄλλα ἁμαρτήματα. Γιατί λοιπόν νά μὴν συγχωρεῖται καὶ ἡ ἄρνηση, ἡ ἀπιστία, ὁ χλευασμὸς κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Ἐπειδὴ στὰ μὲν πρῶτα ὑπάρχει ντροπὴ καὶ μετάνοια ἐνῶ στοῦ δευτέρου δὲν ὑπάρχει. Στὰ μὲν πρῶτα, λοιπόν, ὁ ἄνθρωπος ἂν καὶ ἁμαρτάνει διαθέτει ντροπὴ καὶ φόβον πού τὸν συνδέει μέ τὸν Θεόν, ἐνῶ στοῦ δευτέρου ἡ σχέση μέ τὸν Θεόν διακόπτεται καὶ ὁ ἀσεβὴς ἄνθρωπος ἀνεπίστρεπτα καὶ ἐντελῶς ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Θεόν. Στὰ μὲν ὑπάρχει ἀδυναμία στοῦ δὲ ἐμμονή. Στὰ μὲν

ή ψυχή ταξιδεύει στο σκοτάδι καί ἀποκαλεῖ τό σκοτάδι φῶς. Στό δέ συμβαίνει ὁ ἄνθρωπος νά μὴν ἔχει τήν παραμικρή διάθεση νά σωθεῖ καί εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Θεός δέν σώζει μέ τή βία.

Μιά ἄλλη βλασφημία πρὸς τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι ἡ ἔχθρα πρὸς τή ζωή καί ἡ ἀφαίρεση τῆς ζωῆς ἀπό τόν ἑαυτό σου. Τό Ἅγιο Πνεῦμα ἀποκαλεῖται καί χορηγός τῆς ζωῆς, δωρητής τῆς ζωῆς. Ἐτσι ὅταν ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει ζωή ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα ἀλλά ἀγνοεῖ ἀπό ποῦ ἔλαβε τοῦτο τό δῶρο μὴ εὐχαριστώντας τόν Θεό, μπορεῖ νά τοῦ συγχωρεθεῖ. Ἀκόμα καί κάποιος πού γνωρίζει ἀπό ποῦ ἔλαβε τό πολύτιμο αὐτό δῶρο καί παρόλα αὐτά δέν εὐχαριστεῖ τόν Θεό, μπορεῖ νά τοῦ συγχωρεθεῖ. Ἀλλά ὅταν κάποιος λαμβάνει ζωή ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα καί μέ περιφρόνηση τήν πετᾷ, αὐτός δέν πρόκειται νά συγχωρεθεῖ. Γιά νά τό καταλάβουμε αὐτό πρέπει πρὶν ἀπ' ὅλα νά καταλάβουμε τί σημαίνει συγχώρεση. Συγχώρεση τοῦ ἁμαρτωλοῦ σημαίνει νά τοῦ ἐπιστραφεῖ πλήρως ἡ ζωή. Ἀλλά ὅταν κάποιος δέν θέλει τή ζωή πολύ δέ περισσότερο τή μισεῖ καί τήν ἀρνεῖται, ὁ Θεός δέν ἔχει τί ἄλλο νά τοῦ δώσει. Γί' αὐτό καί τόν διαγράφει ἀπό τό βιβλίο τῆς ζωῆς.

Προσευχήσου στόν Θεό νά φυλᾷ ἐσένα καί τούς οἰκείους σου ἀπό ἀσυγχώρητα ἁμαρτήματα καί νά σταματᾷ τόν ἀνόητο ξεσηκωμό τοῦ δημιουργήματος ἐνάντια στόν Δημιουργό του.

Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΚΑΙ Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΗΣ

ἁμαρτία εἶναι ἀρρώστια πού θεραπεύεται μέ συγκεκριμένο φάρμακο σέ συγκεκριμένο θεραπευτήριο. Διαφορετικά ὀδηγεῖ στό θάνατο τῆς ψυχῆς. Τό θεραπευτήριο εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Τό φάρμακο γιά νά θεραπευθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀπό τήν ἀρρώστια τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἡ μετάνοια. Νά πῶς τήν περιγράφει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: «*Μετάνοια εἶναι τό ἱατρεῖο πού θεραπεύει τήν ἁμαρτία. Εἶναι δῶρο οὐράνιο, δύναμη θαυμαστή, χάρη πού νικᾷ τίς συνέπειες τῶν νόμων. Γι' αὐτό δέν ἀπορρίπτει τόν πόρνο, δέν ἐμποδίζει τόν μοιχό, δέν ἀποστρέφεται τόν μέθυσο, δέν συχαίνεται τόν εἰδωλολάτρη, δέν ἀπομακρύνει τόν κακολόγο, δέν διώχνει τόν βλάσφημο, οὔτε τόν ἀλαζόνα ἀλλά ὅλους τούς μεταμορφώνει... Αὕτη μᾶς ἀνοίγει τόν οὐρανό, αὕτη μᾶς εἰσάγει στόν παράδεισο*».

Ἡ ἁμαρτία εἶναι τό μόνο «*παρά φύσιν*» στή φύση τοῦ ἀνθρώπου, καί τοῦ κόσμου. «Ἐλλότριά», ξένη, παρείσακτη, κακοποιός, δήμιος, ἀνθρωποκτόνος – αὐτό εἶναι ἡ ἁμαρτία μέσα στόν καθένα μας. Ἀλλά στήν καταστρεπτική της δύναμη ἡ ἁμαρτία εἶναι κάτι ἀκόμη χειρότερο καί φοβερότερο ἀπό ὅλα αὐτά. Τί; Στήν οὐσία της, στήν ἐνέργειά της ταυτίζεται μέ τόν διάβολο, ἀφοῦ καί αὕτη διαφθείρει, διαστρέφει καί καταστρέφει. Κατά τόν ἀπαραμίλλο ὀρισμό τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου «ὁ διάβολος εἶναι ἡ ἁμαρτία». Ἰδού σ' αὐτό ἔγκειται ὅλο τό «μυστήριο τῆς ἁμαρτίας καί τῆς ἀνομίας» καί ὅλη ἡ δύναμη τῆς ἁμαρτίας καί ὅλη ἡ κόλαση τῆς ἀνομίας. Δέν ὑπάρχει διάβολος χωρίς ἁμαρτία, οὔτε ἁμαρτία χωρίς διάβολο. Καί στήν πιό μικρή ἁμαρτία κρύβεται ὁ διάβολος. Μικρός ἴσως, ἀλλ' ὅμως διάβολος. Καί ὁ διάβολος εἶναι ἀνελέητος γιά τόν ἄνθρωπο. «*Ἀμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκueῖ θάνατον*» καί «*τά ὁψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος*» (Ἰακ. α' 15, Ρωμ. ς' 23).

Ἡ πείρα τοῦ ἀνθρώπινου γένους βεβαιώνει ὅτι ἡ ἁμαρτία καί ὁ θάνατος εἶναι ταυτόσημες καταστρεπτικές ἐνέργειες τοῦ διαβόλου. Μ' αὐτές ὁ διάβολος κρατᾷ τούς φιλαμαρτήμονες στό φρικτό ἀγκάλιασμά του. Ἔως πότε; Ὅσο ὁ ἄνθρωπος μένει ἀμετανόητος. Ἐκεῖνος πού μετανοεῖ κατά Θεόν σώζεται. Ὁ Χριστός ὡς Θεός κάθε ἀγαθοῦ ἦλθε στόν ἐπίγειο κόσμο μας γιά νά μᾶς δώσει φάρμακο γιά κάθε ἁμαρτία,

γιά κάθε κακό. Διότι δέν ὑπάρχει κακό ἔξω ἀπό τήν ἁμαρτία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Καί αὐτό εἶναι ἡ μετάνοια. «*Μετανοεῖτε, ἤγγικε γάρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*» (Ματθ. δ' 17). ἤγγικε, ἦλθε ἡ σωτηρία, ἡ θεραπεία, ἡ ζωή ἡ ἀθάνατη καί ἀναμάρτητη. Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἀπορρίψει αὐτό τό μοναδικό παμφάρμακο, τή μετάνοια, τότε τό ἀνθρώπινο ὄν ἀναπόφευκτα παρασύρεται στό δαιμονισμό, τό σατανισμό, στή βασιλεία τοῦ κακοῦ, τήν κόλαση. Ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς ἀπό τά βάσανα τῆς κολάσεως εἶναι μόνο μία: μέ τήν πίστη καί τήν μετάνοια νά μπεῖ μέσα τῆς ὁ Ζωοδότης Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος τήν πλημμυρίζει μέ τήν αἰώνια παραδεισένια εἰρήνη καί τήν ἀθάνατη χαρά. Μόνο ἔτσι ὁ ἄνθρωπος βρίσκει μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα τή δικαίωσή του ἐν Χριστῷ, τήν ἀθανασία του, τήν αἰωνιότητά του. Μόνο τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ γνωρίζει πλήρως τό μυστήριο τῆς ἁμαρτίας καί τό πρόβλημα τῆς ἁμαρτίας καί καθετί πού κρύβει μέσα τῆς. Ὁ ἄσωτος υἱός τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι τέλειο παράδειγμα τοῦ μετανοοῦντος ἁμαρτωλοῦ. Τό Εὐαγγέλιο μᾶς δείχνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος μέ τήν ἐλεύθερη θέλησή του, μέ τήν ζωή του μετέχει καί στή γῆ καί στόν οὐρανό, στό διάβολο καί στό Θεό, στόν παράδεισο καί στήν κόλαση. Ἡ ἁμαρτία βαθμιαία γυμνώνει τόν ἄνθρωπο ἀπό καθετί θεῖο μέσα του, τοῦ παραλύει κάθε θεία ἔφεση καί πόθο, ὥσπου νά τόν ρίξει τελικά στή φρικτή ἀγκαλιά τοῦ διαβόλου.

Διότι μέ τήν ἁμαρτία ὁ ἄνθρωπος γίνεται παράφρων, ἐκτός ἑαυτοῦ. Κάθε ἁμαρτία, ἀκόμη καί ἡ πῶ μικρή, πάντοτε εἶναι τρέλα τῆς ψυχῆς. Μέ τήν μετάνοια ὁ ἄνθρωπος σωφρονίζεται, ξαναγίνεται σῶος. Καί τότε βοᾷ πρὸς τόν Θεό, τρέχει σ' αὐτόν, κράζει πρὸς τόν οὐρανόν: «*Πάτερ, ἡμάρτον εἰς τόν οὐρανόν καί ἐνώπιόν σου*» (Λουκ. ιε' 21). Καί ὁ πατήρ ὁ οὐράνιος τί κάνει; Ὁ φιλόανθρωπος Κύριος βλέποντας τό παιδί του σέ μετάνοια νά σπεύδει πρὸς τό μέρος του, τό σπλαχνίζεται, τρέχει, τό ἀγκαλιάζει καί τό φιλεῖ. Καί προστάζει τοὺς ἐπουράνιους δούλους του, τοὺς ἁγίους ἀγγέλους: «*Βγάλτε τήν καλύτερη στολή καί ντυστε τον, φορέστε του τό δακτυλίδι στό χέρι καί δώστε του ὑποδήματα. Φέρτε τό σπιτευτό μοσχάρι καί σφάζτε το νά φᾶμε καί νά εὐφρανθοῦμε, γιατί αὐτός ὁ γιός μου ἦταν νεκρός καί ἀναστήθηκε, ἦταν χαμένος καί βρέθηκε*» (Λουκ. ιε' 22-24).

Ἔτσι γίνεται καί γιά τόν καθένα μας καί γιά χάρη τοῦ καθενός ἁμαρτωλοῦ πού μετανοεῖ. Δηλαδή γίνεται χαρά καί εὐφροσύνη στόν οὐρανό τοῦ φιλόανθρωπου Κυρίου καί Θεοῦ καί μαζί του ὅλων τῶν ἁγίων ἀγγέλων. «Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἁμαρτία, ἐπειδὴ χωρίζει τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν Θεό, τήν πηγὴ τῆς ζωῆς καί τόν γεμίζει μέ ὅ,τι εἶναι θανάσιμο». Ὅταν ἡ ἁμαρτία διαπράχθηκε καί ἐδραιώθηκε μέσα στόν ἄνθρωπο, ἀμέσως γεννήθηκε ὁ θάνατος. Ὅσο κι ἂν δέν τό θέλει ὁ ἄνθρωπος, ὁ μισθός τῆς ἁμαρτίας εἶναι ὁ θάνατος, πάντα αὐτός καί μόνο αὐτός. Στὴν οὐσία ἡ ἁμαρτία μόνο αὐτό κάνει, ἀθεώνει τόν ἄνθρωπο, τόν ὁδηγεῖ

στό θάνατο, τόν απονεκρώνει. «*Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτία δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας*». Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου μᾶς λέγει ὅτι ἐάν οἱ ἄνθρωποι δέν μπορούν νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τή δουλεία καί τὰ δεσμά τῆς ἁμαρτίας καί συνεχίζουν νά διαπράττουν ἁμαρτίες, τότε εἶναι δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας καί ποτέ δέν θά εἰσέλθουν στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀλαζονεία, ἡ ἔπαρση, ὁ ἐγωισμός, ἡ ποταπότητα, ἡ ἀναξιοπιστία, ἡ πανουργία, τὰ ψέματα, ὁ δόλος, οἱ γεμάτες φθόνο διαμάχες, ἡ μοχθηρία, ἡ κακία, τό μῖσος τῆς ἀλήθειας καί ἡ ἐχθρότητα πρὸς τόν Θεό, ὅλα αὐτά εἶναι πιό ἐπίμονα ἀπό τὴν ἁμαρτία καί μπορούν νά κάνουν τόν ἄνθρωπο νά ἐναντιωθεῖ ἄμεσα στό Θεό. Ἐάν αὐτά τὰ βασικά αἶτια δέν ἀντιμετωπισθοῦν, τότε θά ἁμαρτάνουμε σήμερα καί αὔριο, ἐντελῶς ἀνίκανοι νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τὰ δεσμά καί τούς περιορισμούς τῆς ἁμαρτίας.

Πῶς μπορούμε, λοιπόν, νά ἀπαλλαγοῦμε πλήρως ἀπό τὰ δεσμά τῆς ἁμαρτίας; Πρῶτο θεραπευτικό φάρμακο εἶναι ἡ μετάνοια. Ἡ καρδιά πρέπει νά μετανοήσῃ καί νά ἔλθῃ στή φυσική της κατάσταση. Ἐάν ἡ ζωὴ τῆς ἁμαρτίας τὴν ἔχει ὀδηγήσῃ στὴν παρά φύσιν κατάσταση, ἡ ζωὴ τῆς μετανοίας θά τὴν ἐπαναφέρει στὴν ὀρθή της κατάσταση, θά τῆς δώσῃ τὴ ζωή. Ὅσο ἡ μετάνοια εἶναι βαθύτερη τόσο περισσότερα αὐξάνεται ὁ συντριμμός. Ἡ καρδιά πού ζεῖ τὴ μετάνοια συντρίβεται κυριολεκτικά. Ὁ προφητάναξ Δαυὶδ λέει: «*Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμένον, καρδίαν συντετριμμένην καί τεταπεινωμένην ὁ Θεός οὐκ ἐξουδενώσει*» (Ψαλμ. ν' 19).

Μέσα στή συντετριμμένη καρδιά ἀναπαύεται ὁ Θεός. Ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἀσκητής, ἀρχίζοντας μέ τὴ φράση ὅτι εἶναι ἀδύνατο ὁ ἄνθρωπος νά ἀπαλλαγῇ ἀπό τὴν κακία χωρὶς τὴ συντριβὴ τῆς καρδίας, ὀρίζει τί ἀκριβῶς τὴν συντρίβει: «*συντρίβει δέ καρδίαν ἡ τριμερὴς ἐγκράτεια, ὕπνου λέγω καί τροφῆς καί σωματικῆς ἀνέσεως*». Τονίζει δέ ὅτι ἡ ἀγρυπνία, ἡ προσευχή καί ἡ ὑπομονὴ τῶν ἐπερχομένων εἶναι ἀνεπηρέαστος καί ἐπωφελὴς συντριμμός στὴν καρδιά. Ὁ γνήσιος συντριμμός διακρίνεται γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τῆς προσευχῆς, τῆς κατανύξεως καί τῆς ἐλπίδος πρὸς τὸν Θεό. Ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας προϋποθέτει καί τὸν καρδιακὸ πόνο. Ὁ πόνος τῆς καρδίας εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ τὴ σωτηρία. «Πρέπει νά γνωρίζωμεν ὅτι ἀσφαλεῖς ἐνδείξεις τῆς ἀσκήσεως καί συνάμα ὄρος προκοπῆς εἶναι τό ἄλγος, ἡ ὁδὺν δηλαδή, ἡ αἴσθησις τῆς ἐπαισχύντου ἁμαρτωλότητός μας ὅταν μετὰ πένθους καί κλαυθμοῦ προσπίπτωμεν ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ ὡς ἡ ἁμαρτωλὸς γυνὴ ἐπὶ τοὺς πόδας του εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος τοῦ λεπροῦ εἰς τὴν Βηθανίαν, ἥτις ἤκουσε παρ' αὐτοῦ: «ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι». Ὁ Κύριος ἔχει τονίσει: «*Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ὑμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν*». (Πράξ. ια' 22).

Τόν πόνο αυτό στην πνευματική καρδιά τόν αισθάνεται καί ἡ σαρκική καρδιά χωρίς νά ὑφίσταται βλάβη, ὅταν γίνεται σύμφωνα μέ ὅσα ὀρίζει ἡ ὀρθόδοξη παράδοση. Εἶναι ἀπαραίτητος γιά τή σωτηρία μας, διότι βοηθᾷ νά συγκεντρωθοῦν ἐκεῖ ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς μας. Ὁ νοῦς εὐκολότερα τότε προσπλάνεται στην καρδιά καί ἐπιστρέφει σ' αὐτήν. Ὁ πόνος αὐτός πού σχηματίζει τρόπον τινά μιά πληγή, πολλές φορές συνδέεται μέ τόν κλαυθμό. Ὁ ἄνθρωπος ἀναλύεται σέ κλάμα, συνδυασμένο μέ κραυγή. Αὐτό λέγεται κλαυθμός. Ὁ ἄνθρωπος πού ζεῖ τήν συντριβή τῆς καρδίας πονᾷ καί ὑποφέρει περισσότερο ἀπό τόν τραυματισμένο στό σῶμα.

Ἀποτέλεσμα τοῦ πόνου αὐτοῦ εἶναι καί ἡ ἔκχυση τῶν δακρῶν. Ὁ Κύριος μακάρισε τούς πενθοῦντας: *«μακάριοι οἱ πενθοῦντες ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται»* (Ματθ. ε' 4). Ἔτσι τό κατά Θεόν πένθος καί τά δάκρυα πού προέρχονται ἀπό αὐτό εἶναι ἐντολή τοῦ Χριστοῦ. Ἐφόσον ἡ μετάνοια καί τό πένθος εἶναι τρόπος ζωῆς, τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τά δάκρυα πού ἐκβλύζουν ἀπό τή μετανοοῦσα καί συντετριμμένη καρδιά. Πολλά εἶναι τά ἀποτελέσματα τῶν δακρύων. Αὐτά καθαρίζουν τήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν ρῦπο τῶν ἁμαρτιῶν καί στή συνέχεια τήν φωτίζουν.

Οἱ Πατέρες διδάσκουν ὅτι, ὅταν ὁ διάβολος ἔρχεται στή ψυχή τοῦ ἀνθρώπου, ρίπτει διάφορες εἰκόνες καί ἔπειτα ἀπομακρύνεται, ἀφήνοντας τό εἶδωλο τῆς ἁμαρτίας στην καρδιά. Μέ τά δάκρυα καθαρίζεται αὐτό τό εἶδωλο. Πλένεται ἡ καρδιακή χώρα καί φεύγει ἡ νέφωση πού κάλυπτε τήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπομένως διά τῶν δακρύων ἐπιτυγχάνεται ἡ κάθαρση τῶν ἁμαρτημάτων. Τά δάκρυα ἐκτός ἀπό τό ὅτι καθαίρουν, φωτίζουν τήν ψυχή. Στήν πραγματικότητα ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ πού ἔρχεται μέ τήν μετάνοια λαμπρύνει καί ἐξαγιάζει τήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἄβυσσος τοῦ πένθους, δηλαδή τό μεγάλο πένθος, βλέπει τήν παράκληση. Μέ τά δάκρυα ἐπιτυγχάνεται ἡ καθαρότητα τῆς καρδίας.

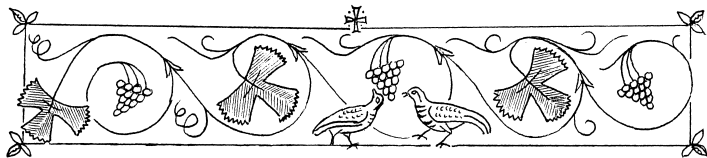
Ἡ μετάνοια, τό πένθος, ἡ συντριβή, τά δάκρυα συνδέονται στενά μέ τό πῦρ πού ἀνάβει τό ἅγιο Πνεῦμα στην καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Κύριος ἐννοώντας αὐτό τό πῦρ πού ἀνάβει μέσα στην καρδιά εἶπε: *«Πῦρ ἤλθον βαλεῖν ἐπὶ τήν γῆν καί τί θέλω εἰ ἤδη ἡνέφθη»* (Λουκ. ιβ' 49). Ἡ καρδιά βιώνει τή χάρη τοῦ Θεοῦ πρῶτα ὡς φωτιά, ὡς πῦρ πού κατακαίει τήν ἁμαρτία καί τά πάθη κι ἔπειτα, ὅταν καοῦν τά πάθη βιώνει τή χάρη τοῦ Θεοῦ ὡς φῶς πού φωτίζει τόν ἐντός ἡμῶν ἄνθρωπον. Τό εὐλογημένο αὐτό πῦρ πού ἀνάπτει μέσα στην καρδιά μας μέ τήν ἔλευση τῆς χάριτος σέ συνδυασμό μέ τήν μετάνοια καί τά δάκρυα εἶναι ἐκεῖνο πού προσξενεῖ τήν πνευματική μας ἀναγέννηση. Μέ τή βοήθεια αὐτοῦ τοῦ πυρός μεταμορφώνεται ὅλη ἡ ἐσωτερική κατάσταση, ἀκόμη ἀλλάζουν

καί πολλές ἐκφράσεις τοῦ σώματος. Ὅσο τό εὐλογημένο πῦρ κατακαί-
ει τά πάθη τόσο περισσότερο βιώνεται σάν φῶς πού φωτίζει τήν καρδιά.

Ἡ ὕπαρξη τῆς χάριτος μέσα στήν καρδιά φανερώνεται καί μέ τά σκιρτήματα τῆς καρδίας. Αὐτό εἶναι δεῖγμα ὑγείας τῆς καρδίας. Ἐτσι ἡ καρδιά σκιρτᾷ κινούμενη γιά τήν ὑπάντηση τοῦ Κυρίου ὅταν ἔλθει ἐν νεφέλαις. Ἀπό τώρα προετοιμάζεται γιά τήν ὑποδοχή τοῦ οὐράνιου Βασιλέως. Μέ αὐτούς τούς τρόπους ἡ καρδιά καθαρίζεται καί θεραπεύ-
εται ἀπό τήν ὑπάρχουσα ἰλύ τῆς ἁμαρτίας. Τά πάθη μεταμορφώνονται. Ἄντί νά ὑπηρετοῦν τό διάβολο καί τά ἔργα τῆς ἁμαρτίας ὑπηρετοῦν τόν Κύριο. Ἐτσι καθαρίζεται ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου καί προετοιμάζεται γιά τήν ὄραση τοῦ Θεοῦ. «Μακάριοι οἱ καθαροί τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτοί τόν Θεόν ὄψονται» (Ματθ. ε' 8).

Πρωτοπρεσβύτερος ΜΙΧΑΗΛ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Θεολόγος, Νομικός

Χαραλάμπη Μ. Μπούσια
ΤΟ ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

ό έσπέρας τῆς Μεγάλης Τρίτης, ψάλλεται στους ναούς μας ὁ ὄρθρος τῆς Μεγάλης Τετάρτης. Τό δοξαστικό τῶν ἀποστίχων εἶναι τό πιό γνωστό καί πιό κατανυκτικό τροπάριο, αὐτό τῆς εὐσεβοῦς καί λογίας ποιητρίας τοῦ Βυζαντίου, Κασσιανῆς.

Ὁ βυζαντινός χρονογράφος Συμεών ὁ Μάγιστρος (990μ.Χ.) ἀναφέρει ὅτι ἡ Εὐφροσύνη, μητέρα τοῦ αὐτοκράτορα Θεόφιλου καί κόρη τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ΄, στήν προσπάθειά της νά παντρεύει τόν γιό της, τό ἔτος 830μ.Χ., διοργάνωσε στήν μεγαλόπρεπη αἶθουσα Τρικλίνιο τῶν ἀνακτόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεγάλη σύναξη ἀπό τίς πιό ὁμορφες κοπέλες τῆς Αὐτοκρατορίας. Οἱ ὠραιότερες παρθένες παρατάχθηκαν στήν σειρά, καθισμένες πάνω σέ πολυτελῆ ἀνάκλιντρα καί ὁ αὐτοκράτορας Θεόφιλος περιῆλθε μπροστά τους νά διαλέξει τήν μέλλουσα σύζυγό του καί αὐτοκράτειρα, δίνοντας σέ ὅποια διάλεγε ἓνα χρυσό μῆλο.

Ἡ ὁμορφότερη ἦταν ἡ Κασσιανή, πού ἡ ὁμορφιά της θάμπωσε τό νεαρό Θεόφιλο καί σ' αὐτήν ἐπρόκειτο νά δώσῃ τό μῆλο, σύμβολο τῆς προτιμῆσεώς του. Θέλοντας ὅμως νά διαπιστώσῃ ἂν καί ἡ ἐξυπνάδα της ἦταν ἀνάλογη μέ τήν ὁμορφιά της, τῆς εἶπε: «Ὡς ἄρα ἐκ γυναικός ἐρρῦντά φαῦλα», ὑπονοώντας τήν Εὐα, τήν ἀπαρχή τῆς ἐξόδου μας ἀπό τόν Παράδεισο. Ἡ Κασσιανή, ὅμως, δέν ξαφνιασθηκε καί θέλοντας νά δείξῃ καί τήν ἐξυπνάδα της ἀπάντησε: «Ἀλλά καί ἐκ γυναικός πηγάζει τά κρείττω», ὑπονοώντας τήν Παναγία μας, τήν «δευτέραν Εὐαν», πού μέ τόν Υἱό της καί Θεό μας ἀνοίχθηκε ξανά ὁ Παράδεισος. Αὐτή, ὅμως, ἡ πράγματι ἐξυπνη ἀπάντηση χαρακτηρίσθηκε ἀπό τόν Θεόφιλο ὅτι περιεῖχε καί κάποια προπέτεια καί ἐπιπολαιότητα, ὅποτε ἔδωσε τό μῆλο στήν ἐπίσης ὠραία, ἀλλά καί σεμνή Θεοδώρα.

Ἡ Κασσιανή τότε πῆρε τήν ἀπόφαση νά ἀκολουθήσῃ τήν μοναχική τριβό. Ἀφιερώθηκε στήν λατρεία τοῦ Χριστοῦ καί στήν ποίηση, συνδυάζοντας ἔτσι τήν βαθεῖα εὐσέβεια καί τήν κλίση της στά γράμματα. Λέγεται μάλιστα ὅτι εἶπε: «Ἐπειδή δέν ἔγινα βασίλισσα τοῦ προσκαίρου τούτου κόσμου, θά γίνω ὑπήκοος τῆς αἰωνίας Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ».

Στό μοναστήρι της ἐκδηλώθηκε καί τό ἔμφυτο καλλιτεχνικό της τα-

λέντο και τό βαθύ θρησκευτικό της συναίσθημα συνθέτοντας έκκλησιαστικούς ύμνους, τροπάρια, ιδιόμελα. Στήν ἥσυχη και ὑποβλητική ατμόσφαιρά του συνέθεσε και τό περίφημο ιδιόμελο τῆς μετανοίας μέ τό ὁποῖο ἀσχολούμεθα, τό «Τροπάριο τῆς Κασσιανῆς».

Φαίνεται καθαρά ὅτι ἡ ποιήτρια ἐμπνεύσθηκε τό ιδιόμελο αὐτό τροπάριο ἀπό τά λόγια τῶν Εὐαγγελιστῶν, πού ἀναφέρονται στήν ἀνώνυμη ἁμαρτωλή γυναῖκα, τήν μοιχαλίδα, τήν ὁποία ὁ Χριστός ἔσωσε ἀπό βέβαιο λιθοβολισμό τοῦ ἑξαλλου πλήθους τῶν Φαρισαίων γιά τό ἠθικό της παράπτωμα, μέ ἐκεῖνα τά λόγια Του: «*Ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τόν λίθον βαλέτω*» (Ἰωάν. ν' 7). Καί ὅταν ἀργότερα ὁ Ἰησοῦς βρέθηκε στό σπίτι τοῦ Σίμωνα τοῦ Φαρισαίου τοῦ λεπροῦ, ἡ ἁμαρτωλή ἐκείνη γυναῖκα αἰσθανόμενη τήν ἀνάγκη νά ἐκφράσει τήν εὐγνωμοσύνη και ἀφοσίωσή της στόν Σωτῆρα Χριστό ἀγόρασε ἀρώματα και ταπεινωμένη και συντετριμμένη, μέ δάκρυα στά μάτια, ἦρθε νά πλύνει τά πόδια τοῦ Ἰησοῦ και νά τά σκουπίσει μέ τά ξέπλεκα μαλλιά της. Τά δάκρυά της ἐκεῖνα ἦταν δάκρυα ἐλέους και συντριβῆς και ἔκλαυσε μέ πάθος γιά νά τήν εὐπλαχνισθεῖ ὁ Θεός τῆς ἀγάπης και τῆς συγχωρήσεως. Γιατί, ὅμως, οἱ εὐαγγελιστές ἔχουν τήν ἁμαρτωλή ἀνώνυμη; Γιατί; Γιά νά χωρέσουμε ὅλοι μέσα της. Γιά νά μπορεῖ κάθε ἄνθρωπος και ὁ νέος και ὁ μεγαλύτερος νά πεῖ:

— «Αὐτός εἶμαι ἐγώ».

Ἡ ἁμαρτωλή ξέσπασε σέ κλάμματα. Στάθηκε μπροστά στόν Χριστό και εἶπε τήν ἀλήθεια μέ τά δάκρυά της. Γί' αὐτό και οἱ ἅγιοι μιλοῦν τόσο βαθιά γιά τά δάκρυα. Ὁ Ὁ Άγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος λέει: «*Τά δάκρυα μετά τό βάπτισμα μείζονα ἐστί τοῦ βαπτίσματος*» (Λόγος ΝΒ') Γιατί; Γιατί τά δάκρυα δέν εἶναι ἀδυναμία. Εἶναι ἀλήθεια. Καί ἐκεῖ πού ὑπάρχει ἀλήθεια, ἐκεῖ ἔρχεται ἡ χάρη. Ἡ γυναῖκα φέρνει: «*μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου*» (Μάρκ. ιδ' 3). Δέν δίνει κάτι μικρό. Δίνει κάτι πολυτίμο. Σάν νά δίνει ὅλη της τήν ζωή.

Τήν πληρωμένη και πονεμένη καρδιά τῆς Κασσιανῆς δέν ἦταν δυνατόν νά μήν ἀγγίξει ὁ κραδασμός ἐκείνης τῆς ἁμαρτωλῆς γυναίκας. Καί διατυπώνει στό ἀριστουργηματικό ἐκεῖνο τροπάριο, πού φέρει τό ὄνομά της, μέ λυρική ἔξαρση και ὑποβλητικότητα τόν δικό της ψυχικό κραδασμό.

Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μας εἴμαστε ὅλοι ἁμαρτωλοί. Γιά ἐμᾶς πιστοῦται ὁ λόγος τοῦ ἀποστόλου Παύλου «*πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός*» (Ρωμ. γ' 12). Εἴμαστε κακοῦργοι, γίναμε «*περικαθάρματα τοῦ κόσμου*» (Α' Κορ. δ' 13) και ὅμως μᾶς ἀνέχεται ὁ Θεός μας, «*ὁ πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει και οἰκτιρμοῖς*» (Ψαλμ. 102, 4), ὁ «*μακρόθυμος και πολυέλεος*» (Ψαλ. 102, 8), γιατί θέλει νά μᾶς σώσει. Γνωρίζει τήν ἀνθρώπινη φύση πόσο εὐάλωτη, πόσο

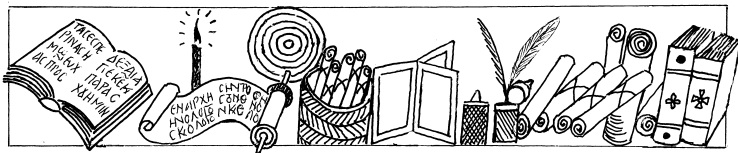
ἐπιρρεπής εἶναι στήν ἀμαρτία, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ἔλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση, ἔγινε ἄνθρωπος καί ἔχει πειρασθεῖ μέ ὅλους τούς τρόπους, μέ τούς ὁποίους ἡ ἀνθρώπινη φύση μπορεῖ νά πειρασθεῖ, χωρίς ὅμως νά ἀμαρτήσῃ. Μή λησμονοῦμε ὅτι ἔχουμε Θεό εὐσυμπάτητο, «*δυνάμενον συμπαθεῖσαι ταῖς ἀσθενεῖαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δέ κατὰ πάντα, καθ' ὁμοιότητα χωρίς ἀμαρτίας*» (Ἐβρ. δ' 15).

Ἀγαπᾷ ὁ Θεός μας ὅλους τούς ἀμαρτωλούς, ἀφοῦ γι' αὐτούς ἐγκατέλειψε τούς κόλπους τοῦ οὐράνιου Πατέρα Του καί ἔλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση, τήν ὁποίαν ἐπανέφερε πάλι στήν πρώτη της δόξα. Μᾶς τό πιστοποιεῖ ὁ ἴδιος ὁ Θεάνθρωπος λέγοντάς μας: «*Οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλά ἀμαρτωλούς*» (Ματθ. θ' 13). Στίς καθημερινές συναναστροφές του ὁ Κύριος Ἰησοῦς εἶχε ἀνθρώπους ἀμαρτωλούς, ἀφοῦ αὐτούς ἀγαποῦσε καί σ' αὐτούς ἀπνύθυνε τόν λόγο Του. Ἦταν «*φίλος τελωνῶν καί ἀμαρτωλῶν*» (Λουκ. ζ' 34) καί ἦρθε γιά νά ξυπνήσῃ τούς εὐσεβιστές καί τυπολάτρες, δηλαδή τούς Γραμματεῖς καί Φαρισαίους, λέγοντάς τους ὅτι «*οἱ τελῶναι καί αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ*» (Ματθ. κα' 31). Οἱ τυπολάτρες αὐτοί ὅταν εἶδαν τό Χριστό μας νά συντρώγει μέ ἀμαρτωλούς καί τελῶνες τόν εἰρωνεύτηκαν, ἀλλά ἄκουσαν μέ ἐκπληξη τήν ἀπάντησή Του: «*Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἱατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες*» (Μάρκ. β' 17). Δέν ἔχουν ἀνάγκη οἱ ὑγιεῖς ἀπό γιατρό, ἀλλά οἱ ἄρρωστοι. Τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ μας ἐπίσης πρὸς τούς ἀμαρτωλούς τήν δηλώνει μέ τό πανηγύρι τοῦ οὐρανοῦ, αὐτό πού στήνεται κάθε φορά πού ἓνας ἀμαρτωλός ἔρχεται σέ ἐπίγνωση καί μετάνοια λέγοντας: «*Χαρά ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις*» (Λουκ. 1ε' 7). Ὡς γνωρίζουμε ὅτι ἡ ἀμαρτία μᾶς χωρίζει ἀπό τόν Θεό, ἐνῶ ἡ ταπείνωση μᾶς ὁδηγεῖ στήν μετάνοια καί αὐτή ξανά πίσω στόν Θεό μας, τόν Σωτήρα μας, τήν ἀγάπη τῆς καρδιᾶς μας, γιά τόν ὁποῖο ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν ταπεινώνοντας τόν ἑαυτό του καί συναριθμώντάς τον μετά τῶν ἀμαρτωλῶν, καθώς εἶχεν ἐπίγνωση τῆς ἀνθρωπίνης του φύσεως, ἀνεξάρτητα ἀπό τόν ὑπέρλογον ἀγῶνα του, γράφει στόν Ἀπόστολο Τιμόθεο: «*Πιστός ὁ λόγος καί πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστός Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τόν κόσμον ἀμαρτωλούς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ*» (Α' Τιμ. α' 15).

Ὡς μὴν ἀπογοπεύομαστε, λοιπόν, γιά τίς ἀμαρτίες μας. Μέ ταπεινό φρόνημα καί ἐλεημοσύνης ὥς ἐκζητήσουμε τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ καί νά εἴμαστε βέβαιοι ὅτι Αὐτός μᾶς ἀγαπᾷ, μᾶς συντρέχει, μᾶς σκεπάζει καί μᾶς ὁδηγεῖ στήν οὐράνια μακαριότητα, γιά νά μᾶς ξεκουράσῃ καί νά μᾶς προσφέρει τό Μεγάλο Δεῖπνο, τό Δεῖπνο τῆς ἀπειρης ἀγάπης Του.

Δρ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑΣ

Μέγας Ὑμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρῶν Ἐκκλησίας

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ – ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Ἀκολουθία καὶ Παρακλητικός Κανὼν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἱερωνύμου τοῦ Σιμωνοπερίτου, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας, Ὁσιον Ὅρος 2025, σσ. 106..

ινύφθογγος ἀπδῶν καὶ πτηνόν καλλικέλαδον ἀποδεικνύεται διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν ὁ πολίος καὶ σεβαστός ἐν ἱερομονάχοις κύρ Ἀθανάσιος Σιμωνοπερίτης. Ὡς δόκιμος ὑμνογράφος καὶ δεξιὸς χειριστὴς τοῦ καλάμου ἔχει συνθέσει πλεῖστες ὁσες ἀκολουθίες πού εἶναι ἐν ταυτῷ καὶ ποιοτικῶς ἀφογες. Ὑμνησε κατὰ τὸ δοθέν αὐτῷ τάλαντον, ὅχι τὰ μάτια καὶ ψευδῇ, ἀλλὰ πολλοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἁγίους λέγω. Ἀγίους τῆς ἐποχῆς μας πού εὐωδίασαν ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς, ἀλλὰ ἀγνωστούς, ὅπως τοὺς νεομάρτυρες τοῦ Πεκίνου (1900), ἀλλὰ καὶ Ἀγίους ἄλλων ἐποχῶν πού δέν ἀξιώθηκαν ἰδιαίτερας τιμῆς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Κάνω ἰδιαίτερη μνεῖα τῶν ἀκολουθιῶν οὐκ ὀλίγων Ἀγίων τῆς κατὰ Κύπρον Ἐκκλησίας πού κόσμησαν τὰ Κύπρια Μνηαῖα. Τό παρόν πόνημά του εἶναι ἀφιερωμένο σ' ἕνα Ἀγιορεῖτη Ἅγιο καὶ δὴ Σιμωνοπερίτη, τὸν ἱερομόναχο Ἱερώνυμο. Ὁ Ἅγιος αὐτός, πού ἦταν Μικρασιάτης τὴν καταγωγή, ἀσκήτεψε στὴν περίπυστον μονὴν τοῦ Ὁσίου Σίμωνος τοῦ Μυροβλήτου, ἐκρημάτισε μάλιστα καὶ καθηγούμενός της. Ὅταν, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, βρέθηκε μακράν τῆς Μονῆς στὴν Ἀττική, στοῦ ἀγιορεῖτικο μετόχι τῆς Ἀναλήψεως στοῦ Βύρωνα, ἔγινε πνευματικὸς πατέρας πλήθους εὐσεβῶν καὶ ὁδήγησε, ἐν μέσῳ Ἀθῆναις, εἰς νομάς σωτηρίους φιλοθέους ψυχάς. Χαριτωθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ δώρου τῆς θαυματουργίας ἔτι ζῶν, κατέλιπε μνῆμην ἐφάμιλλον τῶν ἀρχαίων ὁσίων. Ὁ πατήρ Ἀθανάσιος συνέταξε εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ Ὁσίου πλήρη Ἀκολουθίαν μέ Ἑσπερινόν καὶ Ὁρθρον μέ δύο κανόνες. Ἀξιόλογος καὶ πάνυ γλυκύτατος εἶναι ὁ Παρακλητικὸς Κανόνας, ποίημα κι αὐτός τοῦ πατρὸς Ἀθανασίου. Διὰ τοῦ λόγου τὸ ἀληθές παραθέτω τὸ πρῶτο τροπάριο τῆς α' Ὠδῆς: «Πλουτὸν δεόμεθα παρρησίαν πρὸς τὸν Θεόν, αὐτὸν αἶτε πάτερ, ὑπὲρ ὅσοι σου τεχνικῶς, δεόμεθα ὅπως ἐκπληρώσει πρὸς τὸ συμφέρον ψυχῶν τὰ αἰτήματα». Τό ὅλον ἔργον διανθίζεται μέ φωτογραφίες εἰκόνων καὶ τοικογραφιῶν τοῦ Ἀγίου, προσέτι δέ καὶ μέ Μουσικὸ Παράρτημα. Ἄν μιλήσουμε γιὰ τὴν ἀριότητα τοῦ παρόντος αὐτοῦ θά ἰσοδυναμοῦσε μέ παραβίαση ἀνοικτῆς θύρας. Οἱ εὐχές τοῦ Ὁσίου εὐχεσθε νά συνοδεύουν τὸν ποιήσαντα κι ὅσους χρρίζουν τῆς βοήθειάς του.

* * *

Ἀνδρέα Ν. Παπαβασιλείου, «Εὐήκοον οὖς», ἐκδ. Κέντρου Μελετῶν Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, Λευκωσία 2026, σσ. 310.

Τό θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ κωφοῦ, ὅπως παρουσιάζεται σέ περίτεχνο ψηφιδωτό τῆς Μονῆς τῆς Χώρας, ἀποτελεῖ κατὰ τὸν γράφοντα τὴν καλύτερη εἰσαγωγή στοῦ θέματος τοῦ βιβλίου. Ὁ εὐπαιδευτος συγγραφέας, μέ σφρίγος νεανικὸ θά ἔλεγα, ἐξέτασε ἐξορυσσικτικὰ καὶ εἰς βάθος τὸ θέμα τοῦ ὁτός, τοῦ ἀνθρώπινου αὐτοῦ καὶ μᾶς παρουσιάζει σφαιρικὰ, ἀναλυτικὰ κι ὁλοκληρωμένα τὰ ἀποτελέσματα τῆς κοπιώδους ἐργασίας του. Κατ' οὐσίαν δέν ἀφήνει πτυχή τοῦ θέματος ἀνεξερεύνητη. Ἀπὸ αὐτὴ θά σταθῇ θεολογικὴ του πλευρά. Ἐν πρώτοις καταπιάνεται μέ τὴν ἔννοια τοῦ αὐτοῦ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Κατὰ τὸν προφήτη Ἰεζεκιήλ «τὰ ἐνώτια περιλαμβάνονταν ἀνάμεσα σ' αὐτὰ μέ τὰ ὁποῖα ἐκόσμησε ὁ Θεὸς τὴν ἔκθετη Ἱερουσαλήμ, δείχνοντας ἔτσι πόσο τὴν ἐστεργε καὶ τὴν φρόντιζε». Ἀκολουθῶς εἰσέρχεται καὶ ἐρευνᾷ τὴν Καινὴ

Διαθήκη. Στὴν Καινὴ Διαθήκη τὰ αὐτιά «δὲν ἀξιολογοῦνται μόνο ὡς ὄργανα τῆς ἀκοῆς ἀλλὰ καὶ ὡς ἔννοια μέ ἔντονη ἀλληγορική καὶ ἠθική σημασία». Στὴ συνέχεια ἐξετάζει τὸ ὡς ἄνω θέμα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς πατερικῆς γραμματείας τῆς ἀρχέγονης Ἐκκλησίας. Κατόπιν προχωρεῖ στὴν ἐξέταση κειμένων τῶν μεγάλων Πατέρων στοὺς ὁποίους περιλαμβάνει τὸν Μ. Βασίλειο, τὸν αὐτάδελφὸ τοῦ Γρηγόριου Νύσσης, τὸν Γρηγόριο τὸν Θεολόγο καὶ τέλος τὸν χρυσορρήμονα Ἰωάννη. Ἐδῶ θὰ σταθῶ στὸ σχολιασμὸ ἀπὸ τὸν Γρηγόριο τὸν Θεολόγο τῆς γνωστῆς περιπτώσεως τῆς ἀποκοπῆς τοῦ ὀπίου τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέως ἀπὸ τὸν Ἅπ. Πέτρο, κατὰ τὴ σύλληψη τοῦ Χριστοῦ στὸν κῆπο τῆς Γεθσημανί. Ἀναφέρεται «στὸ ρηθὲν γεγονὸς λέγοντας ὅτι ὄχι μόνο ἐπετίμισε τὸν Πέτρο γιὰ τὴν πράξη του αὐτὴ ἀλλὰ «καὶ τὸ ὀπίον ἀπεκατέστησε τῷ πληγέντι». Προέταξε μάλιστα τὴ θέση ὅτι ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἀνεξικακία εἶναι «καλές» καὶ μάρτυρας γι' αὐτὸ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖος ...προέβη στὴν ἄμεση ἀποκατάσταση τοῦ ἀποκοπέντος ὀπίου...». Ἀναλύει ἀκολουθῶς τὸ θέμα του ἀναδηφώντας σέ κείμενα «θύραθεν» συγγραφέων, ἀλλὰ καὶ σέ κείμενα Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ὅπως ὁ Ἰππόλυτος Ρώμης, ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων, ὁ Εὐάγριος ὁ Ποντικός, ὁ Ἐπιφάνιος Κωνσταντίας καὶ ὁ Παλλάδιος Ἐλενουπόλεως. Ὁ τελευταῖος ἀναφέρεται στὴν περίπτωση τοῦ μοναχοῦ Ἀμμωνίου, μαθητοῦ τοῦ Ἀββά Ποιμένους, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ταπεινὴν ἀπέκοψε μόνος του τὸ ἀριστερὸ τοῦ αὐτοῦ, γιὰ νὰ μὴ τὸν χειροτονήσουν ἐπίσκοπο κάποιος πόλεως τῆς Αἰγύπτου. Τῷ ὄντι κοπιώδης ἡ προσπάθεια καὶ εὐκλεὲς τῆς καρπὸς ὁ παρὼν τόμος.

* * *

Μητροπολίτου Μάνης Χρυσοστόμου Γ', *Δώδεκα συνεντεύξεις*, Ἀθήνα 2026, σσ. 190.

Θέματα κύρια, καίρια καὶ πάντοτε ἐνδιαφέροντα θίγει ὁ Σεβασμιότατος στὶς Δώδεκα συνεντεύξεις πού παραχώρησε στὴν ἴστοσελίδα «ἙΑρχων». Σὲ καθεμιὰ ἀπ' αὐτὲς ἀπαντᾷ σὲ ἰσάριθμες ἐρωτήσεις πού τοῦ ὑποβλήθηκαν. Στὴ συνέντευξή του γιὰ τὸ πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου μεταξὺ ἄλλων πολλῶν ὑπογραμμίζει: «Ὁμοφρόνως οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὁμιλοῦν γιὰ τὴν ἀειπαρθενία τῆς Θεοτόκου καὶ ἐξαίρουν τὴν παρθενίαν αὐτῆς, τὸ ἄχραντον καὶ ἀμόλυντον, πρό, κατὰ καὶ μετὰ τὸν τόκον αὐτῆς. Μάλιστα πρῶτοι οἱ ἀποστολικοὶ Πατέρες τὸ διακηρύττουν. Ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγεννήθη ἀληθῶς ἐκ Παρθένου». Ὁ Ἰουστίνος ὁ ἀπολογητὴς καὶ μάρτυς λέγει: «Δύναμις Θεοῦ ἐπελθοῦσα τῇ παρθένῳ ἐπεσκίασεν αὐτὴν καὶ κυφορῆσαι παρθένον οὐσαν πεποίηκε». Ἀπὸ τίς ἀπαντήσεις τοῦ συγγραφέως στὸ θέμα τῆς ἀρχιεροσύνης σταχυολογῶ ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἰσίδωρο τὸν Πηλουσιώτη. «Ἡ ἀρχιεροσύνη εἶναι ἔργο, κόπος ὄχι ἄνεση, φροντίδα ὄχι ἀπόλαυση, λειτουργημάτων ὑπεύθυνο, ὄχι ἐξουσία ἀνεξέλεγκτη, πατρική κηδεμονία ὄχι αὐτονομία τυρρανική... Ὅποιος ἐπιθυμεῖ ἐπισκοπῆ ἄς βλέπει τοὺς κόπους καὶ ἄς ἐξετάζει ἐάν μπορεῖ νὰ τοὺς ἀντέξει...». Ὄντως μέ τὰ πῶς πάνω λόγια τοῦ Ὁ Ἁγίου προσγειώνει ὅσους ἐπιπόλαια ἐπισκοπῆς ὀρέγονται. Τί νὰ ποῦμε γιὰ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι συνειδητὰ περιφρονοῦν τὸν ἀδέεαστο Κριτὴ καὶ τὸ φοβερὸ τοῦ βήματος καὶ ἀνεβαίνουν σὲ ἀρχιερατικούς θρόνους ἔχοντες κωλύματα ἀρχιεροσύνης; Στὴ συνέντευξή του περὶ χριστιανικῆς ἠθικῆς ὁ Σεβασμιότατος τονίζει: «Ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ ἔχει σαφῶς χριστολογικὸ χαρακτῆρα. Ἀκρογωνιαίος λίθος εἶναι ὁ ἀναμάρτητος Χριστός, ὁ αἰώνιος διδάσκαλος, τοῦ ὁποῖου τὰ λόγια, τὰ ρήματα αὐτοῦ, εἶναι αἰώνια. Γι' αὐτὸ τὴ χριστιανικὴ ἠθικὴ τὴν ἀποκαλοῦμε ἐν Χριστῷ ζωὴν». Σχετικὰ μέ τὴν ἔκτρωση ὁ συγγραφέας δὲν μασᾷ τὰ λόγια του σὰν πολιτικάντης ἀλλὰ λέγει χωρὶς περιστροφές: «Γιὰ τὴ χριστιανικὴ ἠθικὴ ἡ ἔκτρωση ἢ ἀμβλωση εἶναι μέγιστη ἁμαρτία. Εἶναι εἶδος φόνου. Ὑπάρχει ἐπίσης καὶ ὁ 91ος κανὼνας τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου πού τὸ διακελεύει αὐτὸ. Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαπράξει αὐτὸ τὸ ἔγκλημα». Συνοπτικὰ ὁ Σεβασμιότατος στὶς Δώδεκα αὐτὲς συνεντεύξεις του φωτίζει μέ ἐπαρκεῖα τὰ θέματά του πού ἀπασχολοῦν ἔντονα τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο, ἀλλὰ τὸ τραῖνο στὸ ὁποῖο ἐπιβαίνει ἀκολουθεῖ τίς ράγες τοῦ Θεοῦ, μέ ἄλλους λόγους εἶναι ἐπόμενος τοῖς ἁγίοις Πατράσι, ὅπως ὀφείλει νὰ εἶναι κάθε ἐπίσκοπος.

* * *

Δημήτριου Χ. Καπαῆ, *Ἱερά Μονή Ζωοδόχου Πηγῆς Παναγίας τοῦ Γλωσσᾶ*, Λεμεσός 2026, σσ. 165.

Δέν χρειάζεται ιδιαίτερες συστάσεις ὁ φιλόπονος κι ἀκάματος συγγραφέας. Γράφει ἀσταμάτητα, ἀλλά πρό παντός ποιητικά, παρά τό φόρτο τῶν ἐργασιῶν του ὡς λυκειάρχης καί μᾶς διαφωτίζει γιά τά ἐκκλησιαστικά μνημεῖα τῆς Νήσου. Ἡ γυναικεία μονή τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τήν ὁποία μᾶς παρουσιάζει, βρίσκεται στήν ἐπαρχία Λεμεσοῦ. Εἶναι κτισμένη σέ ὄρεινῃ περιοχῇ, σ' ἓνα πάντερινο ὄροπέδιο μέ θέα τήν ὁροσειρά τοῦ Τροόδους κοντά στό χωρίο Κελλάκι. Ἡ Μονή συμπληρώνει πενήντα χρόνια ἀπό τῆς ιδρύσεώς της. Ὅμως στό χωρο αὐτό ἔζησαν μοναχοί ἀπό τόν 12ο αἰῶνα. Ἡ Κύπρος μπορεῖ νά καυχᾶται ἐν Κυρίῳ ὅτι στήν ἀκμή τοῦ μοναχισμοῦ ἀνθίσαν στά βουνά καί στούς κάμπους της διακόσια τόσα μοναστήρια. Ὁ Δ. Καπαῆς ἀφιερώνει μεγάλο τμήμα τοῦ βιβλίου στή θέση τῆς Θεοτόκου στή λατρεία καί τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδιαίτερα ἐντυπωσιακός εἶναι ὁ ἀριθμός τῶν προσωνυμιῶν τῆς Θεοτόκου τά ὁποῖα ἔχει συλλέξει. «Τά προσωνύμια ἀρχίζουν μέ τό ὄνομα τῆς Παναγίας ἢ ἀκόμη σχετίζονται μέ κάποια θαύματα πού ἔκανε ἡ Παναγία στήν περιοχή ἢ κάτι ἄλλο». Καταπιάνεται ἐπίσης ὁ καλός συγγραφέας μέ τήν ὀνομασία τῆς Θεοτόκου ὡς Ζωοδόχου Πηγῆς. Μιλᾶμε γιά ἓνα θαῦμα πού ἔγινε στήν Κωνσταντινούπολη κατά τόν 5ο αἰῶνα καί σχετίζεται μέ τή θεραπεία ἑνός τυφλοῦ μέ τό νερό μιᾶς πηγῆς καθ' ὑπόδειξη τῆς Θεοτόκου. Παναγία τοῦ Γλωσσᾶ ὀνόμασε ὁ λαός μας τή μονή αὐτή, μέ ἀφορμή «τά πολλά θαύματα πού ἐπετέλεσε ἡ Παναγία μας σέ περιπτώσεις ἀνθρώπων πού εἶχαν προβλήματα ὁμιλίας». Ὁ οἰκισμός Κελλάκι τοῦ 1161 μ.Χ. ἐγκαταλείφθηκε τόν 17ο αἰῶνα καί οἱ κάτοικοι του μετώκησαν στό Κελλάκι. Ἡ Μονή στή σημερινή της μορφή ιδρύθηκε, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ τό βιβλίο, στά 1976 ἀπό μιά ὁμάδα μοναζουσῶν πού προέρχονταν ἀπό τή μονή Ἁγίου Γεωργίου Ἀλαμάνου καί συγκεκριμένα στίς 11 Νοεμβρίου. Πρώτη ἡγουμένη τῆς Μονῆς ὑπῆρξε ἡ μακαριστή γερόντισσα Θεοκτίστη. Ὁ ἐπισκέπτης ἐντυπωσιάζεται σύν τοις ἄλλοις καί ἀπό τήν περὶ τεχνή φιλίη πού κοσμεῖ τήν εἰσοδο τῆς Μονῆς. Ἀξιόλογο εἶναι τό παλαιό καθολικό ἀλλά καί τό σημερινό καθολικό, τό ὁποῖο εἶναι διακοσμημένο ἐσωτερικά μέ τοιχογραφίες. Πλείστα ὅσα ψηφιδωτά κοσμοῦν τοὺς ἐξωτερικούς τοίχους τῆς Μονῆς. Τό βιβλίο ἀποτελεῖ συνελόντι εἰπεῖν πρόκληση ἀλλά καί πρόκληση πρὸς τόν ἀναγνώστη νά ἀνηφορίσει πρὸς τή Μονή. Πρόκειται γιά προσκύνημα πού ἀξίζει τόν κόπο καί τήν ταλαιπωρία.

* * *

Ἀνδρέα Ν. Παπαβασιλείου, *Μητρῶν Ἀγωνυμίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, ἐν Λευκωσίᾳ 2004, σσ. 488.

«Ἐμοί δέ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ Θεός», κράζει ὁ Ψαλμωδός· κι ἐμεῖς στοιχοῦντες τοῖς παραγγέλμασιν αὐτοῦ ὀφείλουμε νά τό ὑλοποιῶμε καί ὡς πρόσωπα ἀλλά καί ὡς ἀποτελοῦντες τόν λαό τοῦ Θεοῦ. Ἐάν ἡ Θεοτόκος προφίτεψε γιά τόν ἑαυτό της: «ἀπό τοῦ νῦν μακαριοῦσι με πᾶσαι αἱ γενεαί», καί οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ, μέ ἄλλους λόγους οἱ Ἅγιοι, εἶναι ἄξιοι καί μακαρισμοῦ ἀλλά καί μιμήσεως. Πόσοι καί ποῖοι εἶναι κατ' ὄνομα οἱ Ἅγιοι; Καί στά δύο αὐτά ἐρωτήματα ἡ ἀπάντηση ξεφεύγει τῶν ὁρίων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Κι ὁ ἀριθμός των καί τά ὀνόματά των εἶναι γνωστά στό Θεό, ὁ ὁποῖος τά «ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα». Ὁ εὐπαίδευτος συγγραφέας ἐργάστηκε μεθοδικά, σκληρά καί ἀκαταπόνητα καί μᾶς παρέδωσε ἓνα ἔργο ἄριστο, ὅπου ἡ ἐπιμέλεια καί ἡ ἐπιστημονοσύνη ἀμιλλᾶται μέ τήν ἀκρίβεια. Ἐδῶ ἡ προχειρότητα εἶναι εἶδος ἀνύπαρκτον καί οἱ ἐπαναλήψεις ἀπουσιάζουν παντελῶς. Ὁ ἱερός Ὑμνογράφος τονίζει ὅτι οἱ Ἅγιοι εἶναι οἱ «ἀρεταῖς ἐκλάμποντες καί πίστει ὀρθῇ». Κακόδοξοι καί αἰρετίζοντες δέν εἶναι δυνατόν νά τιμοῦνται ἀπό τήν Ἐκκλησίᾳ, τῆς ὁποίας τήν πίστη κλέυσαν καί πολέμησαν ἔργῳ καί λόγῳ. Ὁ καλός συγγραφέας αὐτή τήν ὁδὸ ἀκολούθησε σχολαστικά στήν ἐρευνά του. Τό ὅλο σύγγραμμα διαίρεται στά πλὴν κάτω μέρη: α) Μηνολόγιον, ὅπου παρουσιάζονται οἱ Ἅγιοι πού ἑορτάζονται καθ' ἑκάστην στούς 12 μῆνες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους. β) Κινητὰ ἑορταῖ. Ἐδῶ περιλαμβάνονται πρόσωπα καί γεγονότα τῶν Κυριακῶν καί τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τοῦ Τριωδίου, ἀλλά καί τοῦ Πεντηκοσταρίου. γ) Τό Ἀγιολόγιον, δηλ. ἡ ὀνομαστικὴ ἀπαρίθμηση τῶν Ἀγίων ἀποτελεῖ τό τρίτο μέρος τοῦ παρόντος καί εἶναι ἀλφαβητικό. Σημειω-

τέον ότι σ' αυτό προστέθηκαν, εὖ καί καλῶς, πλείστοι ὅσοι Νεομάρτυρες τοῦ 20ου αἰῶνος ἀπὸ τῆς Ρωσσίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Βουλγαρίας κ.ο.κ. Πλήρως ἀγιολόγιον, ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι σ' αὐτὸ ἔχουν περιληφθεῖ ὅλοι οἱ Ἅγιοι δὲν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξει, ἀφοῦ Ἅγιοι ἀναδεικνύονται καί σήμερα καί αὔριον καί στοῦ μέλλον, ἄχρι τῆς Β' Παρουσίας. Τότε καί μόνον τότε θά κλείσει τελεσιδίκως τὸ Ἅγιολόγιον. Ἄξιός ἀναμφιβόλως ὁ μισθὸς τοῦ πολιοῦ θεολόγου πού ἀγωνίζεται μέ σθένος, ἀπτόητος καί ἀκατάβλητος ἀπὸ τὸν χρόνο.

* * *

Πτωχάρχου (τουπίκλην Ἰωάννου Κωστώφ), *Βίοι ἀντιπαράλληλοι Θ', Φελλοσοφίες*, ἐκδ. Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπὸς 2025, σσ. 249.

Συνεχίζοντας τὴν παράθεση βίων διαφόρων διαμετρικὰ ἀντιθέτων προσωπικοτήτων, ὁ ἀκαταπόντος κληρικός παραθέτει στοῦ παρόν τῆ ζωῆ δεκάδων ἐπώνυμων ἀνθρώπων, δηλ. διασημοτήτων. Στέκομαι στὴν παρουσίαση τῶν θέσεων καί ἀπόψεων τοῦ γνωστοῦ Ἀγγλοῦ ποιητῆ καί συγγραφέα Κίπλινγκ, πού εἶχε βραβευτεῖ μέ τὸ βραβεῖο Νόμπελ. Ὁ συγγραφέας αὐτὸς προέρχεται ἀπὸ μιά οἰκογένεια Μεθοδιστῶν παστόρων. Παρὰ ταῦτα δὲν εἶχε καθόλου ἐπηρεαστεῖ ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Κατὰ πρῶτο λόγο διακήρυτε τὴν πίστη του στὴ μετενσάρκωση, δοξασία τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν. Ἔλεγε: «Πρέπει νά ἔχω πεθάνει καμμιά δεκαριά φορές». Ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀπέδιδε τὴν καλὴ του τύχη «στὴν πάνσοφη οἰκονομία τοῦ Ἀλλάχ»! Δὲν κρύβει στά γραπτά του τὴν συμπάθειά του πρὸς τοὺς θεοὺς τοῦ Ἰνδουϊστικοῦ πανθέου. Σάν νά μὴν τὸν ἀρκοῦσαν τὰ πιά πάνω, δὲν δίστασε νά τρυπώσει καί σὲ Μασονική στοά. Τὸν βρίσκουμε ἐπίσης νά διδάσκεται τὴν θεοσοφία, πού πλάσαρε ἡ ρωσίδα Γιέλενα Μπλαβάτσκι, ἀλλὰ νά ἀσχολεῖται σοβαρὰ καί μέ τὸ κινέζικο Φέγκ Σούι. Ἰλιγγιὰ ὁ νοὺς πῶς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς κατάφερε νά συνδυάσει ὅλα αὐτὰ τὰ ἀλληλοσυγκρουόμενα ἐν πολλοῖς στοιχεῖα τῶν θρησκειῶν τῆς Ἀνατολῆς. Γεύτηκε ὅλ' αὐτὰ τὰ ἀπονέρια ἀλλὰ παρέμεινε ἐντελῶς ἄγευστος τοῦ ζῶντος ὕδατος. Πραγματικά. Τέτοιον τύποι φαίνονται ἀπὸ μακριὰ μεγάλοι, ἀλλὰ ὅσο τοὺς πλησιάζει κανεὶς μικραίνουν... Ἀπέναντι σ' αὐτόν τὸν κατὰ κόσμον μεγάλο λογοτέχνη καί ποιητὴ ὁ π. Ἰωάννης ἀντιπαράβηκε τὸν Ἅγιο Κολούμπα. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ παρόλο πού ζοῦσε στὴν κατείδωλη Δύση ὅχι μόνο εἶχε ἀπορρίψει τὰ εἰδῶλα τῶν ἐθνῶν ἀλλὰ, διασχίζοντας τὴν Σκωτία, ἐπεδίωξε νά γνωρίσει τὸ Χριστὸ στὸν βασιλιά τῶν Πικτῶν Μπρους. Ὁ βασιλιάς ἀρνήθηκε νά τὸν δεκτεῖ καί τοῦκλεισε κατὰμουτρα τὶς πύλες τοῦ κάστρου του. Ὁ Ἅγιος ἔκανε τότε τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ἤγγισε τὶς πύλες καὶ αὐτὲς ἀνοίξαν μόνες τους. Ὁ βασιλιάς ἐντυπωσιασμένος ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ καί τὴ διδασκαλία τοῦ Ἁγίου γιὰ τὸν ἀληθινὸ Θεὸ προσχώρησε στὴ νέα πίστη.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

